

Lalai 4

iVola i Momani
Yabaki 8–11

Lalai 4

iVola i Momani

Me ra tuberi kina na gone lalai yabaki walu ki na yabaki tinikadua

iYau maroro
Tabaki e Amerika
Veivakadonui me tabaki vakaVavalagi: Okotova 1993
Veivakadonui me tabaki vakaViti: Okotova 1993
Na vakadewa ni *Primay 4: Book of Mormon*
Fijian

Lewena

Naba ni Lesoni kei na kena Ulutaga		Tabana
	iDusidusi vua na Qasenivuli	v
1	E iLoloma mai vua na Tamada Vakalomalagi Dauloloma, Na iVola i Momani	1
2	Sa Muri Tamana, na Parofita, o Nifai	6
3	Kena Rawa Mai na Peleti Parasa	10
4	Na Vunikau ni Bula	14
5	Eratou sa Tuberi o Liai kei na Nona Vuvale e na Lekutu	19
6	Sa Vakaroti Nifai o Tamada Vakalomalagi me Taya e Dua na Waqa	22
7	Kosovi Yani na Wasaliwa	25
8	Sa Veisaqasaqa O Seremi vei Jekope na Parofita	28
9	E Masumasu o Inosi	31
10	Sa Veituberi Vei Ira na Nona Tamata o Penijamini na Tui	35
11	O Apinatai kei Noa na Tui	39
12	Sa Veipapitaisotaki o Alama e na Wai o Momani	44
13	O Ira na Tamata nei Tui Limiai kei na Tamata nei Alama	50
14	Ratou sa Veivutuni o Alama Lailai kei iratou na Luve i Mosaia	54
15	Na Nodrau iLakolako ki Amonaia o Alama kei Amuleki	57
16	E Rau Bala ki Valeniveivesu o Alama kei Amuleki	61
17	O Amoni, E Dua na Dauveiqaravi Cecere	66
18	Sa Saumaki Mai o Tama i Lamonai na Tui	69
19	O Ira na Anitai Nifai Liai	74
20	O Korio na Dau Saqati Karisito	77
21	O Ira na Soramu kei na Rameumitoni	82
22	Sa Veivakatavulici o Alama me Baleta na Vakabauta	85
23	Sa Veituberi o Alama Vei Rau na Luvena Ilamani kei Sipiloni	90
24	Sa Vakasala o Alama vei Korianitoni na Luvena	96
25	Sa Vakadrukai Saraemana o Kavetani Moronai	100
26	O Kavetani Moronai kei na iVakatakilakila ni Bula Galala	106
27	O Ilamani kei Ira na Ruanaudolu na Sotia	111
28	Rau Bala ki Valeniveivesu o Nifai kei Liai	115
29	Sa Parofisai o Nifai	118

30	Sa Vakaukauwataki Vakalevu o Nifai	122
31	O Samuela na Leimani	127
32	iVakatakilakila Eso ni Sucu i Jisu Karisito e Amerika	131
33	Sa Rairai na iVakabula vei ira na Nifai	135
34	Sa Veituberi o Jisu Karisito vei ira na Nifai E na iVakavuvuli ni Kalougata	138
35	Veivakabulai o Jisu vei ira na Tauvimate kei Ira na Gone	144
36	Vakatikora na Sakaremede o Jisu Karisito vei Ira na Nifai	148
37	Veituberi o Jisu Karisito vei ira na Nifai me ra Dau Masu	151
38	Tiko Sautu o Ira na Nifai	155
39	Sa Vakadinadinataka o Momani na Nodra Vakarusai na Nifai	159
40	Era Tuberi ki na Vanua Yalataki O ira na Mataqali i Jereti	163
41	Era Sa Besetaki Ira na Parofita o Ira na Mataqali i Jereti	167
42	O Moronai kei na Veika e Vola	172
43	Sa Vakavuvulitaka o Moronai me ra Vakabauti Jisu Karisito	177
44	O Moronai kei na Yalayala Mai na iVola i Momani	182
45	Sa iVakadinadina na iVola i Momani ki na Tucake Tale nei Jisu Karisito (Siga ni Mate)	186
46	Na iVola i Momani: E Dua Tale na iVakadinadina kei Jisu Karisito (Siga ni Sucu)	189
47	Me iTakataka ni Noda Kalougata na Matabete (Lesoni iVakacoko ni Matabete)	194

Me Vukea na Qasenivuli

E dusimaka na iVakabula na bibi ni talairawarawa kei na vakavuvulitaki ni vunau mai na nona vosa: “Ia ko koya e na vakabauta ka vakatavuvulitaka, e na vakatokai me levu e na matanitu vakalomalagi” (Maciu 5:19). Sa vakacolati ogo vei iko e dua na itavi bibi mo vukei ira kina na lalai e na nodra vulica tiko na sala eso me ra vakamaregeta kina na nodra veiyalayalati ni papitaiso ka dau veivuke tiko e na veilomani. Ni sa vakavakarau tiko e dua na goneyalewa me laki marama uabula, kei na gonetagane me laki cauravou ka vakaillesilesi e na matabete, e na rawa ni o na veidusimaki sara vakavinaka vei ira e na nodra bula.

E na yabaki 1831, e na kena sa qai tauyavutaki oti ga na Lotu, sa dusimaka kina na Turaga vei ira na qasenivuli “me ra vunautaka yani na noqu i tukutuku vinaka sa tabaki tu e na i Vola Tabu, kei na i Vola i Momani” (V&V 42:12), na vosa ni Kalou ga ka se tu e na gauna o ya. Sa nodra icolacola na qasenivuli edaidai me ra vakatavuvulitaka na veika dina mai na noda ivola vakarau, me okati kina na Vunau kei na Veiyalayalati kei na Mataniciva Talei, me tokoni ira na gone lalai e na nodra vakacokotaka na nodra vakabauta na Kalou, kei Jisu Karisito na Luvena.

Tuvai ni Vuli

Me ra vakavulici o ira taucoko sara na gone lalai ka ra sa yabaki walu ki na yabaki tinikadua e na i ka 1 ni Janueri, mai na dua vei ira na ivola vakarau ni Lalai 4, 5, 6, se na 7. Me dua ga na ivola tuvai ni vuli me taurivaki me baleti ira taucoko na gone lalai ogo e na veiyabaki. E tu na vosa ni Kalou e na ivola tuvai ni vuli yadudua ogo: na Lalai 4 e na iVola i Momani, Lalai 5 e na Vunau kei na Veiyalayalati, Lalai 6 e na Veiyalayalati Makawa, kei na Lalai 7 e na Veiyalayalati Vou. Ni qai cava e va na yabaki ni ra qacoya tiko kina na gone lalai na nodra lakova na nodra kalasi, era sa na vulica taucoko kina na lewe ni noda ivola vakarau ni ni vosa ni Kalou.

Me vakatau mai na veika e gadrevi kei na iwiliwili ni gone yabaki walu ki na tinikadua, e rawa ni wasei na kalasi ki na nodra dui yabaki, se vakacokovatataki ni dua se rua na yabaki, se me ra wasei na gonetagane mai vei ira na yalewa. Mo qarauna tiko ni sa na dau kauwaitaki na gone yadudua e na kalasi, veitalia ga se wasei se tuvai vakacava na kalasi.

Ni sa yabaki tinikarua e dua na gone, me ra laki tiko e na soqoni ni Goneyalewa se Matabete i Eroni. Ia, me ra na tiko ga e na nodra kalasi ni Lalai e na gauna ni Wilivola Tabu me yacova sara na imatai ni macawa ni Janueri, me ra sa na qai laki tiko kina e na nodra dui soqoni ni Wilivola ni Siga Tabu.

Na Taurivaki ni iVola Vakarau Ogo

E vakaliuci e na ituvatuva ni vuli ogo na ivakavuvuli mai na iVola i Momani. Ni o veiwasei ka veivosaki tiko e na ivakavuvuli eso ogo, era na kila vakavinaka sara kina o ira na gone lalai na ilesilesi kei na veisorovaki nei Jisu Karisito, ka me ra veivakabauti vakalevu cake vua kei na kena ivakadinadina. E ra sa na vulica kina na kena taurivaki na ivakavuvuli nei Jisu Karisito e na nodra bula, ka me ra gadreva vakalevu cake me ra vakamura na nona ivunau.

Vakauqeti ira na gone lalai me ra dau wilika na iVola i Momani e na nodra veivale me ra kila kina na veika e baleti ira na parofita ka ra vunau voli e liu

mai Amerika kei na nona ilesilesi na iVakabula vei ira na Nifai. Ni ra sa wilika na gone na veika e baleti ira na parofita eso oqo kei na iVakabula, era na gadreva sara me ra vakamura na ivakavuvuli kei na nodra ivakarau dau veivakauqeti, ka me ra ucuu ira cake vakalevu. E na vakacokotaki ira na gone lalai na bibi ni dina, me ra kila na nona ivakavuvuli na iVakabula kei ira na parofita me ra vakamareqeta kina na nodra veiyalayalati, ka me ra dau veivuke tiko e na loloma ki na Lotu e na nodra gauna ni bula taucoko. Na veika dina eso oqo e na vukei ira me ra vorata na veitemaki kei vuravura e na gauna oqo.

Nomu Vakavakarau
Kina Veivakavulici

Mo vakayacora kina vakavinaka na nomu ilesilesi e na nodra tuberi na gone lalai, e dodonu mo dau vakavakarau tu vakayago ka vakayalo. Ka dua na tikina bibi sara ni vakavakarau oqo na nomu kila vinaka tu, ka taukena tale tiko ga na ivakadinadina ni ivakavuvuli o veituberi tiko kina. Na iVakabula, e idusidusi cecere duadua ni qasenivuli kivei keda, e sa vakatavuvulitaka tu vei keda e vuqa na sala me da vakarautaki keda kina vakavinaka kina noda veituberi e na kosipeli kivei ira eso:

- Mo dau sureta na Yalo Tabu mai na nomu masumasu. Sa kaya kina na Turaga, “Ia mo yalomalumumu; raica e na tubera na ligamu na Turaga na nomu Kalou, ka vakayacora na nomu kerekere” (V&V 112:10). Ni da yalomalumumu, sa na qai soli vei keda na sala ni veivakavulici mai vua na Turaga me da veituberi kina kivei ira na luve na.
- Vulica tiko na vosa ni Kalou kei na nodra vosa na parofita e na noda gauna. Sa tu na kaukauwa vakaitamera mai na noda vulica tiko, ka vakananuma voli na vosa ni Turaga. Ni sa vakarota kina o Koya, “Mo kakua mada ni vunautaka na noqu vosa; ia mo vulica taumada mo kila, e na qai sereki na wa ni yamemu; ia kevaka ko sa qai via vunau, sa na soli vei iko na Yalo Tabu mo vunautaka kina na noqu vosa; ia era na qai vakabauta na tamata e na kaukauwa ni Kalou” (V&V 11:21).

Ka lewe ni nona vosa kina e dua vei ira na noda parofita e na tabagauna e muri, o Peresitedi Ezra Taft Benson, na kena kilikili me da vulica na vosa ni Turaga: “Au sa vakauqeti kemuni mo ni yalayala tale e na vulici ni vosa ni Kalou. Vakasinaiti iko kina e na veisiga me na tiko kina kei iko na kaukauwa ni Yalo Tabu ka mo qarava vinaka kina na nomu ilesilesi” (Ensign, Me 1986, t. 86).

- Mo vakamareqeta na nomu veiyalayalati. Na nomu tuberi mai na Yalo Tabu e vakatau tiko mai na nomu dina kina veiyalayalati o sa bukia oti vua na Tamada Vakalomalagi. O sa na idusidusi vinaka tiko e na nomu “vunautaka yani na veiyalayalati kei na ivakaro tale e so ni lotu, me vaka sa uqeti ira na Yalo Tabu me ra kitaka” (V&V 42:13). Ni ra sa raica na gone lalai na nomu taleitaka na iVakabula kei na nomu qacoya mo bula muria na kosipeli, era sa na vakauqeti kina me ra vakamuri koya.
- Mo qara eso na sala me vukei ira na gone lalai me ra kila na nona loloma levu na i Vakabula dau vakaraitaka vakawasoma vei ira ni o lomani ira, ka dau vakacerecereya na kedra yaga kei na veika e rawa ni ra laki rawata. E na tokoni ira sara vakalevu, na nomu lomani ira, me ra kila vinaka kina na loloma nei Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito me baleti ira. Ka na vukei ira tale ga me ra dau lomani ira na tani.

Vakarautaki na
iTuvatuva ni Lesoni

Sa na totaki iko na ivola ni lesoni oqo mo yavutaka na nomu lesoni e na vosa ni Kalou. Ka sa taurivaki e na lesoni na tikiniivola kei na italanoa eso mai na iVola i Momani me vukei ira na gone lalai me ra kila vakavinaka kina na ivakavuvuli bibi ni kosipeli. E sega tiko ni vakaraitaki e na lesoni na kena itautaurivaki ni veitikina oqo mai na vosa ni Kalou. Ni o sa vakavakarau tiko mo veituberi mai na veitokoni ni Yalo Tabu, o sa na vukei ira tiko na gone e na nodra kila vinaka na

veika vakaivola tabu, na ivakavuvuli bibi ka tu kina, kei na sala eso e rawa kina vei ira na gone lalai me ra taurivaka na ivakavuvuli eso oqo e na nodra bula.

Oqo eso na sala me totaki iko tiko e na nomu vakavakarau vinaka mai me momona sara kina na nomu veituberi e na kalasi:

1. Mo dau vulica e na masumasu na inaki ni lesoni kei na tikiniivola eso e tuvai tu e na iwasewase “Me Vakarautaki” ni se vo tu e dua se rua na macawa me qai vakatavulici na lesoni. Mo qai wilika tale na inaki ni lesoni kei na tikiniivola eso e okati kina, ka qai vakasamataka na kena yaga vei ira na gone lalai e na nomu kalasi. Mo tarogi iko kina, “Na cava beka e gadreva o Tamada Vakalomalagi me ra vulica ka vakayacora mai na nodra tuberi e na lesoni oqo? E totaka vakacava na lesoni oqo na nodra veivakabauti na gone lalai vei Jisu Karisito, me vakaqacacotaki kina na nodra ivakadinadina, ka me tokoni ira me ra vorata yani na veika dredre era sotava?” Mo dau vola na vakasama eso e dau vakacurumi mai ki na nomu vakananau.

E a volai na Ai Vakavuvuli Talei (31110) me baleta na noda vuli yadudua e na veika me baleta na ivakavuvuli kei na uto ni kosipeli. Sa biu tale tiko ga e vica na wase ni Ai Vakavuvuli Talei eso e na iwasewase “Me vakarautaki” ni so na lesoni. Sa na rawa ni veivuke sara vakalevu na iwasewase eso oqo e na nomu vakarautaka na veituberi ki na ivakavuvuli kei na uto ni kosipeli ka sa tiko e na lesoni. O na rawa ni kunea na ilavelave ni ivola oqo e na nomudou valenilotu, se me voli ga mai e na nomudou valenivola.

2. Mo qai vakasamataka vinaka se mo taurivaka na itavi navuci me vakamatataka na lesoni se mo qai moica ga e dua na kena ilakolako vakai iko. Ia mo nanuma tiko ga me rakorako e na kena vakatavulici na tikina vakaivola tabu.

3. E sega ni vakaraitaki e na lesoni na kena vakatavulici na tikina vakaivola tabu; mo dau qara ga na veitokoni ni Yalo Tabu me vukei iko e na veika eso kei na kena sala uasivi mo veituberi kina. Qai taurivaka e vuqa na imoimoi ni veituberi e na veimacawa (raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou” e na tabana oqo). Mo lalawataka me ra dau okati taucoko na lewe ni kalasi e na itavi ni vuli, ka mo vakavuvulitaka na nomu lesoni vei ira na gone lalai me rawa ni ra laki talanoataka tale vei ira na tani.

4. Mo digia mai na “Veivosakitaki ka Tarogi na Taurivaki ni Ivakavuvuli” na taro eso e na yaga sara vakalevu e na nodra tokoni tiko me ra kila ka taurivaka e na nodra bula e veisiga na ivakavuvuli ni vosa ni Kalou. E rawa ni o taro e na dua ga na gauna o nanuma ni kilikili kaya e na lesoni. Ka sega ni bibi me tarogi taucoko sara na taro e biu tu kina.

5. Mo wilika na “Veivakabulabulataki” ka navuca vinaka na veitikina eke o na vakayagataka kei na kena sala e daumaka me taurivaki me ra vukei kina na gone lalai e na kalasi me ra kila vinaka na vosa ni Kalou kei na inaki ni lesoni. Sa dau duidui na kalasi taucoko, ka na rawa ni yaga eso na itavi eke ki na dua na ilawalawa ka na sega ni yaga tale ki na ilawalawa ka dua.

6. Mo dau nanuma tiko mo veiwasei e na veika eso o sa sotava mai ka na veisotari kei na inaki ni lesoni. Solia vua na Yalo Tabu me veituberi vei iko e na nomu veiwasei kei ira na lewe ni kalasi kei na nodra veiwasei kei iko se vakai ira. Eso na tikina vakavuvale o sa na sotava mai e tikina taqomaki se vakamareqeti ka sega ni kilikili me veivosakitaki vakararaba.

Veituberi mai na
Vosa ni Kalou

E dodonu mo dau vakabibitaka na vakasaqarai ni veitokani ni Yalo Tabu e na nomu vakavakarau tiko mo vakavuvulitaka na nomu lesoni (raica Alama 17:2–4; V&V 42:12–14; 50:17–22). Sa na vukei iko na Yalo Tabu mo kila rawa na sala me taleitaki cake kina ka vakaibalebale vakalevu na nomu lesoni vei ira na gone lalai.

E na so beka vei ira na gone lalai e na nomu kalasi era se sega tu ni kila vinaka na veika e baleta na vosa ni Kalou. Ni o ni wilivola vata tiko, mo dau qaqarauni tiko me rawa ni ra vukei o ira na gone era na gadreva na veivuke e na kena cegai na vosa ni Kalou. Ka na kilikili beka mo na solia eso na gauna ni kalasi ni se qai tekivu na yabaki, vakabibi kevaka o nodra qasenivuli tiko na gone sara, me ra tuberi kina e na kena cegai na ivola tabu.

Mo qai moica na soli ni lesoni me ra taleitaka tiko ga na gone na veika era vulica tiko. Oqo eso na ivakasala me vukei iko e na nomu moica tiko na nomu veivakatavulici mai na vosa ni Kalou.

1. Dau tuvana na nomu vosa mai na lewe ni ivola tabu. Tovolea mo dau vukei ira na gone me ra raivakatayaloyalotaka na veika e yaco kei ira era cavuti tiko kina. Tokoni ira me ra kila ni ra a bula ka a yaco dina na veika e tukuni tu.
2. Solia vei ira na gone lalai me ra wilivola vakalalai mai na vosa ni Kalou. Mo nanuma tiko ga ni ra sega ni dau wiliwili vakavinaka taucoko, ka na sega ni vakatau tiko na nodra rawata na wilivola mai na nodra yabaki ni bula. Ke ra sa rawata taucoko na wilivola, e rawa ni o solia vei ira e vica na miniti me ra wiliwili lo kina. Me qai veivosakitaki e muri na veika era wilika. Mo taurivaka tale ga na gauna ni veivosaki oqo me vakamatatataki kina vei ira eso na vosa se na tikiniivola dredre era sa wilika mai.
3. Dau taurivaka na iyaloalo dusimaki me baleta na tikiniivola me ra na kila vakamatata kina o ira na gone lalai na veika e a yaco. Ka sa tiko vakalevu na iyaya ni veituberi ka gadrevi e na iwase ni ivola "Veika e Vinakati." Sa vakanaba tiko na iyaloalo ka sa biu tale tiko ga e na loma ni ivola vakarau oqo. E tiko tale ga e so na iyaloalo e na "iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli" ka rawa ni laurai e na nomudou vale ni ivola vakatabana (sa volai tiko na kena naba e na tikina "iYaya gadrevi.") Sa tiko vakalekaleka tale ga e na daku ni iyaloalo eso oqo na kedra ivakamacala leleka. Qai taurivaka e so tale na iyaloalo o kila ni veiganiti kei na lesoni.
4. Biuti ira na gone lalai me ra vakatovotototaka se drama mai na tikina vakaivola tabu. (Mo qarauna ga me kakua ni vakakawaletaki na vosa ni Kalou e na nodra vakatovotovo se drama oqo. E rawa ni o kauta mai na iukuuku rawarawa eso me vaka na kote, sikavu, kei na veika tale e na gadrevi, ka qai biuti ira na gone me ra goleva taucoko se so ga na iwasewase ni tikina vakaivola tabu. Mo tarogi ira se na vakacava na itovo ni nodra vakasama ke ra a donuya mai na veika e tukuni o ya ni donuya mai o koya e sosomitaka tiko.
5. Mo droini vakarawarawa tiko e na papa ni volavola, taurivaka na iyaloalo se tikina kotikoti, e na nomu wilika tiko na tikina vakaivola tabu.
6. Qai vukea me vakatasuasuatiki na veika era rogoca ka me ra vakaitavi kina e vica na gone ni wiliki tiko na tikina vakaivola tabu, ka me ra sosomitaki ira tiko ka cavuti tiko kina. Ke sa veiganiti kaya, me ra wiliwili sara ga mai na ivola tabu.
7. Sureta e dua na itubutubu, dua na lewe ni tabana levu se tabana, se dua na lewe ni kalasi me mai talanoa. Mo solia tiko vua e dua se rua na macawa me vakavakarau mai kina, ka mo qarauna tale ga me soli tiko vua na gauna me yala kina na nona itavi.
8. Mo solia vakarawarawa vei ira na gone e na kalasi e dua na veitarogi, me vaka na dina se sega ni dina, se vakatataro lekaleka, ni se bera ni o vakatavulica vei ira na tikina vakaivola tabu. Mo vakaraitaka vei ira na lewe ni kalasi ni o via kila tiko se sa vakacava na levu ni ka era kila mai e na tikina vakaivola tabu oqo.

9. Mo vola tiko e na papa ni volavola na vosa bibi eso mai na tikina vakaivola tabu. Ni ra rogoca tiko na kena isau ni taro o ira na lalai, mo vukei ira na gone e na nodra kila kei na ibalebale ni vosa vovou, me rawa ni ra taleitaka na kena vulici na vosa ni Kalou mai vale.
10. Ni se bera ni soli na lesioni, mo vola eso na taro me baleta na italanoa vakaivola tabu e na papa ni volavola. Ni ra sa qai rogoca e na italanoa na kena isau, me qai cegu vakalailai me veivosakitaki kina na veika oqori.
11. Mo tasereka na tikina vakaivola tabu, ka qai solia vei ira na gone era bole me ra talanoataka na tikina era taleitaka vakalevu. E rawa ni o kerea e dua me tekivutaka, ka mo qai kerei ira na kena vo me ra mai tomana.
12. Mo vakatagitaka e so na tikina talei ka katonu tu me baleta na vosa ni Kalou.
13. Vakayacora na veisemati. Mo vakarautaka e va ki na walu na pepa se kadi veisemati ka me 3" x 5" na kena lelevu. Oqo na kena idusidusi, o na biuta kina e na dua na kadi na lewe ni tadra nei Liai kei na kena ivakamacala e na dua tale na kadi. Mo duibiuti ira me ra veicurumaki vinaka ka qai vakacuvari ira tu e na dela ni teveli se na vuloa. Me ra qai lako yadudua mai o ira na gone ka ra qai laki vakatadraicaketaka e rua na kadi. Me wiliki e cakena veika e tukuni tu e na kadi. Ke veisotari na veika e tukuni e na kadi, me ra qai vakatadraicaketaki tu ga. Ia ke sega ni ra veisotari, me ra vakatoboicutaki, ka me dua tale na gone e lako yani me laki vakaitavi. Me caka tiko me yacova sara ni ra sa veisotari taucoko na kadi.

Me kena idusidusi, e rawa ni o vakarautaka e lima na kadi veisa me baleta na tadra nei Liai (1 Nifai 8; 11). Mo qai tomana tale kina e tolu tale na kadi veisa, me ra kunea kina na kena taleitaki o ira na gone lalai.

Veisa 1: Vunikau—Na Nona Loloma na Kalou

Veisa 2: iTitoko kaukamea—Vosa ni Kalou

Veisa 3: Vuanikau—Bula Tawamudu

Veisa 4: Butobuto loaloa—Veitemaki

Veisa 5: Vale vakaitamera ka rabailevu—Viavialevu na kai vuravura

Veisa 6: Kalokalo—Kalokalo

Veisa 7: Vula—Vula

Veisa 8: Matanisiga—Matanisiga

14. Me ra veisisivi saumi taro. Mo vola eso na taro e na pepa ka qai biuta e na loma ni tavaya se kato, ka qai biuti ira na lewe ni kalasi me ra laki cavuta mai na taro e na tavaya ka qai sauma.

Vakayacori na
Veivosaki ni Kalasi

Era na vulica na gone lalai na ivakavuvuli ni kosipeli mai na nodra veivosaki ka vakaitavi e na itavi vakavuli eso. Oqo eso na idusidusi me vukei iko e na nomu taro vakadodonu ka vakaibalebale me rawa ni vakavure vakasama e na veivosaki ni kalasi:

1. Mo taro ka solia vata na tikina vakaivola tabu me ra dusimaki kina na lewe ni kalasi ki na isau ni taro.
2. Me tarogi na taro ka na sega ni saumi wale ga mai na "io" kei na "sega", ka me gadrevi kina na vakadidike ni vakasama kei na veivosaki. E dau yaga vakalevu na taro ka yavutaki tu e na na cava na vuna, e rawa vakacava, o cei, na cava, e na gauna cava, kei na e vei.
3. Vakaitavitaki ira na lewe ni kalasi ka sega ni dau vakaitavi tu e na nomu cavuta na yacadra, ka qai tarogi ira e na dua na taro era na rawa ni sauma. Solia vei ira e dua na gauna me ra sauma mai kina. Mo vukei ira kevaka era gadreva, ia me soli tiko na gauna me ra vakasamataka kina na taro ka sauma mai.

4. Mo vakauqeti ira na gone lalai me ra wasea na ituvaki ni lomadra e na vuku ni veika era vulica tiko me baleta na vosa ni Kalou. Dau vakacerecereya na nodra cau ki na lesoni.
5. Dau vakavinavinakataki ira vakadodonu na gone lalai e na nodra saumi taro. Vukei ira me ra kila ni dau bibi na nodra nanuma kei na ituvaki ni lomadra. Nanumi ira na gone lalai ka ra ririko e na vakaitavi.

Vukei Ira na Lalai
me ra Taurivaka na
Vosa ni Kalou

Mo vukei ira na gone lalai me ra taurivaka na veika era sa vulica ki na nodra bula. Sa vakamacalataka kina o Nifai "na i vakavuvuli ni vola tabu me [da] kila ka taurivaka e na [noda] bula" (1 Nifai 19:23). Sa na veivuke vei iko na vakasama eso oqo me vakayacori kina na nomu itavi:

1. Ni sa vakauqeti iko na Yalo Tabu, mo vakadinadinataka na veika dina o vakatavuvulitaka tiko. E na momona sara vakalevu sara na nomu lesoni ni o veituberi e na kena yalo dina.
2. Vakauqeti ira na gone lalai me ra wiliwili tabu vakaiira e vale, se wiliwili vata kei ira na nodra vuvale. Mo vakauqeti ira tale ga na gone me ra kauta tiko mai ki na kalasi na nodra ivola tabu. Ke so e sega tu na nodra ivola tabu se ra guilecava mai, mo vakarautaka rawa tu eso na kena ilavelave me ra taurivaka e na kalasi o ira na gone lalai. Ke tiko na nomudou valenivola, e rawa ni o kauta mai kina na ilavelave ni ivola tabu.
3. Mo kerei ira na gone lalai me ra wasea na veika era sa vulica mai. Tarogi ira se me ra taurivaka vakacava ki na nodra bula na ivakavuvuli eso ni kosipeli ka ra sa tuberi kina.
4. Mo vakatovotovotaka e dua na dautauritukutuku, ka veivakatarogi vei ira na gone lalai, me vaka era dau wiliki tu e na ivola tabu. Mo kerei ira me ra tukuna vei iko na veika me baleta na tikina vakaivola tabu, kei na veika era nanuma me baleta na ka e tukuni tiko kina.
5. Mo wasea rua na kalasi, se wasea vakavica tale. Ni ra sa veiwasei e na tikina vakaivola tabu, me ra qai vola vakaiwasewase na kena ivakavuvuli bibi. Ka me ra veivosakitaka vakaveitaravi e na nodra iwasewase na kena taurivaki na ivakavuvuli oqo e na nodra bula.
6. Cega tikiniivola. Mo veivakauqeti e na loma ni yabaki me ra dau vakatakilakilataka o ira na lewe ni kalasi na vosa ni Kalou ka vakaibalebale sara ki na nodra bula. Me kena idusidusi, e rawa ni ra vakatakilakilataka na 1 Nifai 2:16, 1 Nifai 3:7, se 1 Nifai 4:6. Mo qai solia e dua na kena idusidusi, me vaka e dua na ka e yaco kina, se veika e sotavi, se dua na leqa ka tukuni kina; qai vakauqeti ira me ra cega na vosa ni Kalou ka okati tiko kina. Mo qai biuti ira na lalai ka ra cega rawa e liu na tikiniivola me ra veituberi vei ira na kena vo e na kena cegai na tikiniivola. Mo qai kerei ira me ra vakamacalataka na vuna e veisotari kina na tikiniivola oqo kei na kena idusidusi.
7. Mo wasea na gauna eso o sa raici ira kina na lalai ni ra vakamura na ivakavuvuli ka veivosakitaki tiko. Me kena idusidusi, kevaka o veituberi tiko e na veilomani, mo qai dusimaka na gauna eso o a raici ira kina na gone lalai ni ra loloma vei ira na tani.
8. Rai muria na ilesilesi. Ni o solia e dua na ilesilesi se veivakauqeti, mo dau nanuma mo taroga lesu vei ira na gone e na itekitekivu ni kalasi e na Siga Tabu ka tarava, me ra vakamacalataka na veika era donuya mai.

Vukei Ira na
Lalai Me ra
Cavugusutaka
na Vosa ni Kalou

E dua na sala momona ni kena dusimaki na ivakavuvuli dina ni kosipeli na kena cavugusutaki na kena tikiniivola. Sa dau lewe vuqa vei ira na gone lalai era taleitaka na cavugusutaki ni tikiniivola kevaka era marautaka na kena golevi. Oqo eso na sala ni cavugusutaki ni tikiniivola ka ra na marautaka o ira na gone lalai:

1. Mo vola e na papa ni volavola se vakarautaka e dua na vevalevu me tu kina na imatai ni matanivola ni veivosa ka na cavugusutaki. Me kena idusidusi, o na vakarautaka e dua na vevalevu me baleta na vosa ka imatai ni yavu ni vakabauta:

K v n K n T T k n L k J K k n Y T

Dusia tiko na matanivola ni o cavuta na kena vosa. Mo cavuta vakavica me ra qai cavuta tale ga na gone lalai ni ra sa rawata. E na sega ni dede, era sa na sega ni gadreva na vevalevu.

2. Mo wasewasea vakalalai na tikiniivola. Me ra cavuta tiko e cakena iwasewase oqori me tekivu mai na muana ki muri, ka qai lesu tale tiko mai vakamalua ki na kena itekivu, me rawa ni ra sa cavugusutaka rawa kina e liu o ira na lalai na tikina dredre. Me kena idusidusi, e na Alama 37:35, e rawa ni ra cavuta tiko vakavica na lalai “mo muria na vunau ni Turaga ni ko sa cauravou tiko.” E rawa ni ra qai vakaciqima mai na malanivosa ka tarava me kena ikuri,
3. Ke ra dau wiliwili vinaka na gone lalai, me vakarautaki rawa e dua na ilavelave ni vosa ni Kalou me baleti ira na gone lalai yadudua. Mo kotiva na kena ilavelave kina veivosa yadudua se na malanivosa me volai. Ni ra sa cavuqatataka vata vakavica, qai solia vei ira na vosa ka sa kotikotivi tu me ra vakacokovatataka tale vakai ira yadua se me ra cakava vata, ki na kena itutu dodonu.
4. Mo cavuta vakavica na tikiniivola, ka qai cegu vakalekaleka me cavuta e dua vei ira na gone lalai na vosa ka tarava se malanivosa. Ka qai biuta vua e dua tale na gone me tomana e na vica tale na vosa. Mo cakava tiko me yacova sara ni ra sa vakaitavi taucoko na gone.
5. Taurivaka na ivakatagi me veivuke vei ira na gone e na nodra cavugusutaka na tikiniivola.
6. Wasei ira vakarua na gone lalai. Me ra vakaitavi vakaveitaravi na iwasewase e na kena cavugusutaki na vosa kei na malanivosa. E rawa ni o solia ki na dua tale na iwasewase me cavuta na imatai ni vosa, me cavuta na vosa ka tarava na iwasewase ka dua, ka me veilutuki tiko me yacova ni sa cavuti oti na tikiniivola.
7. Mo digia na tikiniivola o vinakata me ra cavugusutaka o ira na gone lalai. Mo vola na tikiniivola e na papa ni volavola se e na vevalevu. Mo cavuta tiko vakavica na tikiniivola, ka tabonaka se bokoca tiko na vosa ni ivola me yacova ni ra sa cavugusutaka rawa taucoko o ira na gone lalai.

Taurivaka Vakavuku
na Gauna Galala

Kevaka o sa vakaotia na leseni ka sa vakarautaki oti mai ni se vo tu na gauna, e na rairai daumaka beka mo cakava e dua na itavi me tawana na gauna ka se vo tiko. Sa yaga sara vakalevu na vakasama eso oqo e na nomu taurivaka vakavuku na gauna:

1. Me so vei ira na gone era talanoataka na nodra italanoa taleitaki mai na ivola tabu.
2. Me caka na veitau cega ivola e na nomu solia na idusidusi ni tikiniivola ka ra sa vakatakilakilatataka oti tu. Biuta me ra cakacaka yarurua se vakaiwasewase me ra cega kina na tikiniivola gadrevi.
3. Vukei ira na gone lalai me ra cavugusutaka e dua na tikiniivola ni leseni se dua na lewe ni yavu ni vakabauta ka vauci tu e na leseni.
4. Me ra veiwasei vakasama o ira na gone lalai e na sala eso e rawa ni taurivaka kina mai vale na ivakavuvuli ni leseni, me ra taurivaka e koronivuli, kei ira na nodra icaba.
5. Wasewasei ira na lewe ni kalasi, ka me ra qai taro vakaveitaravi o ira na gone lalai e na veika e baleta na leseni.

6. Me ra dui droinitaka o ira na gone lalai na iyaloalo me dusimaki kina na lesoni se me ra vola e dua na vosa cavuti me kau ki na nodra dui vale me laki vakaraitaki kina, ka me idusidusi tiko ni inaki ni lesoni era sa vulica.
7. Sureti ira na gone lalai me ra vakatakilakilataka na tikiniivola me rawa ni ra goleva e na gauna mai muri. E rawa ni o vakauqeti ira na gone lalai me ra vakatakilakilataka na veitikina era taleitaka mai na lesoni, se mo dusimaka eso na tikina o nanuma ni dusimaka tiko vei ira na gone na inaki ni lesoni.
8. Vukeyi ira na gone me ra cavugusutaka na veitarataravi ni ivola e na vosa ni Kalou. E rawa ni o raica na ivola ni iVola i Momani ka sa qaqa ni sere tu e na Children's Songbook (t. 114, 116, 119).
9. Mo rai lesuva tale na ivakavuvuli se na italanoa vakaivola tabu mai na lesoni e liu.

Vakatagi e na Loma ni Kalasi

E rawa ni vakabulabulataki sara ka vakaukauwataki na vuli e na kosipeli mai na ivakatagi ni sere. Ka ra dau nanuma vinaka na gone lalai, ka vulica rawarawa na veika era tuberi tiko kina mai na ivakatagi ni sere.

Eda sega soti ni gadrevi me da dauvakatagi sara, me da qai taurivaka kina na ivakatagi me tokoni ira na gone lalai e na nodra vakila na Yalo Tabu ka me ra vulica na kosipeli. E rawa ni sere e na loma ni lesoni se e na kena itekivu, me vakamatatataki kina e dua na ivakavuvuli. Ka na rawa ni cavuqaqataki ga na sere se lagati sara me ra vakaitavi kina na gone lalai e na nomu lesoni.

Gauna ni Veiwasei

E na so na gauna e dau gadrevi ki na kalasi me ra vakaitavi e na vakaraitaki ituvatuva vakarawarawa ni ivakavuvuli ni kosipeli e na Gauna ni Veiwasei ni Lalai. Ka na dau kau mai na lesoni na veika vakaraitaki e na ituvatuva, ka na gadrevi kina e so na gauna me vakatovototaki kina, ka na vakakasosotaka na ivakavuvuli o sa veituberi tiko mai kina. E rawa ni taurivaki na vakasama eso oqo e na gauna ni veiwasei:

1. Vakatotovototaka e dua na italanoa vakaivola tabu.
2. Cavugusutaka vata na vosa ni Kalou.
3. Cavuta na lewe ni yavu ni vakabauta ka qai vakamacalataka na kena ibalebale.
4. Me dramataki e dua na kena taurivaki e na noda gauna na ivakavuvuli ni kosipeli.

Yavu ni Vakabauta

Mo vakavolekataki ki na nomu lesoni taucoko na Yavu ni Vakabauta ka qai veivakauqeti vei ira na gone lalai yadudua me ra cavugusutaka na Yavu ni Vakabauta ni se bera ni ra biuta na Lalai. Mo taurivaka na veigauna kece e rawa me ra tuberi kina na gone lalai me ra cavugusutaka ka kila vinaka na Yavu ni Vakabauta.

Nodra Golevi Vakavinaka na Gone Lalai Yabaki Walu ki na Yabaki Tinikadua

Mo vukeyi ira na gone lalai me ra vuli ka rawata na vakanuinui vakai ira, e dodonu mo kila vakavinaka na veika era dau gadreva kei na nodra ivakarau ni bula ka qai lalawataka na ogaoga kei na itavi eso e na kalasi. Me vakaikuritaki na veika eso e baleta na nodra ivakarau na gone e na taba yabaki oqo, mo raica na *Teaching—No Greater Call* (33043), t. 37–38.

iVakarau ni Gone

Vakayago

E dau tu na gauna era tubu totolo kina, ka so na gauna era tubu
berabera kina
Dau kunei vakalevu vei ira na sakasaka
Taleitaka sara na qito vakaiwasewase

Vakasama

Dau taleitaka na vuli
Dau nanuma lesu na veika e sotava mai liu
Sa tekivu me navuca na nona lewa mai na veika dodonu
Dau via kila na vuna e yaco kina na ka eso
Soli vakasama me baleti ira na tani
Qoroi ira na qaqa
Tekivu vakayalo cake mai
Via taurivaka vakalevu na nona vakasama

Vakaveimaliwai

Sa biuta tani tiko mai na nona besetaki ira na yalewa se tagane era
veibasai kaya, ka sa gadreva vakalevu cake me veimaliwai vakawasoma
kei ira na gonetagane se goneyalewa.
Taleitaka na gauna vakaiwasewase kei na gauna yadudua
Sa gadreva vakalevu me vakatulewa vakai koya
Sa tekivu vakarabailevutaka na nona veiwali se veilasami
Taleitaki ira mai na tani

Vakananamu

Besetaka na veivakalewai
Rawa ni itovo sakasaka ke levu na veimurimuri
Sa nuitaki vakalevu cake mai ka rawa ni vakabauti
Sa kila tiko me dau cakacaka dodonu
Sa tekivu loma tarotaro me baleta na kena yaga
Sa lailai mai na nona dau muri lomana

Vakayalo

Sa taleitaka sara na vulica ka taurivaka na ivakavuvuli ni kosipeli
Sa vagolei mai na nodra ivakadinadina na tani
Sa yalomatua mai me kila na ivakavuvuli ni kosipeli
Sa kila deivaki na veika dodonu se cala

iDusidusi Me Baleta Na Nodra Qaravi O Ira E Vakaleqai Na Nodra Bula

Sa vakadavora vei keda na iVakabula na idusidusi me baleta na noda golevi
ira ka vakavatukanataka na noda loloma vei ira e vakaleqai tu na nodra bula.
Ni rairai vei ira na Nifai e na nona sa tucake tale mai na mate, e kaya kina:

“Sa tiko li e so na nomudou tauvimate? Dou kauti ira mai. Io dau kauti ira mai
na lokiloki, na mataboko, na gera, na mudu, na vukavuka, o ira sa malai, ko ira
na didivara kei ira kece ga sa tauvimate tu. Dou kauti ira mai ka’u na vakabulai
ira, ni’u sa lomani kemudou; io sa vuabale sara na noqu loloma” (3 Nifai 17:7).

Me vaka ni o qasenivuli ni Lalai, o sa tiko e na dua na itutu vinaka mo
vakavatukanataka kina na yalololoma. O na sega beka ni rawa ni solia na
veivuke me yaga vei ira, o na rawa ga ni veituberi, ka maroroi ira sa vakaleqai tu
na nodra bula. E na gadrevi vakalevu na veikauwaitaki, na veinanumi, kei na
gagadre dina me ra okati na lewe ni kalasi yadudua e na itavi ni vuli e na kalasi.

E rawa ni ra vakauqeti mai na Yalo Tabu o ira na gone lalai ka vakaleqai tu na nodra bula, veitalia se vakacava sara na ivakatagedegede ni nodra kila ka. Me vaka ni ra na sega beka ni tiko vakadua o ira na gone oqo me yacova sara ni sa laki tini na lesoni, sa dau gadrevi vakalevu me ra bau yaco mada ga yani kina, me rawa ni vakauqeti ira kina na Yalo Tabu. Sa dau veivuke vakalevu sara me dua na nona icaba, ka dau kauwai vakalevu vua, me tiko tikivi koya e na kalasi, de vinakata na gone ka vakaleqai tu oqo na nona bula me lako vakatikitiki mai na kalasi e na so na gauna.

Ka rawa ni ra dau dusimaki tale ga o ira na lewe ni kalasi e na leqa eso ni vuli ka, na vakaleqai ni vakasama, na mate ni tikiniyago kei na leqa ni veilakoyaki, se na vakagogotaki vakadede ni bula. Ni na so e na raica na dredre ni bula vakavanua kei na ivosavosa ka duidui mai na veika era nanuma. Ia, se vakacava ga na nodra leqa yadudua, era vakaiivotavota taucoko tu na gone lalai e na gadreva me ra lomani ka taleitaki e na nodra vulica tiko na kosipeli, me ra vakila yani na veituberi ni Yalo Tabu, ka me ra vakaitavi vakavinaka, ka veiqaravi vei ira na tani.

Sa tiko oqo eso na idusidusi me baleta na nodra tuberi na gone ka vakaleqai tu na nodra bula:

Mo raibaleta na nona vakaleqai oqo mo kila dina kina na gone oqo. Dau vakaitovotaki iko ga me vaka e namaki vei iko, dau vakaveiwekanitaki iko, ka itovo vinaka.

Kila vakavinaka mada na veika e dau rawata vakavinaka na gone, kei na veika e vakalatilati tu me baleta na nona bula.

Mo tovolea sara e na nomu igu taucoko mo veivakatavulici, mo tukuna tale vei ira na nodra icolacola me ra dau vakarokoroko, vei ira yadua na lewe ni kalasi. E ivakarau vaKarisito dina vei ira kece na lewe ni kalasi kevaka me da vukea e dua na lewe ni kalasi e vakaleqai tu na nona bula.

Mo qara mada na sala vinaka me tuberi kina na gone, mai na nomu veitaratara voli kei rau na nona itubutubu, o ira na lewe ni nona vuvale, kei koya tale ga na gone, e na gauna e veiganiti kina.

Ni se bera ni vakacolati e dua na gone ka vakaleqai tu na nona bula me wilivola, me cabomasu, se me qarava e dua tale na itavi, mo taroga rawa mada mai vua na ituvaki ni nona vakasama me baleta na nona vakaitavi e na veika oqo. Me vakabibitaki tiko ga na veika era rawata na gone vakaoqo, kei na nodra taledi ka me qarai tiko kina na itavi eso era na rawata vakavinaka.

Mo moica na gacagaca ni lesoni kei na veika e tu volivoliti ira me veisotari kei na veika era gadreva o ira na gone ka vakaleqai tu na nodra bula.

Na Kena Golevi na Leqa ni

Veivakasaurarataki Ni o qasenivuli tiko, o na sotava beka eso na gone lalai e na nomu kalasi ka vakagogotaki tu na nodra bula mai na veivakasaurarataki ki na nodra bula vakayalo kei na bula vakayago. Kevaka o lomaleqataka e dua na gone vakaoqo ka tiko e na nomu kalasi, laki kere ivakasala mai vua na nomu bisopi. Ni o lalawataka ka vakatavulica na lesoni eso, mo masulaka tiko na veituberi ni Turaga kei na nona veidusimaki. Totaki ira na gone e na nomu kalasi me ra kila ni ra luve na vakamareqeti na Tamada Vakalomalagi, ka sa dau lomani keda yadudua o Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, ka gadreva me da bula marau ka maroroi tu.

E iLoloma mai vua na Tamada Vakalomalagi Dauloloma, Na iVola i Momani

Lesoni

1

iNaki ni Lesoni

Me vukei ira na gone lalai me ra lomana ka vakaliuca na iVola i Momani.

Me Vakarauteki

1. Mo vulica e na masumasu na iVakamacala Lekaleka ni iVola i Momani kei na Ai Tekivu ni iVola i Momani, ka tiko e na itekitekivu ni iVola i Momani (Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:29–35, 42–54, 59–60). Ka qai vulica na lesoni ka lalawataka rawa na kena ilakolako ni veivakavulici ni tikina vakaivola tabu vei ira na gone. (Raica “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi, kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni Wilivola: Tabana e liu ni iVola i Momani, Nodratou iTukutuku na iVakadinadina e Lewe Tolu, Nodratou iTukutuku na iVakadinadina e Lewe Walu, Momani 6–7.
3. Digia na taro ni veivosaki kei na itavi veivakabulabulataki me ra qarava na gone lalai ka me ra vukei kina vakavinaka me ra rawata na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua na iVola i Momani me oloni tu vakailoloma.
 - c. Me ra yadua na lalai na ivakatakilakila ni wilivola me dau vakaciqimi e na tabana era sa laki yacova (raica na kena idusidusi e na mua ni lesoni).
 - d. Na iYaloyalo 4-1, Vakalekalekataka na iTukutuku e na Peleti Koula ko Momani (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 306; 62520) i 4-2, Vunitaka o Moronai na Peleti e Delai Kumora (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 320; 62462); kei na 4-3, Taura na Peleti Koula o Josefa Simici (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 406; 62012).

Yavu Matau ni Lesoni

Mo sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Vakaraitaka vei ira na lalai na iVola i Momani, na iloloma e oloni vinaka tu.

- Na cava beka na vuna eda dau soli iloloma kina?
- E vakaevei beka na itovo ni nomu vakasama kevaka e laki taleitaki na iloloma o solia?

Mo vakamacalataka ni sa lomani keda sara vakalevu o Tamada Vakalomalagi, sa solia kina e dua na iloloma vei keda me vukei keda yani e na noda laki rawata na bula tawamudu. E tiko e na iloloma oqo e dua na itukutuku bibi me baleti keda yadudua. Ka vakatavulici keda talega e na veika me baleta na iVakabula, Jisu Karisito, kei na sala me da bula kina me da lesu tale kina vei Tamada Vakalomalagi. E kaya kina o Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu, “Sa bibi cake sara na iloloma oqo mai na veika talei eda sa

cavuikalawa tu kina me baleta na wainimate vovou e na gauna oqo. Sa bibi cake kina noda kawa tamata na i loloma oqo mai na kena vakatoroicaketaki na veivukayaki se na lakovi ni maliwa lala” (mai na Conference Report, Okt. 1986, t. 3; se *Ensign*, Nov. 1986, t. 4).

- Na cava beka na iloloma?

Sureti ira na gone me ra dolava na iolo ni loloma. Mo vakadinadinataka na nomu sa vakalougatataki mai na nomu vulica na iVola i Momani, kei na kena yaga e na nomu tokoni tiko mo bula ucuya na iVakabula.

Tikina VakaiVola
Tabu

Mo vakatavulica na itukutuku ni kena cadra mai na iVola i Momani mai na Ai Tekivu Ni i Vola i Momani. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo taurivaka na ivakamacala ni iVola i Momani me vukei ira na gone lalai me ra kila vakavinaka na bibi ni ivola tabu oqo vei keda edaidai. Mo taurivaka na iyaloalo e na gauna e veiganiti kaya.

Veivosakitaki ka
Tarogi na
iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava na iVola i Momani? O cei beka e a vola? (iVakamacala, parakaravu e rua ki liu. Parofita mai liu e Amerika.)
- Na cava beka e vakatokai kina me iVola i Momani ka sega ni iVola i Moronai se na iVola i Josefa Simici? (iVakamacala, parakaravu 2. Sa vola na parofita o Momani na tikina e vuqa ka volai tu e na peleti koula, me cavuta kina ka vakalekalekataka na veika era vola mai o ira na parofita.)
- Na cava na ka bibi duadua e yaco ka volai tiko e na iVola i Momani? Na cava beka na vuna? (iVakamacala, parakaravu 3. Nona veisiko o Jisu Karisito vei ira na Nifai.)
- Na cava beka e a sa tukuna mai o Josefa Simici me baleta na iVola i Momani? (iVakamacala, parakaravu 6.) (Raica na i ka 3 ni itavi ni veivakabulabulataki.) O kila vakacava ni na vukei iko na iVola i Momani?
- Era sa lakova mai e vuqa na parofita (Nifai, Momani, Moronai, Josefa Simici) na veika rarawa ka dredre me da rawata kina na iVola i Momani. Na cava e tolu na ka dodonu mo vakayacora mo qai rawa ni o kila kina na dina ni iVola i Momani? (iVakamacala, parakaravu 8. Wilika vinaka, vakananuma na veika e tukuna vei iko, taroga vua na Kalou na kena dina.)
- Na cava tale e da rawa ni da e na noda sa rawata na noda ivakadinadina me baleta na iVola i Momani? (iVakamacala, parakaravu 9. Ni sa iVakabula o Jisu Karisito, sa parofita ni Kalou o Josefa Simici, ka dina na Lotu.)
- Na cava beka e a vakayacora tiko o Josefa Simici, e na gauna e rairai yani kina vua na agilosu o Moronai? (Na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, parakaravu 2–3; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:29–30.)
- Na cava e qai tukuna vei Josefa Simici na agilosu? (Na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, parakaravu 6–9; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:34–35; 42.)

- Na cava e qai yaco vei Josefa Simici e na siga ka tarava ni rau sa laki cakacaka tiko kei tamana? (Na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, parakaravu 15–16; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:48–19.)
- E kacivi Josefa Simici e na yacana na agilosu, e na nona rairai vua. E vakaeevei beka na ituvaki ni lomamu ni o sa kila ni kila tiko o Tamada Vakalomalagi na yacamu?
- Sa vakaroti Josefa o Moronai na agilosu, me tukuna vei tamana na nona raivotu. O cei beka o na tukuna vua kevaka o donuya e dua na ka me vaka e donuya oqo o Josefa? Na cava beka o na tukuna kina vua?
- Na cava beka e qai vakayacora o Josefa e na gauna e sa tukuna oti kina vei tamana? (Na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, parakaravu 17–19; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:50–52.)
- Na cava beka na vuna e waraki sara kina me va na yabaki me qai taura o Josefa na peleti koula? (Na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, parakaravu 20; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:54.)
- Na cava beka e sa vakadreti rawa kina o Josefa e na gauna sa na taura kina na peleti koula? (Na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, parakaravu 22; Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:59.)

Veivaka-bulabulataki

E rawa ni o na taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Sureti ira na lalai me ra wilika na ivakamacala e liu ni iVola i Momani. Kerea me ra vakatakilakilatata e na nodra dui iVola i Momani na inaki ni kena volai na ivola me vaka e tukuni tu e na tikina era sa qai wilika oti, kei na kena iVakamacala.
2. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka na Moronai 10:4.
3. Veivosakitaka ka qai veivuke vei ira na gone lalai me ra cavugusutaka na itukutuku oqo mai vua na Parofita Josefa Simici:

“Au tukuna vei ira na noqu itokani vakalotu ni sa ivola dodonu duadua mai na ivola kecega e delai vuravura na iVola i Momani, ka sa vatuivakadei ni noda vakabauta, ka na torova sara yani vakavoleka na Kalou o koya e wilika ka vakamura na kena ivakavuvuli, ka na sega ni rawata mai na dua tale na ivola” (iVakamacala, parakaravu 6.)
4. Vukei ira na lalai me ra kila ka cavugusutaka rawa na ikawalu ni yavu ni vakabauta.
5. Vakatotovototaka vakadrama e so na ka sa yaco mai e na kena rawa mai vei keda na iVola i Momani.
6. Lagata se wilika na qaqa ni “The Books in the Book of Mormon” (*Children’s Songbook*, t. 119), “Book of Mormon Stories” (*Children’s Songbook*, t. 118), “Veleti E Koula” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 65), se “Search, Ponder, and Pray” (*Children’s Songbook*, t. 109)

iTinitini

iVakadinadina	<p>Wasea ekena nomu ivakadinadina ni a parofita dina o Josefa Simici, ka dina talega na iVola i Momani.</p> <p>(Ke vinakati.) Ke rawa, solia vei ira na gone lalai yadudua na nodra ivakatakilakila ni ivola ka tabaki tiko kina na ivakadinadina nei Ezra Taft Benson na Parofita (raica na kena idusidusi e na mua ni lesoni oqo).</p>
iDusidusi ni Wilivola e Vale	<p>Vakasalataki ira na gone lalai me ra vulica e vale na iVakadinadina nei Josefa Simici, na Parofita, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Vakaraitaka vei ira na vanua e rawa ni ra kunea kina na itukutuku oqo e na itekitekivu ni iVola i Momani se na Josefa Simici–Ai Tukutuku 1:29–35, 42–54, 59–60.</p> <p>Vakauqeti ira na gone lalai me ra kauta tiko mai na nodra ilavelave ni iVola i Momani e na veiSiga Tabu.</p> <p>Sureti e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tinia kina na nomudou kalasi.</p>

“Sa vinakataka

o Tamada

Vakalomalagi

mo vulica tiko

ga na veika

mai na iVola i

Momani e na

veisiga. Sa iloloma

talei duadua kivei

iko mai vei Tamada

Vakalomalagi.

Ni o vakamura

tiko na ivakavuvuli

ka volai tu kina,

o sa na kila tale

ga na lewa nei

Tamada mai

Lomalagi.”

Ezra Taft Benson

“Sa vinakataka

o Tamada

Vakalomalagi

mo vulica tiko

ga na veika

mai na iVola i

Momani e na

veisiga. Sa iloloma

talei duadua kivei

iko mai vei Tamada

Vakalomalagi.

Ni o vakamura

tiko na ivakavuvuli

ka volai tu kina,

o sa na kila tale

ga na lewa nei

Tamada mai

Lomalagi.”

Ezra Taft Benson

“Sa vinakataka

o Tamada

Vakalomalagi

mo vulica tiko

ga na veika

mai na iVola i

Momani e na

veisiga. Sa iloloma

talei duadua kivei

iko mai vei Tamada

Vakalomalagi.

Ni o vakamura

tiko na ivakavuvuli

ka volai tu kina,

o sa na kila tale

ga na lewa nei

Tamada mai

Lomalagi.”

Ezra Taft Benson

“Sa vinakataka

o Tamada

Vakalomalagi

mo vulica tiko

ga na veika

mai na iVola i

Momani e na

veisiga. Sa iloloma

talei duadua kivei

iko mai vei Tamada

Vakalomalagi.

Ni o vakamura

tiko na ivakavuvuli

ka volai tu kina,

o sa na kila tale

ga na lewa nei

Tamada mai

Lomalagi.”

Ezra Taft Benson

Sa Muri Tamana, na Parofita, o Nifai

iNaki ni Lesoni

Me vakaqacacotaka na nodra gagadre na gone lalai yadudua me ra vakamuraia na nodra parofita.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 1–2. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko na gone na iVola i Momani.
 - b. Na vevalevu ni iKaono ni Yavu ni Vakabauta (65006). Mo tabonaka tiko na vosa *parofita* e na dua na pepa lobiki. E na loma ni draunipepa oqori me volai tiko kina “Na parofita o koya sa digitaka na Kalou me vosa e na vukuna. Ni sa vosa tiko e dua na parofita e na vuku ni Kalou, sa vaka e vosa sara tiko ga na Kalou.” Ke sega ni rawa mai e dua na vevalevu ni ikaono ni yavu ni vakabauta, mo qai cakava ga e dua na nomu, se mo vola ga e na papa ni volavola.
 - c. iYaloyalo 4–4, Parofisai ko Liai vei ira na Tamata mai Jerusalemi (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 300; 62517), kei na 4–5, Biuti Jerusalemi na Matavuvale i Liai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 301; 62238), kei na dua na iyaloalo ni parofita edaidai se kena itaba se iyaloalo nei Josefa Simici (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 401; 62002).

**Yavu Matau
ni Lesoni**

iTavi Galeleti

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na ikaono ni yavu ni vakabauta, ka me tabonaki tiko na vosa *parofita*. Sureti ira na lalai me ra laveta cakena ligadra kevaka era kila na vosa e ubi tiko. Kerea e dua vei ira na lalai me cega tani na pepa ka mai solia vei iko. Sureti ira na lalai me ra cavuta vata na ikaono ni yavu ni vakabauta.

Vakaraitaka na kena iyaloalo na parofita edaidai, se na kena iyaloalo na Parofita Josefa Simici, ka tarogi ira na lalai me ra tukuna mai se o cei oqori.

- Na cava na parofita?

Ni sa tini na veivosaki, kerea e dua vei ira na lalai me wilika na tikina e volai tiko e na pepa lobiki (raica “Me vakarautaki”).

Vakadinadinataka ni ra sa dau tukuna na parofita vei ira kece ga e vuravura na veika eso e vinakata vei ira na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Vakamacalataka vei ira ni da na vakalougatataki vakalevu e na noda vakamuraia na parofita.

Tikina Vakaivola
Tabu

Me vakatavulici na itukutuku ni nodratou biuti Jerusalemi mai o Liai na parofita kei na nona matavuvale mai na 1 Nifai 1–2. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo taurivaka na iyaloalo e na gauna e veiganiti kaya. Vakabibitaka ni dodonu me da dau tovolea me da vakataki Nifai ka dau muria na parofita e na noda gauna.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou, ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vakayacora o Liai vei ira na nona tamata? (1 Nifai 1:5.) Na cava beka e vakaraitaka na Turaga vei Liai e na nona raivotu? (1 Nifai 1:6–13.)
- Na cava beka e qai vakayacora o Liai ni sa ciqoma oti na raivotu? (1 Nifai 1:18.)
- E parofisaitaki cei beka o Liai? (1 Nifai 1:9, 19. Mo vakamacalataka ni Mesaia ga o Jisu Karisito.) Vukei ira na gone me ra kila vinaka ni ra sa dau vakadinadinataki Jisu Karisito tiko na parofita. Mo rawata vakaeevei na ivakadinadina kei Jisu Karisito? Mo vakadinadinataki ni rawa ni ra kila yadudua na lalai ni sa iVakabula o Jisu, mai na nodra vulica tiko e na masumasu na iVola i Momani, ka dau vakamura tiko na ivunau.
- Na cava beka era vakayacora na tamata e na nodra sa rogoca na vosa ni parofisai nei Liai na parofita? (1 Nifai 1:19–20.) Na cava beka o na vakayacora kevaka o vakasewasewani se veiwalitaki e na nomu vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito kei na nona lotu?
- Ni ra sa saga oti na tamata me ra vakamatei Liai, na cava beka e qai vakarota vua na Turaga me vakayacora? (1 Nifai 2:1–3.)
- Na cava soti beka eratou kauta tiko kei iratou o Liai kei na nona vuvale e na nodratou biuti Jerusalemi? (1 Nifai 2:4.) Na cava soti beka e okati me kedra kakana kei na vale laca? (Kakana, isulu, vale laca, iyaya ni cakacaka, kei na veika tale eso.) Na cava soti beka eratou biuta tu mai o Liai kei na nona vuvale?
- Na cava beka e rau cakava o Leimani kei Lemueli ni rau sa na biuta mai na nodratou itikotiko kei na nodratou iyau talei na koula kei na siliva? (1 Nifai 2:11–13.) Na cava beka na *dauvosa kudrukudru*? (Na vosamuri se veivakadiloi.) Na cava beka na *domodomoqa*? (Na viavialevu, na dokadoka.) E na vakaeevei beka na ituvaki ni lomamu, ke tukuni vei iko mo biuta na nomu itikotiko kei na nomu iyau?
- Na cava beka na vuna e sega kina ni vakaduiduiile o Nifai vei tamana? (1 Nifai 2:16.) Mo vakamacalataka ni *daumasu kina vua na Kalou* e kena ibalebale me da masumasu e na yalodina, kei na *vakamalumalumutaka na [yalomu]* e kena ibalebale mo vakarorogo ka dau muria na vosa. Me vakamalumalumutaka vakacava na yalomu na masumasu me vakavuna na nomu vakamura na parofita?
- Sa dau vakavatukanataka vakacava na nona lomani Leimani kei Lemueli o Nifai e na nodrau sega ni dau vakabauti koya? (1 Nifai 2:18.) O sa bau masulaka beka e dua ka sega ni vakamura tiko na ivunau?

- Na cava beka e yalataka na Turaga vei Nifai, e na vuku ni nona vakabauta? (1 Nifai 2:19–22.) Na cava beka e kena ibalebale vei iko na vakabauta?
- Na cava beka e qai yaco e Jerusalemi e na nodratou sa biuta mai o Liai kei na nona vuvale? (2 Nifai 1:4.) E dau dina beka na veika taucoko era parofisaitaka na parofita? (V&V 1:37–38.)
- Na gauna cava beka eratou biuti Jerusalemi kina na matavuvale nei Liai? (Sa dau volai tiko e na boto ni tabana na gauna e vakayacori kina na veika e tukuni tiko e na tabana ni iVola i Momani o ya.) Na cava beka e ibalebale ni B.C.? (Ni bera ni bula na Karisito, se *Before Christ*.)
- O cei beka na parofita edaidai? (Vakaraitaka na kena iyaloalo, ke sa tiko e dua.) Na cava soti beka e sa vakarota vei keda me da vakayacora? O na vinakata beka mo veiwasei kei ira na lalai e na so na nona malanivosa ka se qai vakavoqataki oti wale ga oqo. Eda na kalougata beka vakaevei mai na noda vakamura na nona vosa na noda parofita?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me kau rawa tiko mai e so na ka se iyaloalo ni veika eratou a rairai kauta tiko beka o Liai kei na nona vuvale e na nodratou ilakolako kina lekutu, me vaka na vale laca, itutuvi, kuro, isele, vucu kei na kena moto, dali, se sore ni kau. Vakauqeti ira na lalai me ra vakasamataka ka cavuta tale eso na ka e rawa ni ratou a kauta tiko kei iratou o Liai kei na nona vuvale.
 - Na cava beka o nanuma eratou na vinakata kina na veika oqo na vuvale nei Liai? Na cava soti tale beka o na vinakata mo kauta tiko kei iko e na dua na ilakolako me vakaoqo nei Liai?
 - Na cava soti beka e na dredre sara vei iko mo biuta laivi tu mai?
2. Vakaraitaka e dua na kedra iyaloalo na Peresitedi ni Lotu (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 506; 62575), ka me ra qai cavugusutaka na yacadra o ira na lalai, me veitarataravi mai na gauna ni nodra veiliutaki.
3. Mo wasea na itukutuku oqo nei Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu:

“Au via vosa mada vei ira na lalai e na Lotu. . . .

“Au sa rui taleitaki kemuni vakalevu! Ka sa taleitaki kemuni talega vakalevu na Tamada Vakalomalagi!

“Au via tukuna vei kemuni edaidai na veika e vinakata o Tamada Vakalomalagi mo ni kila me rawa kina ni o ni vakayacora na lomana, ka mo ni donuya kina na marau dina. E na vukei iko sara e na gauna oqo, kei na vo ni gauna ni nomu bula tiko. . . .

“Sa vakavure marau dina vei au na noqu sa mai rogoca na nomuni taleitaka na iVola i Momani. *Au* sa dau taleitaka tale ga, ka sa vinakata o Tamada Vakalomalagi mo tosoya tiko ga na nomu vuli e na veisiga mai na iVola i

Momani. Sa iloloma vakamareqeti nei Tamada Vakalomalagi vei kemuni. Mai na nomuni talairawarawa tiko kina kena ivakavuvuli, ni sa na vakayacora tiko kina na loma i Tamada Vakalomalagi” (mai na Conference Report, Epr. 1989, t. 102; ke *Ensign*, Me 1989, t. 81–82).

4. Me lavetaki tani tiko e na so tale na draunipepa eso na lewe ni vosa mai na lotuvakayabaki, ka ra cavuta na noda parofita (raica tabaki ni itukutuku ni lotuvakayabaki e na mekesini vakalotu). Me qai biu tiko na itukutuku eso oqori e na dua na bola se taga veva, ka qai kerei ira me ra ucuna vakaveitaravi na vosa cavuti mai na bola se taga. Ni sa wilika oti na gone na vosa cavuti, mo qai kerei koya se me vakamura vinaka vakacava na veika e tukuna oqori na parofita.
5. Veivosakitaka na ikaono ni yavu ni vakabauta, ka tokoni ira na lalai me ra cavugusutaka rawa.
6. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Keitou Vuabale” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, naba 36), “Keep the Commandments” (*Childrens Songbook*, t. 146), se “Follow the Prophet” (*Childrens Songbook*, t. 110).

iTinitini

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina ni sa lesia vei keda o Tamada Vakalomalagi e dua na parofita edaidai, e na vuku ni nona loloma levu ki vei keda. Tukuna talega ni ra na kune kalougata vakalevu na lalai ni ra vakamura na nodra parofita.

iWasewase ni Wilivola e Vale

Mo dusimaka vei ira me ra vulica na lalai na 1 Nifai 2 mai na nodra dui vale, me ra lesuva tale kina na veika era sa vulica e na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Kena Rawa Mai na Peleti Parasa

iNaki ni Lesoni

Me vukei ira na lalai me ra kila tiko ni sa dauveivukena Tamada Vakalomalagi vei ira sa veivakabauti vua ka dau vakamura na nona ivakaro.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 3–5. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Kevaka e rawa ni vakayacori, vakarauteki tiko e dua na ilavelave ni malanivoso “Au na lako ka kitaka na ka sa vakarota na Turaga” (1 Nifai 3:7) me baleti ira na lalai yadudua ka me volai tiko kina na yacana (raica na kena idusidusi e na mua ni lesoni oqo).
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Na ilavelave ni itukutuku vunitaki ka tiko e na mua ni lesoni (ka me ubi tiko na itukutuku vuni). E rawa ni volai oqo e na draunipepa se na papa ni volavola.
 - c. Na iyaloalo 4-6, Eratou Dulaka na iYau vei Lepani o Iratou na Luve i Liai; 4-7, Tarovi Leimani kei Lemueli na Agilosu; kei na 4-8, Sa Kauta Lesu o Nifai na Peleti Parasa vei Liai

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na itukutuku vuni (ka se ubi tiko na kena idusidusi) ka qai kerea vei ira se dua e rawa ni wilika. Vakamacalataka ni na rairai dredre beka ni muri eso na ivakaro nei Tamada Vakalomalagi, me vaka e dredre sara tiko me wiliki rawa na itukutuku oqori. Ia, e rawa ni da wilika rawa na itukutuku, kevaka e soli vei keda na veivuke. Sa vakakina ni da na vukei mai vei Tamada Vakalomalagi me da muria kina na ivunau taucoko.

- Na cava soti beka e sa vakarota vei keda o Tamada Vakalomalagi me da vakayacora?
- Na sala cava beka e na vukei keda kina o Tamada Vakalomalagi me da vakamura na nona ivunau?

Mo vakamacalataka ni na vukei keda o Tamada Vakalomalagi kevaka eda vakabauti koya ka vakanuinui tiko vua. Vakamacalataka ni ra na vulica na lalai e na lesoni oqo na sala e veivuke kina o Tamada Vakalomalagi me ratou vakamura na nona ivakaro o iratou na luve i Liai, ka rui dredre na kena irairai me ratou na rawata ga.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica vei ira na lalai na veika eso mai na 1 Nifai wase 3–5 me baleta na nodratou lesu tale o Nifai kei na tuakana me laki kau mai na peleti parasa. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vukei ira na lalai me ra kila, ni rawa ni ra vukei me ra muria na ivakaro kevaka era vakabauta, me vakai Nifai ga.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavulivuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vakarota na Tamada Vakalomalagi e na tadra vei Liai? (1 Nifai 3:2–4.) Na cava beka na vuna eratou vinakata kina na vuvale nei Liai na peleti parasa? (1 Nifai 3:19–21.) Me ra qai kalougata vakaevei na kawatamata nei Liai mai na peleti parasa? (1 Nifai 5:21–22.)
- Na cava beka e rau qai vakayacora o Leimani kei Lemueli e na gauna e rau sa vakaroti kina me rau lesu tale ki Jerusalemi me rau laki kauta mai na peleti parasa? (1 Nifai 3:5, 28, 31.)
- Na cava e vakayacora o Nifai e na nona sa talai me lakova na peleti? (1 Nifai 3:5–7, 15, 21.) Na cava beka na vuna e talairawarawa kina o Nifai kina ivakaro ni Turaga? E kila vakacava o Nifai ni na vukei koya na Turaga?

Goleva na idusidusi ni tukutuku, ka qai solia vei ira na kalasi me ra raica vata na itukutuku ka vunitaki tiko. Veivosakitaka na ibalebale ni 1 Nifai 3:7.

- O cei beka e vukei Nifai e na kena laki kau mai na peleti parasa? (1 Nifai 4:6.) E rawa beka vakacava me da na vakaivotavota e na veivuke kei na veituberi ni Yalo Tabu?
- Na cava beka na vuna e dau dredre kina e na so na gauna me da vakamuraia na ivunau? Me vukei keda vakacava na idusidusi nei Nifai e na noda vakamuraia na ivunau? (1 Nifai 7:12.)
- Me da vulica vakacava me da vakamuri Jisu, me vaka e vakayacora o Nifai?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka na 1 Nifai 3:7. Dusimaka me ra vakatakilakilataka na tikiniivola oqo e na nodra dui iVola i Momani.
2. Mo cavugusu ka veivosakitaka kei ira na lewe ni kalasi na ikatolu ni yavu ni vakabauta.
3. Sureti ira e vica na lalai me ra vakacavara na malanivosa, “Au sa dau vakavatukanataka na noqu vakabauti Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito e na noqu . . .”
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni sere “Nephi’s Courage” (*Children’s Songbook*, t. 120) se “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, t. 146).

5. Mo vakaraitaka na kedra iyaloalo se veika eso, me vaka e volai tu e muri oqo, ka dusimaka tiko vei keda na veika sa vakarota na Tamada Vakalomalagi vei keda me da vakayacora (na naba ni iyaloalo e na valenivola ni valenilotu sa volai muria ka baini tiko). Me veivosakitaki na ivakaro eso kei na kena veivakalougatataki ka sala vata tiko.

- Masu (62217)
- Kaulotu (62611)
- Dau lomani ira ka dokai ira na tamata kecega (62316)
- Lakova na vale tabu (62559)
- Vakayagataka na sakaramede (62021)
- Saumi katini (vakaraitaka na waqanivola ni katini)
- Wilika na vosa ni Kalou (62373)
- Muria na Vosa ni Vuku (vakaraitaka na iyaloalo ni kana vakavinaka ka dau vakaukauwa yago)
- Dau lotu vakavuvale (62521)

iTinitini

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina ni na vukei keda na Tamada Vakalomalagi me da muria na nona ivakaro. O na vinakata tale beka ga mo veiwasei e na gauna o a vakaqacotaka kina na nomu vakabauta mo vakamura na ivunau, me vaka na nonu vakamaregeta na siga ni Vakacecegu se na nomu lomani ira na tani, kei na kena sobuti iko na kena veivakalougatataki.

Kevaka sa rawa tu, mo veisoliyaka vei ira na lalai na nodra ilavelave ni malanivosa "Au na lako ka kitaka na ka sa vakarota na Turaga" (1 Nifai 3:7). Me volai na yacadra na lalai yadudua e na nodra dui ilavelave, ka qai solia vata vei ira na kena ibole, me ra taurivaka talega me nodra iyalayala.

iWasewase ni Wilivola e Vale

Dusimaka vei ira na lalai me ra vulica mai na 1 Nifai 3:1-8; 4 mai vale me rai lesuvi kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

$\overline{19} \overline{8} \quad \overline{2} \overline{19} \quad \overline{66} \overline{19} \quad \overline{1} \overline{7} \quad \overline{1} \overline{19}$
 $\overline{1} \overline{35} \overline{5} \overline{19} \quad \overline{1} \overline{19} \quad \overline{2} \overline{19} \quad \overline{1} \overline{19}$
 $\overline{82} \overline{19} \quad \overline{42} \overline{19} \quad \overline{1} \overline{19} \quad \overline{50} \overline{7} \quad \overline{5} \overline{19}$
 $\overline{2} \overline{19} \quad \overline{5} \overline{8} \quad \overline{19} \overline{3} \quad \overline{19}$

IDUSIDUSI: 35=I 8=U 66=L 3=G 7=O 19=A 2=N
 42=V 5=T 82=S 50=R 1=K

**Au na lako ka
kitaka na ka
sa vakarota
na Turaga**

1 Nifai 3:7

**Au na lako ka
kitaka na ka
sa vakarota
na Turaga**

1 Nifai 3:7

**Au na lako ka
kitaka na ka
sa vakarota
na Turaga**

1 Nifai 3:7

**Au na lako ka
kitaka na ka
sa vakarota
na Turaga**

1 Nifai 3:7

iNaki ni Lesoni

Mo vakaqacacotaka na nodra gagadre na lalai me ra vakamura tiko na vosa ni Kalou, ka me ra kilikili me ra rawata na bula tawamudu.

Me Vakaraotaki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 8, 11 kei na 15:21–36. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakaraotaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me na vukeyi ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Kevaka e rawa, me qai vakaraotaki rawa tiko me baleti ira yadudua na lalai, na ilavelave ni vunika ni bula ka volai tu kina na ivakamacala ni veika e laurai tu kina (raica na kena idusidusi kina mua ni lesoni oqo).
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua na imusu ni dali, wa tuwaida, se dua tale na wa me tinikalima na fiti (lima na mita) na kena balavu; na ivau ni mata (me kakua ni raica rawa e dua na ka); kei na rua na tikinipepa se kadi ka volai tu kina na vosa, me dua e volai kina *Sucu*, ka dua tale e volai tu kina *Bula Tawamudu*.
 - c. Na ivakatakilakila e na vunika ni bula kei na ilavelave ni kedra ibalebale, ka me se tabonaki tiko na kedra ibalebale e na pepa.
 - d. iYaloyalo 4–9, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); 4–10, Na Nona Sucu o Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 200; 62116); 4–11, Nona Lauvako e na Kauveilatai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 230; 62505); 4–12, Na Tadra nei Liai me baleta na Vunikau ni Bula (62620); 4–13, Na Vunikau ni Bula kei na Titoko Kaukamea; kei na 4–14, Dodoliga o Liai kina Vuanika.

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Me rau mai duri e na mata ni kalasi e rua vei ira na lalai, me rau yadua na yasa ni kalasi. Me dua vei rau na gone e taura tiko na tikinipepa se kadi ka volai tiko kina na *Sucu*, ka me taura tiko na kena ikarua ni gone na kadi se tikinipepa ka volai tu kina *Bula Tawamudu*. Me qai ubi se vau vinaka na matana na kena ikatolu ni gone. Ni o sa wirici koya vakavica, mo qai biuta me lako vakaikoya vua na imatai se ikarua ni gone. Ka qai solia vei rau na gone me rau dodoka tiko e dua na dali se wa ka me rau taura tiko na dui muana. Me qai tovolea me lako na gone mai vua na imatai ni gone ki vua na ikarua, ka me taura tiko na dali e ligana. Veivosakitaka mada se cava e rawarawa kina vua kena ikarua ni gauna. Vakamacalataka ni noda tiko oqo e vuravura e da tovolea tiko me da lesu tale vei Tamada Vakalomalagi. Sa solia kina vei keda o koya e dua na ka me da taura tiko e na noda sasaga lesu tiko yani vua.

- Na cava beka sa solia tu vei keda na Tamada Vakalomalagi me tuberi keda lesu tale yani kina nona iserau? (Na vosa ni Kalou, o ira na parofita, kei na Yalo Tabu.)

Vakaraitaka na iyaloalo kei Jisu Karisito, ka qai tukuna vei ira na lalai ni na vakamacalataki e na lesoni oqo na sala me vukei keda kina na ivakavuvuli i Karisito me da rawa ni lesu tale kina iserau nei Tamada Vakalomalagi.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica na lewe ni tadra nei Liai mai 1 Nifai wase 8 kei na kena ibalebale ka volai tu e na 1 Nifai 11 kei na 15:21–36, ka mo taurivaka na iVola i Momani kei na iyaloalo eso ka sa tukuni tu. (Na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakamacalataka ni dau vakaraitaki e na vosa ni Kalou na ivakatakilakila eso. Na ivakatakilakila oqo e dua na ka laurai vakawasoma ka taurivaki me vakatakarakarataki kina na uto ni ivakavuvuli se veituberi. Me kena ivakaraitaki, e rawa ni taurivaki na lami me ivakatakilakila ni bula savasava, ni sa vakatokai tu o Jisu Karisito me Lami ni Kalou. Mo vakamacalataka ni ra na vulica e na lesoni na lalai na ivakatakilakila eso ka raica o Liai e na nona tadra, kei na kedra ibalebale.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

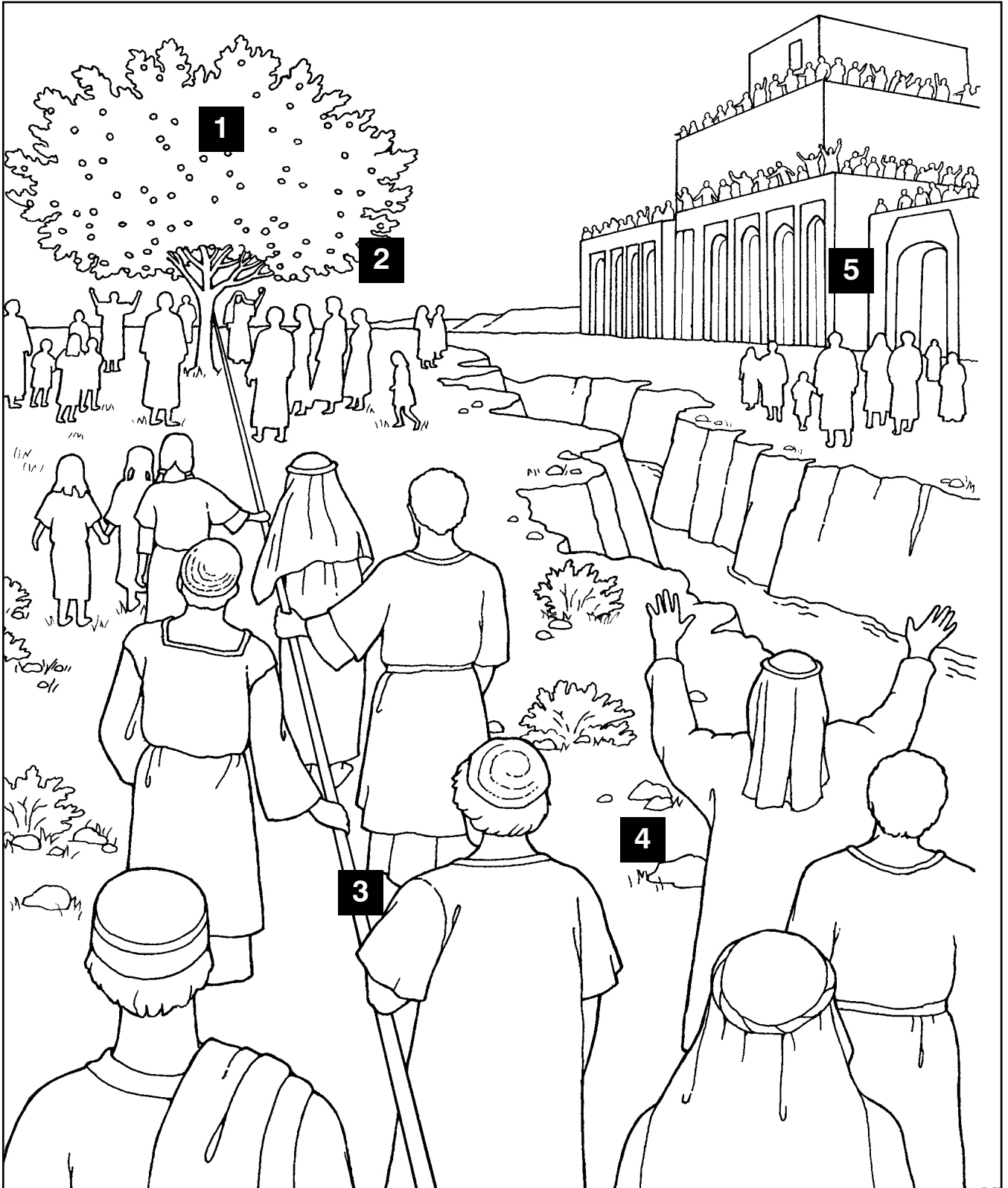
Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e gadreva kina o Liai me ratou kania na nona vuvale na vua ni kau ni bula? (1 Nifai 8:10–12.) Na cava beka e gadreva na Tamada Vakalomalagi me baleti ira na luve na yadudua?
- Na cava beka na vuna era kania ga kina eso na luve i Liai na vua ni kau, ka sega o ira e so? (1 Nifai 8:13–17.) Na cava soti beka e dau vakavuna me da sega ni dau vakamura kina na ivakaro nei Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka na ibalebale ni ivakatakilakila eso ka tu e na tadra nei Liai? Vakaraitaka na ivakatakilakila ni vunika ni bula kei kena ibalebale ka tu e na kena ilavelave, ka me qai cegai na kena ibalebale yadudua ni sa tekivu me veivosakitaki.

iVakatakilakila:	iBalebale:
1. Na vunikau (1 Nifai 8:10)	1. Na loloma ni Kalou, me solia kina ki vuravura na Luvena e Duabau ga (1 Nifai 11:21–22; Joni 3:16.)
2. Na vuanikau (1 Nifai 8:11)	2. Bula Tawamudu (1 Nifai 15:36; V&V 14:7)
3. Na ititoko kaukamea (1 Nifai 8:19)	3. Na vosa ni Kalou (1 Nifai 15:23–24)
4. Na butobuto loaloa (1 Nifai 8:23)	4. Na veitemaki ni tevero (1 Nifai 12:17)
5. Na vale vakaitamera (1 Nifai 8:26–27)	5. Na nodra viavialevu na kai vuravura (1 Nifai 11:36)

- Ni sa kerea o Nifai vua na agilosi me vakaraitaka vua na ibalebale ni vunikau, sa qai tevuki vua na raivotu me baleta na nona sucu mai kei na nona cakacaka voli e vuravura na iVakabula. E vakavatukanataki mai vakaeeve na nona sucu, na nona cakacaka voli o Jisu Karisito e vuravura, kei na nona lomani keda vakalevu na Kalou?
- Na cava beka e vakatakarakarataki mai na vuanikau? (Na isolisoli ni bula tawamudu.) Ni raica o Nifai na nona sa vakamatei o Jisu Karisito e na kauveilatai mai na levu ni loloma vei keda, me rawa kina ni da veivutuni, ka rawata na bula tawamudu. Mo vakamacalataka ni ibalebale ga ni bula tawamudu, na noda laki vakaitikotiko vakavuale kei na Tamada Vakalomalagi e na matanitu vakalomalagi se vakasilesitiele. Na cava beka e dodonu me da vakayacora me da na laki rawata kina na bula tawamudu?
- Na cava beka e vakatakarakarataki tiko e na ititoko kaukamea? (Na vosa ni Kalou.) Me vukei keda vakaeeve e na noda muria tiko na sala lesu vua na Tamada mai Lomalagi mai na noda wilika tiko e veisiga na iVola i Momani? (1 Nifai 15:24.) O sa kune kalougata beka vakaeeve mai na nomu wilika tiko na iVola i Momani?
- Na cava beka e vakatakarakarataki mai na butobuto loaloa? (Na veitemaki ni tevero, ka rawa ni vakavuna na noda veilecayaki ka me kauti keda vakatani.) Na sala cava soti e rawa ni temaki keda kina o Setani me da biuta mai na sala dodonu ka rabaililai? Na cava soti beka e rawa ni da vakayacora me da vorata kina na nona veitemaki? Na cava na vuna eda na kune marau tiko kina ni da tiko ga e na sala dodonu ka rabaililai?
- Na cava beka e vakatakarakarataki tiko e na vale vakaitamera? (Na viavialevu ni kai vuravura.) Na sala cava soti beka era sa vakalialiai iko kina o ira na tamata e na nomu tovolea tiko mo caka dodonu? O cei beka e veivakayararataki tiko vei ira era veivakalialiai vei keda?

Kevaka e sa vakarautaki rawa tu, mo veisoliyaka na ilavelave ni tadra nei Liai ka sa volai tu kina na kena ibalebale, me ra dui kauta yadudua ki vale o ira na lalai. Sureti ira na lalai me ra vakaraitaka mai na digidigi cava soti era na vakayacora tiko e na macawa ka tu mai, me vakaqacotaka na nodra tautauri matua tiko

1 Na vunikau.
(1 Nifai 8:10)

Na loloma ni
Kalou, me solia
kina ki vuravura
na Luvena e
Duabau ga.
(1 Nifai 11:21–22;
Joni 3:16)

2 Na vuanikau.
(1 Nifai 8:11)

Bula Tawamudu.
(1 Nifai 15:36;
V&V 14:7)

3 Na ititoko
kaukamea.
(1 Nifai 8:19)

Na vosa ni Kalou.
(1 Nifai 15:23–24)

4 Na butobuto
loaloa.
(1 Nifai 8:23)

Na veitemaki
ni tevoro.
(1 Nifai 12:17)

5 Na vale
vakaitamera.
(1 Nifai 8:26–27)

Na viavialevu ni
kai vuravura.
(1 Nifai 11:36)

kina ititoko kaukamea? (Me wiliki e na kena isau oqo na wilivola e na veisiga mai na iVola i Momani, talairawarawa tiko vei rau na itubutubu, dau masu, dau dina e na veika kece, digitaki ira na nomu itokani vinaka, digia na sala ni marau vinaka, kei na so tale na tikina.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakaqitoqitotaka me ka ni lasa na nomu vakasotara vata tiko. Mo taurivaka na veika eso e ivakatakilakila tiko ni kau ni bula, vola yadua na kena e laurai mai na tadra nei Liai kei na kena ibalebale e na kadi se tikinipepa me 3" x 5". Mo taurivaka e ono tale na kadi se tikinipepa 3" x 5" me rawa kina e 3 na kena iwasewase ni iyaloalo se ivakatakilakila veisotari, me vaka na matadredredre, na kalokalo kei na yateda. Me ra veiwaki vinaka na kadi, ka qai vakatoboicutaka e na va na kena iyatu e na teveli se na vuloa. Me ra qai lako yadudua mai na lalai ka me ra mai vakatadraicaketaka e rua na kadi se tikinipepa. Qai wilika sara e cakena veika e tiko e na kadi yadudua. Ke sa veisotari, me ra qai vakatadraicake tu ga. Me qai laki yacova sara ni ra sa vakatadraicake taucoko sara na kadi.
2. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka na 1 Nifai 15:23–24.
3. Me lagati se wiliki na qaqa ni "He Sent His Son" (*Children's Songbook*, t. 34), "I Will Follow God's Plan" (*Children's Songbook*, t. 164), "Au Luve Ni Kalou" (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 58), se na "The Iron Rod" (*Hymns*, n. 274).

iTinitini

- iVakadinadina Mo wasea na nomu ivakadinadina ni da na laki tiko tale kei na Tamada Vakalomalagi mai na noda vakamuria na ivunau.
- iWasewase ni
Wilivola e Vale Mo dusimaka me ra vulica na lalai na 1 Nifai 8:5–34 e na nodra veivale me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Eratou sa Tuberi o Liai kei na Nona Vuvale e na Lekutu

Lesoni
5

iNaki ni Lesoni Mo vukei ira na lalai e na nodra kila ni ra na tuberi tiko mai vua na Tamada Vakalomalagi, ni ra gugumatua tiko e na ka kecega era na rawata rawa, ka dau vakabauti Koya.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 16, Alama 37:38–46, kei na Vosa Vakaibalebale 3:5–6. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Ni se bera ni o qarava na lesoni, tovolea rawa mada na itavi galeleti me rawa ni o kila rawa tiko na kena icakacaka.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me ra yadua talega na iVola Tabu.
 - c. Me dua na igutu ni wa ka rauta e 20 na idi (50-cm) na kena balavu.
 - d. iYaloyalo 4–15, Na Liaona (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 302; 62041), kei na 4–16, Nifai kei na nona iVana sa Ramusu.

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni. Me soli yadudua vei ira na lalai e yadua na wa ka 20 na idi, se (50cm) na kena balavu. Me taura tiko na mua ni wa ka dua e na ligadra imatau, ka taura e na ligadra imawi na mua ni wa ka dua. Kerei ira me ra bukia e dua na ibuki e na wa oqori ni ra taura matua tiko na mua ni wa e na ligadra ruarua. Ke sega tiko ni levu na wa, me qai dua ga na gone e vakaitavi e matadra na kalasi.

- E dredre beka se sega ni vakayacori rawa oqo?

Tovolea tale me ra bukia na gone e dua na ibuki e na wa, ia me ra sa roqoliga rawa tiko ka ra qai tomika e dua na mua ni wa mai na ligadra imatau, kei na kena ikarua ni muana e na ligadra imawi. Tukuna vei ira me ra taura matua toka na mua ni wa ruarua e na nodra sa sereka na ligadra. Sa na buki kina na wa. Qai soqona mai vei ira na gone na wa taucoko. Mo dusimaka vei ira ni sa qai rawata na gone na bukia na wa e na nomu sa qai vakaraitaka vei ira na kena icakacaka. Mo tukuna talega vei ira na lalai ni so na ka e dau vakataotaka tu na noda dui bula, e dau dredre ka rairai ni na sega ni vakayacori se wali rawa. Ia, kevaka eda vakayacora e na noda igu taucoko, ka vakabauta ga na Tamada Vakalomalagi, e na qai vukei keda o koya me da raica rawa na kena iwali.

Tikina Vakaivola Tabu

Ni qai vakaraitaki mai na iyaloyalo e na gauna e veiganiti kaya, vakatavulici ira e na italanoa ni nodratou tuberi tiko na vuvale nei Liai mai na Liaona kei na

kamusu ni nona dakai o Nifai mai na 1 Nifai 16:17–32. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakauqeti ira na lalai me ra dau solia na nodra igu taucoko ka dau vakabauta tiko na iVakabula, veitalia ga se cava e yaco.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, o sa na vukei ira tiko e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- E vakalougatataki vakacava o Nifai mai na nona dau vakabauta kei na talairawarawa e na nona ilakolako e na lekutu? (1 Nifai 16:10.)
- Na cava beka e qai cakava o tama i Nifai kei iratou na tacina e na kena sa ramusu na dakai sitila nei Nifai? (1 Nifai 16:17–21.) Na cava beka na vuna e dau rawarawa kina me da dau vosakudrukudru ni sa sega ni dau yaco na lomada?
- Ia, e dina ga ni sa wawale ka viakana o Nifai, e sega ga ni bau vosavosa. Na cava beka e qai vakayacora me iwali ni leqa e ratou donuya tiko? (1 Nifai 16:22–32.)
- Na cava beka na vuna e qai kere veivuke kina o Nifai vei tamana? (1 Nifai 16:23–24.) E rau sa bau veivuke vakacava beka vei iko o rau na nomu itubutubu e na nomu donuya e dua na leqa?
- Me rawa vakacava vei iko, me vakai Nifai, mo idusidusi vinaka tiko vei rau na nomu itubutubu, kei ira na tacimu kei na ganemu?
- E dau cakacaka rawa vakacava na Liaona (iyaya parasa moqimoqili)? (1 Nifai 16:26–30.)
- Na cava beka e sa solia vei keda o Tamada Vakalomalagi me dusimaka tiko na noda sala lesu tale vua? (Alama 37:44–45.) Me da raica beka e vei na vosa nei Karisito? (Na vosa ni Kalou.) Na cava beka me da dau vakayacora me rawa ni dusimaki keda tiko kina na vosa nei Karisito? (Alama 37:46.)
- Na cava beka e dodonu me da dau vakayacora kevaka eda gadreva na veivuke mai vei Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka e na qai vakayacora o Tamada Vakalomalagi kevaka e da veivakabauti ka vakanuinui vua? (Vosa Vakaibalebale 3:5–6.) Mo vakaraitaka vakacava na nomu vakanuinui vei Tamada Vakalomalagi? Na cava beka na vuna e gadreva kina o Tamada Vakalomalagi me da dau vakanuinui vua, ka dau solia na noda igu taucoko?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me ra talanoataka tale na lalai na italanoa ni nona dakai ramusu o Nifai. Ka qai veivosakitaka se o cei vei iratou na luvu i Liai era na vinakata me ra ucuya e na gauna era na donuya kina na veika dredre.

2. Me ra vakatovototaka na lalai e na drama na italanoa ni dakai ramusu. Me ra qai vakatovototaka tale ga na veika e rawa ni a yaco ke rau a vakanuinui vua na Turaga o Leimani kei Lemueli.
3. Tarogi ira na lalai se cava na imatai ni vakavuvuli ni kosipeli? Mo vakamacalataka ni dodonu me ra vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito. Vukei ira me ra cavugusutaka na ikava ni yavu ni vakabauta.
4. Raica lesu tale na italanoa kei Nifai me baleta na nona laki rawata mai na peleti parasa me vaka e volai tu e na 1 Nifai 3–5. Mo raica vata na veika e vakayacora e na gauna o ya o Nifai, kei na veika e qai vakayacora e na gauna sa ramusu kina na nona dakai? Mo vukei ira na lalai me ra kila ni a vakayacora na nona igu e na gauna ruarua ka vakamacalataki tiko oqori, ka dau vakanuinui tiko ga vei Tamada Vakalomalagi me vukei koya.
5. Lagata se wilika na qaqa ni “Faith” (*Children’s Songbook*, t. 96) se “Seek the Lord Early” (*Children’s Songbook*, t. 108).

iTinitini

- iVakadinadina Wasea vei ira na lalai na gauna o a vakanuinui ga kina vua na Tamada Vakalomalagi me vukei iko mo rawata kina e dua na ka dredre. Vakadinadinataka na kena bibi me da gumatuataka na veika eda vakayacora ka dau vakanuinui ga vua na Tamada Vakalomalagi. Soli ibole vei ira na lalai me ra dau vakananumi Nifai e na macawa mai oqo, ka dau tovolea tiko me ra ucui koya vakavinaka e na gauna era sotava kina eso na leqa.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Vakauqeti ira na lalai me ra laki vulica na 1 Nifai 16:18–32 e vale, me ra railesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Vakaroti Nifai o Tamada Vakalomalagi me Taya e Dua na Waqa

iNaki ni Lesoni

Me ra totaki kina na lalai me ra dau idusidusi vinaka, ka me dau vakamawe kina nodra vuvale na nodra bula vakayalo e na nodra vakamura tiko na ivunau nei Tamada Vakalomalagi.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 7. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me ra yadua na lalai na draunipepa kei na peni kau.
 - c. iYaloyalo 4–17, Sa Vakawaicalataka o Nifai na Kaukamea ka Bulia kina Na Nona iYaya ni Cakacaka, kei na 4–18, Tataro o Nifai vei Rau na Tuakana (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 303; 62044).

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai ka lewe ni kalasi me mai rai lesuva tale na lesoni ni macawa sa oti, ni kena ramusu na dakai nei Nifai, kei na sala e qai rawa kakana kina o Nifai vei iratou na nona lewe ni vuvale (raica 1 Nifai 16:17–32).

Vakaraitaka e dua na iyaloyalo ni waqa, se solia yadudua vei ira na lalai na tikinipepa kei na peni kau, ka me ra qai droinitaka ga vakatotolo e dua na iyaloyalo ni waqa. Ka qai taroga vei ira na taro eso oqo:

- Na iyaya cava soti beka e na gadreva me vakayagataki me dago ni waqa, se me ta kina e dua na waqa, me rawa ni kauti iko kei iratou na nomu vuvale ka kosova yani na wasaliwa?
- Na veivuke cava soti beka o na gadreva e na kena ta e dua na waqa vakaoqo?
- Mo na laki vulica beka mai vei na ta waqa?

Mo vakamacalataka vei ira na lalai ni ra sa na vulica tiko na sala e vukei Nifai kina o Tamada Vakalomalagi me taya e dua na waqa.

Tikina Vakaivola Tabu

Mo vakatavulica na itukutuku ka volai tu e na 1 Nifai 17, me baleti Nifai kei iratou na tacina e na nodratou vakarau taya tiko e dua na waqa. (E na veisala

eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo taurivaka na iyaloalo eso e na kena gauna kilikili. E rawa ni o kerei ira na gone me ra dusia ka cavuti ira era tabaki tu e na iyaloalo, ka qai tukuna na veika era vakayacora tiko.

Veivosakitaki ka Tarogi na Taurivaki ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, o sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava soti beka e yalataka vei keda na Turaga ni da muria na nona ivakaro? (1 Nifai 17:3.) O sa kune kalougata beka vakaevei, se o iratou na nomu lewe ni vuvale, mai na nomudou dau talairawarawa?
- Na cava beka na vuna e vakaroti Nifai kina na Turaga me taya e dua na waqa? (1 Nifai 17:8.) Na cava beka e qai vakayacora o Nifai e na nona sa vakaroti oqo? (1 Nifai 17:9.) Na cava beka e vu ni nona yalo dei o Nifai? (1 Nifai 17:14–15.)
- Na cava beka o nanuma ni sega ni vakarautaka ga kina na Turaga na waqa?
- Na cava beka na vuna e rau sega ni veivuke kina o Leimani kei Lemueli vei Nifai e na nona taya na waqa? (1 Nifai 17:17–19, 45–46.) E na veivuke beka vakacava kina ta waqa na nodratou cakacaka vata?
- E na vakaevei tu beka na ituvaki ni lomamu kevaka era vakalialiai iko na tacimu e na nomu vakamura tiko na ivakaro nei Tamada Vakalomalagi? O sa veivuke tiko beka vakacava vei iratou na nomu vuvale? Sa vakaevei beka na ituvaki ni lomamu e na nomu veivuke tiko mai kina nomu vuvale, se na nomu sega ni veivuke kina nomu vuvale?
- Na kaukauwa cava e solia o Tamada Vakalomalagi vei Nifai e na gauna e rau via vakamatei koya kina na tuakana? (1 Nifai 17:48, 54.)
- E vakaraitaka vakacava o Nifai na nona vakabauti Jisu Karisito? (1 Nifai 17:50–51.) Mo na ucui Nifai vinaka cake beka vakacava ka dau vakavatukanataka na nomu doudou kei na veivakabauti vei Jisu Karisito?

Veivaka-bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Wasea i rua na kalasi. Kerei ira me ra vakarogoca tiko na veika e yalataka na Turaga me baleta na noda talairawarawa, ni ra wilika vata tiko e cakena imatai ni wasewase ni 1 Nifai 17:3, ka qai wilika vata na kena ikarua ni wasewase na 1 Nifai 3:7. Vukei ira na lalai me ra kila tiko ni ra na kune kalougata mai na nodra muria tiko na ivunau, ka dau kerea vua na Tamada Vakalomalagi na nona veituberi.
2. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka na 1 Nifai 17:3, me tekivu mai na “la kevaka” ka yacova ga na “na ka sa vakarota vei ira.” E rawa ni cavugusutaka tale ga na 1 Nifai 17:50: “Sa rawa me’u kitaka na ka kece ga kevaka sa vakaroti au kina na Kalou.”

3. Mo biuta e na dela ni teveli e dua na tavaya se jia vakaisogo, ka qai kerea e dua vei ira na lalai me dolava mai na dua ga na ligana. (Me biuta tiko e dakuna na ikarua ni ligana.) Ni sa tovolea vakavica, qai kerea e dua tale na gone me laki veivuke, ka me vakayagataka ga e dua na ligana. Me qai vakamacalataki ni sa na rawarawa cakena cakacaka kevaka eda cakacaka vata. Me veivosakitaki na veika eso e vakanamata tiko kina na nodra dui vuvale, me vaka na lotu vakavuvale, na masu vakavuvale, na vuli ivola tabu vakavuvale, ka tarogi ira na lalai se sala cava e rawa ni ra veivuke kina me rawa na veika eso era namaka tiko, me vaka e sa tuvai tiko e cake.
4. Veisoliyaka na draunipepa kei na peni kau, ka qai kerei ira na lewe ni kalasi me ra tuvana na veika e rawa ni ra veivuke kina ki na nodra dui vuvale e na kena vulici na kosipeli ka vakamuri na ivunau, me vaka na vulica na vosa ni Kalou e na veisiga, daugoleva vagumatua na masu vakavuvale, veivuke e na kena qaravi ka dau vakaitavi e na lotu vakavuvale, talairawarawa vei ira na nodra itubutubu, me ra dau sasamaki e na nodra dui vale, me ra dau masulaki ira na lewenivale, dau vakaraitaka na nodra loloma ka yalo vinaka, me ra veiwasei e na veika era vulica mai e na isoqosoqo ni Lalai, kei na veika tale eso. Me ra digia vakai ira e dua na tikina me ra qarava tiko e na loma ni macawa.
5. Tuvana e na papa ni volavola na veika eso e tautauvata se veivolekati kina na nodratou ilakolako o Liai kei na nona vuvale kei na nodra ilakolako e na lekutu na yavusa i Isireli (raica 1 Nifai 17:22–46). Tarogi ira na lalai se cava e rawa ni da vulica mai na veika era sotava oqo.
6. Lagata se wiliki na qaqa ni “Nephi’s Courage” (*Children’s Songbook*, t. 120), “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, t. 146), se “Choose the Right Way” (*Children’s Songbook*, t. 160).

iTinitini

iVakadinadina	Mo vakadinadinataka ni rawa ni ra ivakarau vinaka yadudua na lalai vei ira na nodra matavuvale. Vakamacalataka ni da na kune kalougata, oi keda kei ira na noda vuvale, ni da vakamuria na ivunau.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira na lalai me ra vulica na 1 Nifai 17:3–22, 45–55 mai na nodra veivale, me ra raica lesu tale kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni

Me vukei ira na lalai me ra gadreva me ra dau bula kilikili tiko me ra veitokani tiko kina kei na Yalo Tabu.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 18. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Me ikuri ni wilivola: *Ai Vakavuvuli Talei*, wase 7.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira vakavinaka sara e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua na tiki ni isulu me tabonaki kina na mata.
 - c. iYaloyalo 4–15, Na Liaona, (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 302; 62041), na 4–19, Sa Vesuki o Nifai; kei na 4–20, Yaco ki na Vanua Yalataki ko Liai kei na nona iLawalawa, (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 304; 62045).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Taurivaka na idabedabe eso se so tale na ka me biu tu me vakataotaka na veilakoyaki e na mata ni kalasi. Kerea me dua e bole me laki tabonaki na matana, Wirici koya vakavica, ka qai vakamacalataka vua ka sa tabonaki tu na matana ni sa na dua tale na gone e na dusimaka tiko vua na vanua me muria e na nona veilakoyaki tiko e na mata ni kalasi, mai na nona vakasolokakanataka se vosa tiko mai vua e na domo lailai. Me qai vakayacori tale na itavi oqo, ka me ra qai kerei na lalai me ra vakaseseya tiko na sala vua na gone o ya, ka me ra vosa tiko e na domolevu, me qai rawa ni kila na vanua me muria o koya e tabonaki tu na matana, ni vakarorogo sara vakavinaka.

Me qai mai tukuna o koya e tabonaki tu na matana na veika eso e sotava e na veika e yaco e na gauna ruarua o ya.

- O cei beka na Yalo Tabu? E dau veivuke beka vakacava vei keda? (Raica na *Ai Vakavuvuli Talei*, wase 7.)
- E vakatautauvatataki beka vakacava na kena dusimaki tiko na ilakolako e na mata ni kalasi kei na nomu vakarogoca tiko na veivakauqeti ni Yalo Tabu?
- Na veika velavela cava soti beka, se “domo rogolevu,” e tu vakavolivoliti keda edaidai ka rawa ni vakacalai keda tiko se tuberi keda yani kina veisala cala eso?

Tikina Vakaivola
Tabu

Mo vakatavulica na italanoa ni nodratou kosova mai na wasabula na vuvale nei Liai, me vaka e tukuni tu e na 1 Nifai 18. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- E a taya rawa beka vakacava o Nifai na waqa ka rawa ni ratou vodo kina na nona vuvale e na nodratou kosova na wasaliwa? (1 Nifai 18:1–3.)
- Na cava beka eratou a vakayacora o Leimani, Lemueli, kei iratou na luve i Isimeli, kei na dui watidratou, me vakavuna na kena sega ni cakacaka rawa na Liaona? (1 Nifai 18:9–12.) Na cava beka e sa solia tu vei keda na Tamada Vakalomalagi me vakatautauvatataki kei na Liaona? (Na Yalo Tabu.) Na cava soti beka e rawa ni vakavuna me vakayawaki keda, se o ira na noda vuvale, e na veituberi ni Yalo Tabu?
- E vakavotui beka vakaevei vei rau na nodrau itubutubu kei iratou na nodratou vuvale na nodrau talaidredre o Leimani kei Lemueli? (1 Nifai 18:12–19.) E dau laki vakavatukana vakaevei vei ira na noda itubutubu se lewenivale na noda talairawarawa se na noda talaidredre?
- Na cava beka e qai vakayacora o Nifai e na nodrau vakayacora tiko vua o rau na tacina eso na itovo vakaloloma? (1 Nifai 18:16.) Na cava beka o nanuma na vuna me qai vakalagilagia tiko ga kina na Turaga o Nifai ka sega ni bau vosa kudrukudrutaka na veika voravora e donuya tiko oqori?
- Na cava soti beka na vuna o na via ucu Nifai vinaka cake kina?
- Na sala cava soti beka e na yacovi keda mai kina na veivakauqeti ni Yalo Tabu? (E rawa ni yaco mai me logalogavinaka na lomada, se yalo vakacegu, se dua na vakasama me vakauqeti keda kina noda digidigi dodonu, se dua na domo voqa lo mai ni veituberi, se dua na nomu vakila tiko na kena voleka mai e dua na leqa, kei na so tale na ka.)
- Sureti ira na lewe ni kalasi me ra wasea na veika eso era sotava mai e na nodra vakila na veivakauqeti ni Yalo Tabu. Na cava beka e dodonu me da dau vakayacora me da kila vinaka kina na veivakauqeti ni Yalo Tabu?
- Na digidigi cava soti beka e vakayacora mai o Nifai me tomani koya tiko kina na Yalo Tabu? (1 Nifai 18:3, 10, 16.) Na digidigi cava soti beka o na vakayacora tiko e veisiga me tomani iko tiko ga kina na Yalo Tabu?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo vola na vosa, se malanivosa eso me vaka na *masu*, *digitaki itokani*, *vosa eda cavuta*, *lewe ni retioyaloyalo*, *iyaloyalo e na vidio*, *ivakatagi sere*, *iyaloyalo e na kena vale*, *talairawarawa vei ira na itubutubu*, *vakamuraia na ivunau*, *lomani ira na tacimu kei na ganemu*, *vakarokorokotaki ira na tani*, *veiqaravi*, se so tale

na itavi e na tikinipepa yadudua. Me biu na pepa e na e na dua na kena bola lailai. Ni ra sa ucuna mai na lalai na tikinipepa yadudua, me qai wilika kina kalasi na veika e volai tu kina, ka qai tukuna kina kalasi na sala e na veivuke sara kina na tikina ka volai tiko oqori, e na kena tomani keda tiko e na noda bula na Yalo Tabu.

2. Mo cavugusutaka se lagata na imatai kei na ikava ni yavu ni vakabauta.
3. Veivosakitaka kei ira na lalai na sala e rawa ni tomani keda tiko kina na Yalo Tabu mai na noda vakamura tiko na ivakavuvuli nei Jisu e na noda bula. Me ra digia na lalai e dua na ivakavuvuli i Jisu era na gadreva tiko me ra goleva vakadua e na macawa ka tu mai, ka me ra vola tiko e na dua na tikinipepa ka me kau tiko kina nodra veivale, me laki dusimaka tiko vei ira.
4. Lagata se wiliki na qaqa ni “The Holy Ghost” (*Children’s Songbook*, t. 105), “The Still Small Voice” (*Children’s Songbook*, t. 106), se “Listen, Listen” (*Children’s Songbook*, t. 107).

iTinitini

- iVakadinadina O na vinakata beka mo wasea na gauna o a sotava mai e na nomu a vakauqeti mai vua na Yalo Tabu. Mo solia na nomu ivakadinadina me baleta na kena bibi na veivakauqeti ni Yalo Tabu e na nomu bula, kei na kena gadrevi vakalevu me veitomanu tiko ga kei iko.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Vakauqeti ira na lalai me ra wilika e vale na 1 Nifai 18:5–25 me rai lesuvi tale kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Veisaqasaqa o Seremi vei Jekope na Parofita

iNaki ni Lesoni

Me vakaqacotaka na nodra ivakadinadina na lalai me baleti Jisu Karisito, me rawa kina ni tu vei ira na kaukauwa me ra veivorati tiko kei na veika ca.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Jekope 7:1–23. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wiliwili: 1 Nifai 18:7, 2 Nifai 2:1–4, 11:2–3, Jekope 1:17–19, kei na *Book of Mormon Index*: Jacob—son of Lehi.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko na iVola i Momani o ira na lalai.
 - b. Me dua na igutu ni wa ka cavuka rawarawa, ka me rua na fute na kena balavu (60 cm) ka me dua na imusu ni dali kaukauwa me rua na fute na kena balavu.
 - c. Me ra yadua na tikinipepa kei na peni kau na gone lalai.
 - d. iYaloyalo 4–9, Jisu na Karisito, (iYaloyalo Taurivaki e na Kosipeli 240; 62572).

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Solia vua e dua vei ira na lalai na wa ka rua na fute na kena balavu. Qai tukuna vua me gutuva na wa. Me qai tovolea tale ga me gutuva na dali. Me ra qai tovolea tale ga e vica vei ira na gone me ra gutuva na dali. Vakamacalataka ni tautauvata na wa kei na noda ivakadinadina, ka rawa ni vakaukauwataki tiko me yacova ni sa laki dredre sara na gutuva se voroka. E rawa tale ga vei keda me da vakaqacotaka tiko na noda ivakadinadina, me qai laki veivuke vakalevu vei ira e na nodra vakatovolei keda eso, kei na noda vakabauta, se tovolea me ra lawakitaki keda. Mo tukuna vei ira na lalai ni baleti Jekope tiko na lesoni oqo, ka sa sega ni voroki rawa na nona ivakadinadina.

Tikina Vakaivola Tabu

Mo talanoataka na kedrau italanoa o Jekope kei Seremi mai na Jekope 7:1–23. Taurivaka e na gauna e veiganiti kina na iyaloyalo. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka Tarogi na Taurivaki ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na vakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko kei ira na lalai e na kalasi na tikiniivola eso, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka o Jekope? (E dua vei rau na taci Nifai.) E rauta beka ni vica na yabaki mai na nona sucu o Jisu, e rau bula tiko kina o Jekope kei Seremi? (Raica na boto ni tabana e na Jekope wase 7, ka volai tiko kina na yabaki e yaco tiko kina na lewe ni tabana.)
- E kila beka vakacava o Jekope na veika e baleti Jisu, ni se bera tiko ni se sucu mai? (Jekope 7:5, 10–12.)
- Na cava beka e vakayacora o Seremi me tovolea kina me vagolei ira mai na tamata ni na sega ni yaco mai o Jisu Karisito? (Jekope 7:2–4.) Na cava beka na kena ibalebale me da vosa veicavilaki? (Mo vakacerecerea vakaveidabui, se vakailawaki.)
- O cei beka e vakayararataki Seremi mai? (Jekope 7:4, 18.) E dau veiyararataki beka vakacava vei keda o Setani?
- Na cava soti beka e lasutaka tiko o Seremi? (Jekope 7:7, 9–10, 19.)
- E rawata beka vakacava o Jekope me veivorati kina veivakayararataki ni ca nei Seremi? (Jekope 7:5, 8, 10–12.) E dina beka ni da na sega ni raici ira na agilosu, se rogoa na voqa ni domo ni Kalou, na cava beka eda rawa ni vakayacora e na nodra temaki keda o ira eso kina veika ca? Wasea e dua na tikina o sa sotava mai ka lako vata kei na tikina oqo, se sureta e dua vei ira na lalai me ra mai veiwasei me baleta na nodra vorata rawa na veivakayararataki kina ca.
- Na cava beka na vuna e sega ni vinakata kina o Jekope me vakaraitaka vei Seremi e dua na ivakatakilakila? (Jekope 7:13–14.) Na cava beka na vuna e sega kina ni sala vinaka ni noda kunea na noda ivakadinadina me baleti Karisito, na noda qara na ivakatakilakila eso? (V&V 63:7–12.) Mo vakamacalataka ni rawa ni yaco mai na ivakatakilakila e na noda sa vakavatukanataka na noda vakabauta kei na talairawarawa, ia me kakua ga ni da vakasaqara. Mo rai lesuva tale mada na ivakatakilakila e vakaraitaki mai vei Leimani kei Lemueli, ka se sega tiko ga ni rawata rawa e dua na ivakadinadina. (Raica lesu o qasenivuli: 1 Nifai 3:29–31; 16:39; 17:45; 18:20.)
- Na cava beka e qai yaco vei ira na tamata e na nona sa vakatutusa ka mate o Seremi? (Jekope 7:21–23.)
- Na cava beka e bibi kina me qaqaco vinaka tiko na noda ivakadinadina me baleti Jisu Karisito? Me da dau vakaqacacotaka vakaevei na noda ivakadinadina ni nona sa ivakabula? (Raica na tikina 2 e na veivakabulabulataki.) Me da dau veiwasei vakaevei vei ira na tani me baleta na noda ivakadinadina? Na cava na vuna e qaqaco kina na noda ivakadinadina ni da veiwasei vei ira na tani?

Veivakabulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vola e na draunipepa eso na veika e yaco ni dua e vakayararataka tiko e dua na gone me caka ca, kei na tikina vakaivola mai na vosa ni Kalou. Me kena ivakaraitaki, drau sala vata tiko kina sitoa kei na dua na nomu itokani, ka qai vakayararataki iko mo butakoca e dua na idaba loli (Lako Yani 20:15 se Mosaia 13:22), me dua e dulaka mai vei iko e dua na gunu yaqona ni

vavalagi mo tovolea (V&V 89:7), se o sa nanuma mo tu ga e vale ka sega ni laki lotu (V&V 59:9). Me ra cega na gone na tikiniivola eso ka qai wilika mai na vosa ni Kalou. Veivosakitaka na kena vakaqacotaki na noda ivakadinadina me baleti Jisu Karisito mai na noda kila na vosa ni Kalou, ka dau totaki keda e na noda vorata yani na veika e tawa kilikili.

E rawa talega ni o na vukei ira na gone lalai me ra vakatovototaka galugalu na veika eso oqo, ka me ra kilakila o ira na kena vo se cava e vakatovototaki tiko?

2. Wasea i rua na kalasi. Solia kina dua na iwasewase na Alama 5:46 kei na Alama 37:35 ki na ikarua ni iwasewase. Me ra qai vakasaqara e na tikiniivola e rua oqo na gone, na sala me ra vakaqacotaka kina na nodra ivakadinadina me baleti Jisu Karisito. Qai tuvana vakalekaleka e na papa ni volavola na veika era tukuna mai.
3. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Will Be Valiant” (*Children’s Songbook*, t. 162), se “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64).

iTinitini

iVakadinadina	Tukuna vei ira na lalai na kena bibi me rawa ni vakaqacotaka tiko ga na noda ivakadinadina me baleti Jisu Karisito, me rawa kina ni da vorata rawa na veika e tawa kilikili e tu volivoliti keda. Mo vakadinadinataka na kena vakavatukanataki mai na nona bula na iVakabula na veika vaKalou. Vakauqeti ira na lalai me ra digitaka e dua na sala me ra vakaqacotaka kina na nodra ivakadinadina, ka qai vola e na tikinipepa me dusimaka tiko vei ira e na nodra sa kauta ki vale, ka me ra laki goleva tiko e na macawa ka tu mai.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Vakauqeti ira na lalai me ra wilika e vale na Jekope 7:1–23 me rai lesuvi tale kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni Me ra vakauqeti kina na lalai me ra vakasaqara na isolisoli ka na soli mai vei ira e na nodra yalodinataka na masumasu vua na Tamada Vakalomalagi.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na ivola nei Inosi. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na "Vakarautaka Nomu Lesoni," t. vi. kei na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: *Ai Vakavuvuli Talei*, wase 8.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati: Me ra yadua tiko na iVola i Momani o ira na lalai.

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Mo solia vei ira na 'qima, qama' oqo, ka kerei ira na lalai me ra laveta na ligadra kevaka era nanuma ni ra kila na kena isau.

Au sega ni dua na tamata, sega ni dua na vanua, se dua na ka.

Au rawa ni caka galugalu ka me sega tale e rogoca, se rogo levu me ra rogoca taucoko e loma ni vale.

Au rawa ni taurivaki ni o tiko taudua, se tiko vakailawalawa.

Au dau taurivaki e na gauna ga e rawa kina, e na vanua ga e rawa, kei na sala ga e vakayacori rawa kina.

Au dau taurivaki me ka ni vakavinavinaka, me baleta na veituberi, veivakacegui, veivosoti, veitaqomaki, veivukei, bula vinaka, se me baleta e dua tale na isolisoli o na vinakata vakaiiko, se me baleta e dua tani tale.

O na taurivaki au ni o vosa vei Tamada Vakalomalagi.

Vakilakilai au mada?

Vola e na papa ni volavola na veika era tukuna mai o ira na gone lalai. Ni ra sa qai kila rawa ni masu o vakamacalataka tiko, mo tarogi ira se dua na ka era via taroga me baleta na masu. Vakalekalekataka e na papa ni volavola na nodra taro eso, ka qai vakadreti ira na gone me ra vakarorogo vinaka tiko e na nomu talanoataki Inosi vei ira. Ni sa laki tini na italanoa, mo qai lesuva tale mai na taro eso ka qai veivosakitaka.

Tikina Vakaivola Tabu

Vakavuvulitaka na tikina mai na iVola i Inosi. Vakamacalataka o Inosi na luve i Jekope, o a vulica mai e na lesoni 8. (Na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na vosa ni Kalou, raica na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e a laki masumasu kina o Inosi? (Inosi 1:1–4.) O cei beka a sa vakavuvulitaka vua me baleti Jisu Karisito? E rau sa vukei iko vakacava oi rau na nomu itubutubu mo kilai rau kina vakavinaka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito?
- Na cava beka na ibalebale ni “masu ka kerekere vagumatua”? O kila beka na duidui ni masu vakaoqo mai na veimataqali masu tale eso? E qai sauma beka mai vakacava o Tamada Vakalomalagi na masu nei Inosi? (Inosi 1:5.)
- E qai kila vakaevei o Inosi ni sa vosoti na nona caka ca? (Inosi 1:5–6.)
- Na cava beka na vuna e tukuna mai kina o Tamada Vakalomalagi ni sa bokoci ka vosoti na ivalavala ca nei Inosi? (Inosi 1:8.) Vakamacalataka ni sa mai sotava oti o Jisu Karisito na itotogi ni noda caka cala, ka sa rawa ni da vosoti mai na noda ivalavala ca kevaka e da veivutuni mai kina.
- E qai cabo masu beka me baleti cei o Inosi ni sa bokoci oti ka vosoti na nona ivalavala ca? (Inosi 1:9.) Na cava e sauma mai vei Inosi na Turaga me baleti ira na Nifai? (Inosi 1:10.)
- Na cava o nanuma e masulaki ira kina na Leimani o Inosi, ni ra kedra meca tiko na Nifai? (Inosi 1:11.) Na isolisoli cava beka o na kerea vua na Tamada Vakalomalagi me vakalougatataki kina o koya e dau sega ni lomani iko? Na cava beka e gadreva dina o Inosi me baleti ira na Leimani? (Inosi 1:13.)
- Sa dau masulaka o Inosi na kena taqomaki vinaka tiko na kedra ivolatukutuku na nona tamata. Na cava beka e sa rui bibi kina na ivolatukutuku eso oqo? Na cava beka e qai yalataka na Turaga vei Inosi? (Inosi 1:15–18.) Na cava beka e kena ibalebale me da kerekere e na vakabauta?
- Na cava soti beka e qai yalataki vei Inosi? (Inosi 1:8, 12, 15.) Me da rawata tale beka ga vakacava na veika e yalataki tu oqori?
- Na cava e qai yaco vei ira na Leimani mai na nodra veituberi kei na nodra sasaga o ira na Nifai? (Inosi 1:20.)
- Na cava soti beka o sa bau vulica mai na italanoa kei Inosi me baleta na masu?
- O dau vosa vakaevei vua na Tamada Vakalomalagi ni o dau masu? Me da yalodina beka vakaevei e na veika eda masulaka?
- Sa rogoca na voqa ni domo ni Kalou o Inosi e na nona vakasama, me isau ni nona masu. Na sala cava soti beka eda dau taura kina na isau ni noda masu? (Na kena rorovi iko mai na yalo vakacegu; na nomu vakila e na nomu vakasama ni dua na ka e cala tiko; na logalogavinaka; na vakasama eso e yaco mai vei keda; na kena vakavotui mai na vosa ni Kalou na veika e baleta na tikina eda donuya tiko; na nodra ivakasala na iliuliu ni lotu; o ira na itubutubu, kei ira era talai mai vua na Turaga; na tadra kei na raivotu.) Sureti ira na lewe ni kalasi me ra mai veiwasei me baleta na kena saumi mai vei ira na nodra masu.

- Na cava beka na vuna me dau vaka"sega" mai kina na Tamada Vakalomalagi kina veika eda kerea e na masu? Me da kila vakaevei ni sa tukuna mai vei keda o Tamada Vakalomalagi na "sega"?
- Na cava na kena ibalebale me da dau vakarorogo matua kina e na noda sa cabo masu oti, me vaka e vakayacora o Inosi?
- Na cava beka e qai kila o Inosi me baleta na bula ni sa oti na noda mate? (Inosi 1:27.) O na vinakata beka mo wilika e cakena tikiniivola oqo, se me ra wilika vata o ira na lewe ni kalasi.

Mo raica na ituvatuva e sa tiko e na papa ni volavola, me vakadeitaki kina ni sa saumi oti taucoko na nodra taro na gone.

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo solia yadudua vei ira na lalai na draunipepa kei na peni kau, ka qai kerei ira me ra vola na taro *Na gauna cava e rawa ni da masu kina? E vei na vanua me da masu kina?* kei na *Na cava me da masulaka?*, ka biuta tiko na vanua me volai kina na kena isau e na boto ni taro yadudua. Me ra qai vola tiko na kena isau e na gauna o dou veivosakitaka tiko kina na taro oqori.
2. Mo rai lesuva na ituvatuva ni masu:
 - a. Tekivu masu e na nomu kidavaka na Tamada Vakalomalagi.
 - b. Mo vakaraitaka vua na veika o vakavinavinakataka.
 - c. Mo kerea vua na veika o gadreva.
 - d. Mo qai tinia e na nomu cavuta, "E na yaca i Jisu Karisito, emeni."
3. Rai lesuva na vosa ni masu. Vukeyi ira na lalai me ra kila ni da dau vakarokoroko e na noda taurivaka na vosa eso ni veivakacerecerei me vaka, *kemuni, nomuni*, me sosomitaka na *iko*, kei na *nomu* (raica Dallin H. Oaks, mai na Conference Report, Epr. 1993, t. 16-20; se *Ensign*, Me 1993, t. 15-18).
4. Mo lavetaka na malanivosa oqo nei Elder Boyd K. Packer (mai na Conference Report, Okt. 1979, t. 30; se *Ensign*, Nov. 1979, t. 21) e na papa ni volavola, ka biuta tu ga na tikina e lala tiko. Tukuna vei ira na lalai ni ra na vulica e so na sala me ra taura kina na isau ni nodra masu, ni ra vakalewe na tiko na tikina e lala tu e na itukutuku oqo nei Elder Packer.

"E so na ___ b ___ e na yaco mai vei keda e na noda vakawilika tiko na ___ a ___, ka na yaco mai e so mai na noda rogoca tiko na ___ e ___. E na so na gauna, e na kena bibi duadua sara, e na yaco sara vakadodonu mai vei iko e na ___ d ___ kei na ___ f ___. Sa na ___ c ___ ka sega sara ni cala na veivakauqeti oqori."

Mo taurivaka na veivosa oqo e na vanua e lala tu.

- a. Vosa ni Kalou
- b. kena isau
- c. matata
- d. kaukauwa
- e. dau vosa
- f. veivakauqeti

5. Mo vakamacalataka na veika e baleta na masu nei Inosi e na vuku ni kena taqomaki na ivolatukutuku (Inosi 1:14–16) ka qai saumi mai e na vica tale na drau na yabaki ki muri e na kena sa qai lasika mai na iVola i Momani. Me vaka ga na nona yalayala na Turaga vei Inosi, e rawa talega vei keda e na gauna oqo me da rawata na ivakadinadina kei Jisu Karisito mai na iVola i Momani. E rawa ni o sureta e dua sa daukaulotu oti me mai vakadinadinataka e na kalasi na kena rawa na ivakadinadina kei Jisu Karisito mai na masumasu kei na iVola i Momani. Se mo kerea e dua na itubutubu se dua na lewe ni tabana levu me mai wasea na yaga ni masu vua e na nona qai rawata na ivakadinadina ni iVola i Momani.
6. Rai lesuva tale na imatai ni raivotu nei Josefa Simici, e na nona cabora na nona masu e na vakabauta (Josefa Simici–Ai Tukutuku 1:14–16). O na rairai taurivaka beka na iyaloalo iMatai ni Raivotu (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 403; 62470).
7. Rai lesuva mada na ikavitu kei na ikaciwa ni yavu ni vakabauta. Vakauqeti ira na lalai me ra digitaka e dua vei rau me ra cavugusutaka tiko e na gauna ni vuli, se mai na nodra dui vale e na macawa mai oqo.
8. Me lagati se wiliki na qaqa ni “A Child’s Prayer” (*Children’s Songbook*, t. 12), “Tell Me, Dear Lord” (*Children’s Songbook*, t. 176), “I Pray in Faith” (*Children’s Songbook*, t. 14), se “If with All Your Hearts” (*Children’s Songbook*, t. 15).

iTinitini

iVakadinadina	Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na kaukauwa ni masumasu e na nomu bula. E na vinaka beka mo wasea e dua na ka o a donuya ka a vakaqaqacotaka mai na nomu vakabauta kei na ivakadinadina ni masu. Sureti ira na lalai taucoko me ra wasea na veika era sotava mai me baleta na masu.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Inosi 1:1–8, 21–27 me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Veituberi Vei Ira na Nona Tamata o Penijamini na Tui

Lesoni
10

iNaki ni Lesoni

Me vakaqacacotaka na nodra vakanamata na lalai me ra vakamura tiko na nodra iyalayala ni papitaiso ka dau vakamuri Jisu Karisito.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na 2 Nifai 31:5–12 kei na Mosaia 2:1–22; 3:2–19; 4:11–16; 5:5–8, 13–15. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4–21, Vosa o Penijamini na Tui vei ira Nona Tamata (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 307; 62298).

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Vola e na papa ni volavola na yacadra vakavuvale na lalai era lewe ni kalasi. Kerei ira na lalai me ra vakamacalataka mai na vuna era taurivaka tiko kina na veiyaca eso oqo.

- Na cava beka na kena ibalebale vei iko na nomu cavuti tiko e na yaca (taurivaka e dua na yaca vakavuvale oqori)?

Mo vakamacalataka ni da sucu mai kina dua na vuvale, eda sa vakatokai e na yaca ni vuvale o ya. E rawa ni vakaraitaki e na yaca o ya e vuqa na ka bibi, me vaka na vanua eda vu mai kina, na noda vakabauta, na sala eda vakayacora kina na veika eso, kei na so tale na ka. Ni da sa papitaisotaki, eda sa lewe na na Lotu i Jisu Karisito me baleti ira na Yalo Dodonu e na Gauna Oqo, ka da vakatokai e na yaca i Jisu Karisito. Ni da sa vakatokai se taura na yaca i Jisu Karisito, eda sa vakaraitaka tiko na noda vakabauti koya, kei na noda sa vakadonuya me da vakamura na nona ivakavuvuli. Mo vakamacalataka ni a parofita na Tui o Penijamini, ka a vakavuvulitaka na bibi ni noda taura tiko na yaca i Jisu Karisito.

Tikina Vakaivola Tabu

Vakatavulici ira na lalai e na italanoa me baleti Penijamini na Tui, mai na Mosaia 2:1–22; 3:2–19; 4:11–16; 5:5–8, 13–16, e na nona vakavulici ira tiko na nona tamata. Mo taurivaka na iyaloyalo e na gauna e veiganiti kaya. (Na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e vakasoqoni ira kina na nona tamata o Penijamini na Tui? (Mosaia 1:10.) Na cava beka era vakayacora na lewe i Saraemala e na nodra sa rogoca na kaci ni Tui me ra soqoni vata yani ki na vale tabu me ra laki rogoca na nodra tui ka parofita? (Mosaia 2:1–6.) Me da dau rogoca beka vakaevei na nodra itukutuku na parofita e na noda gauna? (Lotuvakayabaki, ivola tabaki ni lotu, soqoni vakalotu, kei na so tale na sala.) Me da vakarautaki keda beka vakaevei me da vakarorogo ki na nodra vosa na noda parofita? (Mosaia 2:9.)
- E vakaevei beka na itovo ni veiqaravi nei Penijamini na Tui vei ira na nona tamata? (Mosaia 2:12–15.) Na sala cava e tukuna na Tui o Penijamini ni rawa ni da qarava tiko kina na Tamada Vakalomalagi? (Mosaia 2:16–19.) O sa vakadeitaka beka vakaevei ni da sa dau vakavatukanataka tiko na noda vakavinavinaka kei na loloma vua na Tamada Vakalomalagi e na noda dau veiqaravi?
- Na cava beka e yalataki vei keda e na noda vakamuraia tiko na ivunau nei Tamada Vakalomalagi? (Mosaia 2:22.)
- Na cava beka e vakavuvulitaka na Tui o Penijamini vei ira na tamata me baleti Jisu Karisito? (Mosaia 3:5–7, 9–10.) Na itovo ni veiqaravi levu cava beka e vakayacora o Karisito e na vukuda yadudua? (Mosaia 3:11–13.) Mo vakamacalataka ni o Jisu Karisito e sotava na rarawa ka yacova sara na mate, ka me da veivutuni kina mai na noda ivalavala ca, me da papitaisotaki, me da tucake tale mai na mate, ka laki tiko me tawa mudu kei Tamada Vakalomalagi. Na nona vakacabori oqo e na vukuda e vakatokai me Veisorovaki.
- Na cava beka e bibi kina me da taura tiko na yaca i Jisu Karisito? (Mosaia 3:17.) Na cava beka e namaka vei keda o Jisu Karisito me rawa kina ni da taura na yacana? (2 Nifai 31:5–12; Mosaia 2:22. Me da papitaiso ka talairawarawa tiko kina na ivunau. Mosaia 3:19. Me da vakamuraia na nona lewa na iVakabula.)
- Na ivunau cava soti beka e vakarota na Tui o Penijamini me ra vakamuraia na nona tamata? (Mosaia 3:21; 4:11–15; 5:5. E rawa tale ga ni o taurivaka na tikina volai e na itavi 1 e na veivakabulabulataki, me golevi e na nomudou veivosaki.) Na cava beka e yalataka o Penijamini na Tui kevaka eda vakamuraia na ivunau? (Mosaia 2:41.)
- Na cava beka era qai vakayacora na nona tamata mai na ivakavuvuli nei Penijamini na Tui? (Mosaia 5:2.) Na cava beka e rawa ni da vakayacora me da donuya kina na cakacaka yaco ni Yalo Tabu oqo kina noda bula? (Mosaia 3:19.)
- Na cava beka era qai yalataka na tamata nei Penijamini na Tui me ra vakayacora? (Mosaia 5:5–9.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo cakava ka qai vakabira na tikina volai eso oqo. Mo droinitaka e dua na ivakatakarakara ni ivatavata ka taurivaka na Tui o Penijamini me vakatavulici ira kina na nona tamata. Mo vakabira na tikina volai e na droini ni o veivosakitaka tiko na sala eso e rawa ni da taura tiko kina na yaca i Jisu Karisito. Me ra vakasamataka na lalai na sala eso e rawa ni ra vakamura vinaka kina na ivunau eso ka tukuni tiko e na tikina volai oqori.

Vakabauti Jisu Karisito (Mosaia 3:21)

Veivutuni (Mosaia 3:21)

Caka iyalayala e na papitaiso ka qai dau vakamareqeta (Mosaia 5:5)

Masu e veisiga (Mosaia 4:11)

Dau veilomani kei ira na tamata (Mosaia 4:13)

Mo kakua ni dau veileti se veivala (Mosaia 4:14)

Mo veivakavulici se veiqaravi (Mosaia 4:15)

Vukei ira na dravudravua (Mosaia 4:16)

iValavala dodonu (Mosaia 4:15)

2. Me ra taurivaka ga na isulu kei na iyaya ni drama me rawarawa, ka vakatovotovotaka na nona veivakavulici tiko na Tui o Penijamini vei ira na nona tamata. Me ra qai tuvana na nodra idabedabe na gone me vaka na raba ni vale laca, ka me dua tiko na kena katuba me donuya tiko na mata ni rumu. Ka rawa ni ra dabe tiko o ira na gone e na vuloa e na loma ni "vale laca" ka me ra qara tiko ki liu. O koya ka vakatovotovotaka tiko na itavi nei Penijamini na Tui, me qai duri tu e na dua na idabedabe e mata ni kalasi ka qai vosa tiko vei ira. Me qai wilika tiko na gone oqo na vosa nei Penijamini mai na Mosaia 2:9.
3. Talanoataka vei ira na lalai na veika e baleta na lotuvakayabaki ni Lotu ka se qai vakanadakui wale ga oqo. Ke rawa, me vakaraitaki sara vei ira na ilavelave ni itukutuku ni lotuvakayabaki mai na *Ensign*, se *Liaona*. Mo qai vakatautauvatataka na lotuvakayabaki oqo kei na nodra soqoni o Penijamini kei ira na nona tamata. Me vakamacalataki na sala eso e dau veivuke kina na Lotu e na kena veikauyaki vei ira na lewe ni lotu taucoko na itukutuku mai vua na Peresitedi ni Lotu kei ira na Vakaitutu Raraba e na retio, retioyaloyalo, kei na kena kaburaki kina maliwalala e na veisala eso, ka tabaki talega na kena itukutuku. Veivosakitaka na iulutaga eso mai na lotuvakayabaki sa oti. Vakauqeti ira na lalai me ra dau wilika ka vakarogoca na itukutuku eso mai na lotuvakayabaki ka tarava, ka dau talairawarawa kina nodra ivakaro na noda parofita kei ira era vakaitutu e na lotu.
4. Vukei ira na lalai me ra kila vinaka ka dau cavugusutaka na iotioti ni malanivosa e na Mosaia 2:17: "Ko ni sa qaravi Koya tiko na nomuni Kalou, e na nomuni qaravi ira tiko na wekamuni."
5. Veivosakitaka mada na veisemati ni ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta kei na vunau nei Penijamini na Tui. Me ra vukei na lalai e na nodra cavugusutaka na tiki ni yavu ni vakabauta oqo.
6. Me lagati se wiliki na qaqa ni "Love One Another" (*Hymns*, n. 308; se *Children's Songbook*, t. 136), se "I'm Trying to Be Like Jesus" (*Children's Songbook*, t. 78).

iTinitini

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na veisorovaki nei Jisu Karisito, kei na noda vakakalougatataki mai kina. Mo vakamatatataka tiko na bibi ni talairawarawa ki na ivunau e na noda taura tiko na yaca i Jisu Karisito.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Mosaia 2:1–8 me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

O Apinatai kei Noa na Tui

Lesoni

11

iNaki ni Lesoni Me ra vakauqeti kina na lalai me ra yalodoudou tiko me ra ivakadinadina kei Jisu Karisito.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na Mosaia wase 11–13; 15:1, 6–8; 16:14–15; 17; kei na 19:4–20. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wiliwili: Mosaia wase 14–16.
3. Digia na taro ni veivosaki kei na itavi veivakabulabulataki me ra qarava na gone lalai ka me ra vukeyi kina vakavinaka me ra rawata na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua tale na tikina ni veivakabulabulataki, biuta na veika eso oqo e na dua na kena taga se kato:

E dua na ivakatakarakara ni ivakasominiwai ka caka e na pepa (raica na kena ivakatakarakara ka tiko e na mua ni lesoni)
Me dua na cina livaliva se matanicina
Me dua na ivakatakarakara e na pepa na iVunau e Tini (raica na kena ivakatakarakara e na mua ni lesoni)
Na iyaloalo kei Karisito
E dua na gutu ni wa se dali
E dua na masese
 - c. iYaloalo 4–22, Apinatai e Matana na Tui o Noa (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 308; 62042).

**Yavu Matau
ni Lesoni**

iTavi Galeleti

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Solia yadudua vei ira na lalai na ilavelave ni itoqa e ciwa ka tuvai tu, se qai vola ga e na papa ni volavola. Mo tukuna vei ira na lalai me ra semati ira na itoqa taucoko e na nomu tosia vakadua me kua ni cavuka e va na laini dodonu vinaka, ka me kakua ni laveti na peni mai na pepa se jioke mai na papa ni volavola. Ni ra sa tovolea oti vakavica, mo qai dusimaka ga vua e dua na gone, ka mo kakua ni tukuna tale vua e dua. Me qai dusimaka tale o koya na gone qori vua e dua tale. Me qai vakaraitaka na gone o ya vua e dua tale me yacova ni ra sa rawa ni semata taucoko na gone na itoqa e tiko. Me vakamacalataki ni sa kila rawa e dua na ka, sa rawa ni da veivuke vei ira na tani e na noda tuberi ira e na veika eda kila. Ni da sa kilai Tamada Vakalomalagi, sa rawa ni da veivuke vei ira na tani e na noda tukuna vei ira na veika e baleti koya.

- Na cava beka e vakavuna vei Noa na Tui kei ira na nona tamata na vosa nei Apinatai? (Mosaia 11:26–29.) Na cava beka e dau vakavuna me ra cudruvaki o ira ka dau veidusimaki kina veivutuni?
- Na cava beka na vuna e vakadinadina kina e na yalodoudou o Apinatai me baleta na ivunau e na mata ni Tui kei ira na nona bete? (Mosaia 12:33–36; 13:11–24.) Na cava beka e sa rui bibi kina me da dau talairawarawa tiko kina ivunau nei Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka e vakavuna me ra rerevaka kina o ira na tamata nei Noa na Tui me ra tarai Apinatai? (Mosaia 13:3–5.)
- Na cava soti beka na ka e tukuna me baleti Jisu Karisito o Apinatai? (Mosaia 15:1, 6–8; 16:14–15.)
- E vakaraitaka beka vakacava o Apinatai na nona yalodoudou? (Mosaia 17:7–10.) Na cava beka na vuna e dau dredre kina vei keda me da tutaka na veika e dodonu? Me da dau tutaka vakaevei na veika dodonu?
- Na cava beka na vuna e vakamai kina me mate o Apinatai? (Mosaia 17:20.) E na nomu nanuma ga, na cava beka na vuna e solia kina na Turaga me yaco na veika oqo? (Alama 60:13.)
- Na cava beka e a vakabibitaka tiko na Tui o Noa? (Mosaia 11:14; 19:7–8.) Na cava e vakabibitaka o Apinatai? (Mosaia 13:4; 17:7–10.) Na cava beka e dodonu me da vakabibitaka?
- E cakacaka yaco beka vei cei na ivakadinadina nei Apinatai ni sa vakarau me mate? (Mosaia 17:1–4.)
- E qai laki vakayacori beka vakaevei na veika e parofisaitaka o Apinatai e na Mosaia 12:3? (Mosaia 19:19–20.)
- O cei beka o nanuma ni gugumatua tiko edaidai e na nona idusidusi me baleta na nona vakadinadinataki Jisu Karisito?

Veivaka-bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

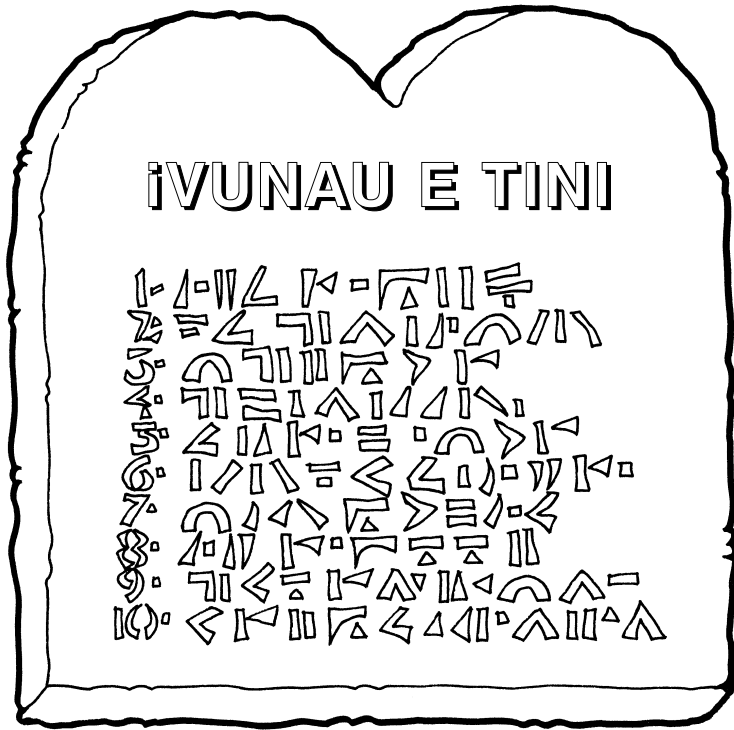
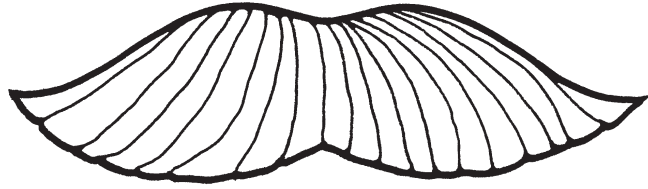
1. Me ra wase na lalai e na kedra sosomitaki e na vakatovotovo o ira na lewe ni italanoa me baleti Apinatai kei na Tui o Noa, ka me qai dua na dautauritukutuku me veivakatarogi tiko vei ira. Mo tuvana rawa na taro eso me taroga na dautauritukutuku vei ira era vakaitavi tiko e na italanoa oqo, me vaka:

Dautauritukutuku vei Noa:	O sauma rawa vakaevei na veivale totoka eso oqori?
Dautauritukutuku vei ira na bete:	Na cava o vesuki Apinatai tiko kina?
Dautauritukutuku vei Alama:	Na cava o nanuma me baleta na veika e tukuna Apinatai?
Dautauritukutuku vei Apinatai:	Na cava na vuna era via vakamatei iko tiko kina? Na cava na vuna o na sega kina ni vakalasuya na veika o sa tukuna vei ira?

2. Kuretaka eso na *pepper* e na dua na beseni wai. Biuta na beseni e na dua na vanua e rawa ni ra raica taucoko kina na gone. Mo tukuna vei ira ni ra vakatakarakarataki tiko na dau gugumatua e na *pepper*. Kerei ira me ra raica vinaka na kena vakatakarakarataki na veika e dau yaco ni ra biu tikivi ira na dau gugumatua o ira na ivalavala ca. Mo qai vakaturuma e na beseni e dua na isava ni veleti ka dau tawani tavaya, ka vakatakarakarataki kina na ivalavala ca, ki na loma donu ni beseni. Sa na takali sara vakatotolo na *pepper*. Ni sa vakadinata o Alama na ivakadinadina nei Apinatai, sa qai vinakata me gugumatua e na nona vakamuraia na vosa ni parofita, ka vakanadakuya na ivalavala tawa kilikili nei Noa na Tui. Tarogi ira na lalai me ra tukuna mai na veika e dodonu me ra vakanadakuya kevaka era gadrevi me ra gugumatua tiko ga.
3. Veivosakitaka na iVunau e Tini ka volai tu e na Mosaia 12:34–36, 13:12–24.
4. Mo vakatautauvatataka mada na ivakarau savasava nei Penijamini kei na ivalavala nei Noa na Tui.
Tui Penijamini: Mosaia 2:10–14, 4:9–10.
Tui Noa: Mosaia 11:2, 6–7, 27; 19:8.
5. Veivosakitaka mada na ivakarau ka vakayacora vei Apinatai na Tui o Noa kei ira na nona tamata kei na veika e vakayacori vei Karisito?
Karisito: Mosaia 15:5, Maciu 26:66, Luke 24:20.
Apinatai: Mosaia 13:1; 17:7, 10, 13.
6. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Will Be Valiant” (*Children’s Songbook*, t. 162), “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64), se “The Church of Jesus Christ” (*Children’s Songbook*, t. 77).

iTinitini

iVakadinadina	Mo vakadinadinataka, ni dina ga e na sega ni da na vakuwai mai na veika dredre ni bula kei na veivakatovolei, ia ni sa tu vei keda na noda ivakadinadina kaukauwa me baleti Jisu Karisito, e na qai vakalougatataki keda o Tamada Vakalomalagi e na bula vakacegu kei na veika kece ga e nona e na noda bula mai muri.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Mosaia 11:1–2, 20–21, 26–29; 12:1–9; kei na wase 17, ka me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Veipapitaisotaki o Alama e na Wai o Momani

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone lalai me baleta na ibalebale ni nodra veiyalayalati e na papitaiso, kei na kena bibi me ra dau vakamareqeta tiko.

Me Vakaraotaki

1. Vulica e na masumasu na Mosaia 17:2–4; wase 18. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakaraotaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Ke vinakati: E dua na loka kei na kena ki me baleta na itavi galeleti (me kena ivakaraitakai e dua na loka, na ivolanisiga vakaloka, kato ni iukuuku talei vakaloka, se bola ni isulu vakaloka).
 - c. E dua na imusumusumu e na veva ni dua na ki, ka volai tu kina *Veiyalayalati* (raica na mua ni lesoni oqo).
 - d. E dua na ilavelave ni tikidua veisoliyaki “Noqu Veiyalayalati ni Papitaiso” me baleti ira taucoko na lalai (raica na mua ni lesoni).
 - e. iYaloyalo 4–23, Veipapitaisotaki ko Alama e na Wai o Momani (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 309; 62332).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka e dua na ki. Mo tarogi ira na gone e na kena yaga na ki. Me qai soli beka vua e dua na gone me dolava e dua na loka mai na kena ki. Taura cakena ki ka caka mai na pepa, ka moica me kakua ni ra raica tiko na gone na vosa *Veiyalayalati* ka volai tu kina, ka qai dresuka i rua. Mo vakamacalataka ni na sega ni vakayagataki rawa na ki ke tiko ga vakaveimama vei iko. Mo qai vukica icakena ki me laurai na vosa *Veiyalayalati*. Mo tarogi ira na gone se ra kila beka na ibalebale ni vosa oqo. Mo vakamacalataka ni dua na veivakadonui bibi e na kosipeli na noda veiyalayalati, me baleti Tamada Vakalomalagi kei ira na luve na. Ni da vakamareqeta na noda veiyalayalati kei Tamada Vakalomalagi, e na dau vakayacora tiko ga o koya na veika e yalataka tu vei keda. Ia kevaka eda sega ni maroroya na veika eda yalataka e na noda veiyalayalati, sa na voroki tiko na veiyalayalati. E idoladola se ki kina noda veivakalougatataki kei na bula tawamudu, na noda vakamareqeta tiko na noda yalayala . Mo tukuna vei ira ni bula tawamudu ga na noda bula vakataki Tamada Vakalomalagi, ka qai tiko kei koya me tawamudu. Vakamacalataka ni nodra sa na vulica tiko na lalai na veika e baleti Alama kei ira na nona tamata, era na dusimaki tiko kina nodra veiyalayalati ni papitaiso, kei na sala me ra vakamareqeta tiko kina.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulici ira na lalai e na italanoa me baleta na nona veipapitaisotaki o Alama mai na Wai o Momani ka volai tu e na Mosaia 17:2–4; kei na wase 18. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakamatataka vakabibi na veiyalayalati eda vakayacora e na noda papitaiso, kei na kena bibi vei keda me da vakamareqeta. Taurivaka na iyaloalo e na gauna e veiganiti kaya.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vakayacora rawa o Alama me vakarautaka kina na nona papitaiso? (Mosaia 17:2–4; 18:1) O vakarautaka beka vakaevei na nomu papitaiso?
- Na cava beka na vuna e nodra ivunivuni vinaka kina o Alama kei ira na nona ilawalawa na vanua o Momani? (Mosaia 18:4–5.) Na cava beka na vuna era dau via vuni tiko kina?
- Na cava beka e qai lomadra tu na lewe ni vanua nei Alama e na nodra sa qai kila ni rawa ni ra na papitaisotaki? (Mosaia 18:11.) Na cava beka o bau vakila e na nomu papitaiso? Na cava soti beka o se nanuma tiko me baleta na siga o ya?
- Na yalayala cava soti beka eda dui vakayacora ni da papitaiso? Na cava beka e qai yalataka vei keda na Tamada Vakalomalagi? (Mosaia 18:8–10.) Mo vakaraitaka na tikidua veisoliyaki, “Noqu Veiyalayalati ni Papitaiso,” ka qai veivosakitaka na yalayala yadudua. Me vakamacalataka tiko ni sega ni dua sara vei keda e tawa cala, ia me da dau gumatuataka tiko na kena vakamareqeti na noda veiyalayalati ni papitaiso.
- Me da vakavatukanataka vakaevei ni da sa taura tiko na yaca i Jisu Karisito, ka sa nona ivakadinadina tiko?
- Na cava beka na kena ibalebale dina me da “veivuketaka na [noda] icolacola ka [dau] tagi vata kei ira sa tagi”? Na sala cava soti beka e a dauveiqaravi kina o Jisu Karisito vei keda kei ira na tani, e na nona a lako voli e vuravura? Me da vakamura vakavinaka vakaevei na idusidusi nei Jisu Karisito, ka me da dau veiqaravi?
- Na ivunau cava soti e a solia o Alama vei ira na nona tamata, me vukei ira e na nodra vakamareqeta tiko na nodra veiyalayalati ni papitaiso? (Mosaia 18:21–23, 27–29.) Me rawa beka vakaevei ni torocakena noda ivakarau ni bula me vakataki Alama kei ira na nona tamata?
- Na cakacaka vakalotu cava e rawa ni da vakaivotavota kina e na Siga Tabu ni veimacawa, me da vakavouia tiko kina na noda veiyalayalati? Mo vakamacalataka sara ni vakavouia, e kena ibalebale me vakayacori vou tale, se me tekivutaki tale. Rai lesuva vata kei ira na lalai na masu ni sakaramede, ka qai vukei ira na kena laurai e loma na veiyalayalati era okati tiko kina (Moronai 4:3; 5:2). Solia yadua vei ira na lalai na ilavelave ni tikidua veisoliyaki, ka me ra railesuva tale na nodra veiyalayalati ni papitaiso.

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo kerea e dua vei ira na lalai me laveta ligaidua tu e matana e dua na ivola bibi toka, ka me dodonu sara tu ki liu na ligana, ni o vakamacala tiko ki na kalasi me baleta na veiyalayalati ni papitaiso. Tarogi gone ka laveta tiko na ivola se sa bau wawale na ligana. Me qai dua tale na gone e veivuke e na kena laveti tiko na ivola. Mo vakamacalataka ni dua na yalayala eda vakayacora e na noda papitaiso, me da “veivuketaka na [noda] icolacola me mamada kina.” Veivosakitaka eso na icolacola era dau donuya o ira na nodra itabagone, me vaka na nodra dau veiwalitaki, dau tauvimate, na kena kakasa na nodra veimaliwai vakavuvale, nodra dau gadreva me ra vakaito, se donuya na veika dredre vakavuli. Tarogi ira na lalai se ra na veivukei beka vakacava me mamada kina na nodra icolacola.
2. Ni se bera na gauna ni kalasi, kerei ira na nodra itubutubu na gone me ra tukuna vei iko na gauna eso era dau veiqaravi se veivuke kina vei ira eso o ira na luvedra. Mo mai wasea e na kalasi na veika era vakayacora mai oqo na lalai, ka qai vakavinavinakataka na nodra veiqaravi se veivuke vakaoqo na gone. Mo dusia tiko ni sa vakamamadataka na nodra icolacola o ira na vukei na veivuke era vakayacora oqo.
3. Vakamacalataka vei ira na lalai ni tiki ni veiyalayalati e na noda papitaiso, na noda vinakata me da taura na yaca i Jisu Karisito, ka me da lotu dina vaKarisito, se ilawalawa nei Karisito. Me da bula kilikili kaya na yacana. Mo tarogi ira na gone me ra vakasamataka tiko na vinaka ni nodra vakarokorokotaka tiko na yaca i Jisu Karisito, e na nomu veiwasei tiko vei ira e na italanoa oqo mai vei Peresitedi George Albert Smith, na ikawalu ni Peresitedi ni Lotu:

“Au a tauvimate bibi sara e na vica na yabaki sa oti, ka’u malumalumu sara vakalevu, ka sega ni yavala rawa.

“Dua na siga, au qai lecaviyaloqu ka sega sara ni’u yalona na vanua au sa tu kina, ka’u nanuma sara ni’u sa lakova tiko na vuravura ni yalo, ka’u sa mate.

“Au sa qai veituyaki me’u vakasaqaaqara, ia e na noqu veilakoyaki tiko me dua na gauna e na veikau, au raica sara ni sa lako volekati au tiko mai e dua na tamata. Ka’u raica ni sa tamata levu, ka’u kakalawa sara yani vua, ni’u sa qai kila ni o tukaqu ga. Au se nanuma tiko ga oqo na levu ni noqu marau e na noqu raici koya ni lako tiko mai. Au a vakayacani vua, ka dau doka sara vakalevu.

“Ni sa volekati au mai o Tukaqu, e qai mai tu vakadua yani. Me raici au vinaka sara e na nona kaya mai:

“ ‘Au via kila se cava o sa cakava ki na yacaqu.’

“Qai lesuva tale vakatotolo na noqu vakasama na veika taucoko sara au sa vakayacora e na noqu bula, me vaka ga na kena laurai e na iyaloalo. Au sa rai lesuva tale vakatotolo na noqu itovo ni bula. Ka’u matadredre yani kina vei tukaqu, ka kaya vua:

“ ‘Au se sega sara ni vakayacora e dua na ka ki na yacamu mo na maduataka talega.’

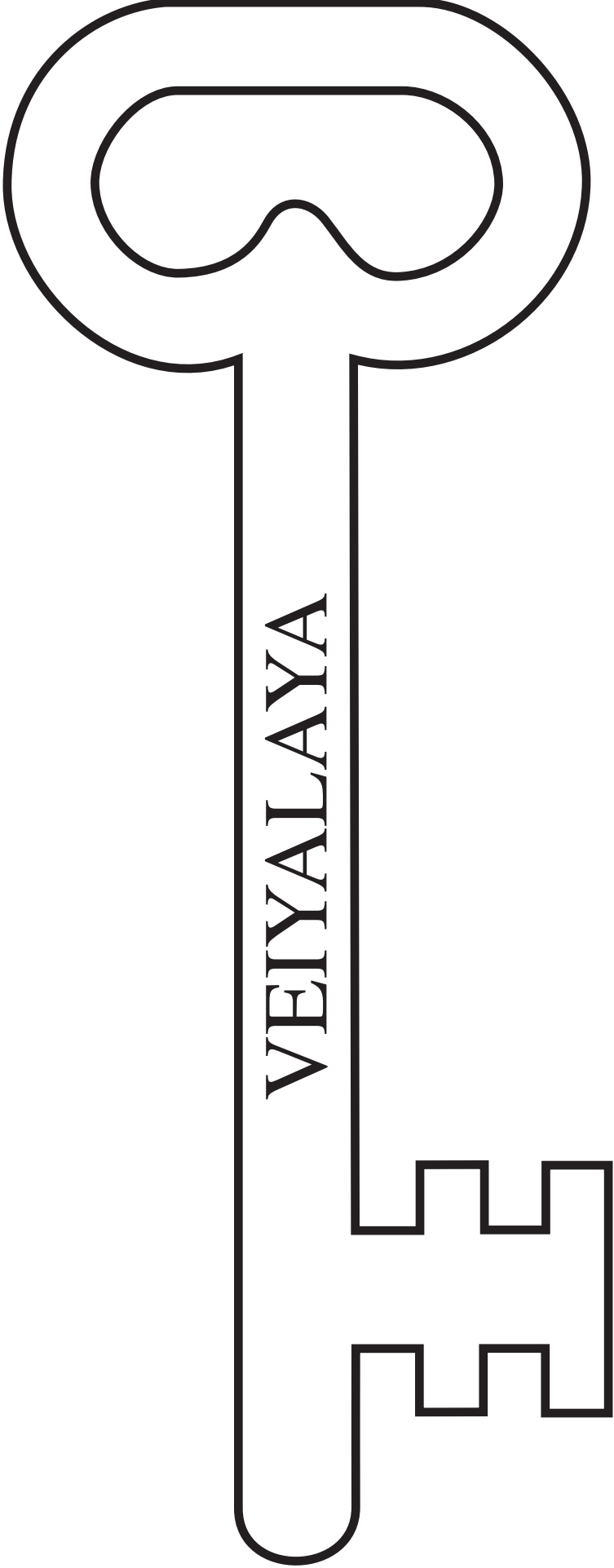
“E qai kalawa mai ki liu ka mai mokoti au sara, e na nona vakayacora tiko oqo, au sa qai kilai yaloqu tale. E vaka ga e sova ki na noqu ilokoloko na wai e na kena suasua tu—ni vakasuasua taki mai na wai ni mataqu e na levu ni noqu vakavinavinaka e na noqu sega ni maduataka na noqu sauma na taro o ya” (Your Good Name,” *Improvement Era*, Maj. 1947, t. 139).

Mo vakamacalataka vei ira na lalai ni ra na doka tiko na yaca i Jisu Karisito e na nodra muria vinaka tiko na ivunau, ka dauloloma, ka veivuke vei ira na tamata kece ga.

4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Baptism” (*Children’s Songbook*, t. 100) se “The Fourth Article of Faith” (*Children’s Songbook*, t. 124).

iTinitini

iVakadinadina	Mo wasea na nomu ivakadinadina me baleta na noda na kila vinaka na noda itavi ni veiqaravi ka veivukei me da ucuya vinaka sara na Turaga o Jisu Karisito, mai na noda vakamareqeta tiko na noda yalayala ni papitaiso.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Mosaia 18:1–11, 30–35, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu. Nanuma vinaka: Kevaka o vinakata mo taurivaka e na nomu lesoni na itavi 1 ni veivakabulabulataki e na lesoni ka tarava tiko oqo, mo se solia rawa tiko na nomu ilesilesi vua me qarava, ni se vo tiko e dua na macawa.

Noqu Veiyalayalati ni Papitaiso

(Vakavoui Tiko E na Veigauna Au Vakayagataka Kina na Sakaramede)

E na Noqu Papitaiso, Au Yalataka Vua na Turaga Me'u:

1. Curu ki na loma ni bai ni Kalou (lewe ni Lotu i Jisu Karisito).
2. Vakatokai me'u nona (me'u taura tiko na yaca i Karisito)
3. Veivuke e na nona icolacola na tamata me rawa ni mamada cake kina, ka dau tagi vata kei ira era sa tagi; ka vakacegui ira sa rarawa (dau veivukei).
4. Me'u ivakadinadina ni Kalou e na veivanua kece ga, e na veika kece, kei na veivanua kece ga (vakadinadinataka na turaga o Karisito, ka da ivakarau vinaka tiko e na veigauna kece).
5. Dau qarava na Kalou ka muria na nona ivunau.

Ni'u Sa Maroroya na Noqu Yalayala, Sa Yalataka na Turaga Me:

1. Veivosoti kina noqu caka ca.
2. Sovaraka mai vakayauyau vei au na nona Yalo Tabu (me solia tiko vei au na veitokani ni Yalo Tabu).
3. Vueti au me'u okati kei ira e na imatai ni tucake tale, ka vakaivotavota e na bula tawamudu (vakadonuya vei au me'u curu ki na matanitu vakasilesitieli, se vakalomalagi, ka laki tiko vata kei Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito).

O Ira na Tamata nei Tui Limiai kei na Tamata nei Alama

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi tiko na lalai ni na veivuke sara vakalevu na dau yalomalumalumu tiko ka dau vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito me da vorata rawa kina na veika dredre kei na veivakatovolei.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na Mosaia 21:1–16; wase 22; 23:1–6, wase 29–39; kei na wase 24, ka rai lesuva tale na Mosaia 12:2, 4–5. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wiliwili: Mosaia wase 20–25 (e na kena itukutuku taucoko)
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Kevaka o vinakata mo na taurivaka na itavi 1 ni veivakabulabulataki, me na vakayacori rawa tiko na ilesilesi ni se vo tu e dua na macawa ni se bera na lesoni.
5. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4–24, Era Yadravi Tiko na Nifai Mai Vei Ira Na Leimani, kei na 4–25, Era Dro Tani na Tamata nei Limiai na Tui.

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vola na vosa kei na ivakamacala eso oqo e na papa ni volavola se na vevalevu. Mo vakamacalataka ni ra sa na vulica tiko na lalai e so na vosa bibi me sala vata kei na tikina vakaivola tabu. Me ra qai bole na gone e na kena cavuti na vosa se malanivosa, ka qai digia na kena ibalebale.

Rarawa	a. iColacola se rarawa ka rui bibi sara
Vakabobulataki	b. Dau vakarorogo; sega ni qaciqacia
Yalomalumalumu	c. Kalou ca, kune ka rarawa, se veika dredre
Vakararawataki	d. Sega ni bula galala; tamata lewai
Vakabauta	e. Sotava na voravora, veika rarawa, se valuti
iColacola	f. Nomu ciqoma ni o sega ni raica e matamu e dua na ka

Kena isau: Rarawa: c; Vakabobulataki: d; Yalomalumulumu: b; Vakararawataki: e; Vakabauta: f; iColacola: a

Tikina Vakaivola
Tabu

Rai lesuva tale mada na parofisai nei Apinatai me baleti ira na Nifai mai na Mosaia 12:2, 4–5. E a qai yaco dina na veika e parofisaitaki tu oqo, e dina ga ni ra sa tawase i rua o ira na Nifai. Mo veituberi mai na kena itukutuku na Tui o Limiai kei ira na tamata nei Alama, ka volai tu e na Mosaia 21:1–16; wase 22; 23:1–6, 29–39; kei na wase 24. Me qai taurivaki na iyaloalo e na kena gauna dodonu. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni ko wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalo u.

O Ira na Tamata nei Limiai na Tui

- Na sala cava soti beka era veivorati tiko kina o ira na Leimani vei ira na tamata i Limiai na Tui? (Mosaia 21:3.) Na cava beka na vuna e yaco kina? (Mosaia 21:4; 12:2, 4–5).
- Na cava beka e qai yaco vei ira na tamata nei Limiai na Tui mai na nodra sa vakadrukai mai vakatolu e na ivalu? (Mosaia 21:13–14.) Na cava beka na ibalebale ni yalomalumulumu? Na cava beka o nanuma e vakavuna me ra qai yalomalumulumu kina e muri o ira na Nifai?
- Na cava beka na vuna e dau berabera kina na nona rogoca na Tamada Vakalomalagi na nodra tagi na tamata nei Limiai? (Mosaia 21:15.) E qai sauma beka mai vakacava na nodra kere veivuke? (Mosaia 21:15–16.) Na cava beka e rawa ni ra vulica o ira na tamata nei Limiai mai na nodra vakabobulataki? E veivuke vakacava na noda dau donuya na veika rarawa me da yalomalumulumu, dau talairawarawa, ka dau masumasu kina?
- Ni ra sa veiyalayalati oti na Tui o Limiai kei na nona tamata, se veidinadinati, kei na Kalou, era qai vakavatukanataka beka vakaevei na nodra vakamareqeta na nodra veiyalayalati kei Koya? (Mosaia 21:35.) Me da vakavatukanataka beka vakacava vua na Tamada Vakalomalagi na noda dau vakamareqeta na noda veiyalayalati ni papitaiso?

O Ira Na Tamata nei Alama

- Na cava soti beka na vuna e vakatovolei kina na nodra vakabauta kei na nodra dauvosota na tamata nei Alama? (Mosaia 23:21.) Na yalayala cava soti beka e cakava vei ira na Turaga, kivei keda talega, kevaka eda dau vakanuinui vua e na gauna e dau vakatovolei kina na noda dauvosota kei na noda vakabauta? (Mosaia 23:22). O sa kalougata beka vakaevei mai na nomu dau vakanuinui ga vua na Turaga?
- Na cava beka na vuna e tukuna kina o Alama vei ira na nona tamata me ra kakua ni rere? (Mosaia 23:27.) Na cava beka era qai vakayacora na nona tamata me baleta na nona ivakasala? (Mosaia 23:28.) E vukei ira beka vakacava na Turaga? (Mosaia 23:29.) Sa vukei iko beka vakaevei na Turaga mo dau yalodei?

- Na cava beka mo dau vakayacora mo kaukauwa ka vinaka cake mai na veika dredre ko dau sotava? Sa veivakalougatataki beka vakacava o Tamada Vakalomalagi vei iko, se na nomu vuvale, e na veika dredre dou sa sotava mai?
- Era qai tukuna beka vakacava vua na Tamada Vakalomalagi, o Alama kei ira na nona tamata, e na veika era gadreva ni sa vakarota oti o Emuloni, na tui ivalavala ca, me ra kakua ni dau masu e cake? (Mosaia 24:12.) E qai dau sauma vakacava na nodra masu na Tamada Vakalomalagi na nodra masu, ka me vakamura tiko na nona yalayala vei ira? (Mosaia 24:13–16.) Sa dau vakayacora vakaevai na nona yalayala vei iko o Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka era qai nanuma me ra vakayacora o Alama kei ira na nona tamata, ni ra sa vakabulai mai vei ira na Leimani? (Mosaia 24:21–22.) Na cava beka e dau bibi kina me da vakaraitaka na noda vakavinavinaka, e na gauna tale ga eda sotava tiko kina na veika dredre? Me da dau vakaraitaka vakaevai na noda vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi, e na vuku ni noda vakalougatataki?
- Era dau kune kalougata beka vakaevai o ira na tamata eso mai na veika dredre era dau sotava?
- Me dau veivakaukauwataki beka vakacava vei iko e na nomu sotava tiko na veika dredre, na nomu vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito, kei na nomu dau yalomalumumu?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataka ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo kerei rau e rua na turaga uabula me rau vakaisulu me vakai Limiai na Tui kei Alama. Me qai talanoataka o Tui Limiai na kedra italanoa na nona tamata mai na Mosaia wase 21 kei na wase 22. O Alama me qai talanoataka na kedra italanoa na nona tamata mai na Mosaia wase 23 kei na 24. Solia vei ira na lalai na gauna me ra taro kina me baleta na veika e yaco mai na gauna o ya. E rawa ni taurivaki na taro eso mai na iwasewase ni kena veivosakitaki ka tarogi na taurivaki ni ivakavuvuli e na gauna oqo, se me qai laki kena itinitini na kena talanoataki tiko na tikina vakaivola oqo.
2. Wasea rua na kalasi, se vakava, me vakatau mai na kedra lewelevu na lewe ni kalasi. Me ra qai veitaravi na nodra matanataka vagalu na tiki ni italanoa era taleitaka vakalevu, me ra qai vakilakila tiko mai o ira na kena vo na veika era matanataka tiko.
3. Me ra cavugusutaka na ikava ni yavu ni vakabauta.
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Fourth Article of Faith” (*Children’s Songbook*, t. 124), se “Faith” (*Children’s Songbook*, t. 96).
5. Sureti ira na lalai me ra wilika lo eso na tikiniivola oqo, ka qai vakatakilakilataka na kena e vakaibalebale vei ira:
Mosaia 23:7, 15, 21-22
Mosaia 24:12–16, 21-22
Mosaia 25:10, 15–16, 22-24

iTinitini

- iVakadinadina Talaucaka na nomu vakavinavinaka vua na Turaga kei na nomu ivakadinadina me baleta na nona veivakalougatataki vei iko e na veigauna o dau sotava kina na veika dredre.
- iWasewase ni
Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira na gone me ra laki vulica tale e vale na Mosaia 21:6–16 kei na wase 24:10–15, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Ratou sa Veivutuni o Alama Lailai kei iratou na Luve i Mosaia

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na lalai ni kilikili sara me da veivutuni, me da qai sotava kina na bula marau e na vuravura oqo kei na bula tawamudu e na bula mai muri.

Me Vakaraudaki

1. Vulica e na masumasu na Mosaia wase 27; 28:1–9 kei na Alama 36:11-24. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakaraudaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua na katovakaidreke, se kato kei na va se lima na ka bibi me vaka na ivola, vatu, se buloko simede. Me ra qai volai kina na veicala bibi eso, me vaka na lasulasu, veivakalialiai, vakatavako, se na cala tale eso.
 - c. iYaloyalo 4–26, Sa Rairai na Agilosu vei Alama kei Ira na Luve i Mosaia.

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Mo kauta mai kina kalasi na katovakaidreke se kato ka tawa tu kina na veika bibi eso. (O na rairai kila tale beka na veika eso era dau temaki kina vakawasoma o ira na itabagone vakaoqo. Ka taurivaka e na kena volai na veika bibi eso sa tiko oqori.) Me ra qai laveta vakaveitaravi o ira na gone lalai na kato bibi. Me qai dua vei ira na lalai e biuta yadudua mai ki tuba na veika bibi oqo.

Ni ra sa biu tani taucoko mai na “ivalavala ca,” sa na mamada sara na nona “icolacola” na gone, se na nona idreke. (O na rairai vinakata beka me na laurai tiko e na gauna ni lesoni taucoko na veika bibi eso oqori, me rawa ni o lesuvi ira tale tiko.) Mo qai veidutaitaka na bibi ni kato mamada kei na kato bibi. Sa dusimaka vei keda o Jisu, ni da lako yani vua e na vakabauta, veivutuni, kei na papitaiso, sa na mamada sara na noda icolacola. Eda veivutuni ni da sa rarawataka na noda ivalavala ca, me da kakua ni vakayacora tale vakadua, ka qai tovolea tiko me da bula me vakai koya na noda iVakabula. Era na raica e na lesoni oqo o ira na gone lalai, na nodratou raica o Alama Lailai, kei iratou na luve i Mosaia na icolacola ni valavala ca, kei na marau levu eratou kunea ni sa laveti tani mai vei iratou na icolacola oqori, mai na nodratou vakabauti Jisu Karisito, ka veivutunitaka na nodratou caka cala.

Tikina Vakaivola Tabu

Vakatavulica na italanoa ni cakacaka yaco na veisau kina nodratou bula o Alama Lailai kei ira na luve i Mosaia, me vaka e volai tu e na Mosaia wase 27 kei na 28:1–9. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vukei ira na lalai

me ra kila ni italanoa oqo e baleti Alama Lilai (o tamana, Alama Levu, e a saumakitaki mai na nona vunau o Apinatai). Veivosakitaka kei ira na ilakolako ni veivutuni ka goleva o Alama Lilai, ka na tautauvata vinaka kei na sala eda na muria kevaka eda veivutuni (raica Alama 36:16–21):

1. Kila na ivalavala ca.
2. Vakatusa na nomu ivalavala ca ka masulaka na veivosoti.
3. Gugumatua me da vakadodonutaka na noda cala.
4. Biuta tani vakadua na ivalavala ca.
5. Muria na ivunau, ka bula me vakataki koya na iVakabula.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka era vakayacora tiko vei ira na lewe ni Lotu o ira na tamata ivalavala ca? Na cava beka e kena ibalebale me da vakararawataki? Na cava beka na vuna era vakararawataki ira tiko kina na lewe ni Lotu o ira oqo? (Mosaia 27:1, 8–10.) Na sala cava soti beka e rawa ni ra vakararawataki tiko kina edaidai na lewe ni Lotu?
- O cei beka e masulaki iratou o Alama Lilai kei iratou na luve i Mosaia? Na cava beka era masulaka tiko? (Mosaia 27:14.) Na cava beka era dau masulaka na nomu itubutubu ni ra masulaki iko tiko?
- Me da masu beka vakaivei me da qai kunea rawa kina na kena isau? (Mosaia 27:14.) Sureti ira na lewe ni kalasi me ra mai veiwasei e na nodra dau rawata rawa na isau ni nodra masu. O na rairai vinakata tale beka ga mo wasea e dua na tikina vakaoqori o sa sotava mai me baleta na kena saumi mai na nomu masu.
- Eratou qai vakila vakacava o Alama kei iratou na nona itokani e va, na kaukauwa nei Tamada Vakalomalagi? (Mosaia 27:11, 15, 18.)
- Na cava beka e qai yaco vei Alama mai na veika vakayalo e donuya oqo? (Mosaia 27:19.) E yaco vakacava me veivakalougatataki levu kina nona bula o Alama na veika oqo?
- Na cava beka e qai vakayacora o Alama Levu ni sa rogoca na veika e yaco oqo vei luve na? (Mosaia 27:20–23.) Na cava beka na vuna era dau vinakata kina o ira na noda itubutubu me da dau vakamura na ivunau nei Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka e qai vakila e lomana o Alama ni sa vosa oti vua na agilosi? (Alama 36:11–17.) Na cava beka na vuna e bibi kina vei keda me da rarawataka na noda ivalavala ca?
- E veivuke vakaivei kina nona veivutuni o Alama na nona sa kila deivaki tiko na veisorovaki ni gone turaga o Jisu Karisito? (Alama 36:17–18.) Na cava beka e qai vakayacora o Alama ni sa qai nanuma mai na iVakabula? (Alama 36:18.) Na cava beka na vuna e bibi sara kina me da vakatusa na noda ivalavala ca, ka qai masulaka na veivosoti e na noda sa veivutuni?
- E qai saga vakaivei o Alama me vakadodonutaka na veika cala e vakayacora? (Alama 36:24.) E cava beka e bibi kina vei keda, me tiki ni noda

veivutuni, me da tovolea me da veisau, ka saga me da vakadodonutaka na veika cala eda sa vakayacora mai?

- Ni ratou sa veivutuni oti o Alama Lilai kei iratou na luve i Mosaia, ka vuki mai na nodratou ivalavala ca, na cava beka eratou vinakata me ratou vakayacora me ratou veivuke kina vei ira na tani? (Mosaia 27:32, 35; 28:1.) Me da dau idusidusi vinaka beka vakaevei e na ivakarau kivei ira na noda vuvale kei ira na noda itokani?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Taurivaka e dua na iyaloalo ni gone, se sureta e dua ka tiko na luve na gone me kauta tiko mai kina kalasi na gone. Mo vakatautauvatataka na bula savasava ni dua na gone me vaka e dua ka sa veivutuni oti.
2. Sureta e dua e se qai saumaki vou mai kina lotu, me mai veiwasei e na kena yaga ki na nona bula na nona sa veivutuni mai ka papitaiso, me vakavure marau tiko kina vua.
3. Taurivaka e dua na tavaya wai savasava me vakatakarakarataka e dua na tamata ka sega tu ni caka cala. Mo qai vakaturuya ki loma ni tavaya na ivakaroka ni kakana, ka qai dusimaka na kena sa tete na roka kina wai e tiko e na tavaya. Mo vakatautauvatataka oqo kei na ivalavala ca. Ka qai vakaturuma tale ki loma e vica na turu ni *liquid bleach* se waisovu ni isulu me vakamakaretaka tale na wai, ka qai vakatautauvatataka oqo kei na kena savai na noda ivalavala ca mai na noda sa veivutuni. (E na rairai vinaka cake beka mo se tovolea rawa mada na vakatovotovo oqo ni se bera na lesoni, mo rawa ni kila tiko na levu ni ivakaroka ni kakana (*food colouring*) kei na *bleach* mo na taurivaka.)
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni "Help Me, Dear Father" (*Children's Songbook*, t. 99).

iTinitini

iVakadinadina Mo wasea na nomu ivakadinadina ni rawa ni taluva walega mai vei keda na noda icolacola ni ivalavala ca kevaka eda veivutuni, kei na nona sa vakarautaka o Jisu Karisito na veisorovaki me baleta na noda ivalavala ca.

iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Mosaia 27:10–24, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Na Nodrau iLakolako ki Amonaia o Alama kei Amuleki

Lesoni
15

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na lalai e na kena bibi me ra dau talairawarawa kina ivunau nei Tamada Vakalomalagi.

Me Vakarautaki

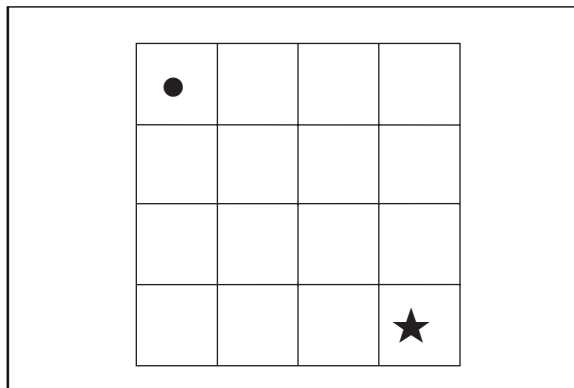
1. Vulica e na masumasu na Alama 8:8–9:34 kei na 11:21–12:19. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wiliwili: Alama 10.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4–27, Sa Veituberi o Alama vei Ira mai Amonaia

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Mo droinitaka na ivakatakarakara oqo e na papa ni volavola:

Me dua vei ira na lalai me tekivu toqa mai na maka ni jioke se *dot* e dua na laini ka me vakamuraia vinaka na idusidusi eso oqo:

1. Toso ki na imatau me va na sukuwea, se *square*.
2. Toso sobu e na rua na sukuwea.
3. Toso ki na imawi me dua na sukuwea.
4. Toso cake e na dua na sukuwea.
5. Toso ki na imawi me rua na sukuwea.
6. Toso sobu e na dua na sukuwea.
7. Toso ki na imatau e na dua na sukuwea.
8. Toso sobu e na dua na sukuwea.
9. Toso ki na imatau e na rua na sukuwea.

- Ke a sega ni muria o . . . (yaca ni gone) . . . na noqu ivakaro, e na rawa beka ni laki cava e na kalokalo na laini e tosia tiko?

Vakavinavinaka vua na gone o ya e na nona talairawarawa tiko ki na nomu ivakaro taucoko sara. Tukuna vei ira na lalai ni o na talanoataka tiko e na lesoni oqo na veika e baleti rau e rua na daukaulotu ka rau talairawarawa kina veika taucoko e tukuni vei rau.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica na italanoa kei Alama kei Amuleki kei na nodrau kaulotu vei ira mai na vanua o Amonaia, me vaka e tukuni tu e na Alama 8:8–9:34 kei na 11:21–12:19. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Taurivaka na iyaloalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna era sega ni via vakarorogo kina vei Alama o ira mai Amonaia? (Alama 8:9.) Na cava beka e qai via cakava o Alama me vakamalumutaka kina na lomadra mai Amonaia? (Alama 8:10.)
- Na cava beka o na vakayacora kevaka o a donuya na veika e sotava oqori o Alama e na nona se qai lako vakadua ki Amonaia? (Alama 8:13–14.) Na cava beka na vuna e tukuna kina na agilosi vei Alama me laveta cakena uluna ka marau? (Alama 8:15.) E dau vakaevei beka na ituvaki ni lomamu e na nomu sa vakamuraia tiko na ivakaro nei Tamada Vakalomalagi?
- Na gauna cava beka e a lako mai kina e liu na agilosi oqo me kauta mai na itukutuku vei Alama? (Mo dusimaka vei ira na *footnote* ni vosa e *tukuni* e na Alama 8:15, ka me dua e wilika Mosaia 27:11-16.) Mo rai lesuva vakalekaleka na nona veivutuni mai o Alama ka yaco sara me dua na tamata talairawarawa nei Tamada Vakalomalagi (raica na lesoni 14).
- Na cava e rawa ni da vulica mai na nona goleva o Alama na ivakaro ni agilosi? (Alama 8:18.)
- Na cava beka na vuna e sa rui vinakata kina o Amuleki me vukei Alama? (Alama 8:20.) Na cava beka e a vakaroti vei rau o Alama kei Amuleki me rau vakayacora? (Alama 8:29.)
- E qai veivuke beka vakacava na Tamada Vakalomalagi vei rau o Alama kei Amuleki me rau golevi ira rawa kina mai Amonaia? (Alama 8:30–32.) Na cava beka me da dau vakayacora me dau dolavi mai kina vei keda na veivakalougatataki nei Tamada Vakalomalagi e na noda sotava tiko na veika dredre?
- Na cava beka e a parofisaitaka o Alama ni na yaco vei ira mai Amonaia, kevaka era sega ni veivutuni me ra talairawarawa kina ivunau? (Alama 9:18.)
- Na cava beka e rau parofisaitaka o Alama kei Amuleki me baleta na gone turaga o Jisu Karisito? (Alama 9:26–28.)

- Na cava beka na lolo? Na cava beka e lolovaka o Alama me baleti ira mai Amonaia? (Alama 10:7.) E veivakalougatataki vakaevei vei iko na nomu dau lolo?
- E veitemaki beka vakaevei o Sisiromi vei Amuleki? (Alama 11:22.) Na cava beka e qai vakayacora o Amuleki me baleta na veitemaki oqo? (Alama 11:23–25.) Sa bau dua beka e lawakitaki iko se cakava vakaivadi mo vakayacora e dua na ka ca? Mo dau veivorati beka vakaevei kina veitemaki vakaoqo?
- E laki kalougata beka vakacava o Sisiromi mai na nodrau talairawarawa o Alama kei Amuleki? Na cava e qai vakavuna na nona veivutuni o Sisiromi? (Alama 12:7–8.) E ra vakalougatataki vakaevei o ira na tamata mai na nomu wasea na nomu ivakadinadina, me ra yavutaka kina na nodra ivakadinadina Na cava beka e vakavuvulitaka o Alama vei Sisiromi me baleta na nona veilewai na Kalou e na vukuda? (Alama 12:12–15.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka e dua ga vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataka ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Sureta e dua ka sa daukaulotu oti me mai veisiko e na kalasi ka mai veiwasei kina e na kena bibi vua me vakamuraia na ivakaro ni cakacaka vakaulotu kei na ivakavuvuli i Jisu Karisito. Vakamacalataka talega ni ra dau vakavakarau na daukaulotu e na veimataka taucoko me ra laki veituberi e na kosipeli i Jisu Karisito, mai na nodra masumasu kei na vulica na vosa ni Kalou. Vakatavulica vei ira na lalai ni na vukei ira me ra dau vakabauta, me ra yalodoudou, ka taqomaki tiko mai vei Setani kevaka era vakamuraia na ivunau.
2. Mo kauta mai eso na tikiniisulu me mai vakasulumi kina e dua na gone me vakataki Alama. Me ra qai vakatovotototaka vata kei ira e vica tale na gone na veika e baleta na veivakalotutaki e vakayacora o Alama mai Amonaia. Mo solia vua ka sosomitaki Alama tiko e dua na tikinipepa ka me volai tu kina: “O i au o Alama. Au mai veituberi vei kemuni me baleta na noda ivakabula, o Jisu Karisito, kei na sala me da vakamuraia tiko kina na nona ivunau. E rawa beka ni’u curu yani?” Solia vei ira na kena vo ni gone na tikinipepa ka volai tu kina na veika oqo:

Keimami sa sega ni lewe ni Lotu, Alama. Keimami sega ni vakabauta na ka o tukuna tiko mai.

Mo kakua ni curu mai, Alama. Mo biuta na neitou vale kei na neimami koro.

Curu mai. Au via rogoca na veika o na tukuna.

Sega! Keitou se nanuma tiko ga oqo na nomu dau vakaduiduiile. Keitou sega ni via vakarogoca e dua na dauveivakaisini.

Mo vakamacalataka na yalodoudou me dau tu vua na daukaulotu, kei na sala e na ivurevure kina ni noda yalodoudou na noda vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito, ka dau vakamuraia na nona ivunau.
3. Kerea e dua na gone me vakatovotototaka na veika e baleti Amuleki. Kerea e dua tale na gone me vakatovotototaka na veika e vakayacora o Sisiromi ka me nanuma ga ni sa tiko e ligana e ono na oniti na siliva. Solia vua e dua na tikinipepa, ka me volai tu kina na veika oqo: “Raica au na solia vei iko e ono na oniti na siliva, kevaka ko cakitaka ni sa bula tiko na Kalou.”

Mo qai tarova na vakatovotovo ka tarogi ira na gone se cava era nanuma ni dodonu me sauma eke o Amuleki me baleta na veivaqumi oqo. Mo vakabibitaka tiko na nona yalodoudou o Amuleki me vakayacora na ka dodonu. Vakamacalataka na yalodoudou e rau namaka o Tamada Vakalomalagi kei na gone turaga o Jisu Karisito me dau tu vei keda, ka me da talairawarawa tiko kina.

4. Tarogi ira na lalai se ivunau cava era sa vakamuraia mai, se me ra na vakamuraia edaidai, me vaka na cabo masu, lako ki lotu, laga sere, soli ivakadinadina, vakayagataka na sakaramede, daunanumi Jisu Karisito tiko e na gauna ni sakaramede, dau cakava na veika eso mo veivuke ka veiqaravi kina, ka dau saumi katini. Vakauqeti ira na lalai me ra qarauna na veika era dau cakava, na nodra ivosavosa, na nodra vakanananu e na macawa ka tu mai ka dau yalodoudou tiko me ra talairawarawa tiko ga ki na ivunau nei Tamada Vakalomalagi.
5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64), “Stand for the Right” (*Children’s Songbook*, t. 159), se “Choose the Right Way” (*Children’s Songbook*, t. 160).

iTinitini

iVakadinadina	Wasea na nomu ivakadinadina ni sa vinakata na Tamada Vakalomalagi me da talairawarawa kina nona ivunau, me kilikili kina me tiko kei keda na nona Yalo Tabu, me dau vukei keda ka tuberi keda lesu tale yani vua.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 8:14–20 me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

E Rau Bala ki Valeniveivesu o Alama kei Amuleki

Lesoni
16

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone me ra vakaqacotaka na nodra vakabauti Jisu Karisito, me rawa kina ni ra tutaka na veika dodonu.

Me Vakautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama 14:1–16:10. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wiliwili: Alama 60:13.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua tiko na iviu.
 - c. iYaloyalo 4–28, Alama kei Amuleki e Amonaia, kei na 4–29, Rau Curu Mai ki Tautuba o Alama kei Amuleki e na Valeniveivesu ka sa Bale.

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka vei ira na lalai na iviu (se vakatovotototaka ga me vaka e tiko vei iko e dua na iviu) kei na iVola i Momani. Taroga se rau veivolekati beka vakaeeveve na ka e rua oqo. Vukei ira na lalai me ra kila ni na sega ni taqomaki keda na iviu mai na uca kevaka eda na sega ni dolava, ka qai duri tu e rukuna. Sa vakakina na iVola i Momani, ni na sega ni vakaqacotaka na noda vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito, me yacova sara ni da sa qai dolava, ka vulica tiko e na masumasu na lewe na, ka qai vakamura na kena ivakavuvuli.

Sureti ira na lalai me ra dolava na nodra iVola i Momani, ka qai raica kina na sala e rau vakaqacotaka kina na nodrau vakabauta e lewe rua na daukaulotu, me talaraka ki ra na lalaga ni valeniveivesu.

Tikina Vakaivola Tabu

Vakatavulica na kedrau itukutuku o Alama kei Amuleki e na valeniveivesu, ka volai tu e na Alama 14:1–16:10. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Taurivaka na iyaloyalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka Tarogi na Taurivaki ni iVakavuvuli

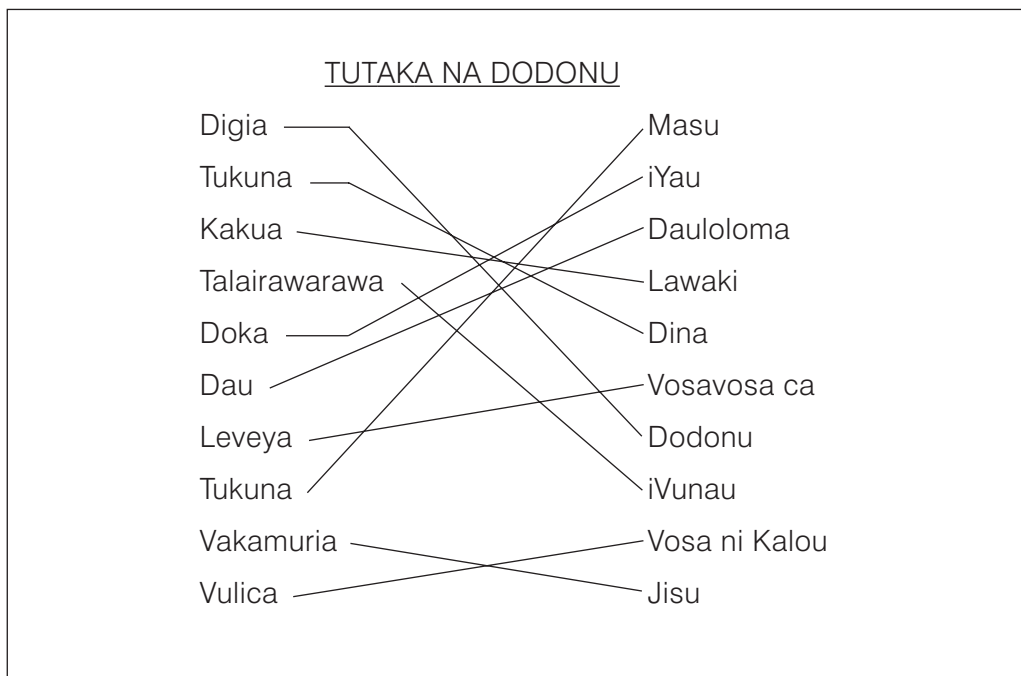
Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakautaki tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Mo rai lesuva vakalekaleka na italanoa kei Sisiromi, mai na lesoni sa oti. Na cava beka e qai tu e lomai Sisiromi e na nona sa qai kila ni sa vakamatabokotaka na nodra vakasama na tamata? (Alama 14:6.)
- E qai vakavatukanataka vakacava o Sisiromi na nona sa rarawataka na nona ivalavala ca? (Alama 14:7.) Na cava beka era qai vakayacora vua o ira na tamata? Na cava beka e dau vakavuna me ra dau veivakararawataki kina eso na tamata vei ira era vakabauta na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka era qai vakayacora o ira na lewe i Amonaia vei Sisiromi kei ira era vakabauti Alama kei Amuleki? (Alama 14:7, 9.) E na vakaevei beka na ituvaki ni lomamu ke yaco vei iko na veika oqo?
- Na cava beka e qai vakaraitaka vei Alama na Yalo Tabu, ni rau sa rarawataka tiko o Alama kei Amuleki na kena vakamai na ivola tabu kei ira na marama kei na gone lalai? (Alama 14:11.) Na cava beka e sega ni solia kina na Tamada Vakalomalagi vei Alama me vakabulai ira oqo mai na buka?
- Na cava beka e na yaco vei ira na yalo dodonu ka ra mate e na nodra valataka na dina? (Alama 60:13.) Mo vukei ira na lalai me ra kila, ni ra sa dau mate eso na tamata mai liu, e na nodra valataka tiko na dina.
- Na cava beka o nanuma e rawa ni rau vosota rawa tiko kina o Alama kei Amuleki na veivakararawataki e rau sotava tiko? Na cava beka mo na vakayacora mo rawata kina na ivakatagedegede ni vakabauta vei Jisu Karisito ka tu vei rau o Alama kei Amuleki? E gadrevi vakacava na yalodoudou me da valataka tiko kina na dina?
- Ni rau se curu tiko e na valeniveivesu o Alama kei Amuleki, na kaukauwa cava e qai soli vei rau me rau vakayacora? (Alama 14:25–28.) O cei beka e solia vei rau na kaukauwa oqo? Na cava beka e vakavuna me ra dro tani mai vei Alama kei Amuleki o ira na lewe ni koro? (Alama 14:29.)
- Na cava beka na vuna e tauvimate kina o Sisiromi, me curumi koya na katakata? (Alama 15:3.) Na cava beka e vakavuna me vakabulai rawa kina vakayago , ka vakabulai vakayalo talega o Sisiromi? (Alama 15:6–8.) E vakaevei beka na ituvaki ni lomamu e na nomu sa vakayacora e dua na cala? E qai vakabeka evei na lomamu e na nomu sa veivutunitaka na ka o vakayacora? (Mo qarauna me kakua ni veivosakitaki eso na ka era na logalogaca kina na gone.)
- Ni sa vakabulai oti ka papitaiso sara, na cava e qai vakayacora o Sisiromi? (Alama 15:12.) Na cava beka o sa vakayacora tiko oqo mo veiwasei kina vei ira na wekamu e na kosipeli? Mo vakavakarau beka vakacava mo na daukaulotu? Na cava e qai yaco vei Amuleki e na vuku ni nona kaulotu voli? (Alama 15:16.) Na cava soti beka na ka era dau biuta vakatikitiki se cabora o ira na daukaulotu e na gauna oqo me rawa kina ni ra kaulotu?
- Na cava beka na ka e a parofisaitaka o Alama me baleti ira na lewe i Amonaia, kevaka era sega ni vinakata me ra veivutuni? (Alama 9:18.) E qai laki yaco beka vakacava na veika e parofisatiki oqo? (Alama 15:15; 16:2–3, 9–10.)
- Na cava beka o sa bau vulica rawa mai na kedrau italanoa o Alama kei Amuleki, me vakaqacacotaka tiko na nomu vakabauti Jisu Karisito ka mo dau tutaka na dodonu?

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Cakava eso na ilavelave ni Tutaka na Dodonu ka tiko e na mua ni lesoni oqo, ka me qai veisoliyaki vei ira na gone lalai yadudua. Me ra qai tosia na laini o ira na gone me ra cokovata kina vosa e na imawi, kei na vosa ki na imatau, me lasika kina na itukutuku ka gadrevi kina na yalodoudou me rawa ni qai vakayacori rawa. Kerei ira na gone me ra qai tucake e na gauna era sa otiva kina. Ni ra sa tucake taucoko, kerei ira me ra dabe tale, ka digia e dua na itukutuku era na vinakata me ra tutaka. Solia vei ira na gone yadudua me ra lako mai ki na mata ni kalasi, ka me ra mai cavuta na veika era namaka me ra na rawata, ni ra dolava tiko na iviu, ka qai duri tu e rukuna. Me kena ivakaraitaki, me ra tukuna va'qo: "Au na tutaka me'u kakua ni dau lawaki!" (E sega ni dua na ka kevaka era digitaka vata e vica na gone na veika vata ga me ra nanamakitaka tiko.) Mo vakamacalataka ni vakatakarakarataki e na iviu na ivakavuvuli i Jisu Karisito, ka na taqomaki keda mai vei Setani, kevaka eda na duri tiko e rukuna.

2. Mo tuvana vata kei ira na gone lalai e na papa ni volavola na veika e rawa ni vakaqacacotaka na nodra vakabauta na Karisito. Kerei ira na gone yadudua me ra digia mai na ituvatuva oqori e dua na ka me ra na vakayacora e na macawa ka tu mai. Me ra qai bobo na gone, ka vakasamataka tiko ni ra sa vakayacora rawa na veika era namaka tiko oqori me ra rawata. Sureti ira na lalai me ra mai tukuna vei iko e na macawa mai oqo na itovo ni nodra rawata vinaka na veika oqori.
3. Wilika na ikava ni yavu ni vakabauta, ka kerei ira na gone me ra raica na sala e muria o Sisiromi e na nona muria yadudua na veika e tuvai tu oqori.

4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Stand for the Right” (*Children’s Songbook*, t. 159). Me ra qai duri o ira na gone ni ra sa lagata na iotioti ni malanivosa, “*And stand for the right.*”

iTinitini

- iVakadinadina Mo vakadinadinataka ni da sa na vakamura na ivunau, me vaka e rau vakayacora o Alama kei Amuleki, e na qai kaukauwa cakena noda vakabauti Jisu Karisito, ka me da qai yalodoudou cake me da tutaka na dodonu.
- iWasewase ni
Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 14:23–29 kei na 15:1–13, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

TUTAKA NA DODONU

Digia	Masu
Tukuna	iYau
Kakua	Dauloloma
Talairawarawa	Lawaki
Doka	Dina
Dau	Vosavosa ca
Leveya	Dodonu
Tukuna	iVunau
Vakamuria	Vosa ni Kalou
Vulica	Jisu

TUTAKA NA DODONU

Digia	Masu
Tukuna	iYau
Kakua	Dauloloma
Talairawarawa	Lawaki
Doka	Dina
Dau	Vosavosa ca
Leveya	Dodonu
Tukuna	iVunau
Vakamuria	Vosa ni Kalou
Vulica	Jisu

O Amoni, E Dua na Dauveiqaravi Cecere

iNaki ni Lesoni

Me ra vakauqeti kina na gone lalai me ra veiwasei e na kosipeli mai na nodra dau idusidusi vinaka, ka dau wasea na nodra ivakadinadina me baleti Jisu Karisito.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 17–19. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4–30, Taqomaka o Amoni na Qele ni Sipi nei Tui Lamonai (iYaloyalo Taurivaki e na Kosipeli 310; 62535).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Me vakatovototaka e dua na gone e dua ka sega ni lewenilotu. Me ra qai veisasa mai vakaveitaravi na gone me ra daukaulotu. (E rawa ni o cakava tale ga na itokatoka ni yacadra kevaka o vinakata.) Me ra goleva yarurua na daukaulotu na taro eso nei koya ka sega ni lewenilotu, ka vakataroga tiko na lotu, ka rawa ni vakadadamuria na taro eso oqo:

- O kila vakaevei ni bula tiko o Tamada Vakalomalagi?
- E vakaevei tu beka na ibulibuli kei Tamada Vakalomalagi?
- O cei o Jisu Karisito?
- Na cava beka e vakayacora o Jisu Karisito e na vukuda?
- O cei na Yalo Tabu?
- E dau vukei keda beka vakaevei na Yalo Tabu?

Kerei ira na lalai se dau vakaevei na ituvaki ni lomadra e na nodra vakamacala vua e dua me baleti iratou o Tamada Vakalomalagi, o Jisu Karisito, kei na Yalo Tabu. Vakamacalataka vei ira na lalai me ra kila ni ra sa wasea tiko na nodra ivakadinadina e na nodra vakamacalataka tiko na veika era sa kila tu me baleti Tamada Vakalomalagi, Jisu Karisito, kei na Yalo Tabu.

E rawa ni taurivaki itavi 1 ni veivakabulabulataki, me itavi galeleti, me veisosomitaki kina.

Mo vakamacalataka ni lesoni oqo e baleti koya tiko e dua na daukaulotu rogolevu ka tu vua na ivakadinadina kaukauwa sara me baleta na kosipeli.

Tikina Vakaivola
Tabu

Taurivaka na iyaloalo e na kena gauna dodonu me vakatavulici kina vei ira na gone na kedrau itukutuku o Amoni kei na Tui o Lamonai mai na Alama wase 17–19. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e kena ibalebale me da “i yaya ni cakacaka ni [Turaga]”? (Alama 17:9.) Mo vakamacalataka ni *iyaya ni cakacaka* e dau vakayagataki me caka kina e dua na ka. Ni ratou sa veivutuni oti na luve i Mosaia, eratou qai vakavakarau vakaevei kina nodratou kaulotu? (Alama 17:2–3.) Na cava beka o sa cakava tiko e na gauna oqo mo wasea kina na ivakavuvuli ni kosipeli vei ira na tani? Na cava beka mo sa na vakayacora tiko e na nomu vakavakarau yani mo daukaulotu yalodina?
- Na cava beka na vuna eratou via lako kina vakadaukaulotu o iratou na luve i Mosaia vei ira na Leimani? (Alama 17:16.) Na cava na vuna e bibi kina me ra rogoca taucoko na ivakavuvuli ni kosipeli, ka vakamura na ivunau o ira taucoko na luve i Tamada Vakalomalagi?
- Na cava soti beka e nuitaka tiko o Amoni e na nona veiraravui kei ira na Leimani? (Alama 17:29.)
- Na cava beka e yalataka na Turaga vei Mosaia me baleti iratou na luve na? (Alama 17:35.) E qai vakayacora vakaevei na nona yalayala na Turaga e na gauna oqo? (Alama 19:22–23.)
- E tarai Tui Lamonai vakaevei na nona ivakarau o Amoni? (Alama 18:9–11.) O cei beka sa dau idusidusi vinaka tiko mai vei iko? Mo dau vakaraitaka beka vei cei na nomu idusidusi vinaka?
- E vakauqeti Lamonai beka vakaevei na nona ivakadinadina o Amoni, kei na cakacaka yaco ni Yalo Tabu ni Turaga? (Alama 18:40–43.) Sa dau vukei iko beka vakaevei na nodra ivakadinadina na tani? Na sala cava beka e rawa kina ni o wasea na nomu ivakadinadina vei ira na tani?
- E rau vakavatukanataka beka vakacava na nodrau kaukauwa ni vakabauta na marama na ranadi kei Apisi, na nona goneyalewa? (Alama 19:8–12, 17.)
- Na cava beka e rau vakatusa ruarua na kena dina, na tui o Lamonai, kei koya na ranadi? (Alama 19:12–13, 29–30.) Na cava beka e lomai Lamonai na tui tiko e na nona sa raica oti na gone turaga o Jisu Karisito? (Alama 19:12–13.)
- Na cava beka e bibi kina me da vukei ira na tani me ra kilai Jisu Karisito me vaka e rau vakayacora o Amoni kei na tui o Lamonai?

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakaraitaka vei ira na gone eso na iyaya ni cakacaka, era dau taurivaka o ira na dautaravale, vuniwai, dauteitei, dauboroboro, kei ira tale eso. Kerei ira na lalai me ra vakamacalataka vakalekaleka na veika oqori, o cei e dau taurivaka, ka dau taurivaki vakacava?

Veivosakitaka na kena bibi na iyaya ni cakacaka. Mo qai vakamacalataka vei ira na gone na vuna era okati kina me ra iyaya ni cakacaka e na liga ni Kalou.

2. Solia yadudua vei ira na gone e dua na tikinipepa kei na peni kau, ka me ra qai vola na nodra ivakadinadina se ituvaki ni lomadra me baleta na Lotu kei na kosipeli i Jisu Karisito. E rawa ni ra okata talega kina na veika era vakila e lomadra kei na yalodra me vakavolekataki ira tiko vua na Tamada Vakalomalagi. Me ra vakasamataka mada e dua e rawa ni ra veiwasei e na nodra ivakadinadina.

3. Me ra vakarautaka na gone na tikinipepa, me ra qai kauta kina nodra veivale:

Au rawa ni kaulotu tiko e na gauna oqo mai _____ .
(solia vei ira me ra vakalewe na na tikina e lala tiko oqori.)

4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Will Be Valiant” *Children’s Songbook*, t. 162), “I Want to Be a Missionary Now” (*Children’s Songbook*, t. 168), se “Book of Mormon Stories” *Children’s Songbook*, t. 118).

iTinitini

iVakadinadina

Mo vakadinadinataka ni na vakalougatataki keda na Turaga ni da vakaiyaragitaki keda tiko e na ivakadinadina me baleti koya kei na nona kosipeli. E rawa ni da wasea na kosipeli vei ira na tani mai na noda ivakarau ni da vakamareqeta tiko e na noda bula na kosipeli i Jisu Karisito.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 17:19–25, 18:8–40, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Saumaki Mai o Tama i Lamonai na Tui

Lesoni
18

iNaki ni Lesoni Me ra kila kina na gone yadudua ni rawa ni da vosoti mai na noda ivalavala ca e na kena sa virikotori oti tu na yavu ni veivakabulai.

- Me Vakarauteki**
1. Vulica e na masumasu na Alama 20:1–22:26 kei na 23:1, 4–5. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
 2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
 3. Vakarauteka rawa tiko na tikina volai e walu oqo (se o na qai vola ga na vosa oqori e na papa ni volavola.
Veibuli
Atama kei Ivi—Na Lutu ni tamata
iValavala Ca
Mate Vakayago
Jisu Karisito—Veisorovaki
Tucake Tale
Veivutuni
Yavu ni Veivakabulai
 4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalalo 4–9, Jisu na Karisito, (iYaloyalalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572), na 4–31, Rau Sikovi Tamai Lamonai o Amoni kei Lamonai, kei na 4–32, Wilika Na Vosa ni Kalou o Eroni vei Tamai Lamonai.

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti Sureta e dua na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni. Kerei ira na gone me ra vakananuma tiko e dua na nodra tadra ca. Sureta e dua se rua na gone me mai talaucaka na veika e rau donuya. Qai taroga vei rau na kena marautaki ni rau yadra cake mai, ka rau qai mai kila ni a tadra wale ga.

Mo vakamacalataka ni dau vakatubura na noda rarawa, yaluma kei na vutugu na noda sega ni muria na ivunau nei Tamada Vakalomalagi. O ira era sa luvuci tiko na yalodra e na nodra sa talaidredre, era dau vinakata tiko me ra “yadra cake mai” ka qai raica ni sa yali na nodra ivalavala ca. E sega ni rawarawa sara vakaoqori na vakabokoci ni noda ivalavala ca, ia e sa virikotora oti tu na Tamada Vakalomalagi na sala me vosoti kina na noda caka cala.

Mo vakabira na tikina volai e va oqo: “Veibuli,” “Atama kei Ivi—Na Lutu ni tamata,” “iValavala Ca,” kei na “Mate Vakayago.” Mo vakamacalataka vakalekaleka (navuca rawa tiko me rua ga na miniti) ni se bera ni a buli na vuravura, eda a bula taucoko tu ni da luve na tiko vakayalo na Tamada

Vakalomalagi. Mai na veiliutaki ni Tamada Vakalomalagi, sa qai bulia na vuravura oqo o Jisu Karisito, kei na veika kece sara e tu kina. Rau sa qai biu kina Were o Iteni o Atama kei Ivi, na vanua e rau qai digia kina me rau kania na vuanikau ka vakatabuya vei rau o Tamada Vakalomalagi. Na nodrau talaidredre oqo o Atama kei Ivi e na nodrau kania na vuanikau, e vakatokai me Lutu ni tamata. Vakamacalataka ni sa dodonu me da marautaka na nodrau digidigi o Atama kei Ivi, ka rawa kina vei keda me da sucu mai ki vuravura. E a dodonu ga me yaco na Lutu, ia e mai vakavatukanataki vei keda na tamata e rua na kena revurevu:

Ni da na cala taucoko sara, ka dau digidigi vakailoa e na veika vinaka kei na ca. Eda na mate taucoko vakayago.

Vakamacalataka ni se bera ni buli o vuravura, sa virikotori rawa tu na inakinaki nei Tamada Vakalomalagi, me rawa ni vueti keda, se vakabulai keda tale, kevaka eda na veivutuni. (Alama 12:22–25.) Vakamacalataka ni ra na vulica mai na leseni oqo o ira na lalai, na veika e baleta e dua na nodra tui na Leimani, ka sa mai liaca ni sa vakayacora eso na cala bibi, kei na sala e qai kunea tale kina na veivosoti me baleta na nona ivalavala ca.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatafulica na itukutuku ni nona saumaki mai o tamai Lamonai na tui, me vaka e volai tu e na Alama 20:1–22:26. Me wili tale ga e na veivosaki na veika e kila rawa o tamai Lamonai me baleta na yavu ni veivakabulai. (E na veisala eso me vakatafulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Taurivaka na iyaloalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e rau sala vata kina na tui o Lamonai kei Amoni ki na vanua o Mitioni? (Alama 20:1–5.) Vakamacalataka ni o Eroni e dua vei iratou na taci Amoni daukaulotu ka tiko vakavesu.
- Eda kila rawa vakacava ni se sega ni vakarau o tamai Lamonai me ciqoma na kosipeli e na imatai ni gauna e rau sota kina kei Amoni. (Alama 20:10, 13–14.)
- Na cava e qai vakamalumalumutaka na loma i tamai Lamonai me rawa ni qai ciqoma kina na ivakavuvuli ni kosipeli? (Alama 20:26–27.) E dau vakaavei na itovo ni lomamu e na vukudra era dau vakaraitaka vei iko na nodra loloma? Mo dau vakaraitaka vakaavei na nomu loloma vei ira tani?
- E kila beka vakaavei o Eroni ni na laki sikovi tamai Lamonai? (Alama 22:1.)
- Na cava na vuna e lomaleqa tiko kina o tamai Lamonai? (Alama 22:4–6.)
- Na cava o nanuma e vakauqeti kina ki na kosipeli o tamai Lamonai, e na nona kaya o Amoni: “Kevaka dou sa veivutuni, dou na vakabulai; ia kevaka dou sa sega ni veivutuni, dou na muduki tani e na siga mai muri”? (Alama 22:6.)
- Na cava beka e taurivaka o Eroni me vakatafulici kina o tamai Lamonai na tui? (Alama 22:12.) Me dau veivuke vakacava vei keda na noda wilika na vosa ni Kalou?

- Na cava beka e rau veivosakitaka e liu o Eroni kei tamai Lamonai? (Alama 22:7–8.) Na cava e rui bibi kina me da vakabauti Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka e vakatavulica o Eroni vei tamai Lamonai me baleta na Veibuli? (Alama 22:10.)
- Eda buli beka mai me da ucui cei? (Alama 22:12.) Na cava na vuna e bibi kina mo kila tiko ni o a buli mo ucui koya na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka e vakatavulica o Eroni vei tamai Lamonai me baleta na Lutu ni tamata kei na Veisorovaki? (Alama 22:12–14.)

Vukei ira na lalai me ra kila ni sa vorata o Jisu Karisito na itotogi ni nona Lutu na tamata mai na nona vosota na rarawa ni noda ivalavala ca, ka vakacabora na nona bula e na vukuda, ka qai tucake tale mai na mate. Mo vakabira na tikina volai “Jisu Karisito—Veisorovaki” e na dela ni tikina volai “Atama kei Ivi—Na Lutu ni tamata.”

Mai na nona sa tucake tale o Jisu, eda na tucake tale oi keda vakayadua na tamata. Vakabira na tikina volai “Tucake tale” e na dela ni tikina volai “Mate Vakayago.”

E a vosota o Jisu na noda ivalavala ca, ka me rawata kina vei keda na veivosoti e na noda veivutuni. Vakabira na tikina volai “Veivutuni” e na dela ni tikina volai “iValavala Ca.”

Vakabira na tikina volai “Yavu ni Veivakabulai” e na dela ni tikina volai ka sa kabi tiko, ka mo qai vakamacalataka ni sa nona inakinaki oqo na Tamada Vakalomalagi me rawa kina ni da qai laki vakataki koya.

- Ni sa qai vakamacalataka oti o Eroni na veika me baleta na yavu ni veivakabulai, na cava e qai vinakata o tamai Lamonai me kila? (Alama 22:15.)
- Na cava e qai tukuna vei tamai Lamonai o Eroni me vakayacora? (Alama 22:16.) Na cava beka e dodonu me da cakava me da rawata kina na veivosoti, ka qai veiganiti kaya na bula tawamudu?
- E vakavatukanataka beka vakacava o tamai Lamonai na nona sa veivutuni? (Alama 22:17–18.) Na cava e qai yaco mai na nona sa saumakitaki na tui? (Alama 22:22–23, 25–26; 23:1, 4–5.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Kerei ira na gone me ra vakatakilakilataka na nodra dui ivolatabu na veitikina taucoko era sa wilika mai, me vaka na kena era tiko oqo, ka ra nanuma ni vakaibalebale vakayalo vei ira:

“Kevaka dou sa veivutuni, dou na vakabulai; ia kevaka dou sa sega ni veivutuni, dou na muduki tani e na siga mai muri” (Alama 22:6.)

“Raica au na veivutunitaka na noqu i valavala ca kece ga me’u kilai kemuni” (Alama 22:18).

2. Rai lesuva tale mada na ikarua kei na ikatolu ni yavu ni vakabauta, ka qai vukei ira na lalai me ra kila ka qai cavugusutaka sara.

3. Droinitaka e dua na sukuwea levu e na papa ni volavola se pepa, ka qai wasewasea kina ciwa na sukuwea lalai ka me tautauvata na kedra lelevu. Qai solia na kedra naba mai na dua kina ciwa, me vaka e sa vakaraitaki tiko oqo:

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Wasei ira vakarua na lewe ni kalasi. Qai solia ki na timi yadua e dua na ivakatakilakila, me vaka na X se na O. Qai kerea e dua mai na imatai ni timi se iwasewase, me digitaka e dua na naba mai na dua ki na ciwa; ka qai wilika na taro ka veidonui kaya mai na taro ka tiko oqo e ra. Me dua ga mai na timi me sauma na taro. Kevaka e saumi vakadodonu na taro, me ratou qai biuta na timi na nodratou ivakakilakila e na sukuwea ka sa volai tu kina na naba ni taro eratou sa sauma rawa. Ni ratou sauma cala, me qai lala tu ga na kena sukuwea. Me ra qai vakaitavi vakaveilutuki tiko na timi e rua. Me qai tini na qito ni sa qaqa e dua vei rau na timi, ni ratou biuta vata vakaveitikivi na nodratou ivakatakilakila, me veitikivi vakababa, me veitaravi sobu, se veitikivi vakanatutu.

- 1) Na cava beka na yaca ni nona inakinaki bibi na Tamata Vakalomalagi me baleti keda? (Na yavu ni veivakabulai se veivuetai, sala sa vakarautaki tu, se sala kina bula marau.)
- 2) Na cava beka na ibalebale ni *vuetai*? (Sereki keda mai na noda vakabobulataki tu e na ivalavala ca.)
- 3) O cei beka e bulia na vuravura? (O Jisu Karisito, mai na nona lewa na Tamada Vakalomalagi.)
- 4) O cei beka na tubuda mai liu sara e vuravura? (Atama kei Ivi.)
- 5) Na cava beka e qai yaco mai na nodrau sa kania o Atama kei Ivi na vuanikau ka sa vakatabui tu vei rau? (Rau sa vakasavi tani mai na Were o Iteni, rau sa na qai vakatubukawa rawa, rau sa qai yaco me rau tamata, ka rau sa na digidigi tiko e na veika vinaka kei na veika ca [raica Mosese 5:11].)
- 6) E veituberi tiko o Eroni vua na tui mai na vosa ni Kalou ka ceuti tu e na peleti parasa. Na iwasewase cava soti e va ni vosa ni Kalou eda dau taurivaka me vakatavulici kina na kosipeli, se yavu ni veivakabulai? (Na iVola Tabu, iVola i Momani, Vunau kei na Veiyalayalati, kei na Mataniciva Talei.)

- 7) Na cava beka e a vakatavulica e liu o Eroni vei tamai Lamonai na tui? (Ni bula tiko na Kalou.)
- 8) E rawata beka vakaevei o Jisu me da laki tiko tale kei koya? (E a vosota mai na veika rarawa, ka tinia sara e na nona laki vakamatei e na vuku ni noda ivalavala ca.)
- 9) Na cava beka e dodonu me da vakayacora me rawa kina ni da lesu tale vei Tamada Vakalomalagi? (Veivutunitaka na noda ivalavala ca, vakamareqeta na noda veiyalayalati, ka dau ivalavala dodonu.)

Ke me vakaruataki tale na qito oqo, qai bulia ga eso tale na taro mai na lesoni.

4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Families Can Be Together Forever” (*Children’s Songbook*, t. 188), “He Sent His Son” (*Children’s Songbook*, t. 34), se “Au Luve Ni Kalou” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 58).

iTinitini

- iVakadinadina Wasea na nomu ivakadinadina ni sa dau lomani keda o Tamada Vakalomalagi, ka sa virikotora rawa tu e dua na yavu ni noda vakabulai, me rawa kina ni da veivutunitaka na noda ivalavala ca, ka me da yaco me da vakataki koya.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 22:1–16, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.
- Mo nanuma tiko: Kevaka o digitaka mo taurivaka na tikina 1 ni veivakabulabulataki e na lesoni ni macawa mai oqo, e dodonu me soli rawa na ilesilesi e na dua se rua na macawa ni se bera na lesoni.

iNaki ni Lesoni

Me vakaqacacotaka na nodra gagadre na gone lalai me ra dau vakamareqeta na nodra veiyalayalati bibi.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 23–24; 26:23–33; kei na wase 27. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: Alama 25:1–26:22
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me baleta na itavi galeleti ka dua: e dua na kisi lala se kateni, masima se nuku me sova e na kisi se kateni me vakamamaretaki e botona, e dua na peni roka se peni mata vavaku, kei na dua na tiki ni vatu.
 - c. iYaloyalo 4–33, “Era sa Buluta na Nodra Seleiwau o Ira na Anitai Nifai Liai” (iyaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 311; 62565).

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Vakaraitaka na kedra iyaloyalo na Anitai Nifai Liai e na nodra buluta tiko na nodra iseileiwau. Tarogi ira mada na gone, se ra na vinakata me ra buluta na nodra iseileiwau ke ra kila tiko ni ra na rawa ni valuti. Era sa kila deivaki tu na Anitai Nifai Liai ni ra navunavu tiko o ira na kedra meca me ra mai vakamatei ira, ia era sa veiyalayalati oti kei na Tamada Vakalomalagi ni ra na sega ni vakadavedra. Mo vakamacalataka ni veiyalayalati ni kosipeli e dua na veidinadinati ka veivauci tiko vei Tamada Vakalomalagi kei ira na luvedra. Kerei ira na lalai me ra vakarorogo vinaka e na nomu talanoataka vei ira na kedra itukutuku na Anitai Nifai Liai, me ra qai kila rawa kina na vuna era bukia kina na veiyalayalati oqo, kei na sala era qai vakamura rawa kina na nodra yalayala.

iTavi Galeleti Kadua

Vakamiraka na masima se na nuku e na boto ni kisi se kateni. Mo qai vola *Yalayala* e na nuku, se masima, e na nomu iqaqalo. Qai taroga vei ira na gone na taro eso oqo:

- O sa bau veiyalayalati beka kei na dua, ka qai voroka tale na nomu yalayala? (Me ra tukuna tiko na lalai na ituvaki ni lomadra e na kena sa voroki na yalayala, ni o uvuca tiko vakamalua na masima, se nuku, mo bokoca kina na vosa e volai tu kina.)

- Na yaca cava eda vakatoka kina na veidinadinati eda bukia kei na Tamada Vakalomalagi? (Na veiyalayalati.)
- Na gauna cava eda yalayala kina vei Tamada Vakalomalagi (E na gauna ni noda papitaiso.)

Dusimaka vei ira na lalai me kakua ni dau vakamamadatiki na veiyalayalati eda dau vakayacora. Vakabibitaka vei ira ni dodonu me ra dau vakayacora na veika era yalataka. Taurivaka na peni mata vavaku, se peni roka mo vola kina na vosa *Veiyalayalati* e na vatu. Vakamacalataka ni veiyalayalati ni kosipeli e dua na yalayala ka veidinadinatitaka o Tamada Vakalomalagi kei ira na luve na. Mo uvuca na vatu me vakaraitaki kina ni sega ni takali rawarawa na vosa e volai tiko kina. Me da nanuma tiko ni rui vakamareqeti na veiyalayalati eda vakayacora, me da dau gugumatua me da maroroya ka vakamura tiko.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica na itukutuku ni nodra vakamareqeta na nodra veiyalayalati o ira na Anitai Nifai Liai, me vaka e volai tu e na Alama wase 23–24; 26:23–33; kei na wase 27. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Taurivaka na iyaloalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro ko nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni ko wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka na yacadratou na luve i Mosaia e va? (Mosaia 23:1.)
- Na cava beka na vuna eratou vinakata kina o iratou na luve i Mosaia me ratou laki vunautaka na itukutuku ni kosipeli vei ira na Leimani? (Mosaia 28:3.) Na cava era dredrevaka o ira na lewe i Saraemala ni ratou sa tukuna vei ira na veika eratou lalawataka tiko? (Alama 26:23–25)
- Era qai saumakitaki vakacava vei Jisu Karisito o ira na Leimani? (Alama 23:5–6.) E vica beka vei ira na saumaki mai oqo era tudei tiko ga e na vakabauti Jisu Karisito? Na cava beka eda rawa ni vakayacora me tudei tiko ga kina na noda vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito?
- Na cava beka na vuna era veisau yaca kina o ira na Leimani ka sa saumaki mai? (Alama 23:16–17.) Na yaca cava era qai vakatokai kina e muri o ira na sa saumaki mai oqo, ni ra sa toki ki Kerisoni? (Alama 27:26.) Na yaca cava o sa veiyalayalati mo vakatokai voli kina? (Mosaia 5:7–8.)
- Na cava beka era sa yalataka kina o ira na Anitai Nifai Liai me ra kakua tale ni veivala kei ira na kedra meca? (Alama 24:10–13, 16.)
- Na veiyalayalati cava beka era qai veidinadinatitaka kei na Turaga o ira na Anitai Nifai Liai, e na nodra sa buluta na nodra iyaragi ni valu? (Alama 24:17–18.) E vakaevai beka na nodra yalodina o ira na Anitai Nifai Liai e na nodra vakamareqeta na veiyalayalati oqo? (Alama 24:19–22.) Na ivunau cava soti beka eda sa yalataka me da vakamura? (Na Vosa ni Vuku, saumi katini, vakatabui ni Siga ni Vakacecegu, ka me dau savasava na noda vakananau kei na veika eda vakayacora.)

- Na cava beka e qai yaco vei ira na nodra sotia na Leimani, e na nodra raica ni ra sa vakanadakui ira ko ira na tamata ni Kalou, ka ra sa tekicuva sobu ga me ra vakamatei, ka sega ni veisaqasaqa mai kei ira? (Alama 24:24–27.) E rawa beka vakaevai ni ra saumakitaki mai kina Lotu o ira na raica na noda ivakarau? Me veivakauqeti vakacava na noda maroroya na noda veiyalayalati me ra maroroya talega na nodra veiyalayalati o ira na wekada?
- Na ituvaki ni veikauwaitaki vakacava era vakavatukanataka o ira na Anitai Nifai Liai e na nodra buluta oqo na nodra iyaragi? (Alama 26:32–33.) Na cava e vuna era sa dauloloma ka dauveikauwaitaki kina o ira na sa lotu dina, vei ira talega na kedra meca?
- Na cava e vuna era sega kina ni rerevaka na mate o ira na Anitai Nifai Liai? (Alama 27:28.)
- Na cava beka na vuna e tukuna kina na nodra tui na Anitai Nifai Liai ni ra bobula vei ira na Nifai, o koya kei ira na nona tamata? (Alama 27:4–8.)
- Na cava beka e rawa ni da cakava me da dau vakamareqeta kina na noda veiyalayalati me vakataki ira na Anitai Nifai Liai?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me dua na uabula me vakatovototaka na nona vosa o koya na nodra tui na Leimani, e na nona tukuna vei ira na nona tamata na vuna era na sega kina ni vakaiyaragi me ra veivala kei ira na wekadra. Rai lesuva na veiyalayalati e vakayacora e na nona buluta na nona iseleiwau. (Raica Alama 24:6–13, 16–18.)
2. Rai lesuva na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta. Tarogi ira na gone se ra vakamura tiko na ivakavuvuli oqo o ira na tamata nei Amoni. Tarogi ira se rawa ni vukei keda vakaevai na ivakavuvuli tudei oqo, me da vakamareqeta kina na noda veiyalayalati.
3. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Feel My Savior’s Love” (*Children’s Songbook*, t. 74), se “Love One Another” (*Children’s Songbook*, t. 136).

iTinitini

- iVakadinadina Mo vakadinadinataka ni da a vakayacora eso na veiyalayalati bibi e na noda sa lewe na na lotu i Karisito. Me da dau vakarokorokotaka na noda veiyalayalati eso oqo, me da qai rawata kina na veika talei sa yalataki tu vei keda.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 24:6–27, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

O Korio na Dau Saqati Karisito

Lesoni
20

iNaki ni Lesoni Me ra kila kina na gone ni ra na taqomaki mai vei Setani e na nodra vakamuri Jisu Karisito.

- Me Vakarauteki**
1. Vulica e na masumasu na Alama wase 30 kei na Moronai 7:15–17. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
 2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitaviti kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
 3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me so na tikitiki ni pepa me volai tu kina na veika vinaka, kei na tepi.
 - c. iYaloyalo 4–9, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572); 4–34, Solia tiko na Nona iVakadinadina o Alama vei Korio ni sa Bula Tiko na Kalou; kei na 4–35, Sa Vola o Korio ni sa Kila ni Bula Tiko na Kalou.
-

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Ni se bera na gauna ni kalasi, vola rawa tiko na vosa eso e vakatakarakarataki kina na veika vinaka (me ra kena ivakaraitaka na imatai ni vosa ka ra sa veisasa tiko oqo e ra) e na so na tikinipepa, ka qai vakabira na kena kadua e na ruku ni nodra idabedabe na gone (se mo solia ga vei ira e na nodra se qai curu mai kina kalasi). Sureti ira me ra raica na vosa e na ruku ni nodra idabedabe. Tarogi ira me ra vakasamataka na vosa ka veibasai sara na kena ibalebale mai na vosa ka tiko e na nona tikinipepa. Me ra qai tukuna na gone na veibasai ni vosa era sa vakasamataka rawa tiko, ka me ra qai kilakila o ira na vo ni kalasi na vosa e tiko e na nona tikinipepa na gone o ya.

So na iVakaraitaki ni Vosa:

rarama/butobuto	dodonu/cala	savasava/duka
bula/mate	dina/lasu	mamarau/rarawa
vinaka/ca	veivala/sautu	bulabula/tauvimate
veilomani/veisevaki	veika dina/vosa lasu	dauloloma/lawaki ca
rawa ka/tini vakaca	savavuka/dukadukali	yaloreki/yalorarawa

Ni ra sa vakaitavi taucoko, ni sa vakaveibasai taucoko na vosa era tu e na tikina oqo, sa tiko vakakina na ivakavuvuli nei Setani e veibasai sara mai na ivakavuvuli yadudua nei Jisu Karisito. Eda na kune marau, ni da vakamuraia na

Tamada Vakalomalagi; ia eda na kunea na rarawa ni da vakamuri Setani. Tarogi ira na lalai na kena veibasai ni veika era vakila e lomadra o ira na tamata ni ra vosa lasu, kei na veika era vakila e lomadra ni ra tukuna na veika dina.

Vakatavulica vei ira na gone ni da sa vulica e levu na ka me baleta e dua na ka, na kena levu ni ka e rawa ni da kila mai na ka oqori kei na kena veibasai. Na levu ga ni noda kila ka dau vakamura na gone turaga o Jisu Karisito, na noda qai vakaukauwataki me da vorata rawa na veitemaki kei na bukivere nei Setani.

Vakamacalataka ni ra sa na vulica kina na gone na veika e baleti koya ka veibasai se veisaqasaqa tiko kei Jisu Karisito—meca-i-Karisito. O koya ga, se dua ga na ka e veisaqasaqa kei Jisu Karisito (me laurai e matadra na lewe levu, se caka vakavuni) e sa okati tiko me meca-i-Karisito.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica na itukutuku kei Korio mai na Alama wase 30. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) E rawa ni o raica me vakatovototaki Alama e dua na gone, ka dua tale me taura na tikina nei Korio, e na nodra vakawilika tiko mai na taro eso kei na kena isau mai Alama wase 30:37–45. Taurivaka na iyaloalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e tukuna kina o Korio ni ra sa rui lialia na tamata? (Alama 30:12–16.) Me da kila yadudua beka vakaavei ni sa bula tiko o Jisu Karisito? (E na noda rawata na kena ivakadinadina o Jisu Karisito.) Me da kunea beka vakaavei na kena ivakadinadina? (Mai na noda vulica na vosa ni Kalou, masumasu, vakarogoci ira na parofita, kei na so tale na ka.)
- Na cava beka e qai kaya o Korio me baleta na kena bibi na veisorovaki nei Jisu Karisito? (Alama 30:17.) Na cava beka na vuna eda na sega ni vorata rawa kina na ivalavala ca mai na noda kaukauwa vakaikeda? Na cava beka e sa vakayacora mai o Jisu Karisito me rawarawa kina vei keda me da vorata na ivalavala ca?
- Na cava beka e veivakauqeti vei iko me baleta na ivakadinadina nei Alama me baleta na Karisito? (Alama 30:39–41.) Ke o iko o Alama, na cava beka o na tukuna vei Korio me baleti Jisu Karisito?
- E na nona tarogi Alama o Korio me baleta na ivakatakilakila me dusimaka vua ni sa bula dina na Kalou, na cava soti beka e qai vakaraitaka vua o Alama? (Alama 30:44.) Na cava beka o raica ni vakavolivoliti iko tu e veisiga me vakavatukanataki kina ni bula tiko o Tamada Vakalomalagi? Na cava soti beka o sa donuya mai me vakavatukanataki kina ni bula tiko o Tamada Vakalomalagi?
- Na ivakatakilakila cava beka e qai vakaraitaki vei Korio? (Alama 30:48–50.) Na cava beka e qai vola o Korio me baleti koya na noda Kalou kei Setani e na gauna e sa galu tiko kina? (Alama 30:52–53.)

- E dau veitotaki beka vakaevei o Setani vei ira era dau qaravi koya? (Alama 30:60.) E dau vakarautaka vakaevei na nona isolisoli na Tamada Vakalomalagi vei ira era dau qaravi koya dina? (Mosaia 2:41.) Sureti ira na lewe ni kalasi, me ra mai veiwasei e na veika era sa donuya mai ni ra vakamura tiko na ivunau?
- O bau vakila beka e so na ile ka ra saqata tiko na ivakavuvuli nei Jisu Karisito? Na cava soti beka o dau vakatikititaka ni o kila ni sega ni vaKarisito na kena vakayacori? Na cava soti beka e dau vakayacori ka vakauqeti iko mo vakabauti Karisito? (Moronai 7:15–17.)
- Mo taqomaki beka vakacava mai na bukivere nei Setani? (Mai na nomu vakamareqeta na ivunau, vakamura na Yalo Tabu, vulica na vosa ni Kalou, ka vakamuri ira tiko na parofita e na noda tabagauna.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo veisoliyaka vei ira na gone na ilavelave ni tikidua “Sa Vakauqeti Au Beka Oqo Me’u Vakabauti Jisu Karisito,” ka tiko e na mua ni lesoni. Mo vakamacalataka ni ibalebale ni *vakauqeti*, me vagolei e dua me vakabauta se me cakava e dua na ka. Mo tukuna ni dua ga na idusidusi e solia vei keda na parofita o Moronai me baleta na noda vakatulewataka, na veika vinaka kei na veika ca (Moronai 7:15–17). Mo qarauna vinaka me ra kila rawa sara na gone, ni kevaka e dua na ka e vakauqeti ira me ra caka vinaka ka vakabauti Karisito, sa ka vinaka; ke sega, e ka ca. E rawa ni ra kauta tiko ki vale na gone na nodra pepa me laki dusimaki ira tiko.
2. Vukei ira na gone me ra cavugusutaka na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta, ka veivosakitaka ni idusidusi tale tiko ga oqo e na nodra digitaka na veika dodonu.
3. Vakaraitaka na iyaloalo ni veika ni bula e vuravura oqo ka ivakadinadina ni nona bula tiko o Tamada Vakalomalagi. E rawa ni laurai mai na valenivola na iyaloalo eso oqo: Na Veibuli—Na Veika Bula (62483), Na Vuravura (62196), Ra Sarava Tiko na Gone na Senikau ni Vulaitubutubu (62270), Vuvale Vakagone (62307), kei na so tale. Sureti ira na lalai me ra mai talaucaka na veika e tu e lomadra e na nodra raica na iyaloalo eso oqo, kei na kena vakavatukanataki tiko mai na iyaloalo eso oqo ni bula tiko na Kalou.
4. Wiliki ka veivosakitaki na malanivosa oqo nei Peresitedi Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu. Mo vakabibitaka ni sa iyaragi vinaka ni kena sabai na bukivere na iVola i Momani:

“Sa tiko e na [iVola i Momani] e dua na kaukauwa levu, ka na curuseseta yani na nomu bula na kena veivakalougatataki mai na gauna ga o tekivu vulica kina na ivola. Sa na tu vei iko na kaukauwa mo vorata kina na veitemaki. Sa na laurai tale ga na kaukauwa me kalawaci yani kina ka levei na bukivere eso. Sa na tu talega vei iko na kaukauwa mo tiko ga kina e na sala dodonu ka rabaililai” (*A Witness and a Warning*, t. 21–22).
5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “The Still Small Voice” (*Children’s Songbook*, t. 106), se “My Heavenly Father Loves Me” (*Children’s Songbook*, t. 228).

iTinitini

iVakadinadina Mo vakadinadinataka ni da na sega ni veretaki kevaka eda vakamuria na ivunau, vakarogoca na Yalo Tabu, vulica na vosa ni Kalou, ka vakamuria na nodra vosa na parofita e na noda gauna.

iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 30:12–18, 37–56, 60, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

**“Sa Vakauqeti Au Beka Oqo
Me'u Vakabauti Jisu Karisito”**

raica Moronai 7:15-17

**“Sa Vakauqeti Au Beka Oqo
Me'u Vakabauti Jisu Karisito”**

raica Moronai 7:15-17

**“Sa Vakauqeti Au Beka Oqo
Me'u Vakabauti Jisu Karisito”**

raica Moronai 7:15-17

**“Sa Vakauqeti Au Beka Oqo
Me'u Vakabauti Jisu Karisito”**

raica Moronai 7:15-17

**“Sa Vakauqeti Au Beka Oqo
Me'u Vakabauti Jisu Karisito”**

raica Moronai 7:15-17

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone me ra dau qarava na Tamada Vakalomalagi e na yalodina kei na yalomalumumu.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 31; 34:1–30, 38–41; kei na 35:1–9. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me vakarau na iyaya ni kana me baleti rau e lewe rua.
 - c. iYaloyalo 4–36, O Ira na Soramu kei na Rameumitoni.

**Yavu Matau
ni Lesoni**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Mo vakatovotototaka ga e dua na vakayakavi. Me rua na veleti, rua na bilo iloilo kei na iyaya ni kana me baleta na rua na veleti oqori, ka me sega ga na kakana. Vakatototototaka tiko me vaka ga e laukana tiko e dua na kakana vinaka. Sureta e dua vei ira na lalai mo drau mai kana vata. E rawa ni vakatautauvatataki na kana tiko e na veleti lala me vaka na kena qa lala tu ka veidabui na nodra sokalou na Soramu, me vaka e vakamacalataki tiko e na lesoni oqo. E sega ni veivakamamautaki vakayalo na itovo ni sokalou vakaoqori, me vaka ga eda na waloloi ni da sega ni kana tiko. Era na vulica e na lesoni oqo o ira na gone na sokalou e na yalodina ka rakorako me da qarava kina na noda Kalou.

**Tikina Vakaivola
Tabu**

Mo wasea eke vei ira na itukutuku me baleti ira na Soramu kei na nodra ivakavuvuli lasu ka volai tu e na Alama 31. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakaraitaka na iyaloyalo e na kena gauna dodonu.

**Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli**

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka o ira na Soramu? (Alama 31:1–3, 8.) E ra sa riba tani beka vakaevei mai na ivakavuvuli dina ni Lotu? (Alama 31:8–11.)
- Era dau lotu beka vakacava, e na gauna cava, se na vanua cava, o ira na Soramu? (Alama 31:13–18, 21–23.) Me da dau qaravi rau beka vakacava na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito?
- Na cava soti beka na ka cala era vakabauta tiko na Soramu? (Alama 31:15–17, 20.) Na cava beka na vuna e rui bibi kina vei keda me da dau kilai rau vinaka na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, kei na ituvaki ni nodrau bula?
- Eda kila rawa beka vakacava ni dau veidabui wale ga na nodra masu na Soramu? (Alama 31:23, 27.) Me da dau yalodina beka vakacava e na noda cabo masu?
- Na cava na vuna era nanuma tiko kina na Soramu ni ra vinaka cake mai vei ira eso? (Alama 31:24–25, 27–28.) E na vuku beka ni cava eda dau nanuma kina e na so na gauna ni da vinaka cake mai vei ira eso? Na cava beka na vuna e cala bibi kina na dokadoka? (E na vagolei keda tani mai vua na Kalou.)
- E vakaevei beka na ituvaki ni lomadratou o Alama kei ira na iliuliu ni ra raica na nodra sa riba tani mai na dina o ira na tamata? (Alama 31:19, 24, 30–31.) Me da dau vukei ira beka vakaevei o ira era sega ni kila na dina? Me da vukei ira beka vakaevei era sega ni qacoya mai na lotu?
- Na cava beka e vakaliuci tiko e lomadra na Soramu? (Alama 31:28.) Na veika vakavuravura cava soti beka era sa vakaliuca tiko e lomadra o ira na lalai ka nomuni icaba? E cala beka vakaevei vei keda me da vakaliuca tiko na veika vakavuravura?
- Na cava beka e masulaka o Alama me baleti koya kei iratou na nona itokani? (Alama 31:31–35.) E rawa beka vakacava ni vakadodonutaki na noda masu mai na noda masulaka vakatabikidua na veika e baleti keda? Sa veivuke beka vakaevei na nomu masu e na leqa eso o sa sotava mai?
- Na cava beka e vakadinadinataka o Amuleki me baleti Jisu Karisito? (Alama 34:8.) Me rawa beka vakaevei vei ira na Soramu me ra rawata e dua na ivakadinadina me baleti Jisu Karisito? (Alama 34:17.)
- E na gauna cava beka, kei na sala cava me da dau cabora kina na noda masu? Na cava beka e dodonu me da masulaka? (Alama 34:18–27.) Me da dau lotu beka vakaevei vua na Tamada Vakalomalagi e na veisiga taucoko ni dua na macawa?
- Na cava beka e dodonu me da vakayacora ni da sa masulaka oti na veika eda gadreva, me rawa ni yaga kina na noda masu? (Alama 34:28.)
- E vakaevei beka na nodra itovo ni veimaliwai o ira na Amoni (o ira na Anitai Nifai Liai) me baleti ira na Soramu era a laki curu yani vei ira? (Alama 35:9.) Me da dau golevi ira beka vakaevei na vulagi se dravudravua eda veimaliwai kaya tiko? Me vakaraitaki beka vakacava ekena noda lomana na Tamada Vakalomalagi? (Maciu 25:40; Mosaia 2:17.)

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo vola na tikiniivola eso oqo e na papa ni volavola. Kerei ira na gone me ra vakasotara vata na tikiniivola ka tiko kina na ivakavuvuli lasu ni Soramu, kei na tikiniivola ka tiko kina na ivakavuvuli i Alama kei Amuleki.
Alama 31:16 (Era vakabauta na Soramu ni sega na Karisito.)
Alama 31:20–23 (E tautauvata ga na nodra qaqa ni masu na Soramu, ka qai sega ni masu tale e na loma ni macawa taucoko.)
Alama 31:24 (Era dau vakaliuca na iyau o ira na Soramu.)
Alama 34:8 (Sa vakatusai Karisito o Amuleki.)
Alama 34:19–27 (Sa vakatavulica o Amuleki me da dau masu tiko ga me baleta na veika e baleti keda.)
Alama 34:28–29 (Sa vakatavuvulitaka o Amuleki me da dau vota na noda iyau vei ira na dravudravua.)
2. Tarogi ira mada na gone se na vakacava tu na ituvaki ni lomadra, kevaka era sa veidabuitaki tiko? Veivosakitaki na sala eso era dau dokadoka kina na tamata. Me dusimaki vei ira na gone ni vakatakarakarataki e na vale vakaitamera mai na tadra nei Liai na nodra viavialevu na kai vuravura. Mo vakamacalataka ni veibasai ni yalomalumulumu na viavialevu se dokadoka. Me ra vola na gone e na tikinipepa na sala era na tovolea tiko kina me ra yalomalumulumu cake.
3. Sureti ira na lalai me ra wilika ka vakatakilakilataka na veitikina eso oqo, se so tale na tikiniivola mai na lesoni era na vinakata na lalai me ra cavugusutaka taucoko, se na tikina ga e bibi vei ira):
Alama 31:34–35
Alama 34:8
Alama 34:26–28
Alama 34:38
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “A Child’s Prayer” (*Children’s Songbook*, t. 12), “Sa Bula Na Kalou” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 59), se “The Eleventh Articles of Faith” (*Children’s Songbook*, t. 130).

iTinitini

- iVakadinadina Wasea na nomu ivakadinadina ni na vakalougatataki keda o Tamada Vakalomalagi, me da na rawata kina na veika eda masulaka, kevaka eda yalomalumulumu, ka yalodina tiko e na noda veiqaravi.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 31:8–25 kei na 34:17-29, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Veivakatafulici o Alama me Baleta na Vakabauta

Lesoni
22

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone me ra kila ni kevaka e vakabulabulataki na vosa ni Kalou e na vakabauta, e na tubu kina ki lomada na ivakadinadina kei Jisu Karisito.

Me Vakaraufaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 32–33. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakaraufaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Mo raica rawa na iyaloalo ka tiko e na mua ni lesoni, ka mo lewa rawa na nomu na vakaraufaka e na gauna ni lesoni. E rawa ni o vakaraufaka rawa e dua na ilavelave ni droini yadudua, me qai vakatotomuri na droini e na pepa vavaku, se mo vakamataufaka rawa tiko na kena droinitaki e na papa ni volavola.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me ra yadua na sorenikau o ira na gone yadudua, kevaka e vakaraufaki rawa.
 - c. Na ilavelave ni droini e na mua ni lesoni, sorenikau, sorenikau kadre, isulisuli, vunikau, uca, cila ni siga, qele, kei na ivakabulabula ni qele.)

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Solia yadudua vei ira na lalai na sorenikau, vakaraufaka na droini ni sorenikau, se droinitaka e dua na sorenikau e na papa ni volavola.

- Na cava na vanua e rawa ni laki cava kina e dua na sorenikau? (Me dua na kau se vunikau, me vakatau ga mai na sore na.)
- Na cava beka e dodonu me yaco ni se bera ni qai tubu e dua na sorenikau? (Vakaraufaka na droini ni dua na sorenikau kadre se droinitaka e na papa ni volavola e dua na sorenikau kadre.)
- E vakaevei beka na irairai ni vunikau e na kena se qai tubucake mai? (Vakaraufaka na droini ni isulisuli, se droinitaka e na papa ni volavola e dua na isulisuli kadre.) E na vakacava beka na kena irairai e na kena sa laki tubu cake? (Vakaraufaka na droini ni dua na vunikau, se droinitaka na vunikau e na papa ni volavola.)

- Na kakana cava e na vinakata na sorenikau me tubu kina me vunika levu? (Mo vakamacalataka ni *kakana* e kena ibalebale e dua na ka me vukea na kena tubu, se me vakabulabulataki tiko ga kina, me vaka na wai, ivakabulabula ni qele, rarama ni siga, kei na qele. Mo vakabira na iyaloalo ni rarama ni siga, uca, kei na ivakabulabula ni qele, me volekata na iyaloalo ni sorenikau.)

Vakamacalataka vei ira na gone ni ra na vulica tiko e na leseni oqo na sala me ra na rawata kina e dua na ivakadinadina kaukauwa. Mo dau taurivaka na tikina volai mai tikina 1 ni veivakabulabulataki, e na nomu veivosakitaka tiko na ivakavuvuli yadudua mai na leseni.

Tikina Vakaivola
Tabu

Veivakavulici mai na italanoa mai na Alama wase 32–33 e na nona veivakavulici tiko o Alama vei ira na Soramu. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakabibitaka ni tautauvata ga na kena laki yaco me vuanikau vuavuaivina e dua na sorenikau e vakani ka qaravi tiko vakavinaka, kei na kena laki rawa e dua na ivakadinadina kaukauwa mai na kena bucini ka vakani vinaka tiko e lomada na vosa ni Kalou.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

Mo vakamacalataka ni ra a vulica mai na leseni sa oti o ira na gone na veika e baleta na nodra vutuniyau kei na dokadoka o ira na Soramu.

- Na cava beka e vuna na nodra yalomalumumu o ira na dravudravua vei ira na Soramu? (Alama 32:2–3.) Na veika dredre cava soti beka e rawa ni vagolei ira na tamata e na nodra sotava tiko, me ra vakarogoca kina na kosipeli?
- Na cava beka e kena ibalebale ni “yalomalumumu ni ra sa dravudravua e na i yau vakavuravura”? (Yalomalumumu, dau vakarorogo, sa veivutuni dina, ka sega ni dau dokadoka.)
- E isolisoli beka vakaivei vei ira oqo na nodra dravudravua tu? (Alama 32:12–13.) Mo vakamacalataka ni rawa ni da yalomalumumu, kevaka tale ga eda rawati keda vinaka tiko, ka sega ni da sotava tiko na dredre ni bula se dravudravua, ia e na so ga na gauna era dau dokadoka se viavialevu o ira na tamata vutuniyau. Na cava na vuna e bibi kina me da yalomalumumu e na noda sa tuberi e na kosipeli?
- Na cava beka na vakabauta? (Alama 32:21.) Na cava beka na vuna e gadrevi kina vei keda na vakabauta me qai kadre ka tubucake kina na noda ivakadinadina ni kosipeli? (Alama 32:26.) Vakamacalataka ni dau taura toka e dua na gauna me qai kunei na noda ivakadinadina. Mai na noda vakamura tiko ga na ivunau, sa na qai rawa kina vei keda me da rawata kina na noda ivakadinadina.
- Na cava beka e vakarota kina vei keda o Alama me da vakatubura na noda vakabauta? (Alama 32:27.) Na cava beka me da vakayacora me da gadreva cake kina vakalevu na vakabauta?

- E na okati beka vakacava me “veivakatovolei” kina vosa ni Kalou na noda muria tiko na ivunau? (Mo vakamacalataka ni *vakatovolea* e kena ibalebale ni da tovolea e dua na ka e sega ni da kila na kena dina. Ni da vakatovolea, se maroroya na ivunau, me vaka na Vosa ni Vuku, eda na rawata na veivakalougatataki ni noda talairawarawa, ka me vakaukauwataka cakena noda ivakadinadina.) Sa vakaukauwataka beka vakaevei na nomu ivakadinadina na nomu dau talairawarawa kina ivunau?
- Me da vakatubura beka vakaevei ki lomada na vosa ni Kalou me rawa kina ni tubu tikoga kina na noda ivakadinadina? (Mai na noda dau vulica na vosa ni Kalou; dauvakarorogo e na isoqosoqo ni Lalai, e na lotu ni sakaramede, kei na lotu vakavuvale; dau cabo masu; ka dau taurivaka tikoga na ivakavuvuli ni kosipeli e na noda bula.)
- Me da qai kila vakaevei ni sa kadre tiko mai lomada na sorenikau vinaka, se ivakadinadina ni kosipeli? (Alama 32:28, 34.) Sureti ira na lewe ni kalasi me ra mai wasea na nodra ivakadinadina, ka qai mai tukuna kina na sala era a rawata rawa kina na nodra ivakadinadina. Vakauqeti ira na gone me ra rawata rawa ka vakaqacotaka tiko na nodra ivakadinadina. Vakadeitaka vei ira ni kevaka era dau bula e na vakabauta, era na rawata kina na ivakadinadina kaukauwa ni kosipeli.
- Na cava beka na ibalebale ni qaravi vakavinaka na sorenikau? (Mo vakamacalataka ni *qaravi vakavinaka* e kena ibalebale ga me sui ka qarauni tiko vakavinaka.) Na ivakarau ni bula cava e tukuna tiko o Alama ni dodonu me tu vei keda me rawa ni qaravi kina vakavinaka na noda ivakadinadina ni kosipeli? (Alama 32:41–42.) Na cava beka na vuna o nanuma kina ni bibi kina kena kadre cakena noda vakabauta kei na noda ivakadinadina na noda dauvosota kei na noda gugumatua tiko?
- Me vakaqacotaka beka vakacava na noda ivakadinadina na noda vulica tiko na vosa ni Kalou? (Alama 33:14.)
- Na ivakavuvuli bibi cava e dodonu me tiki tiko ni noda ivakadinadina? (Alama 33:22.)
- Me vakatautauvatataki beka vakaevei na ivakadinadina kaukauwa kina dua na vunika? (Alama 33:23.) Me veivuke beka vakacava vei keda na noda ivakadinadina me da rawata kina na bula tawamudu? Mo qai talaucaka vei ira na kena sa mai vakamamadataki na veika dredre o sa sotava, mai na kena sa tu vei iko na nomu ivakadinadina.

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakarautaka rawa na tikina volai eso oqo:
 - Vosa ni Kalou
 - iVakadinadina kei Jisu Karisito
 - Masu
 - Vulica na vosa ni Kalou
 - Muria na ivunau
 - Dau veiqaravi

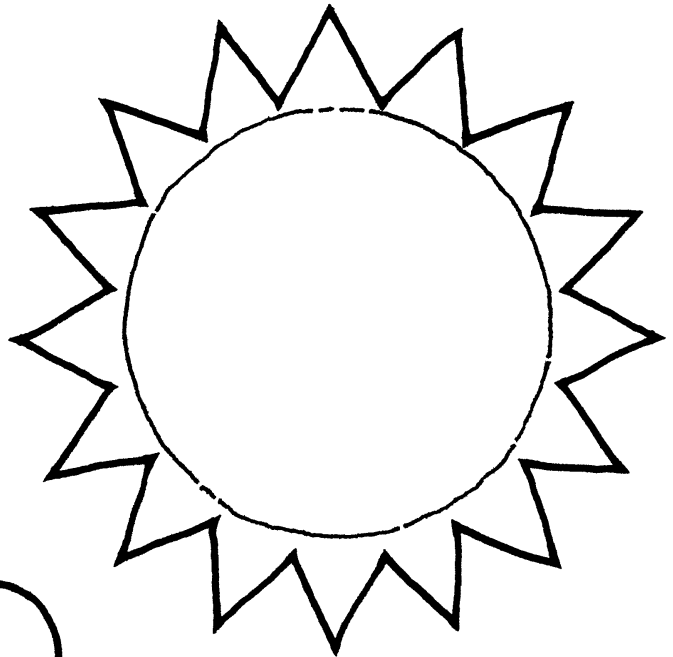
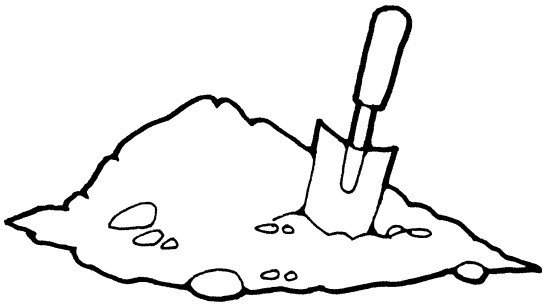
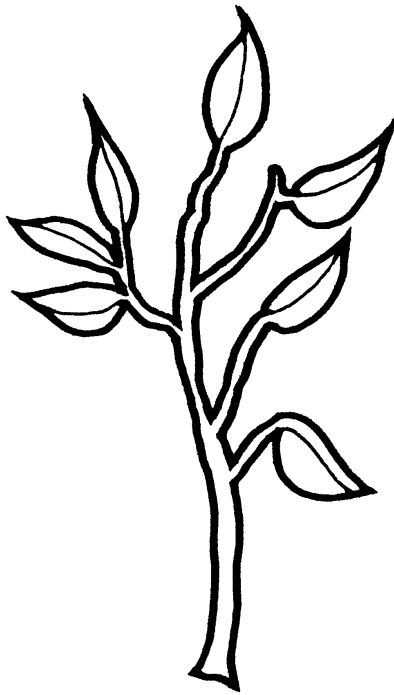
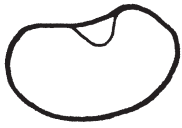
Ni o vakatavulici ira tiko na lalai e na tikina vakaivola tabu, vakamacalataka ni vakatautauvatataki e na Alama wase 32 na vosa ni Kalou kei na sorenikau. Vakabira na tikina volai “Vosa ni Kalou” e na ialoyalo ni sorenikau. (Vakamacalataka ni tukuni e na tikiniivola oqo ni vosa ni Kalou na kosipeli, se na ivakavuvuli i Jisu Karisito.) Me vaka ga na sorenikau ka na tubu me laki vunika, ni da muria tiko na vosa ni Kalou, eda na rawata e dua na ivakadinadina kaukauwa ni kosipeli.

Vakabira na tikina volai “iVakadinadina kei Jisu Karisito” e na ialoyalo ni vunika. Me vaka ga kena gadrevi me qaravi vakavinaka na sorenikau me laki yaco me dua na vunika, e na gadreva talega na noda ivakadinadina ni kosipeli na noda vakabauta kei na veiqaravi vinaka me tubu kaukauwa cake kina. Tarogi ira na gone e na veika e rawa ni ra vakayacora me ra vakaqacacotaka kina na nodra ivakadinadina. Ni ra sa soli vakasama tiko kina, mo vakabira tale na tikina volai “Masu,” “Vulica na vosa ni Kalou,” “Muria na ivunau,” kei na “Dau veiqaravi” e na tutu ni droini ka tiko kina na veika e vakabulabulataka se vakania na vunika.

2. Me caka na *puzzle* mai na so na vosa ka taurivaki tiko e na leseni, e na kena volai e na so na tikinipepa, ka qai kotiva vakalalai. E rawa ni okati e na veika oqo na *yalomalumalumu*, *gagadre*, *vakania*, *vakamura*, kei na so tale na vosa. Wasewasei ira vakalalai na gone, me veisotari vata kei na levu ni vosa e sa vakarautaki rawa tiko. Ni dua na iwasewase e sa vakasotaravata tale na vosa e soli vei iratou, me qai dua ga vei iratou na gone me rai lesuva tale vakalekaleka na veika e vakatavulici e na leseni me baleta na vosa oqo.
3. Vakarautaka tiko na tikinipepa eso ka volai tiko kina e dua na ivakavuvuli ni kosipeli, me vaka na lolo, saumi katini, se na Vosa ni Vuku. Mo vakabira e dakudra na gone yadudua e dua na tikinipepa se tepi, ka me kakua ni kila o koya. Me ra qai dui vakatarogi ira tale na gone, me ra tovolea me ra kila kina na ivakavuvuli, se me ra qai solia ga mai na gone e so na kena idusidusi. Ni sa qai tukuna vakadodonu na gone, kerei koya se me rawata vakacava na ivakadinadina me baleta na ivakavuvuli oqori. E na veigauna kece oqori me dau okati talega e na kena isau na masumasu kei na bula muria tiko na ivakavuvuli.
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “”Faith” (*Children’s Songbook*, t. 96), se “The Fourth Article of Faith” (*Children’s Songbook*, t. 124).

iTinitini

iVakadinadina	Vakadinadinataka vei ira na lalai ni ra na rawata na nodra ivakadinadina kaukauwa e na kena dina na kosipeli i Jisu Karisito, kevaka era vulica tiko na vosa ni Kalou, ka muria tiko na nona ivunau ni ra se gone tiko ga. Wasea na lomanu me baleta na nomu vakabauta na iVakabula kei na nona kosipeli.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 32:21–22, 26–28, 40–43 kei na 33:14–23, me rai lesuvi kina na leseni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na leseni e na masu.

Sa Veituberi o Alama Vei Rau na Luvena Ilamani, kei Sipiloni

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na lalai ni soli me ivurevure ni marau vei keda na vosa ni Kalou e na noda bula oqo, ka me idusidusi tiko vei keda e na noda lesu tale vei Tamada Vakalomalagi ka laki rawata kina na bula tawamudu.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 37–38. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Vakarautaka na ilavelave ni tikidua “Na Vosa ni Kalou” (ka tiko e na mua ni lesoni) me baleti ira na gone yadudua. (Ke vinakati.)
4. Vakarautaka na tikina volai “Bula Tawamudu.”
5. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. E dua na iyaloalo lailai kei Jisu Karisito, se na tikina volai “Jisu Karisito.”
 - c. iYaloalo 4–9, Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572), kei na 4–15, Na Liaona (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 302; 62041).

**Yavu Matau
ni Lesoni****iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Ni se bera ni tekivutaki na kalasi, vunitaka e dua na kena iyaloalo lailai na gone turaga o Jisu Karisito se na tikina vulici “Jisu Karisito” e na dua ga na vanua e na kalasi. Vakaraitaka na tikina volai “Bula Tawamudu.” Mo dusimaka ni da sa namaka tiko me da kune marau e na noda bula oqo e na noda lewe ni Lotu, ka me da lesu tale vua na Tamada Vakalomalagi, me da qai laki rawata na bula tawamudu, ni da tiko maliwai koya vakavuvale e na iserau ni Kalou. Vukei ira na lalai me ra kila ni sa isolisoli cecere duadua ni Kalou vei ira na luve na, na bula tawamudu. Sa gadreva na Tamada Vakalomalagi me da kilikili kaya na tamata yadudua me da laki tiko kei koya me tawamudu. Mo tukuna vei ira na lalai ni vunitaki tiko e na dua na yasa ni rumu e dua na kena iyaloalo lailai (se tikina volai) o koya e na vukei keda me da laki rawata na bula tawamudu. Solia vei ira na lalai e veimama ni dua na miniti me ra vakasaqara kina na iyaloalo (se tikina volai). Vakamacalataka ni sa solia tu vei keda o Tamada Vakalomalagi e dua na noda idusidusi me tuberi keda yani ki na bula tawamudu. Mo solia e so na kena idusidusi, ke vinakati.

Ni ra sa laki kunea rawa na gone na iyaloalo kei Jisu ka vunitaki tiko (se tikina volai), vakaraitaka vei ira na iyaloalo levu kei Jisu Karisito, kei na nomu ivola tabu. Vakamacalataka ni sa soli vei keda na vosa ni Kalou me noda idusidusi ka me vukei keda e na noda kilai Jisu Karisito vakavinaka cake, ka me da ucui koya tiko, me rawa kina ni da lesu tale vei Tamada mai Lomalagi.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica na ivakaro nei Alama vei iratou na luve na, o Ilamani kei Sipiloni, me vaka e volai tu e na Alama wase 37–38. Dusimaka tiko na ivakavuvuli nei Alama me baleta na vosa ni Kalou, kei na sala e rawa ni veidusimaki kina ki na noda dui bula. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e bibi kina vei ira na parofita ni iVola i Momani me ra vakamareqeta tiko mai na peleti parasa? (Alama 37:4, 8; raica na lesoni 3.)
- Na cava beka na vuna e soli kina na Liaona vei Liai? E dau cakacaka beka vakacava? (1 Nifai 16:10, 28.)
- E vakatautauvatataki beka vakaevei na Liaona kina vosa ni Kalou? (Alama 37:44–45.) Me vukei keda vakacava na vosa ni Kalou me da lesu tale kina me da laki bula vata kei Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka e vakatavulica na vosa ni Kalou vei ira na Leimani, me vakavuna na nodra veivutuni? (Alama 37:9.)
- Na cava beka e kerea o Alama vei Ilamani na luve na me vakatavulica vei ira na tamata? (Alama 37:32–34.) Me da vorata rawa beka vakacava na veitemaki?
- Na cava beka e vakaibalebalebaka o Alama e na nona vakavulici Ilamani me “vakamatautaki [koya me] muria na vunau ni Turaga ni . . . sa cauravou tiko”? (Alama 37:35.) Na cava beka e bibi kina me da vakamura na ivakavuvuli ni kosipeli e na gauna ni noda tubucake tiko?
- Na cava beka e vakatavulica o Alama vei Ilamani me baleta na masu? (Alama 37:36–37.) E na gauna cava kei na sala cava beka mo dau cabora kina na nomu masu? Na cava beka na kena ibalebale me da “laveti cake e na siga mai muri”? Vukei ira me ra kila ni na yaco oqo e na veilewai levu mai muri, me ra na curu kina ki na iserau ni Tamada Vakalomalagi o ira era sa talairawarawa kina ivunau, ka me ra laki bula vata me tawamudu.
- E vakavure marau vakacava vei Alama, o Sipiloni na luve na? (Alama 38:2–4.) Sa dau vakavure marau vakaevei vei rau na nomu itubutubu na nomu dau talairawarawa kina ivunau?
- Na cava beka na ivakarau viavialevu se dokadoka? (Alama 38:11. Sega ni yalomalumulumu se dau vakarorogo. O ira na dau viavialevu se dokadoka

era dau vakalevulevui ira ga. Era dau dui muria ga na lomadra o ira na tamata viavialevu se dokadoka, ka ra sega ni dau muria na lomai Tamada Vakalomalagi.) Me dau vakavolekati keda beka yani vakacava vei Tamada Vakalomalagi e na noda dau raica rawa na noda cala ka saga tiko me da vakadodonutaka sara? Na cava beka na kena ibalebale me da dau dokadoka?

- E kila beka vakaevei o Alama na veika e tuberi luve na tiko kina? (Alama 38:6–8.) Na cava beka e dodonu me da vakayacora me dau tuberi keda tiko ka vukei keda na Yalo Tabu, me vaka e yaco vei Alama? Sa vukei iko beka vakaevei na Yalo Tabu me dusimaka vei iko, se tuberi iko tiko kina veika dodonu?
- Na cava beka e vakadinadinataka o Alama vei Sipiloni me baleti Jisu Karisito? (Alama 38:9.) Me da taurivaka beka vakaevei na vosa ni Kalou me rawa ni da rawata kina vakaoqori na noda ivakadinadina? (Dau wilika ka vakananuma tiko e veisiga; kere veivuke vua na Yalo Tabu mo rawa ni kila kina vakavinaka, ka vakaibalebale tiko kina veika eda sotava ka donuya tiko.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakamalacataka ni dua na vuna levu e soli kina vei keda na vosa ni Kalou, me da vorata rawa kina ka walia tiko na noda dui leqa. Solia yadudua vei ira na lewe ni kalasi e dua na ilavelave ni ivakamacala e va me ivakatakarakara ni vuli. Kerei ira na gone yadudua me ra raica vakaveisasa, me ra vakadikeva kina na yaga ni vosa ni Kalou e na veika yadudua e donui tiko oqori. E ivakaraitaki walega na veika ka biu tiko oqo na kena ivakamacala. E rawa ni o taurivaka tale eso na idusidusi ka rawa ni veisotari vinaka kei na veika era donuya tiko na lewe ni kalasi. (E rawa ni vakaibalebale e dua se rua na tikiniivola kina ivakamacala e va ni veika e sotavi tiko.)

Ni sa papitaiso oti o Jimilai, sa ratou cudruvi koya vakalevu o iratou mai vale. Ni sa veisureti o bisopi vei Jimilai me daukaulotu, e qai sega ni rawata o Jimilai na veika vakailavo e lavaki tiko kina.

Sa tiko rawa mai na gagadre me vakatulewataka o Sala e dua na lewa bibi, ia e mani sega tiko ga ni tauca rawa na nona lewa mai na nona veitalanoa kei ira e lewe vuqa na wekana?

Ratou dau tovolea vakawasoma na nona itokani o Miri me ratou laki kauta vakavuni mai na sitoa eso na iyaya. Ia, ni qai tukuna vei iratou na nona besetaka na veika era vinakata, era qai veiwalitaki koya.

Sa soli vei Etika e dua na ilesilesi mai koronivuli ka na dredre sara me rawata e na gauna ka sa yalataki vua.

Alama 26:12; 1 Nifai 3:7; Alama 37:37; 1 Nifai 17:3.

2. Mo lavetaka na tikiniivola oqo mai na Alama wase 37 e na rua na tikinipepa.

“Mo nanuma na ka oqo na luvequ, ka vuli mai kina ni ko sa cauravou ga; io mo vakamatautaki iko mo muria na vunau ni Turaga ni ko sa cauravou tiko” (Alama 37:35).

“Mo vakarorogotaka vua na Turaga na nomu sala kece ga; ia e na vakadodonutaka na nomu i lakolako ko Koya” (Alama 37:37).

Kotikotiva yadudua na vosa mai na tikiniivola ruarua. Biuta na ikotikoti mai na imatai ni tikiniivola kina dua na tavaya se kato ka biuta talega na kena ikarua e na dua talega na kena tavaya, ka qai biuta e mata ni kalasi. Wasea rua na lewe ni kalasi. Solia yadua kina iwasewase ruarua na peni kau kei na tikinipepa. Me ra qai lako yadudua o ira na lewe ni iwasewase me ra laki tomika mai e dua na vosa mai na tavaya, ka qai kauta lesu tale kina nodrau dui iwasewase. Ka me qai cakava vakakina o koya ka tarava, me yacova sara ni sa oti na lewe ni tavaya. Me ra qai tuvana tale vakadodonu o ira na lewe ni iwasewase na tikiniivola ka sa kotivi tu. Kevaka era gadreva mai na veivuke, me qai tukuni vei ira na tikiniivola. Ni ra sa qai kila rawa na lewe ni iwasewase na nodra tikiniivola, me ra qai vola tale vakavinaka ka vulica sara me ra cavugusutaka rawa. Me qai tini, ni ra cavuta vata vakaiwasewase na tikiniivola e soli vei ira.

3. Wilika na 1 Nifai 16:28 kei ira na lewe ni kalasi: “Ia ko i au ko Nifai, au raica ni sa vakatau na nodrau yavala na i dusidusi ka tiko e na ka moqimoqili e na neitou vakabauta, na neitou gumatua kei na neitou vakarorogo.” Veivosakitaka mada na kena yaga na Liaona vei iratou o Liai kei na nona vuvale. Wasei ira i tolu na lewe ni kalasi, ka qai solia yadua na vosa (*vakabauta, gumatua, se vakarorogo*) kei na kena ibalebale.

Vakabauta: na kena vakabauti e dua na ka dina ka sega ni laurai se vakavatukana.

Gugumatua: na cakacaka e na yalodina me rawa kina na veika e gadrevi tiko.

Vakarorogo: goleva; raica.

Me ra dui veivosakitaka na lewe ni iwasewase na ibalebale ni nodra vosa, ka goleva na sala me vukei ira kina na ivakavuvuli oqo e na kena taurivaki na vosa ni Kalou me dusimaki ira tale vei Tamada Vakalomalagi. Me ra qai vakasamataka toka e dua na kena ivakaraitaki me vakatakarakarataki kina. Ni sa oti e rua se tolu na miniti, me ra qai digitaka e dua o ira e na iwasewase yadudua me vakamacalataka kina kalasi na sala e na vukei ira kina na ivakavuvuli oqori me ra taurivaka kina na ivakavuvuli oqori me vaka na Liaona.

4. Mo sureta rawa tiko e dua na lewe ni tabana levu kina nomu kalasi me ra veiwasei e na veika e sotava mai e na kena veidusimaki mai na vosa ni Kalou me isau ni nodra masu.
5. Wiliki ka veivosakitaki na ikawalu ni yavu ni vakabauta. Vakamatatataka na sala e na veivuke kina na vosa ni Kalou me da lesu rawa tale kina vei Tamada mai Lomalagi. E rawa ni o taurivaka na vevalevu ni iKawalu ni Yavu ni Vakabauta (65008 858).
6. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Search, Ponder, and Pray” (*Children’s Songbook*, t. 109), “Seek the Lord Early” (*Children’s Songbook*, t. 108), se “As I Search the Holy Scriptures” (*Hymns*, n. 277).

iTinitini

- iVakadinadina Mo vakadinadinataka ni na veivuke kina kena wali na noda leqa, me da vorata na veitemaki, ka lako tiko ga e na sala dodonu ka rabailalai me da yaco rawa tale vua na Tamada Vakalomalagi, ka kunea kina na bula tawamudu, kevaka eda vulica tiko na vosa ni Kalou e na veisiga.
- Me soli yadudua vei ira na lalai na ilavelave ni tikidua veisoliyaki. Mo dusimaka vei ira me ra laki vakaciqira tiko e na nodra ivola tabu, me kena ivakatakilakila se *bookmark*.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 37:33–47 kei na 38:1–12, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

**AU NA WILIKA KA VAKANANUMA
E VEISIGA NA VOSA NI KALOU**

*Me Dusimaki au Lesu tiko vei Tamada mai Lomalagi
me'u laki Rawata kina na Bula Tawamudu*

1. Au na wiliika ka vakananuma e veisiga na vosa ni Kalou.
2. Au na vakasaqara na veivuke ni Yalo ni Turaga, me'u na qai kila rawa kina.
3. Me'u vakaibalebaleta na vosa ni Kalou kina veika au sotava tiko.

**AU NA WILIKA KA VAKANANUMA
E VEISIGA NA VOSA NI KALOU**

*Me Dusimaki au Lesu tiko vei Tamada mai Lomalagi
me'u laki Rawata kina na Bula Tawamudu*

1. Au na wiliika ka vakananuma e veisiga na vosa ni Kalou.
2. Au na vakasaqara na veivuke ni Yalo ni Turaga, me'u na qai kila rawa kina.
3. Me'u vakaibalebaleta na vosa ni Kalou kina veika au sotava tiko.

**AU NA WILIKA KA VAKANANUMA
E VEISIGA NA VOSA NI KALOU**

*Me Dusimaki au Lesu tiko vei Tamada mai Lomalagi
me'u laki Rawata kina na Bula Tawamudu*

1. Au na wiliika ka vakananuma e veisiga na vosa ni Kalou.
2. Au na vakasaqara na veivuke ni Yalo ni Turaga, me'u na qai kila rawa kina.
3. Me'u vakaibalebaleta na vosa ni Kalou kina veika au sotava tiko.

**AU NA WILIKA KA VAKANANUMA
E VEISIGA NA VOSA NI KALOU**

*Me Dusimaki au Lesu tiko vei Tamada mai Lomalagi
me'u laki Rawata kina na Bula Tawamudu*

1. Au na wiliika ka vakananuma e veisiga na vosa ni Kalou.
2. Au na vakasaqara na veivuke ni Yalo ni Turaga, me'u na qai kila rawa kina.
3. Me'u vakaibalebaleta na vosa ni Kalou kina veika au sotava tiko.

iNaki ni Lesoni

Me ra kila kina na lalai ni vakaicavacava vinaka se vakaca na veika kece ga, me vakatau tiko mai na noda lewa.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 3–5. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Me dua na vevalevu ni veika e volai tu e na tikina ni veivakabulabulataki, se mo vola ga e na papa ni volavola.
4. Veika e vinakati: Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.

**Yavu Matau
ni Lesoni****iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Kerei ira na gone me ra vakasamataka mada ni ra tiko e na dua na bilibili e na loma ni wasabula. Era sa qai raica ni dodonu me ra vakamamadataka na nodra usana, ni sa dromu tiko na bilibili mai na bibi ni usausa. Me ra talaca taucoko na veika e tu e na bilibili, me vakavo ga e rua na nodra iyaya vakarau. Me ra digitaka mai na ituvatuva oqo, e rua na ka me ra maroroya:

Jakete ivakavudevude se *life jacket*

Kato vakavuniwai

Kato ni iyau tawani tu e na koula

Kau ni siwa, wa ni siwa taucoko, kei na kena baca.

Dua na kisi ni dua na daseni na tavaya wainigunu

iYaya ni veivosaki e na walesi

Kato ni cina ni leqa

Me dua na kava levu na wainimate isasabai ni qio

Me tuvai e na papa ni volavola na nodra digidigi na lalai, ka kerei ira me ra vakamacalataka na vu ni nodra lewa. E tiko e dua na leqa ni nodra na digidigi oqo. Mo tukuna vei ira ni na dredre sara na veika era digitaka, ni ra na sega tiko ni kila na veika e na yacovi ira: e rawa ni ra na dromu ka ra na vinakata kina na nodra jakete ivakavudevude, e rawa ni ra na viagunu ka ra na gadreva kina na wainigunu, e rawa ni ra na viakana ka ra na vinakata na kau ni siwa kei na iyaya ni siwa, era na sota kei na qio ka ra na gadreva kina na isasabai ni qio, e na rawa ni vinakati na walesi me ra kere veivuke kina, e rawa ni ra mavoa ka na vinakati na kato vakavuniwai, me ra vinakata talega na cina ni leqa kevaka e na yaco vakabuto na veivueti vei ira, se me vueti e na loma ga ni gauna lekaleka mai muri ka me ra qai nanuma lesu tale na nodra iyau ka ra sa talaca ki wai.

Vakamacalataka ni vuqa sara na vakatulewa dredre eda dau vakayacora e na gauna ni noda bula, ia sa solia tu vei keda o Tamada Vakalomalagi na ivakaro eso me dau vukei keda. E na qaravi e na lesoni oqo na noda lewa eso me baleta na noda bula.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakatavulica vei ira na gone na itukutuku kei Alama e na nona tuberi Korianitoni tiko na luve na, me vaka e volai tu e na Alama wase 39. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo nanuma: Mo kakua ni vakatavulica sara vakamatailalai na lewe ni Alama 39:3–6. Vakalekalekataka ga e na nomu tukuna ni a vakayacora o Korianitoni e dua na cala bibi e na nona kaulotu tiko vei ira na Soramu. Kevaka era cikeva mai na gone me ra kila na cala e vakayacora o Korianitoni, qai kerei ira me ra laki veitalanotaka ga kei ira na nodra itubutubu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na idusidusi cava beka e dau vakaraitaka mai na nona ivakarau o taci Korianitoni? (Alama 39:1.) O cei beka o dau goleva ni tamata yalododonu? Na lewa dodonu cava soti beka era sa vakatauca mai?
- Na cava beka na vuna e kaya kina o Alama ni sa rui rarawataki Korianitoni vakalevu? (Alama 39:2.) Na cava beka na kena ibalebale ni sega ni vakarorogo o Korianitoni vei tamana? (E sega ni talairawarawa o Korianitoni vei Alama.) Na cava beka na vuna me da dau talairawarawa kina vei ira na noda itubutubu? Na cava beka na kena ibalebale me da dokadokai keda? (Me da dau vakalevulevui keda cake mai vei ira na tamata taucoko.) Na cava beka na vuna e cala kina me da dokadoka?
- Na cava beka e kaya kina o Alama ni sa dusimaka tiko vei Korianitoni na nona ivalavala ca? (Alama 39:7–9.) Vakamacalataka na “tarovi iko sara mai na veika ca kece ga” [tikina e 9] e kena ibalebale me da vakanadakuya na ivalavala ca kece ga oqo.) O cei beka e kila taucoko tiko na noda caka cala? (Alama 39:8.) Me dau veidusimaki beka vakacava vua e dua na tamata kina veivutuni na luvuci ni yalona mai na ivalavala ca?
- O cei beka e tukuna tiko o Alama ni na rawa ni soli ivakasala vei Korianitoni me baleta na nona cakacaka? (Alama 39:10.) E dau veivuke vakaevei o rau na nomu itubutubu, kei iratou na nomu lewe ni vuvale, mo lewa vakadodonu kina? Mai vei tale beka e rawa ni o kune ivakasala vinaka kina e na veika dodonu?
- E laki tarai ira beka vakaevei na Soramu na nona ivakarau tawa kilikili o Korianitoni? (Alama 39:11.) Na cava beka e rawa ni laki dusimaka vei ira na tani na noda lewa cala?
- Na digidigi se lewa cava soti e dodonu mo dau vakatauca? Na sala cava beka e rawa ni vukei iko kina na Yalo Tabu ni o sa vakayacora tiko e dua na ka cala? Me vukei iko vakaevei na Yalo Tabu mo kila kina ni o sa vakayacora tiko na ka dodonu? Sureti ira na lalai me ra veiwasei e na veika era sotava mai ka veivakauqeti tiko kina vei ira na Yalo Tabu me ra vakayacora na ka dodonu?

- Na cava beka e vakatavulica o Alama vei Korianitoni me baleta na veivutuni? (Alama 39:13.) Na cava beka o nanuma ni kena ibalebale “mo lomana na Turaga e na lomamu taucoko, na yalomu taucoko kei na nomu kaukauwa kece ga”? Na cava beka e vuna e dodonu kina me da kere veivosoti vei ira eda sa vakacalai ira mai na noda digidigi cala?
- Na cava beka e vakasalataka o Alama me baleta na kena vakaliuci na iyau? (Alama 39:14.) Na cava beka e yaco vei ira era sa vakabibitaka tu ga e na nodra bula na nodra iyau?
- Na cava beka e vakavuvulitaka o Alama vei Korianitoni me baleta na ilesilesi nei Jisu Karisito? (Alama 39:15.) Na cava beka e a dodonu me vakavuvulitaka o Korianitoni? (Alama 39:16.) Na cava beka e rawa ni da vakayacora me da wasea kina vei ira era tiko tikivi keda na ivakavuvuli ni kosipeli?

E rawa ni o taurivaka na tikina e 2 kei na 3 ni veivakabulabulataki me vukei ira na lalai me ra kila tiko na icavacava ni lewa se digidigi era na vakayacora e na nodra bula.

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Rai lesuva ka veivosakitaka na ikarua ni yavu ni vakabauta, ka me ra qai vulica na gone me rawa ni ra cavugusutaka. Dusimaka ga ni ra na tarogi yadudua me baleta na veika era vakayacora.
2. Veivosakitaka kei ira na lalai na veika me ra vakayacora e na veitikina yadudua e muri tiko oqo, se na veika tautauvata. Mo taurivaka na vakasama ka rawa ni vakatubuleqa vei ira na gone e na nomu kalasi. Tarogi ira se cava e vinakata o Jisu me ra vakayacora. Vukei ira me ra kila na icavacava ni lewa e rawa ni ra vakatauca.
 Na nodra ivosavosa
 Vakatabuya tiko na Siga ni Vakacecegu
 Na isulu era tokara
 Talairawarawa vei ira na nodra itubutubu
 Na ivakatagi sere era dau vakarorogo kina
 Butako
 Na iyaloyalo, vidio, kei na lewe ni retioyaloyalo era dau sarava
 Vosa vakadodonu
 Na ivola kei na mekesini era dau wilika
3. Me ra vakatovototaka na gone na kena vakavotui mai e na veika e muri oqo na veika e baleta na nodra lewa, se na veika era vakayacora kei na kena icavacava:
 E vakaucacataka e dua na nona icaba e dua na nona itokani.
 E via sarava e dua na nomu itokani e dua na iyaloyalo se vidio ka sega ni rauta na gone.
 E talanoa dradraluka vei iko e dua.
 E gadreva na nomu itokani mo bukiveretaka e dua na ka mai koronivuli.
 E dua na nomu itokani e vinakata mo voroka na Vosa ni Vuku.
 E dua na nomu itokani e solia vei iko na wainimate gaga ni veivakamatenitaki.

4. Veivosakitaka kei ira na gone na icavacava ni lewa e vakatauca oqo o Peresitedi Spencer W. Kimball:

“Au se vakatulewataka mai ni’u se gonetaganane lailai voli, ni’u na sega sega sara ni voroka na Vosa ni Vuku. Au kila deivaki tu ni ivakaro dina ni Turaga me da vakamareqeta na veika e tukuni tu oqo, ni sa ka talei sara vua me ra vakuwai ira na tamata kecega mai na veika e rerevaki kina nodra bula, ka’u sa gadreva sara me’u vakayacora ga na lomana na Tamada Vakalomalagi. Ka’u sa mani yalataka kina vakai au ga, e na kena vakadeitaki sara mai na vu ni yaloqu, me’u kakua sara ni vakayagataka na veika oqori. Ni sa tudei vinaka tu vakaoqori na lomaqu, sa qai ka rawarawa wale me’u vakayacora na noqu yalayala vakai au kei na yalayala vua na Tamada Vakalomalagi” (mai na Conference Report, Epr. 1974, t. 127; se *Ensign*, Me 1974, t. 88).

5. Mo vakarautaka e dua na tikidua veisoliyaki lailai kina nomu kalasi me tiko kina na vosa *Au na caka dodonu*. Mo vakatoboicutaka tiko na tikidua oqori e na dela ni teveli, ka qai kerei ira na gone me ra lako cake yadudua kina mata ni kalasi, ka laki taura mai e dua na kena ilavelave. Kerei ira me ra sauma na taro eso oqo:

- Na cava beka o na taurivaka me dusimaka vei iko na veika vinaka mo cakava e na loma ni macawa oqo.
- Na cava beka e na itinitini ni digidigi cala eda vakayacora?
- Na cava beka e na laki yaco ni da digidigi dodonu tiko?

Me laki tini na tikina e qaravi oqo, ni o tataunaka tale vei ira me ra dau nanuma rawa e liu na icavacava ni nodra lewa ni se bera ni ra vakatauca se vakayacora.

6. Veivosakitaka na ikatinikadua ni yavu ni vakabauta, kei na kena okati na tamata yadudua kina nodra dui lewa.

- Na cava na vuna e sega kina ni dodonu me da vakasaurarataka e dua me vakabauta na kosipeli?
- Na cava beka na vuna eda dau namaka kina me ra vakagalalataki keda o ira na tamata kece ga me da qarava kina na Kalou e na sala eda dui gadreva?

Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka rawa na ikatinikadua ni yavu ni vakabauta.

7. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Choose the Right Way” (*Children’s Songbook*, t. 160), “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64).

iTinitini

iVakadinadina	Vakadinadinataka ni ra na lewa dodonu mai na nodra vakamuri Jisu Karisito tiko, ka sa sala duadua ga oqo me ra kunea kina na marau dina.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 39:12–19, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni

Me ra vakauqeti kina na lalai me ra tokara tiko na isasabai ni Kalou me nodra isasabai ki na ca.

Me Vakaraotaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 43–44 kei na Efeso 6:11, 13–18. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakaraotaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: Vunau kei na Veiyalayalati 27:15–18.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me ra yadua tale ga na iVola Tabu.
 - c. Me vakatau mai na sala o vinakata kina me ra vakatavulici na gone me baleta na isasabai ni Kalou, mo vakaraotaka rawa na tikina volai, na kena kotivi na ivakatakarakara ni isulu yaragi kei na tamata, me baleti ira na gone yadudua, me dua na kena levu cake ni isasabai me baleta na tamata ka droinitaki tu e na papa ni volavola, se me caka rawa e na tikitiki ni kateni vavaku na ivakatakarakara ni isulu yaragi ni ivalu me vakatokari vua e dua na gone. (Raica na kena ivakatakarakara e na mua ni lesoni.)
 - d. iYaloyalalo 4–37, Valuti ira na Leimani o Kavetani Moronai kei ira na Nona Sotia, kei na 4–38, Sa Biu Yaragi na Mataivalu nei Saraemana.

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

- E na gauna e liu, ni ra dau lako me ra veivaluvaluti e na iseileiwau kei na moto, era dau taqomaka beka vakacava na uludra, na utodra, na saresaredra, na ligadra, kei na yavadra? (Mai na isasabai.)

Vakamacalataka ni da sa veivaluvaluti taucoko tiko oqo kei na ca. Sa vakavatukana dina tu vei keda na kaukauwa kei Setani. E sega ni vinakata o Tamada Vakalomalagi me da veivala kei na ca, ka sega tu na ka me da taqomaki kina. Me dua na gone e wilika na Efeso 6:11, 13–18. Veivosakitaka na tiki ni yaragi yadudua e na kena taurivaki na tikina volai se na ikotikoti. Mo semata na tiki ni yaragi yadudua oqori kei na kena bibi me da taqomaki tiko e na noda bula mai na veika dukadukali e tu volivoliti keda oqo.

Tikina Vakaivola Tabu

Tuberi ira na lalai e na veika e baleti Kavetani Moronai e na nona ravuti Saraemana me vaka e volai tu e na Alama wase 43–44. (E na veisala eso me

vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakabibitaka ni ra sa tokara tu na mataivalu nei Moronai na isasabai vakatamata, era taqomaki tale tiko ga e na isasabai ni Kalou. Taurivaka na iyalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka na vuna e digitaki ira kina o Saraemana, na iliuliu ni ivalu ni Leimani, me nodra turaganivalu na Leimani o ira na Amelakai kei ira na Soramu? (Alama 43:6–7.) Na cava beka na vuna era vinakata me ra valuti ira kina na Nifai o ira na Leimani? (Alama 43:8, 29.)
- Na cava beka na vuna me ra via veivala tiko kina o ira na Nifai? (Alama 43:45, 47.) Na cava beka na vuna e kilikili kina me da dau valataka na veika e baleta na noda itikotiko, vuvale, noda tu galala, kei na noda Lotu? Na cava beka e dau bibi vei iko, ka rawa vei iko mo bolea kina mo vala e na vukuna?
- E vakarautaka vakaevei o Kavetani Moronai na nona mataivalu me ra veiraravui kei ira na Leimani e na iyalayala ni vanua mai Kerisoni? (Alama 43:18–19.) E vakavurere vakaevei vei ira na Leimani na vakavakarau oqo? (Alama 43:20–21.) Na sala cava o rawa ni tokara kina na isasabai vakayalo ni Kalou, ka mo yalodoudou tiko e na nomu tutaka na veika dodonu?
- E kila beka vakaevei o Kavetani Moronai na vanua me biuti ira kina na nona mataivalu? (Alama 43:23–24.) Era vukei keda vakaevei edaidai o ira na noda parofita?
- Na cava beka na vuni nodra rere na mataivalu ni Nifai, me ra via dro sara kina, e dina ga ni ra vakaisasabai vinaka tu? (Alama 43:48.) E qai veivakauqeti beka vakacava vei ira o Moronai?
- Na cava beka era qai vakayacora na mataivalu nei Kavetani Moronai me ra vakaukauwataki ka yalo dei e na ivalu? (Alama 43:49–50.) E na veivuke vakaevei na nomu masu mo tokara kina na isasabai ni Kalou? (Efeso 6:18.)
- Ni ra sa voliti ira na Leimani o Moronai kei na nona mataivalu, na cava beka e qai vakayacora me vakavatukanataki kina ni sega ni dau vakadavedra o koya? (Alama 43:54; 44:1–2, 6.)
- Na cava beka na vuna e soli ira kina na Leimani na Turaga kina ligadra na mataivalu i Moronai? (Alama 44:3.) Na cava e yalataka na Turaga vei ira na Nifai, kei keda talega e daidai, kevaka eda yalodina? (Alama 44:4.) Na cava beka e nanuma o Saraemana ni taqomaki ira tiko na Nifai? (Alama 44:9.)
- Na cava beka e qai yaco ni sega ni bubului o Saraemana e na veisaututaki mai na nona levu ni cudru? (Alama 44:12.) Na cava e qai yaco vei ira na Leimani ka sa veiyalayalati oti me ra kakua ni vala? (Alama 44:15.) Na cava beka e bibi kina vei keda me da dau maroroya na noda iyalayala kei na bubului?

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Cakava e dua na qito veisotari (raica na “Veivakavulici mai na Vosa ni Kalou,” t. vii). Vola toka na yaca ni tiki ni isasabai oqo e na ono na tikinipepa se kadi, kei na veika e vakatakarakarataki kina e na ono tale na kadi. Me ra qai vakasotara vata o ira na gone na tiki ni isasabai kei na veika era vakatakarakarataka e na noda isasabai ni Kalou.

iOro — Na dina (Efeso 6:14)

iTatara ni sare — Valavala dodonu (Efeso 6:14)

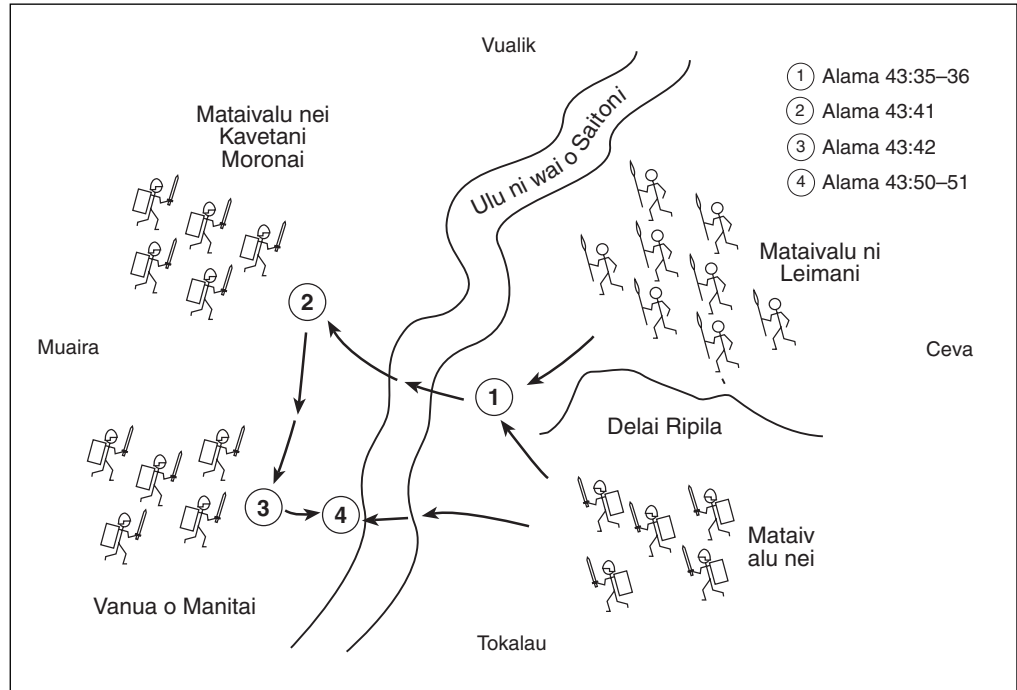
iVava — Cakacaka ni kosipeli ni veivinakati (Efeso 6:15)

iSasabai — Vakabauta (Efeso 6:16)

iVakaruru ni Ulu — Veivakabulai (Efeso 6:17)

iSeleiwau — Yalo se vosa ni Kalou (Efeso 6:17; V&V 6:2)

2. Ni o taurivaka tiko na Efeso 6:13–18, vukei ira na gone lalai me ra kila vinaka na veika e vakatakarakarataki e na tiki ni isasabai yadudua. Mo cavuta e dua na tiki ni isasabai e na nomu viritaka vua na gone e dua na taga ni vini se polo lalai. Me qai cavuta na gone o ya na ibalebale ni tiki ni isasabai, ka qai cavuta tale e dua na tiki ni sasabai e na nona viritaka na polo, ka me qai kilakila o koya e laki ciqoma na kena ibalebale, ka me cavuta, ka qai tukuna tale e dua na tiki ni isasabai ka me qai kilakila o koya e na laki ciqoma na polo, ka me vaka tiko o ya.
3. Tarogi ira na gone se cava soti na ka e dau taurivaka o Setani edaidai me vakamavoataki keda se me da laugasau kina vakayalo. Me ra cavuta mai na veika me vaka na iyaloalo sakasaka eso, eso na lewe ni retioyaloyalo, vidio, ivola, se mekesini, veitemaki me voroki na Vosa ni Vuku; veitemaki me da tabutabu lotu; kei na so tale. Veivosakitaka na veika era vakayacora tiko na lalai me ra vakaqacacotaka kina na nodra isasabai vakayalo, me vaka na nodra dau vakayacora na nodra dui masu kei na masu vakavuvale, dui vulica se vulici vakavuvale ni vosa ni Kalou, nodra dau goleva na lotu vakavuvale, daulotu, kei na veika tale eso.
4. Veivosakitaka na nona lawakitaki ira na mataivalu ni Leimani o Kavetani Moronai, me vaka e tukuni tu e na Alama 43:31–42. Taurivaka na papa ni volavola me tuvai kina na nodra itokatoka na mataivalu ni Nifai kei na Leimani.

5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64), se “Choose the Right Way” (*Children’s Songbook*, t. 160).

iTinitini

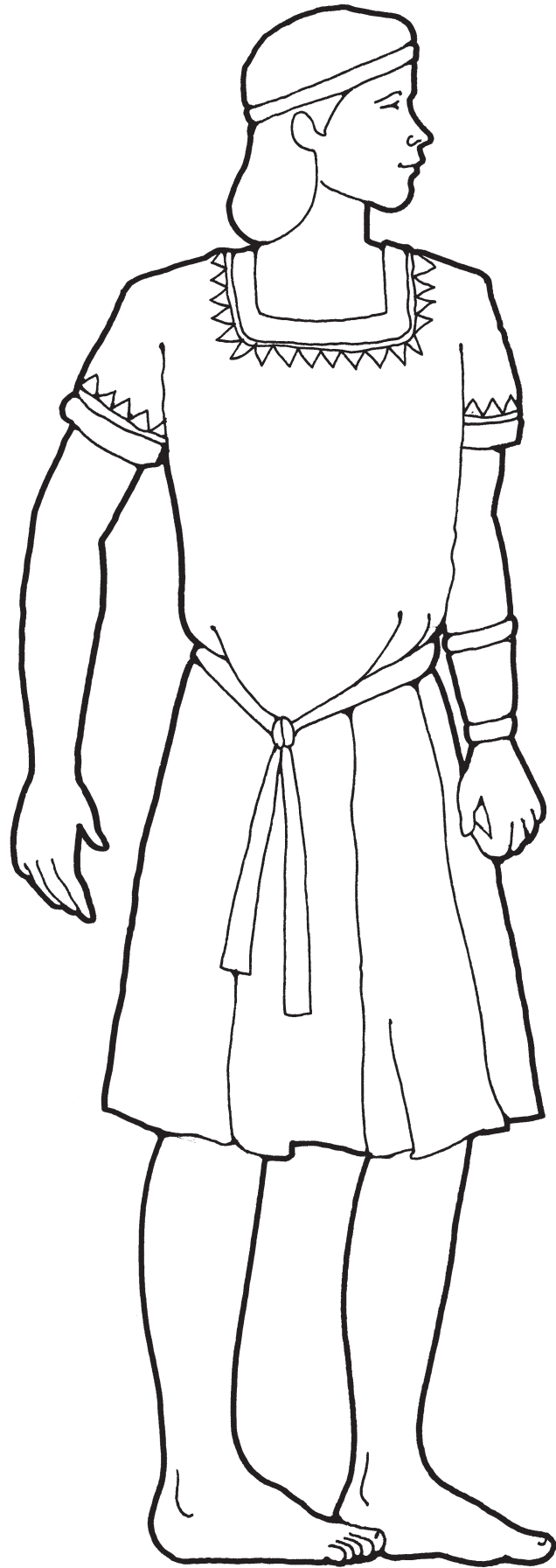
iVakadinadina

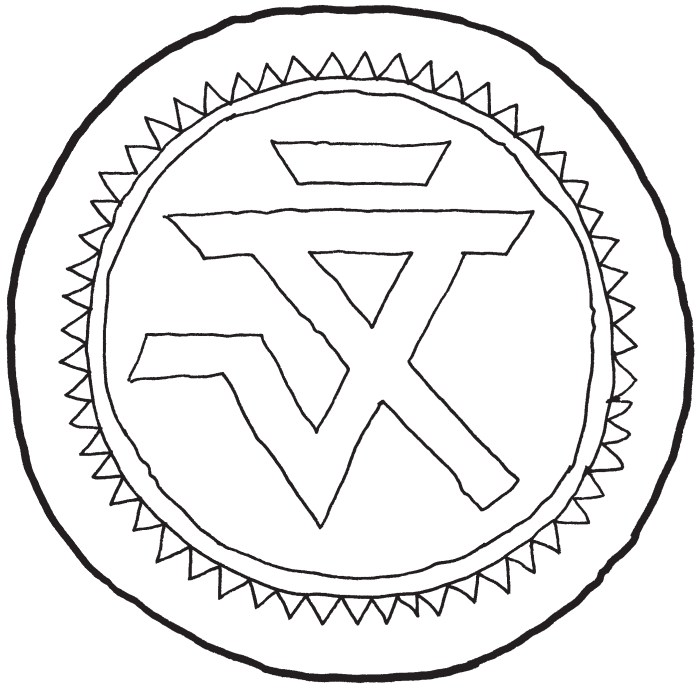
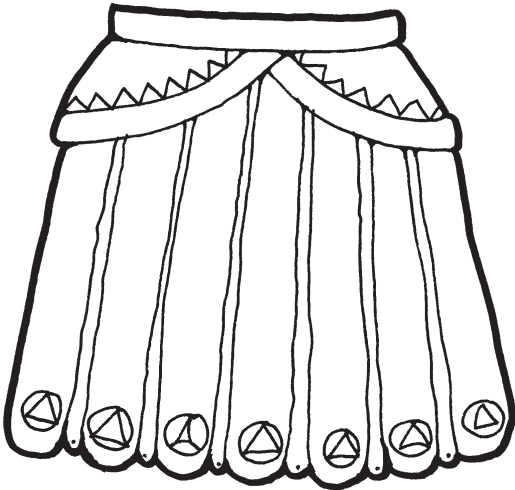
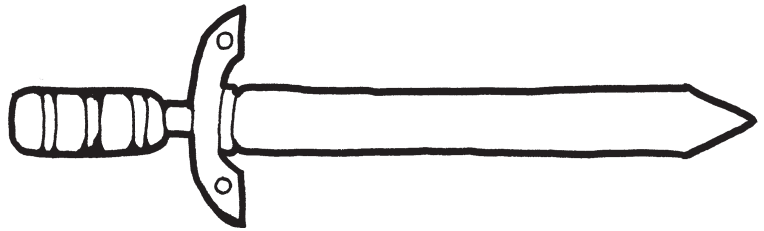
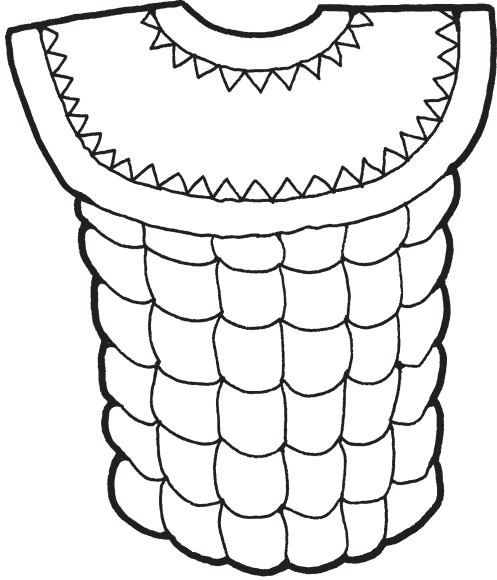
Solia na nomu ivakadinadina me baleta na kena bibi me dau tokari tu na isasabai ni Kalou, me tataqomaki kina veika dukadukali e na noda gauna.

iWasewase ni Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 43:41–54 kei na wase 44:1–4, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

O Kavetani Moronai kei na iVakatakilakila ni Bula Galala

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone ni rawa wale ga na bula galala dina mai na nodra vorata na veika ca ka dau vakamura tiko na ivunau nei Tamada Vakalomalagi.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama wase 46, 48, kei na 49:21–30. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: Alama wase 47, 49:1–20.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me dua na igutu ni isulu vulavula (se mo taurivaka ga e dua na tikinipepa levu se tiki ni kateni, se na papa ni volavola), me dua na kau me kena idumu, kei na tepi ivavakabi.
 - c. iYaloyalo 4–39, Vakarewataka na Kuila ni Tu Galala o Kavetani Moronai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 312; 62051).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na kena ialoyalo o Kavetani Moronai. Kerei ira na gone me ra cega e na nodra ivola tabu na Alama wase 46. Vakamacalataka ni ra na vulica ekena gone na kedrau itukutuku e rua ka rau turaganivalu—o Kavetani Moronai kei Amalikaia. E a sucu o Amalikaia vei ira na Nifai, ia e sa vakanadakuya sara vakadua na Turaga. E na nona vosalasu, ivadi ca, kei na laba, sa yaco kina me nodra tui na Leimani.

E nodra iliuliu vakadua na turaganivalu ni mataivalu ni Nifai o Kavetani Moronai. Sa tamata momoqaqa vinaka ka qaqa, ka dau taleitaka na Turaga, ka lomani ira na nona tamata. E a bubuluitaka mai me taqomaki ira na nona tamata mai vei Amalikaia kei na nodra mataivalu na Leimani.

Ni vakarau tiko o Amalikai kei ira na nona mataivalu me ra vakarusai ira na Nifai, sa vakarautaki ira tiko na nona tamata o Moronai me ra tataqomaki.

Ni o dulaka cakena igutu ni isulu (se tikinipepa) qai dresuka laivi e dua na tutuna, se droinitaka e na papa ni volavola na kena sa kadresu tu na tutuna. Ni a dresuka o Kavetani Moronai e dua na bele ni nona itutuvi, me ivakananumi ni bula galala. Kerei ira na gone me ra wilika vata na Alama 46:12. Vola na vosa eso oqo e na dua na igutu ni isulu, se pepa: “Me i vakananumi ni noda Kalou,

na noda lotu, na noda galala kei na noda veisaututaki; na watida kei ira na luveta.” Ke o taurivaka tiko na igutu ni sulu se pepa, me ra qai vesuka na gone ki na mua ni kau. Kerea vua e dua na gone me laki vakaduria tu e na mata ni kalasi.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakavulica vei ira na gone na kena itukutuku o Kavetani Moronai mai na Alama wase 46–48, e dua vei ira na tamata qaqa ni Kalou ka vakavakarautaki ira tu na nona tamata me ra taqomaka na nodra bula galala kei na veisaututaki. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukeyi ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukeyi ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vakataotaka voli na nodra tiko sautu na Nifai? (Alama 45:24; 46:1–2.) Na cava beka na vuna era vakamuri Amalikaia kina e lewe vuqa na tamata? (Alama 46:5.)
- Na cava beka e qai vakayacora o Kavetani Moronai e na nona sa rogoca na itukutuku ni nodra veileti na wekana? (Alama 46:11–12.) Na cava beka e qai vakayacora o Kavetani Moronai e na nona sa cakava oti na ivakananumi ni bula galala? (Alama 46:13, 16.)
- Na cava beka e qai kerea o Kavetani Moronai me ra vakayacora na Nifai? (Alama 46:19–20.) Na cava beka o nanuma ni vakavuna me veivakauqeti vei ira na Nifai na malanivosa e volai tiko e na ivakananumi ni bula galala?
- Na veiyalayalati cava era qai cakava o ira era vakamuri Moronai? (Alama 46:21–22.) Na cava na vuna o nanuma ni veivuke kina na veiyalayalati oqo vei ira era taqomaka na nodra bula galala kei na nodra vakabauta? Na veiyalayalati cava soti beka eda sa vakayacora oti mai o keda?
- Na cava beka na ka e vinakata o Kavetani Moronai me ra dau nanuma tiko o ira na nona tamata? (Alama 46:23–24. Mo vakaraitaka ni tukuni tiko e na tikiniivola eso oqo na veika e baleti Josefa mai na Veiyalayalati Makawa kei na nona kote duiroka.)
- Na cava beka e duidui sara kina na vakavakarau era vakayacora o ira na Nifai mai vei ira na Leimani? (Alama 48:7.) Era tataqomaki vakacava o ira na Nifai kina nodra veikoro? (Alama 49:2, 4.) Me da vakarautaki keda beka vakacava me da vorata rawa kina na sasaga nei Setani?
- Na cava beka era sa vakatavulici tu kina na Nifai me baleta na ivalu? (Alama 48:14.) Na cava beka era vakabauta tu ni na vakayacora vei ira o Tamada Vakalomalagi? (Alama 48:15–16.)
- Na cava beka e vakila tu e lomana o Momani, ka a vola mai na itukutuku oqo, me baleti Kavetani Moronai? (Alama 48:11–13, 17–18.) E na sala cava soti beka o na vinakata kina mo ucui Kavetani Moronai?
- Na cava e vakavuna me ra valuti ira kina na Leimani o ira na Nifai, ni ra sega ni vinakata tiko na vakadavedra? (Alama 48:23–24.)

- Na cava e qai yaco vei ira na Leimani e na nodra kaba na koro nei Noa e na iotioti ni gauna? (Alama 49:21–25.) Na cava beka na vu ni nodra yaloqaga na Nifai me ra valu kina oqo? Na cava e dau vakayaloqagataki iko e na nomu tataqomaki kina ivalavala dodonu kei na bula galala?
- Ni ra sa veidroyaki na Leimani, ka ra sa vakabulai o ira na Nifai mai vei ira na kedra meca, na cava era qai vakayacora na Nifai? (Alama 49:28.) Me da vakavatukanataka vakacava na noda vakavinavinaka mai na noda bula galala?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me ra sarava mada na gone na iyaloalo kei Kavetani Moronai. Rai lesuva mada na kena bibi vei keda me da dau tokara na isasabai ni Kalou, me da taqomaki keda kina mai na veika ca. Mo dusimaka ni ra sa talai mai ki vuravura e na gauna oqo o ira na lalai me ra mai taqomaka na ivalavala dodonu kei na veika dina. Kerei ira na lalai me ra cavuta yadudua na tiki ni nona isasabai o Moronai, e na nona isulu vakaivalu (Alama 46:13) ka qai vakaraitaka na kena ibalebale na isasabai vakayalo (raica na lesoni 25 kei na Efeso 6:11, 13–18).

iOro: Na dina. E kena ibalebale oqo ni ra kila na veika dodonu mai na veika e cala, me ra dau vakamareqeta na veika dodonu, me ra taqomaka na nodra bula dodonu, ka me ra tiko savasava.

iTatara ni sare: iValavala dodonu. E kena ibalebale me da vakayacora na veika dodonu ka dau muri Jisu Karisito.

iSasabai: Vakabauta. Me ra dau vakabauti koya na gone Turaga o Jisu Karisito.

iVakaruru ni Ulu: Veivakabulai. E kena ibalebale me da okati ni da sa veiganiti me da bula vata kei Tamada Vakalomalagi, me tawamudu.

iSeleiwau: Yalo se vosa ni Kalou. E kena ibalebale ni da sa vakauqeti ka tuberi mai na Yalo Tabu, kei na vosa nei Jisu Karisito ka sa vakatakila mai vei keda.

iVava: Cakacaka ni kosipeli ni veivinakati. E kena ibalebale ni da sa kila tudei tu na ivakavuvuli ni kosipeli, me da lako tiko kina e na sala dodonu ka rabailailai.

Me soli yadudua vei ira na gone e dua na ilavelave ni tikidua ka tiko e na lesoni oqo, ka mo qai veivuke vei ira na gone e na kena vakaleweni na tikina eso ka vakalalagi tu e na nodra tikinipepa. Me ra qai dui sainitaka na boto ni nodra pepa. Sureti rau e rua na gone me rau mai dulaka cakena drotini ni bula galala, ka a caka me veivakabulabulataki. Me ra wiika taucoko e cakena itukutuku e volai tu e muri e na nodra pepa, “Au sa vakarau tu oqo me’u sabaya na gasauvidi waqawaqa ni ivalavala ca,” ka me ra veivosakitaka na ibalebale ni itukutuku o ya? Me ra kauta ki nodra veivale na gone na nodra “iSasabia ni Kalou” ka tu e na pepa, me ra laki raica o ira na nodra lewe ni vuvale.

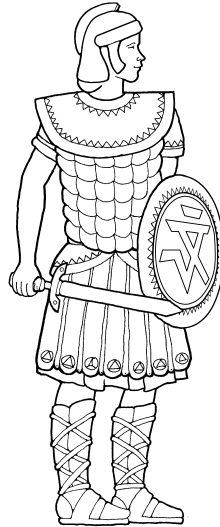
2. Vakaraitaka na drotini ni noda vanua. Mo vakaraitaka ni dua tiko na idusidusi cecere na drotini kivei ira na lewe na, kei na veika e tutaka na nodra vanua. Mo solia vei ira na gone e dua na nodra tikiniisulu se pepa, kei na iyaya ni

volavola vakamaqosa e na isulu kei na pepa, ka qai kerei ira me ra droinitaka vakamaqosa e dua na nodra drotini, ka me vakavatukanataki tu kina na veika era vakabibitaka me baleti ira, na veika era taleitaka, na nodra vakainuinui kei na veika era vakanamatataka tiko, kei na veika era vakabauta. E rawa ni o veiwasei e na ivakatakilakila eso ka rawa ni vakavatukanataka na veika oqo.

3. Veivosaki e na ikatinikarua ni yavu ni vakabauta kei ira na gone, ka vukei ira me ra cavugusutaka rawa sara.
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, t. 146).

iTinitini

- iVakadinadina Mo vakadinadinataka ni sa isolisoli cecere na bula galala. Mo vakadinadinataka ni da sa rawata na noda galala mai na noda vorata na veika ca, ka me da dau talairawarawa tiko ki na ivakaro nei Tamada Vakalomalagi.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 48:11–13, 17–18, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

AU NA TOKARA VAKADUA NA ISASABAI NI KALOU

Ni'u na duri ka vakaioro tu e na _____.

Au na taqomaka na utoqu e na itatara ni serequ na _____.

Ka'u na duri dei tu ni vakaivava tu na yavaqu e na _____.

Au na qiluma tiko e ligaqu na isasabai ni _____.

Ka'u na vakaruruga na uluqa e na isala _____.

Me'u taura tu e ligaqu na iseleiwau ni _____.

Me'u na sasabai kina ki na gasauvidi waqawaqa ni ivalavala ca.

(Raica Efeso 6:11–17; Vunau kei na Veiyalayalati 27:15–18.)

O Ilamani kei Ira na Ruanaudolu na Sotia

Lesoni
27

iNaki ni Lesoni

Me ra kila kina na gone, ni na soli vei ira na qaqa me ra taqomaka na veika dina ka dodonu, mai na nodra vakamura na nodra idusidusi kei na ivakavuvuli na nodra itubutubu yalododonu.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama 53:10–23 kei na 56:1–58:27. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: Alama wase 24.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4–33, Era sa Buluta na Nodra iSeiwau o Ira na Anitai Nifai Liai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 311; 62565), kei na 4–40; Mataivalu Ni Ruanaudolu na Cauravou Qaqa (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 313; 62050).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloyalo Era sa Buluta na Nodra iSeiwau o Ira na Anitai Nifai Liai. Mo dusimaka vei ira na lalai ni ra a qai vulica tiko ga e na vica na macawa sa oti na kedra italanoa o ira oqo (raica na lesoni 19). Taroga vei ira na gone na veika oqo:

- O cei beka o ira na Anitai Nifai Liai? Na cava beka e vakavuna me ra buluta kina na nodra iseiwau?

Me dua vei ira na lalai e wilika na Alama 24:19. Vakamacalataka ni ra vakayacora o ira na Anitai Nifai Liai e dua na idusidusi vinaka vei ira na luvedra.

Sureti ira na lalai me ra veiwasei e na ivakavuvuli bibi eso era sa raica mai vei ira na nodra itubutubu, me vaka na nodra dina, dauloloma, saumi katini, dau vakatabuya na siga ni Vakacecegu, kei na ivakavuvuli tale eso, kei na sala eso era sa dau kune kalougata kina mai na nodra vakamura na ivakavuvuli oqori.

Mo vakamacalataka ni soli ira mai na noda itubutubu o Tamada Vakalomalagi vei keda, me ra mai lomani keda, veivakavulici ka veituberi vei keda, e na noda gauna ni bula taucoko. Vakamacalataka ni ra na vulica na gone e na lesoni oqo na veika e baleti ira na sotia yaloqaqa ka ra luvedra na Anitai Nifai Liai, e na nodra taurivaka na ivakavuvuli kei na nodra idusidusi na nodra itubutubu yalododonu me ra maroroya tiko na nodra veiyalayalati e na kena taqomaki na nodra bula galala.

(Mo nanuma tiko: Ke so vei ira na gone e susugi ira tiko o tubudra, se o ira tale na wekadra eso, mo moica na lesoni me okati kina na itovo ni veiqaravi tale eso.)

Tikina Vakaivola
Tabu

Ni o taurivaka tiko na iyaloalo e na kena gauna dodonu, vakatavulica vei ira na lalai na kedra itukutuku na ruanaudolu na sotia qaqa kei Ilamani, me vaka e volai tu e na Alama wase 53, wase 56–58. (E na veisala eso me vakatavulica kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakabibitaka na sala era vulica kina o ira na cauravou oqo na ivakavuvuli ni nodra itubutubu, me maroroi tiko kina na nodra bula e na gauna ni ivalu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na veiyalayalati cava beka era sa vakayacora mai o ira na nodra itubutubu na ruanaudolu na cauravou yalo qaqa? (Alama 53:10–12.) Na cava beka era nanuma me baleta na kena voroki na veiyalayalati oqo? (Alama 53:13.) Na cava beka na vuna e sega ni vinakata kina o Ilamani me ra veivukena Anitai Nifai Liai e na nodra valuti na Leimani? (Alama 53:14–15.) Na cava beka na vuna e bibi kina me da dau maroroya na noda veiyalayalati?
- Na cava beka na vuna era sa via vala kina o ira na le ruanaudolu na cauravou? (Alama 53:16.) Na cava beka era veiyalayalatitaka ni ra na valataka? (Alama 53:17.)
- E vaka beka evei na kedra ivakamacala na cauravou oqo? (Alama 53:20–21.) Na cava na kena ibalebale me “vakayacora e na yalodina na veika kece sa nuitaki vei [iko]? Na sala cava soti beka e rawa kina ni o yalodina tiko ka dau bula vakadodonu e na matana na Turaga?
- Era veivuke vakacava beka o ira na tama vei ira na luvedra, ka ra sega kina ni voroka na nodra veiyalayalati me ra kakua ni veivala? (Alama 56:27.) Na sala cava soti beka rau dau vukei iko kina na nomu itubutubu e na nodra veitokoni?
- Na cava beka e tukuna o Ilamani vei Moronai me baleta na nodra kaukauwa kei na yaloqaqa na cauravou liganiwau? (Alama 56:45.) Na cava soti beka era sa tuberi kina mai vei ira na tinadra? (Alama 56:46–48.) Na cava beka era sega ni rerevaka kina na mate? Era sa tuberi kemuni tiko beka vakaevei o ira na nomuni itubutubu mo ni dau yalodoudou ka vakabauta, mo ni vorata kina na veika dredre eso o ni na sotava?
- Na cava beka e ivurevure ni nodra kaukauwa kei na yalodoudou e na ivalu o ira na ruanaudolu na liganiwau yaloqaqa? (Alama 57:26–27; 58:39–40.)
- Era vakamuri Ilamani vakaevei o ira na liganiwau oqo? (Alama 57:21.) Na cava e kena ibalebale me ra “muria vakavinaka sara na i vakaro kece ga”? Na cava beka e bibi kina me vakamuri vakavinaka na nodra ivakaro na nomuni iliuliu kei na nomuni itubutubu?
- Na cava beka era dau vakayacora o ira na liganiwau qaqa oqo e na gauna era gadreva kina na kaukauwa? (Alama 58:10.) E saumi beka mai vakaevei na nodra masu? (Alama 58:11.) Sureti ira na lewe ni kalasi me ra veiwasei e na veika era sa sotava mai ni dau veivakauqeti vei ira na Yalo Tabu, se vei ira na nodra vuvale?

- E qai laki vonoti vakacava beka mai vei ira na cauravou oqo na nodra vakabuta vakaukauwa kei na nodra yalodoudou? (Alama 56:56; 57:25; 58:39.) Na kaukauwa cava beka e qai maroroi ira tiko mai na mate? (Alama 57:26–27; 58:40.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakautaka rawa e dua na ilavelave ni tikidua ka tiko e na mua ni lesoni oqo, me ra dui kauta ki vale o ira yadudua na lewe ni kalasi.

2. Me ra qai bole mai o ira na gone me ra vakaotia na iyatuvosa eso oqo:

Au rawa ni ucui ira na cauravou qaqa mai na noqu _____ .

Au rawa ni ucui ira na cauravou qaqa mai na noqu dau nanuma ni rau dau tuberi au na noqu itubutubu me'u _____ .

Au qoroya vakalevu sara na _____ me baleti ira na cauravou qaqa.

Na tikina talei duadua vei au me baleta na kedra italanoa na cauravou qaqa na _____ .

3. Vakauqeti ira na gone me ra vakatakilakilatata e na nodra ivola tabu na tikiniivola eso me baleti ira na ruanaudolu na cauravou qaqa. E rawa ni ra digia eso mai na kena ka tuvai tu oqo:

Alama 53:20–21

Alama 55:45–48

Alama 57:21, 25–27

Alama 58:10–11

Alama 58:39–40

4. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka rawa na ikalima ni vunau (raica Mosaia 13:20).

5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “We’ll Bring the World His Truth” (*Children’s Songbook*, t. 172), “Dina Tu Ga” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 64), se “Book of Mormon Stories” (*Children’s Songbook*, t. 118), ikaono ni qaqana.

iTinitini

iVakadinadina

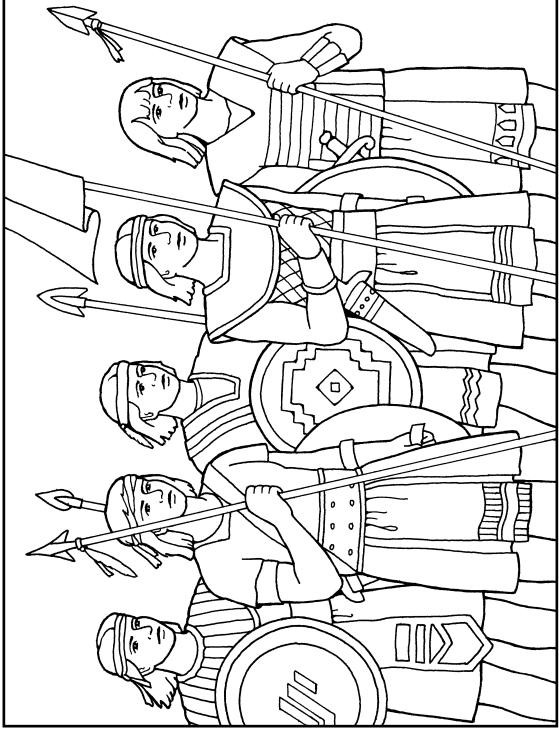
Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na veivakalougatataki o sa donuya mai na nomu vakamuria voli na ivakavuvuli dodonu kei na idusidusi vinaka mai na nodrau ivakarau na nomu itubutubu.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Alama 53:16–21, 56:45–48, kei na 57:25–27, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

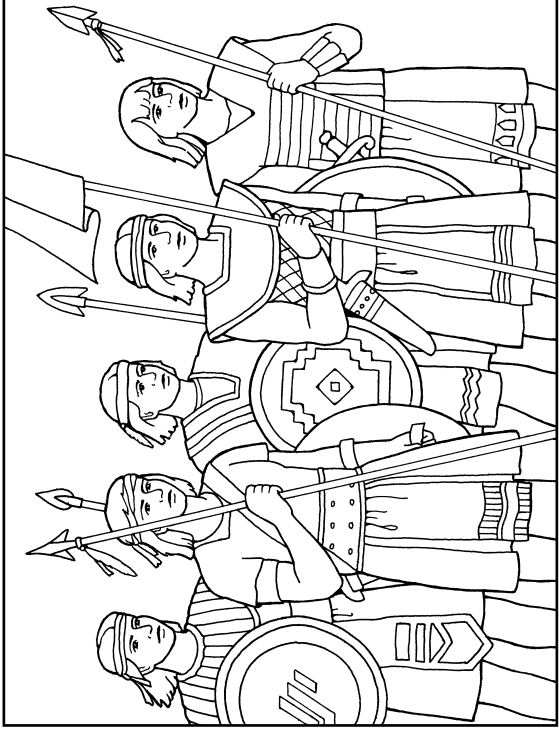
Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

“E dina era sa tamata gone ga, ia era sa yalodina sara ka dauqarava na Kalou”
Alama 57:27

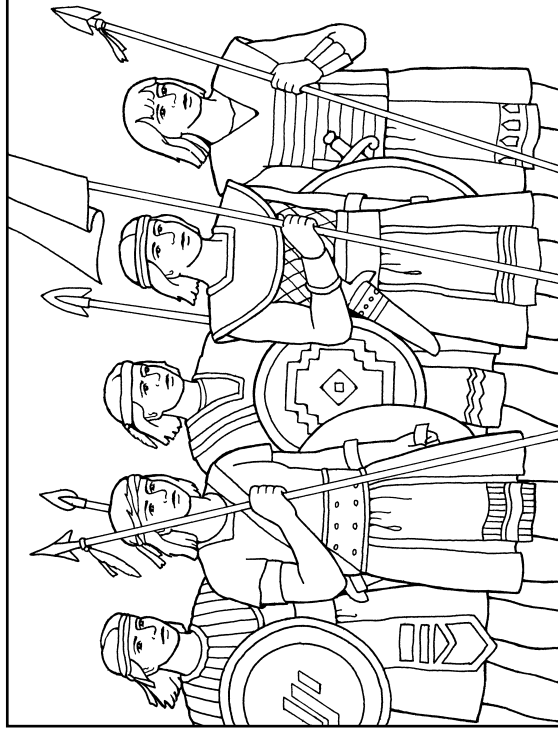
"E dina era sa tamata gone ga, ia era sa yalodina sara ka dauqarava na Kalou"

Alama 57:27

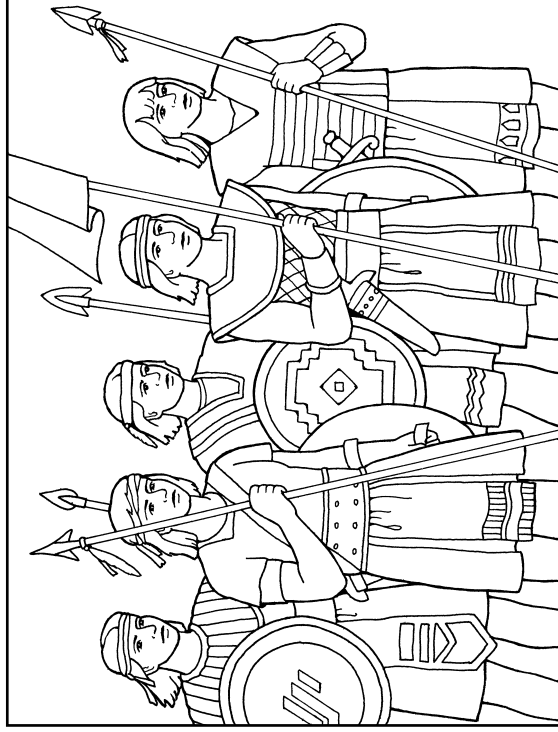
"E dina era sa tamata gone ga, ia era sa yalodina sara ka dauqarava na Kalou"

Alama 57:27

"E dina era sa tamata gone ga, ia era sa yalodina sara ka dauqarava na Kalou"

Alama 57:27

"E dina era sa tamata gone ga, ia era sa yalodina sara ka dauqarava na Kalou"

Alama 57:27

Rau Bala ki Valeniveivesu o Nifai kei Liai

Lesoni
28

iNaki ni Lesoni Me ra vakauqeti kina na gone me ra vakaliuca na iVakabula me uluvatu ni nodra bula, e na nodra digitaka me ra vakamuraia tiko na nona ivakavuvuli e na nodra bula.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na lIamani wase 5. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na "Vakarautaka Nomu Lesoni," t. vi. kei na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. E dua na tiki ni vatu, na nuku se masima, se na isogo ni kato se dua na kuro tetedre.
 - c. iYaloyalo 4–1, O Nifai kei Liai e na Valeniveivesu.

**Yavu Matau
ni Lesoni**

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakamacalataka vei ira, ni se bera ni tara e dua na vale, era na goleva taumada na dautaravale me qaravi na kena yavu, me laveta tiko ka me tava tiko kina na vale. Me ra veidutaitaka mada na gone na yavu e na vatu kei na nuku me tara kina na vale. Biuta na vatu vakarauta, kei na dua na isogo ni kato se kuro tetedre ka tawa kina na nuku e na dela ni teveli. Qai uvuca na vatu, ka uvuca na nuku kei na masima.

Tarogi ira na lalai, kevaka era na tara vale, na cava beka na vuna era na yavutaka kina e na vatu, ka sega ni nuku. Vakamacalataka ni vakatautauvatataki o Jisu Karisito me vatu ka yavu tudei ni noda bula. Eda na yavutaka na noda bula e na yavu i Karisito ni da digitaka me da vakamareqeta na nona ivakavuvuli.

Me lagati na "The Wise Man and the Foolish Man" (*Children's Songbook*, t. 281). E na daumaka beka me mai tiko e na kalasi oqo o koya na daunisere ni Lalai, me mai vukei ira na gone e na kena lagati na sere oqo. E rawa tale ga ni vakatagitaki na sere e na kena ivakatagi se me ra cavugusutaka vata o ira na lewe ni kalasi na qaqa ni sere.

E na itukutuku oqo e tukuni kina ni rau tauyavutaka o Nifai kei Liai na nodrau bula e na yavu tudei ni iVakabula, ka kena ibalebale ni tu vei rau na ivakadinadina kaukauwa kei Jisu Karisito. E rau qai vagolei ira na Leimani me ra rawata tale ga na nodra ivakadinadina me baleti koya. Oi keda yadua talega, e rawa ni da tara na noda bula e na yavu tudei nei Jisu Karisito.

Tikina Vakaivola
Tabu

Tuberi ira na lalai e na itukutuku kei Nifai kei Liai ka tukuni tu e na Ilamani wase 5. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Me vakamatatataki kina na sala e rau vakayavu kina e na nodrau dui bula oi rau na turaga yalodina oqo vei Jisu Karisito.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka o Ilamani? (Ilamani 2:2.) Na cava beka na vuna e vakayacani rau kina na luve na o Ilamani vei Nifai kei Liai? (Ilamani 5:6.)
- Na yaca i cei beka eda taura se vakayacani kina ni da sa papitaiso? (2 Nifai 31:13.) Me rawa beka vakacava me da ucui Jisu Karisito vakalevu cake?
- Na cava beka na vuna e cegu kina o Nifai mai na itutu ni dauveilewai levu? (Ilamani 5:2–4.)
- E dolava rawa beka vakacava vei keda o Jisu Karisito me da vakabulai mai na noda ivalavala ca? (Ilamani 5:9–10.) Na cava beka me da vakayacora me rawa kina ni vueti keda tani o Jisu Karisito mai na noda ivalavala ca? (Ilamani 5:11.)
- Na cava beka e kena ibalebale me “tara na [noda] yavu e na uluvatu ni noda i Vakabula, sa i koya na Karisito na Luve ni Kalou”? (Ilamani 5:12.) Na cava beka na vuna e noda yavu tudei duadua ga kina o Jisu Karisito? Na cava beka mo cakava me nomu yavu tudei kina o Jisu?
- E dau vakayacora beka vakaevei o Setani me “vakaliwava. . . . na nona cagi kaukauwa kei na nona moto e na covulaca” kina tamata yadudua kei na veivuvale edaidai? Na kaukauwa cava beka e rawata rawa na vunica vei ira era tara tu na nodra bula e na yavu nei Karisito? (Ilamani 5:12.)
- E veivakauqeti beka vakaevei vei rau o Nifai kei Liai na nona ivakavuvuli o Ilamani? (Ilamani 5:13–14.) Na cava soti e rau tuberi iko mai kina na nomu itubutubu ka sa veivuke sara vakalevu kina nomu bula?
- Vakaraitaka na iyaloalo O Nifai kei Liai e na Valeniveivesu. E rau taqomaki beka vakacava e na valeniveivesu o Nifai kei Liai? (Leimani 5:22–23.) Eda na vukei beka vakaevei mai na noda bula kilikili?
- E veitaratara beka vakacava o Jisu Karisito kei ira na Leimani e na valeniveivesu? (Ilamani 5:29–30.) E voqa beka vakacava na domo oqori? Na cava beka e tukuna na Turaga vei ira na Leimani? (Ilamani 5:29, 32.)
- Na cava beka e qai tukuna o Aminatapi me ra vakayacora na Leimani, me rawa ni takali kina na o loaloa? (Ilamani 5:41.) Na cava beka e qai yaco vei ira na Leimani ni sa takali na o loaloa? (Ilamani 5:43–47.) Na cava o nanuma ni na itovo ni lomamu ke o a donuya tu na veika oqori? E vakaevei beka na ituvaki ni lomada ni cakacaka yaco tiko e na noda bula na Yalo ni Turaga? Mo solia vei ira na lalai me ra veiwasei e na veika era vakadinadinataka ni cakacaka tiko yani e na nodra bula na Yalo ni Turaga?

- O cei beka e rairai vei ira na Leimani? (Ilamani 5:48.) Na cava beka era qai vakayacora na Leimani ni ra sa raici ira na agilosu? (Ilamani 5:50.)
- Era veisautaka vakaevei na veika era cakava o ira ka sa saumakitaki mai? (Ilamani 5:51–52.) Na sala cava soti beka e rawa ni da bula tiko kina me vakavatukanataki kina ni sa tara tiko e na yavu dina nei Jisu Karisito na noda dui ivakadinadina?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka na veivosa oqo mai na Ilamani wase 5:12. “Mo drau nanuma mo drau tara na nomudrau yavu e na uluvatu ni noda i Vakabula, sa i koya na Karisito na Luve ni Kalou.” Mo soli ibole vei ira na gone me ra cavugusutaka rawa mai e na macawa ka tu mai.
2. Raica lesu tale na ikava ni yavu ni vakabauta, ka vukei ira na gone me ra cavugusutaka rawa. Vukei ira me ra kila na kena yavutaki na noda dui bula mai na ivakavuvuli kei cakacaka vakalotu, me tara kina na noda bula e na yavu nei Jisu Karisito.
3. Me lagati se wiliki na qaga ni “Follow the Prophet” (*Children’s Songbook*, t. 110), “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, t. 146), se “Seek the Lord Early” (*Children’s Songbook*, t. 108).

iTinitini

iVakadinadina

Mo wasea na nomu ivakadinadina me baleta na iVakabula, kei na kena vakavatukana kina nomu bula na nona ivakavuvuli. Wasea vei ira na sala e vakavure kaukauwa kina vei iko na nomu ivakadinadina, mo vorata rawa kina na veitemaki nei Setani. Solia vei ira na gone na ibole me ra biuta me yavu ni nodra dui bula o Jisu Karisito, e na nodra digitaka me ra vakamuraia na nona ivakavuvuli, ka dau gugumatua e na veigauna me ra ucui koya tiko.

iWasewase
ni Wilivola
e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Ilamani 5:12, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone ni sa dau lesi ira na parofita o Tamada Vakalomalagi me mai tuberi keda e na veika e baleti koya na iVakabula, me ra vukei keda me da veivutuni, ka me ra dusimaka tiko vei keda na veika e se bera tiko mai.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na lIamani 6:18–23 kei na wase 7–9. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. E vitu na ilavelave ni imawe ni yava ka tiko e na mua ni lesoni. Vola yadua na vosa eso oqo e na imawe ni yava yadudua: *Muria, na, parofita, sa, kila, o koya, na sala.*
 - c. E dua na ilavelave ni nona vosa e dua na parofita e na noda tabagauna (mai na ilavelave ni lotuvakayabaki ni *Ensign, se Liaona*).
 - d. Na kena iyaloalo se itaba e dua na noda parofita edaidai.

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Ni se bera na kalasi, mo vakabira na imawe ni yava pepa e na buturara se vuloa ni rumu, ka me tiko mai cakena yasa ni pepa lala ka me kakua ni biu vakaveitaravi. Me ra gole tiko na imawe ni yava ki na kena itaba na parofita edaidai. Kerei ira na gone me ra vakamura na sala e muria tiko na imawe ni yava; ka qai vakumuna na ilavelave ni imawe ni yava, ka qai tuvai ira vakaveitaravi. Me ra qai wilika e cakena lewe ni kalasi na veika e volai tu kina. Vakamacalataka ni kevaka eda talairawarawa kina veika e tukuni tiko oqori, eda na rawa ni kila kina na dina ka levea na veivakacalai. Vakaraitaka ni lesoni oqo e baleti Nifai na parofita, na luvei lIamani. Sa kila rawa o Nifai na kena vakayacori e dua na laba, kei koya ka laba, ni sega ni tiko volekata na vanua e yaco kina na laba. Tukuna vei ira na lalai ni ra vakaqacacotaka na nodra vakabauta na vosa ni parofita, mai na nodra kila vinaka na veika e baleti Nifai na parofita.

Tikina Vakaivola Tabu

Tuberi ira na gone e na itukutuku ni nona veidusimaki o Nifai kei na veika e sotava, me vaka e volai tu e na lIamani wase 7–9. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakamatatataka ni soli ira mai na parofita o Tamada Vakalomalagi me ra mai tuberi keda e na veika e baleta na iVakabula, me da kune marau, me da veivutuni kina, ka dusimaka vei keda na veika eso e se bera tiko ni yaco.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka o ira na daubutako nei Ketianitoni? (Ilamani 6:18.) Na cava soti beka era sa bubuluitaka mai o ira na ilawalawa oqo? (Ilamani 6:21–22.) Na veika ca cava soti beka era sa vakayacora mai na ilawalawa daubutako oqo nei Ketianitoni? (Ilamani 6:23.)
- Na cava beka e qai vakayacora o Nifai mai na nodra sa rui ivalavala ca o ira na tamata? (Ilamani 7:6–7, 10.) Na cava beka era qai vakayacora na tamata e na nodra sa raici koya e na vale cecere? (Ilamani 7:11–12.)
- Na cava beka e kaya vei ira na tamata o Nifai? (Ilamani 7:13–18.) Na cava beka o nanuma ni vuni nona vosa tiko kina me baleta na veivutuni? Na cava beka e dodonu me da vakayacora me rawa kina ni da veivutuni?
- Na cava beka e kaya o Nifai ni na yaco vei ira kevaka era sega ni veivutuni? (Ilamani 7:19, 22.) E kila beka vakaevei o Nifai ni na yaco na veika oqo? (Ilamani 7:29.) Na cava bera era sa tukuna mai na parofita ni na yaco vei keda kevaka eda sega ni veivutuni? Eda na vukei beka vakacava mai na noda vakarorogo tiko vei ira na parofita edaidai? (V&V 21:4–6.)
- Na cava beka era vakayacora o ira na dauveilewai mai na ivakavuvuli nei Nifai? (Ilamani 8:1.) Era qai taqomaki Nifai beka vakaevei o ira eso na tamata o ya? (Ilamani 8:7–9.) Na cava beka na vuna e dau gadrevi kina me da yalodoudou me da vakaraitaka na veika dina? Na cava beka e rawa ni da vakayacora me da tokona kina na noda parofita?
- Na cava beka na ka era sa vakadinadinataka taucoko mai na parofita? (Ilamani 8:14–16.) Na cava beka e sa bau vakatavulica vei keda na noda parofita me baleti Jisu Karisito? (E rawa ni o vakaraitaka vakalailai ekena lewe ni nona vosa e dua na parofita, me baleti Jisu Karisito.)
- Na cava beka e qai kaya o Nifai vei ira na tamata me baleti koya na nodra dauveilewai levu? (Ilamani 8:27–28.) E kila beka vakaevei o Nifai na veika sa yaco oqo?
- Na cava beka eratou vakasamataka tiko o iratou na lewe lima e na nodratou cici kina itikotiko ni veilewai? (Ilamani 9:2.) Eda kila beka vakaevei ni ratou sa vakabauta taucoko na lewe lima oqo na vosa nei Nifai? (Ilamani 9:4–5, 39.) Na cava beka e rawa ni da vakayacora me da vakaqacacotaka kina na noda ivakadinadina me baleti koya na noda parofita?
- Na veika cava soti beka era qai vakayacora o ira na dauveilewai eso me ra vagolei kina na tamata ni sa parofita lasulasu o Nifai? (Ilamani 9:16.) Na cava beka e qai vakayacora o Nifai me baleta na nodra veibeitaki? (Ilamani 9:25–35.)
- Na cava beka e qai yaco vei ira na tamata mai na nona raivotu o Nifai? (Ilamani 9:39–41.) Eda sa kune kalougata beka vakaevei mai na noda vakamuri ira tiko mai na parofita? E rawa ni taurivaki na itavi 3 ni veivakabulabulataki, me ra kila kina na gone na itavi ni parofita.

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me ra vakatovotovotaka na gone na itukutuku mai na Ilamani wase 8–9.

2. Wilika ka veivosakitaka na itukutuku oqo mai vei Elder James E. Faust:

“Sa yalataki kivei keda ni sa na veituberi e na vukuda na Peresitedi ni Lotu, me vaka e sa ivurevure ni vakatakila e na Lotu. Ni da na kunea wale ga na bula mai na noda vakamuria tiko na veika kece e tukuna vei keda” (mai na Conference Report, Okt. 1989, t. 11; se *Ensign*, Nov. 1989, t. 10; raica talega V&V 21:4–6).

3. Veivosakitaki na sala era sa dau vakatakila tiko ga kina o ira na parofita edaidai na veika mai vua na Tamada Vakalomalagi. Mo vakaraitaka eso na idusidusi ni ivakatakila ni noda tabagauna, me vaka na Vosa ni Vuku (raica V&V 89), kei na sala sa vakalougatataki kina na nodra bula o ira era sa talairawarawataka tiko. Mo veiwasei e na dua na lewenivosa ni parofita mai na lotuvakayabaki sa qai oti (raica na *Ensign* se na *Liaona*). Tarogi ira na gone se sala cava era na vakalougatataki kina mai na nodra vakamuria tiko na ivakasala ni parofita.

4. Rai lesuva na ikaciwa ni yavu ni vakabauta ka vukei ira na gone me ra cavugusutaka rawa.

5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “The Still Small Voice” (*Children’s Songbook*, t. 106), se “Follow the Prophet” (*Children’s Songbook*, t. 110).

iTinitini

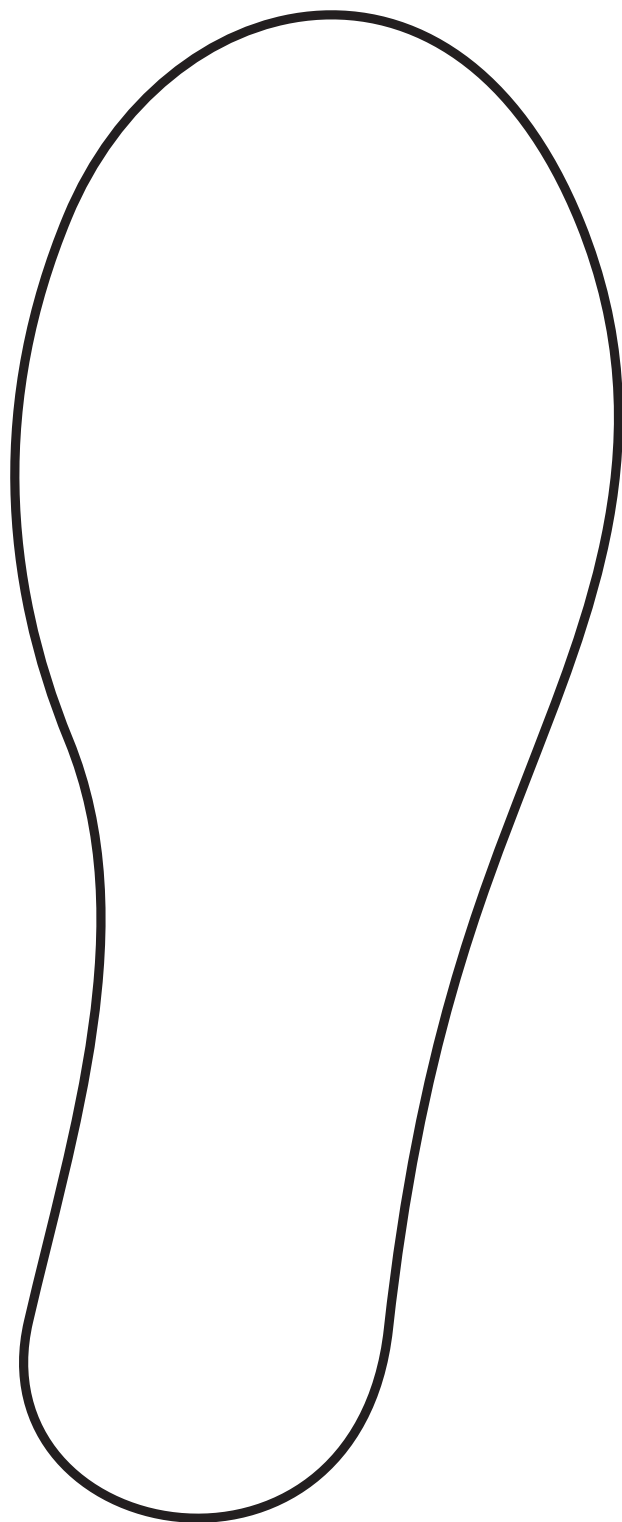
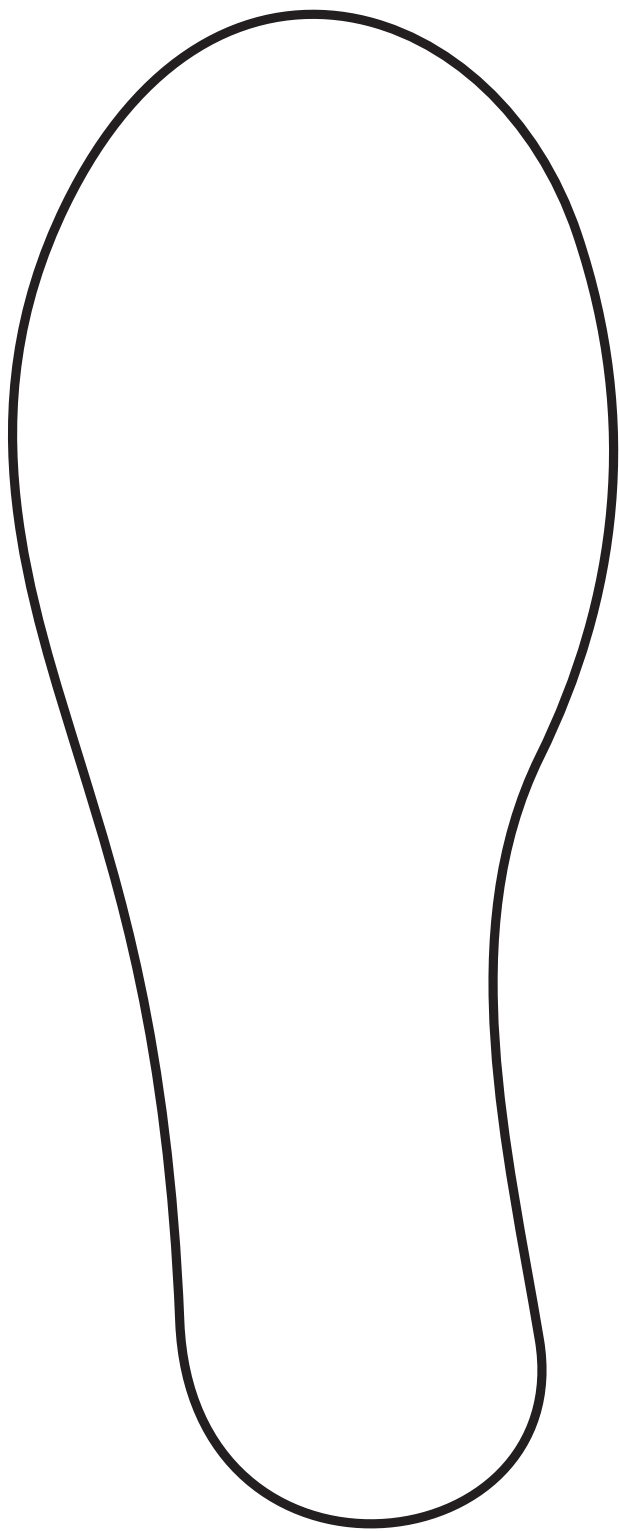
iVakadinadina

Solia na nomu ivakadinadina me baleti koya na noda parofita kei na veika dina e sa tuberi keda kina. Mo vakaraitaka vei ira na gone na veivakalougatataki o sa donuya mai e na nomu vakamuria na nona ivakavuvuli na parofita.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Ilamani 8:25–28, kei na wase 9, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone ni ra sa dau tuberi ka vakalougataki mai na kaukauwa kei na lewa ni matabete i Jisu Karisito o ira sa daumuri koya ka lewe ni nona lotu.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Ilamani wase 10. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na "Vakarautaka Nomu Lesoni," t. vi. kei na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)
2. iKuri ni wiliwili: Ilamani wase 11:1–18.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati: Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.

**Yavu Matau
ni Lesoni**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Me boko taucoko tu na cina e na kena tekivu na kalasi. Qai tarogi ira na gone se ra raica e dua na ka vou. Kerea e dua me qawaca na cina. Vakamacalataka na kaukauwa ni livaliva ka vakararamataka kina na cina. Veivosakitaka na veika eso e tu e na nodra veivale ka taurivaki kina na livaliva (sitovu, na bola ni waililiwa, na irinicagi, na iyaya ni cakacaka, kei na veika tale eso). Vakamacalataka ni na qaravi tiko e na lesoni oqo na kena vulici e dua tani tale na kaukauwa, ka uasivi cake sara mai na livaliva: na kaukauwa ni matabete ni Kalou.

Duatale na iTavi

Raica na itavi 1 ni veivakabulabulataki, e na vuku ni veivale ni vuli ka sega kina na livaliva.

**Tikina Vakaivola
Tabu**

Tuberi ira na gone e na itukutuku kei Nifai mai na Ilamani wase 10, me baleta na kena mai soli vua na kaukauwa ni veivauci kei na veitaqomaki ni matabete me vakayacora na cakacaka nei Tamada Vakalomalagi. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)

**Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli**

Mo vulica vinaka na taro eso oqo kei na tikiniivola eso ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Ni lesu tale tiko o Nifai kina nona itikotiko, na cava e qai vakayacora? (Ilamani 10:2–3.) Na cava beka e vakaibalebaletaki ni da vakananuma tiko e dua na ka? (Me da vakasamataka tiko se vakalewa tiko vakatitobu.) Na cava beka e dodonu me da dau vakananuma se vakasamataka tiko?

- Na cava beka e vakayalolailaitaki Nifai e na nona qarava tiko na vunautaki ni kosipeli vei ira na Nifai? (Ilamani 10:3.)
- Na cava soti beka e taukena tu o Nifai ka dau taleitaka vakalevu na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito? (Ilamani 10:4.) Me da vakamarautaki rau beka vakaevei?
- Na veivakalougatataki cava beka e yalataka o Jisu Karisito vei Nifai? (Ilamani 10:5.) Na cava beka e vakaibalebaletaki e na nona goleva o Nifai “me dau kerea ga na veika sa [loma i Karisito]”? Me da vulica vakaevei me da muria tikoga na lewa i Jisu Karisito?
- Na kaukauwa cava e qai soli vei Nifai me vakayacora? (Ilamani 10:6–10.)
- Na cava beka na ibalebale ni kaukauwa ni veivauci? (Ilamani 10:7; raica talega V&V 132:7.) Me da kune kalougata vakaevei edaidai mai na kaukauwa oqo ni matabete? (E rawa ni vauci tawamudu tiko kina e na vale tabu na nodra duivuvale.) E vakaevei beka na ituvaki ni lomamu ni o sa kila ni sa na laki bula tawamudu na nomu vuvale? (Ke so vei ira na gone era sa lesu oti mai na vale tabu me ra laki vauci kina, mo qai kerei ira me ra talaucaka na lomadra me baleta na nodra sa laki vauci mai kei ira na nodra vuvale.)
- Na cava beka e vakarota na Turaga vei Nifai me tukuna vei ira na tamata? (Ilamani 10:11.) E vakavatukanataka vakacava o Nifai na nona talairawarawa e na nona sa vosa oti vua na Turaga? (Ilamani 10:12.) Na sala cava soti beka e dau vosa kina vei keda na Turaga? Me da vakaraitaka vakaevei na nodra talairawarawa?
- Na cava na vuna e sega ni yaco kina na veisau e na nodra bula na Nifai mai na nona vakatakila rawa o Nifai na nona labati na dauveilewai levu? (Ilamani 10:13.)
- E taqomaki tiko beka vakacava o Nifai e na nona vunautaka tiko vei ira oqo na vosa ni Kalou? (Ilamani 10:15–17.) Na cava o nanuma ni vakaibalebaletaki e na kena tukuni ni sa tu vei Nifai “na kaukauwa ni Kalou”? Me dau taqomaki ka vakalougatataki keda beka vakaevei edaidai na matabete?
- Na cava e qai yaco vei ira na tamata mai na ivakavuvuli nei Nifai? (Ilamani 10:18.)
- Dou sa kune kalougata beka vakaevei oi kemudou vakavuvale mai na kaukauwa ni matabete?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataka ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Tukuna vei ira na lalai ni o vakasamataka tiko e dua na vosa. Kerei ira me ra vakarogoca na kena ivakamacala o sa na solia tiko vei ira, ka me ra laveliga e na gauna era sa kila kina na vosa.
 - E kaukauwa ni Kalou.
 - E vakalougatataki ira na luve na kei na nona isoqosoqo lewenilotu na Turaga mai na kaukauwa oqo.
 - Era sosomitaki koya na gone Turaga o Jisu Karisito o ira era vakaivotavota tu e na kaukauwa oqo.

Era sa lesi o ira era vakaivotavota tu e na kaukauwa oqo e na veika e gadreva na iVakabula me vakayacori.

- Na kaukauwa cava beka oqo? (Na matabete.)

2. Vakaraitaka na tikina volai eso oqo: “Dikoni,” “iVakavuvuli,” “Bete,” “iTalatala Qase,” “Tinikarua,” “Tinikava,” “Tinikaono,” “Tinikawalu.”

Wilika yadudua na ivakamacala oqo vei ira na gone, ka kerei ira me ra raica na tikina volai e rua ka veisotari kei na ivakamacala o sa solia, ka me ra qai vakabira e na papa ni volavola. E na veivakauqeti sara vakalevu vei ira na qase cake tiko ke wiliki vakaveicurumaki mai na veika eso oqori. (Na ivakamacala me baleta na itavi ni Matabete i Eroni e tauri mai na Vunau kei na Veiyalayalati 20:46–59. Na ivakamacala ni itavi ni itutu vakaitalatala qase e tauri mai na Vunau kei na Veiyalayalati 20:38–45; 107:11–12.)

- a. Au lewe ni Matabete i Eroni. Au dau veisoliyaka na sakaramede. Au dau nodra italai na vakaitutu e na matabete. Au dau vakumuna na isolisoli ni lolo. Au dau qarava na vale ni Lotu kei na kena lomanibai. Na cava beka na noqu itutu? Au a yabaki vica beka me'u qai lesi kina itutu oqo? (Tikina volai: “Dikoni,” “Tinikarua”)
- b. Au lewe ni Matabete i Eroni. E tu taucoko vei au na kaukauwa vakabete ni dikoni, ka'u dau vakarautaka na madrai kei na wai ni sakaramede. E rawa ni'u lesi talega me'u dauveituberi kina vuvale. Na cava beka na noqu itutu? Au yabaki vica beka me`u qai lesi kina itutu ni matabete oqo? (Tikina volai: “iVakavuvuli,” “Tinikava”)
- c. Au lewe ni matabete i Eroni. E tu taucoko vei au na kaukauwa vakabete ni dikoni kei na ivakavuvuli, ka rawa talega ni'u (vakalougatataka) vakacabora na sakaramede. Sa tu vei au na veivakadonui me'u veipapitaisotaki, me'u dau veivuke e na veilesi kina Matabete i Eroni, ka veiliutaki e na soqoni ke sega ni tiko e dua mai na Matabete i Melikiseteki. Au dau veitotaki vei ira era lewe na na Lotu me ra muria na ivunau. Na cava beka na noqu itutu? Au na yabaki vica beka me'u qai lesi kina itutu vakabete oqo? (Tikina volai: “Bete,” “Tinikaono”)
- d. Au lewe ni Matabete i Melikiseteki. Sa rawa ni'u kaulotu. Au sa lesi me'u veivakavulici, veituberi, veivunau, veipapitaisotaki, ka vakaraici ira na lewe ni Lotu. Au rawa ni vakaitavi e na soli ni Yalo Tabu, veiqaravi vakailiuli e na soqoni, vakatokayacataki ira na gonelalai, masulaki ira na tauvimate, ka vakalougatataka ira na lewe ni vuvale. Na cava beka na noqu itutu? Au na yabaki vica beka me'u qai lesi kina itutu vakabete oqo? (Tikina volai: “iTalatala qase,” “Tinikawalu”)

Kerei ira na gone lalai me ra tukuna mai e dua ga na ka era sa vulica rawa me baleta na itavi ni itutu vakabete e va oqo.

3. Me talanoataki na veika oqo me baleta na kaukauwa vakabete:

E a lewe ni Kuoramu ni Tinikarua na i Apositolo o Elder Hugh B. Brown. Ni a se cauravou voli o Elder Brown, e a turaganivalu ni Mataivalu ni Canada, ka a lesi ki Igilagi me laki vala kina e na vukuna na tui kei Igilagi e na iMatai ni iValu Levu.

Sa taleitaki sara vei Elder Brown na nona lesi me nona turaganivalu na tui, ka ni sa tu vua na kaukauwa me qarava kina na tui.

Sa qai kerekere mai e dua na sotia ka curu tu e valenibula me laki sikovi koya yani o Elder Brown. Era gadreva tale ga e vuqa sara vei ira na sotia ka ra curu tu e valenibula me mai sikovi ira. Era kila vinaka tu ni sa tu vua na veivakadonui mai vua na tui me vakasukai ira tale ki nodra duivanua me vaka ni dua o koya na turaganivalu. Ni gole tiko o Elder Brown ki valenibula, sa qai vakasamataka tiko na kaukauwa ka tu vua me vaka e turaganivalu tiko. Sa marautaka vakalevu ni rawa me rau veitalanoataka kei na tui na kena lewai me ra vakasukai ki vale, se me ra tiko ga o ira na sotia.

Ni curu yani o Elder Brown ki na nona rumu na sotia, e a sega ni gadreva na sotia oqo me vakau lesu ki vale. Ia e qai kaya ga mai, “Brother Brown, e rawa beka ni o masulaki au? Au sa ririkotaka vakalevu ni’u sa vakarau mate, au vinakata mo kerea na Kalou me’u bula tiko ga.”

E kurabui sara vakalevu o Elder Brown. E sega ni kerei koya yani na sotia oqo me baleta na nona itutu dokai ni turaganivalu ka qarava na cakacaka ni tui. Sa talatala yani vua na sotia me baleta na kaukauwa vakabete ka tu vua, me qarava kina na cakacaka nei Tamada Vakalomalagi. Sa kila vinaka tu o Elder Brown ni sega ni rawa ni maroroya na bula ni sotia oqo na kaukauwa vakatui. Na kaukauwa wale ga nei Tamada Vakalomalagi e rawa ni vakabula na cauravou oqo. Me mai tuburi koya kina na yalo e raramusumusu e na nona sa laki vakatavara na ligana e na vuradelana na sotia, me masulaka ka solia vua na veivakalougatataki.

Ni qai biuta mai na valenibula o Elder Brown, e sega ni vakananuma tiko mai na nona kaukauwa vakaturaganivalu. E vakananuma sara tiko mai vakabibi na nona kaukauwa vakabete. Ni sa kila deivaki tu, ni sa dodonu me tu na kaukauwa vakabete kivei keda na tamata, me da qarava kina na cakacaka nei Tamada Vakalomalagi e vuravura. Sa taleitaki sara vua me vakaivotavota tiko e na kaukauwa vakabete me qarava rawa kina na cakacaka ni Kalou. (Cavu mai na Hugh B. Brown, *Continuing the Quest*, t. 26–27.)

4. Mo solia vei ira na gone na iyalyalo eso oqo, se so e tautauvata, me laurai kina na nodra qaravi itavi tiko na lewe ni matabete. (E rawa ni kerei mai na iyaloyalo mai na valenivola ni valenilotu.) Sureti ira na lalai me ra vakaraitaka mai na nodra iyaloyalo, ka qai vakamacalataka na cakacaka e qaravi tiko e na iyaloyalo yadudua, kei na nona itutu vakabete na gonetagane se turaga e vakaraitaki tiko kina.
 - Gonetagane Papitaiso (62018)
 - Veivakadeitaki Vua na Goneyalewa (62020)
 - Veisoliyaki na Sakaramede (62021)
 - Lesi kina Matabete (62341)
 - Masulaki Tauvimate (62342)
 - Vakacabori na Sakaramede (62343)
5. Wiliki ka veivosakitaka na Moronai wase 3, ka vakamacalataki kina na nodra lesi na bete kei na ivakavuvuli mai vei ira na italatala qase.
6. Wilika ka veivosakitaka na ikalima kei na ikaono ni yavu ni vakabauta. Vukeyi ira na lalai me ra cavugusutaka na yavu ni vakabauta ruarua oqo.
7. Me lagati se wiliki na qaqa ni “The Priesthood is Restored” (*Children’s Songbook*, t. 89).

iTinitini

iVakadinadina Soli ivakadinadina me baleta na isolisoli ni kaukauwa vakabete mai na nomu bula. Sureti ira na lalai me ra veiwasei e na kena yaga na matabete, me ivurevure ni nodra vakalougatataki e na nodra bula.

iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakaugeti ira me ra laki vulica tale e vale na Ilamani 10:1–12, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Mo qarauna: Ke o via taurivaka na tikina ni veivakabulabulatakai e na lesoni ni macawa mai oqo, mo lesia rawa tiko e lewe tolu na lewe ni kalasi, me ra vakatovotovo.

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na lalai ni ra sa tukuna tu mai na parofita na veika e baleta na bula kei na ilesilesi nei Jisu Karisito.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na lalamani wase 13–14, wase 16, kei na 3 Nifai 23:9–13. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: lalamani wase 15.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Me tolu na kadi se tikiniveva ka volai tu kina na tagonivosa ni parofisai nei Nifai, Apinatai, kei Alama (raica na itavi ni veivakabulabulataki).
 - c. Na iyaya eso ni drama se vakatovotovo me vaka na kena isulu, na sikavu, na kote, se ivakabi ni yaca, me ra vakaitavi kina na gone e na veika e baleti Nifai, Apinatai, kei Alama.
 - d. iYaloyalo 4–42, Samuela na Leimani e na Bai ni Koro (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 314; 62370).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Me lewe tolu na gone ka dau wilivola vakavinaka me ratou drama se vakatovotovotaka na veika e baleti Nifai, Apinatai, kei Alama. Me ratou yadua tiko na ivakabi ni yacadra, se vakaisulutaki tu vakatikina e na nodra isulusulu o ira ka vakatovotovotaki tiko. Me ra vakaraitaka ga ni ra lako lesu mai e na dua na misini isukasuka ni gauna, me ra mai tukuna tale vei ira e na kalasi, ka mai talanoataka vei ira na parofisai me baleta na bula kei na nona ilesilesi o Jisu Karisito:

“Au a yaco yani ki na vanua yalataki ni se vo tiko e ononadrau na yabaki me qai sucu mai na Karisito. Au qai tukuna vei ira na wekaqu na veika e baleta na noqu raivotu ka vakatakilai kina vei au na nona sucu mai kei na nona qai mate na Karisito: ‘Au sa rai yani ka raica tale na gone yalewa ko ya ni sa roqota tiko e dua na gone lailai. A sa kaya vei au na agilosoi: Raica na Lami ni Kalou! Au sa raica ni sa laveti cake ko Koya e na kauveilatai ka vakamatei e na vuku ni nodra i valavala ca na kai vuravura’ (1 Nifai 11:20–21, 33). O cei beka o au? (Nifai.)

“Au bula tiko ni rauta e ruanadrau limasagavulu na yabaki ni se bera o Jisu Karisito. Era sega ni taleitaki au na tamata ka ra sega ni vakabauta na veika au tukuna vei ira. Au a parofisaitaka ni na lako mai o Jisu Karisito ‘vei ira na luve ni

tamata, ka . . . me vakoti ki na kauveilatai ka vakamatei . . . me colata na i sau ni lewa dodonu' (Mosaia 15:1, 7, 9). E a tavuni na yagoqu e na kau me'u vakamatei kina e na vuku ni noqu ivakadinadina. O cei beka o au? (Apinatai.)

“Mai na raivotu ka'u a raica ni vo tiko e dua na drau vakacaca na yabaki me qai sucu o Jisu Karisito, au sa qai kila deivaki kina ni rawa wale ga ni'u vakabulai e na vukuna na iVakabula, ka na lako mai e muri. Ka'u sa veilakoyaki kina me'u laki tukuna vei ira na tamata na veika au sa qai kila oqo, O koya na 'Luve ni Kalou . . . e na vosota na ka rarawa, na veivakararawataki kei na veivakatovolei kece ga . . . E na soli Koya me mate me sereka kina na i vesu ni mate sa vesuki ira tu na nona tamata; ia sa mai bula vakatamata o Koya me kila kina na nodra malumalumu na nona tamata' (Alama 7:10–12). O cei beka o au? (Alama.)

Vakamacalataka ni sega ni ratou parofisai walega o iratou oqo e na veika e baleti Jisu Karisito, ni ra parofisaitaka talega eso tale na parofita. Raica na Mosaia 13:33: “Raica, a sega li ni parofisaitaka vei ira o Mosese ni na lako mai na Mesaia me vakabulai ira na nona tamata na Kalou? Ia era a sega li ni parofisaitaka vakaidina na veika oqo o ira kece na parofita mai na i vakatekivu kei vuravura?” Vakamacalataka ni ra na vulica tiko e na lesoni oqo na veika e baleta e dua tale na parofita yaga, o Samuela na Leimani, ka dau veituberi e na yalo qaqa kei na kaukauwa levu e na veika e baleta na nona sucu mai o Karisito, na nona laki mate, kei na veika eso e qarava.

Tikina Vakaivola
Tabu

Vakavulica vei ira na gone na itukutuku kei Samuela na Leimani, ka volai tu e na Ilamani wase 13–14, wase 16. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakaraitaka ni dau veivakavulici e na yaloqaqa o Samuela me baleti Jisu kei na Veisorovaki.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na itukutuku cava e a soli me laki vunautaka o Samuela na Leimani vei ira na Nifai? (Ilamani 13:6–7.) Na itukutuku cava soti ni marau e a vakacolati kina o Samuela me laki vakatavulica? (Ilamani 14:9, 11–13. Mo vakamacalataka ni “itukutuku ni marau” e kena ibalebale ga ni “itukutuku vinaka” se kosipeli. Na cava beka na vuna e itukutuku vinaka kina vei keda na kosipeli i Jisu Karisito? (Ni rawa ni da veivutuni ka vosoti mai na noda ivalavala ca.)
- Na cava e tukuna o Samuela ni na yaco vei ira na Nifai ke sega ni ra veivutuni? (Ilamani 13:6, 8–10.) Na cava beka na vuna e bibi kina me tiko kei keda na Yalo ni Turaga? Na cava beka na vuna e bibi kina me da kakua ni vakaweleweletaka na noda veivutuni? (Ilamani 13:38.)
- O cei era vakamura tiko na Nifai e na nodra sega ni vakamuri ira tiko na parofita? (Ilamani 13:27–29.) Na “ivakavuvuli lialia ka mataboko” cava eda tuberi tiko kina edaidai? Era dau vagolei keda vakacava o ira eso me da vakayacora eso na ka ca?
- Na cava beka na vuna era biuta tani kina na tamata na ivakavuvuli nei Samuela? (Ilamani 14:10.)

- Vakaraitaka na iyaloalo kei Samuela na Leimani e na Bai ni Koro. Na cava beka na vuna e kaba cake kina o Samuela e na bai ni Koro? (Ilamani 14:11–12.) Na cava e tukuna o Samuela ni na yaco e na loma ni lima na yabaki, kei na cava beka e na kena ivakatakilakila? (Ilamani 14:2–6.) Na cava beka na ivakatakilakila ni nona mate na Karisito? (Ilamani 14:20–28.) Na cava beka na vuna e vakatakila kina na Turaga na ivakatakilakila eso oqo vei ira na Nifai? (Ilamani 14:12–13, 28.)
- Na cava beka e vakatavulica o Samuela me baleta na Veisorovaki? (Ilamani 14:15–18.) Na cava e vakacolati tu vei keda ni da sa kila na ibalebale dina ni Veisorovaki? (Ilamani 14:19.) Eda na vauci beka vakacava e na veika eda vakayacora? (Ilamani 14:30–31.)
- Na cava beka na ka era qai vakayacora o ira na Nifai era vakabauta na vosa nei Samuela, ni sa oti na nona vunau vei ira? (Ilamani 16:1.) Na cava beka era qai vakayacora o ira era sega ni vakabauti koya? (Ilamani 16:6.) Na cava beka na vuna era sega ni vakarogoci ira kina na parofita o ira e so na tamata? Na cava beka me da dau vakayacora me da vakaqaqacotaka kina na noda ivakadinadina me baleti ira na parofita?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Mo rai lesuva mada eso na nona tagonivosa na parofita edaidai (me vakabibi e na kena laurai mai na Ensign e tabaki me baleta na lotuvakayabaki se qai oti wale ga, se na mekesini tabaki me baleta na veimatani, se Liaona). Mo wilika eso na malanivosa e cavuta e na nona itavi vosa, ka qai solia vei ira na gone me ra raica rawa na veika e vakavulica tiko vei ira edaidai na parofita. Vola na veika era tukuna mai na gone e na papa ni volavola. Me ra qai duidigia na gone e yadua na ivakavuvuli oqori era vinakata me ra vakamura, ka me ra vola sara e na dua na kadi se tikiniveva.
2. Me rua na iyatu ituvatuva o vola e na papa ni volavola: “iVakatakilakila ni Nona Sucu na Karisito” kei na “iVakatakilakila ni Nona Mate na Karisito.” Qai vola taucoko na ivakatakilakila ni nona sucu kei na mate na Karisito ka a veivosakitaki e na lesoni oqo e na tikiniveva yadudua, qai biuta vata e na dua na kena kato lailai. Me ra qai laki tomika yadudua na gone, me ra wilika, ka qai laki biuta e na iyatu ituvatuva e veisotari.

iVakatakilakila ni Nona Sucu na Karisito (Ilamani 14:2–6)

Cila mai lagi e dua na rarama levu sara

Sega ni buto na bogi sa sucu kina

Cila mai e dua na kalokalo vou

Na ivakatakilakila kei na veika veivakurabuitaki mai lomalagi

iVakatakilakila ni Nona Mate na Karisito (Ilamani 14:20–28)

Vakabutobutotaki na rarama ni matanisiga, na vula, kei na kalokalo

Butobuto tu na vanua e na tolu na siga

Yaco na kurukuru kei na livaliva me vica na aua

Sakure ka yavavala ko vuravura

Kakavidavida na veivatu

Tubu na cava levu

Vakalolovirataki e vuqa na ulunivanua ka yaco me buca
Vakaceceretaki na veibuca me ra ulunivanua cecere
Vakacacani na veigaunisala
Lala e vuqa na koro
Dolavi na ibulubulu ka ra na tucake mai kina na yalododonu

3. Mo wilika ka cavugusutaka rawa na ikaono, ikavitu, se na ikaciwa ni yavu ni vakabauta.
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Book of Mormon Stories” (*Children’s Songbook*, t. 118), ikavitu ni qaqa; “Samuel Tells of the Baby Jesus” (*Children’s Songbook*, t. 36); se “Follow the Prophet” (*Children’s Songbook*, t. 110).

iTinitini

iVakadinadina	Wasea na nomu ivakadinadina e na kena dina na veika era vakavulici keda kina o ira na parofita, mai na veigauna e liu kei na gauna edaidai.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na llamani 14:1–14, 20–31, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iVakatakilakila Eso ni Sucu i Jisu Karisito e Amerika

Lesoni
32

iNaki ni Lesoni

Me ra vulica rawa kina na gone lalai ni rawa ni vakaqacacotaka na noda ivakadinadiina me baleti Jisu Karisito na ivakatakilakila eso, ke tu vei keda na vakabauta.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai wase 1–2. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Na iyaloalo ka tu e na mua ni lesoni oqo (se rawa ni o droinitaka ga vakarawarawa e na papa ni volavola.

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Tukuna vei ira na lalai ni o sa na solia vei ira e na gauna oqo eso na idusidusi ni dua na ka e yaco e na dua na gauna mai liu. Kerei ira me ra qai laveliga ke ra sa kila na ka e yaco mai na veika o sa vakamacalataka tiko. Sureti ira na lalai me ra lako yani ki na mata ni kalasi ka laki taura tu na iyaloalo (raica na iyaloalo e na daku ni lesoni oqo) ni veika e tukuni tiko oqo ni o veisoliyaka tiko:
Agilosu
iTitoko ni iVakatawa ni Sipi
Asa
Kalokalo
Vale ni manumanu
Gone

Ni ra sa kila rawa na gone ni o dusimaka tiko na sucu nei Jisu Karisito, qai biuta tu me ra raica tiko ga na kalokalo. Vakamacalataka ni vakatavulici e na lesoni oqo e dua na vanua ka yawa mai Jerusalemi, ka ra waraka tiko kina o ira na lewena na ivakatakilakila ni nona sucu mai na iVakabula, ka ra qai raica na kalokalo.

Tikina Vakaivola Tabu

Mo vakavulica vei ira na gone na kedra itukutuku na lewe i Saraemala e na gauna ni nona sucu na Karisito, me vaka e volai tu e na 3 Nifai wase 1–2. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakamacalataka ni o Nifai ka tukuni tiko eke, na luve i Nifai, na luve i Ilamani.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava soti beka na ka era tukuna voli na tamata me baleta na parofisai nei Samuela na Leimani? (3 Nifai 1:5–6.) Na cava beka era qai vakayacora na vakabauta me baleti ira na tawa vakabauta? (3 Nifai 1:7.)
- Na ivakatakilakila cava beka era namaka tiko mai? (3 Nifai 1:8.) Na cava beka e dusimaka na nodra gugumatua me baleta na nodra vakabauta?
- Na veivakarerei cava beka era vakayacora o ira na tawa vakabauta vei ira na vakabauta? (3 Nifai 1:9.) Na cava beka o nanuma e vakavuna me ra dau cudruvi ira kina na vakabauta na Kalou o ira na tamata?
- Na cava beka e qai vakayacora o Nifai ni sa raica na nodra ivalavala tawa dodonu na tamata? (3 Nifai 1:12.) Na cava beka e qai isau ni nona masu o Nifai? (3 Nifai 1:13–14.) Na cava beka na vuna e tukuna kina o Jisu Karisito ni na lako mai ki vuravura?
- E qai yaco beka vakacava na parofisai oqori? (3 Nifai 1:15, 19.) Na cava beka na vuna era rere kina vakalevu o ira na tawa vakabauta ni ra sa raica na ivakatakilakila ni sa yaco na vosa ni parofisai? (3 Nifai 1:18.) E na vakaevei tu beka na ituvaki ni nomu vakasama ke o a bula donuya tiko na gauna o ya?
- Na ivakatakilakila cava beka era raica na Nifai ka sa laurai oti mai Peciliema? (3 Nifai 1:21.)
- Na cava beka e qai vakayacora o Setani me vakalatilati kina vei ira na tamata e na nodra vakabauta na ivakatakilakila? (3 Nifai 1:22.) Era vakavatukanataka beka vakaevei na tamata na nodra vakabauta na Turaga? (3 Nifai 1:22–23.)
- Na cava e qai yaco me vakamalumalumutaka na nodra vakabauta kei na nodra yalododonu na tamata? (3 Nifai 1:29–30.) Na cava beka na vuna e gadrevi kina vakabibi vei keda me da dau muria na nodra ivakavuvuli dodonu, kei na nodra idusidusi na noda itubutubu? O sa vakalougatataki beka vakaevei mai na nomu dau vakamura tiko na nodrau ivakavuvuli dodonu na nomu itubutubu?
- Na cava beka e nodra itovo ni rai na tamata me baleta na ivakatakilakila eso era sa raica? (3 Nifai 2:1–2.) Na cava beka e rawa ni da tuberi kina e na vuku ni ivakadinadina ka yavutaki mai na ivakatakilakila eso? Na cava beka e dodonu me da vakayacora me vakaqacotaka na noda ivakadinadina?
- Na cava beka na icavacava ni nodra tawa vakabauta na Nifai? (3 Nifai 2:3, 11.) Na cava beka era qai vakayacora o ira na yalododonu mai vei ira na Nifai kei na Leimani, me ra taqomaki ira kina? (3 Nifai 2:12.) Me da vakatuburi cake beka vakacava e na veika vakayalo ni da veimaliwai tiko kei ira na lewe ni Lotu, ka qarava tiko na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava e qai yaco vei ira me icavacava ni nodra ivalavala tawa dodonu? (3 Nifai 2:17–19.)
- O kila rawa vakaevei ni na yaco na veika e parofisaitaki tu me baleta na nona lako tale mai o Jisu Karisito? (3 Nifai 1:20.)

- E na vakaevei tu beka na ituvaki ni bula e vuravura e na nona na lesu tale mai o Jisu Karisito? O vinakata me vakaevei tu beka na ivakarau ni nomu bula e na gauna e na suka tale mai kina? Na cava beka e rawa ni da vakayacora tiko oqo me da vakarautaka kina na nona Lesu Tale Mai?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Kerei ira na gone me ra cavuta mai na yacadra o ira era sega ni dau yalodina mai na lesoni eso era vulica tiko mai, ka ra dau kerea voli mai ka raica talega na ivakatakilakila, ka qai veivosakitaka tale ga na kena betena kina nodra ivakadinadina na ivakatakilakila. Mo taurivaka na tikina eso oqo kevaka era gadreva na gone na nomu veivuke:
 Leimani kei Lemueli (1 Nifai 3:28–31; 17:45)
 Seremi (Jekope 7:13–20)
 Korio (Alama 30:43–56)
2. Kerei ira na lalai me ra vakasamataka mada ke ra sa dauveituberi se dausiko vuvale. Me ra qai cau mai e na veika era na veituberi kina vei ira na tamata me vakaqacacotaka tiko na nodra ivakadinadina me baleti Jisu Karisito.
3. Vukei ira na lalai me ra cavugusutaka rawa na 3 Nifai 1:20, ka qai veivosakitaka na kena yaga ki na noda bula.
4. Tuberi ira na gone me ra cavugusutaka rawa na ikatini ni yavu ni vakabauta.
5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “He Sent His Son” (*Children’s Songbook*, t. 34), “Samuel Tells of the Baby Jesus” (*Children’s Songbook*, t. 36), se “When He Comes Again” (*Children’s Songbook*, t. 82).

iTinitini

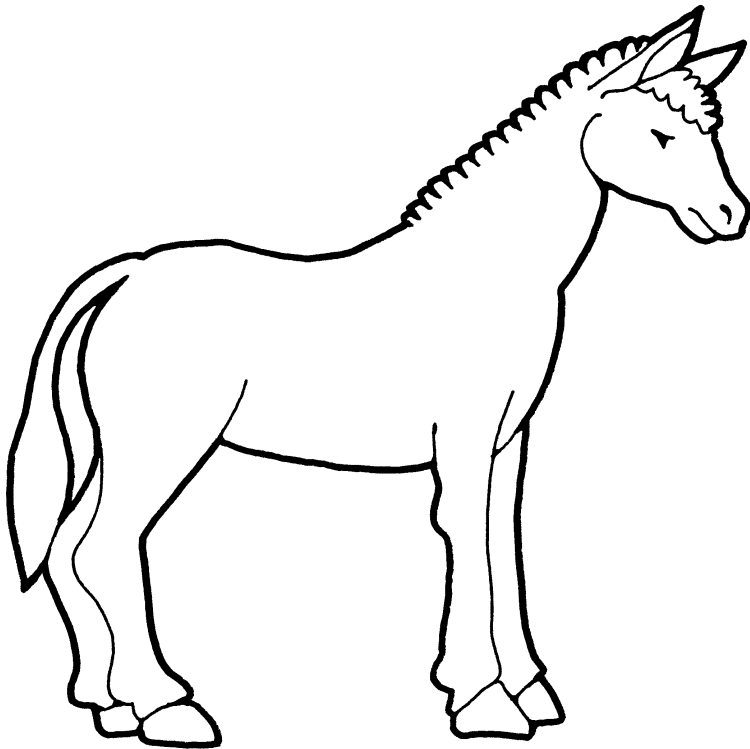
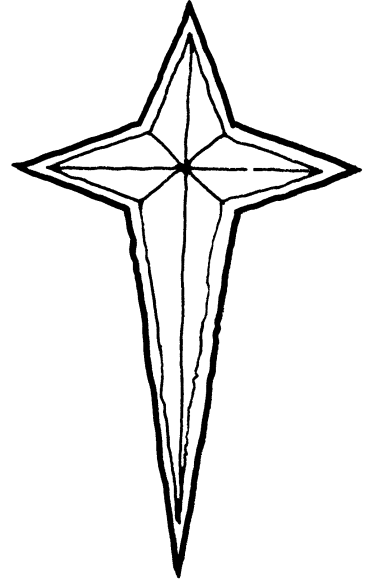
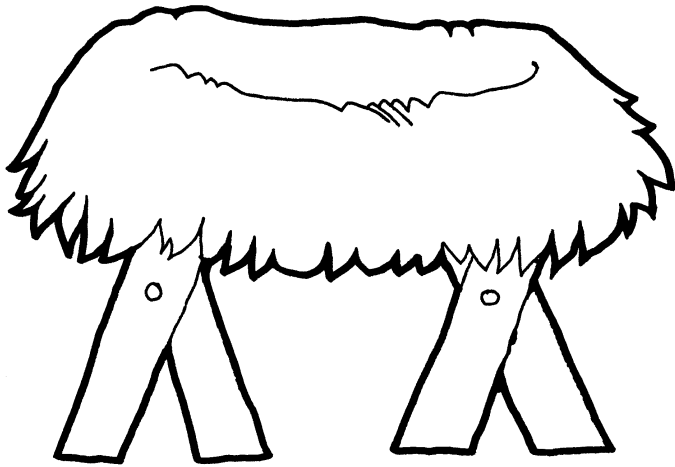
iVakadinadina

Soli ivakadinadina ni na vakayacora na Tamada Vakalomalagi na parofisai taucoko sa biu oti tu. Vakabibitaka na kena kilikili me da bula dodonu tiko ka vakavakarau me da veitavaki kei na iVakabula e na nona lako tale mai.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai 1:4–15, 19–22, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Rairai na iVakabula vei ira na Nifai

Lesoni
33

iNaki ni Lesoni

Me vakaqacacotaka na nodra ivakadinadina yadudua na gone ni sa Luve ni Kalou o Jisu Karisito, ka sa noda iVakabula, ka se bula tiko ga edaidai.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai 8–11. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: 3 Nifai wase 7.
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-43, Rairai na Karisito vei ira na Nifai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 315; 62047); 4-44, Mape kei Vuravura, kei na 4-45, Vunau o Jisu kina Muaira ni Vuravura (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 316; 62380).

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Tarogi ira mada na gone se ra sa donuya mai e dua na cava. Sureti rau e lewe rua me rau mai veiwasei e na veika e rau sotava oqo, se me duabau ga, se mo veiwasei kina o iko e na ka o sa sotava mai me baleta na liwa ni cava. Vakamacalataka ni gauna e lauvako kina o Jisu Karisito e na kauveilatai, e a tubu kina e dua na cava kaukauwa mai Amerika, ka vakacaca sara kina vakalevu. Taurivaka na mape, vakaraitaka kina na vanua e sucu ka mate tale kina o Jisu, na vanua ka sa vakatokai tu edaidai me Isireli. Vakamacalataka ni na golevi tiko e na lesoni oqo na veika eso e yaco mai Amerika e na gauna ni nona mate o Karisito.

Tikina Vakaivola Tabu

Taurivaka na iyaloyalo e na kena gauna kilikili, tuberi ira na gone lalai e na veika e vakatakilakilatataki kina na nona mate na iVakabula, kei na nona laki sikovi ira na Nifai, me vaka e volai tu e na 3 Nifai 8:5–11:41. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka Tarogi na Taurivaki ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e sa parofisaitaka mai o Samuela na Leimani vei ira na Nifai me baleta na nona mate na iVakabula? (Ilamani 14:20–27.) Na cava beka na vuna e vakavakarautaki ira tiko kina? (Ilamani 14:28–29.) E laki yaco beka vakaevei na parofisai taucoko oqo? (3 Nifai 8:5–25.)
- Na cava beka e kaya na iVakabula ni vu ni nodra vakamatei na tamata? (3 Nifai 9:2, 12.) Na cava beka e qai tukuna vei ira era bula tiko? (3 Nifai 9:13–14.) Na cava beka e kena ibalebale me da lako vei Karisito? Na isolisoli cava soti beka e na noda ni da idusidusi vinaka me vakataka na iVakabula?
- Na cava beka e vakavulica na gone turaga o Jisu me baleta na nona ilesilesi? (3 Nifai 9:15–17.) Na cava beka na vuna e bibi kina me da kila ni sa Luve ni Kalou o Jisu Karisito?
- Na cava beka e kaya o Jisu ni vu ni nona lako mai ki vuravura? (3 Nifai 9:21.) Na cava beka e dodonu me da vakayacora me da vakabulai kina mai na noda ivalavala ca? (3 Nifai 9:22.) Na cava beka era qai laki vakila e lomadra na tamata e na nodra sa qai kila vinaka na veika e okati e na Veisorovaki? (3 Nifai 10:10.)
- E vakavica beka na nodra rogoca tiko o ira era tu e na vale tabu e Vanuasautu na domo mai lomalagi, ka sega ni kila na veika e tukuni tiko mai? (3 Nifai 11:3–4.) Na cava beka era qai vakayacora o ira na tamata me ra kila kina na ka e tukuna tiko mai na domo? (3 Nifai 11:5–6.) Na cava beka na kena ibalebale me “ra sa vakatudaliga sara”? (E dodonu me da vakarorogo ka vakarau me da ciqoma na veika e gadreva na Tamada Vakalomalagi me da rogoca.)
- Na cava beka era qai rogoca ni tukuna vei ira o Tamada Vakalomalagi e na ikatolu ni gauna? (3 Nifai 11:6–7.) Na veika bibi cava soti e rawa ni da vulica mai na nona tukuna mai vakaoqo na gone turaga o Jisu Karisito? (Eda na kila kina ni sa Luve ni Kalou o Jisu Karisito, ka rau dui bula vakairau ga, sa daulomana na Luvena o Tamana, ka me da rogoca, ka vakamura na Luvena.) Na cava beka me da dau vakayacora me da dau rogoca vakavinaka cake kina na vosa i Jisu Karisito?
- Na cava beka era qai raica na tamata e na nodra rai matua sara ki lomalagi? (3 Nifai 11:8.) Ni sa qai mai tukuni koya na iVakabula vei ira na tamata, na cava beka e qai vakavuna me ra cuva vakatoboicu kina ki na qele? (3 Nifai 11:10–12.) E na vakaevei beka na ituvaki ni lomamu kevaka o donuya tale tiko ga na veika e yaco ko ya? Na cava na vuna e solia kina o Karisito me ra tara na imawe ni mavoa e yagona? (3 Nifai 11:14–15.)
- Era vakavatukanataka beka vakaevei o ira na Nifai na nodra loloma ka vakavinavinakataka na iVakabula? (3 Nifai 11:16–17.) Me da vakavatukanataka vakaevei na noda loloma kei na noda vakavinavinaka vua, kei na veika e sa vakayacora mai me baleti keda?
- Na cakacaka vakalotu bibi cava e veivakadonui kina o Jisu Karisito me ra vakayacora na Nifai? (3 Nifai 11:19–21.) Me dau vakayacori beka vakaevei na papitaiso? (3 Nifai 11:22–27.)
- Na cava beka e sa vakadreta mai na iVakabula me baleta na veileti kei na veiqati? (3 Nifai 11:28–30.)
- Na cava beka e tukuna ni dodonu me da vakayacora taucoko me da qai laki rawata kina na bula tawamudu? (3 Nifai 11:33–38.)

- Vakamacalataka ni itukutuku bibi duadua ki vuravura e na gauna oqo ni sa bula tiko o Jisu Karisito. E vuqa sara na tamata era se vakasamataka tiko ga ni a bula mai o koya e na dua na gauna sa oti yani, ka qai mate e na kauveilatai. Na cava eda kila tiko na lewe ni nona lotu ka na vakavolekati keda sara yani vua na iVakabula? (Eda kila ni a sotava na veika rarawa e na vuku ni noda ivalavala ca, ka solia na nona bula e na vukuda, ka sa bula tu edaidai me veituberi tiko kina nona lotu.)

Sureti ira na gone me ra talaucaka mai na lomadra me baleti Jisu Karisito.

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataka ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Wilika ka veivosakitaka na imatai, ikarua, se ikava ni yavu ni vakabauta. Vukei ira na gone me ra cavugusutaka rawa e dua vei iratou na yavu oqo.
2. Veivosakitaka na ibalebale ni ivakadinadiina. Ni sa dua na ka bibi e rawa ni taukena e dua na tamata e na nona bula voli e vuravura oqo, na ivakadinadina ni a bula dina mai o Jisu Karisito, ka sa Luve ni Kalou, ka vuna e bula kina vaKalou. E dua na ituvaki ni vakanananu vakayalo na ivakadinadina, ka vakaqacacotaki e na noda vakabauta, ka laki yaco me kila tudei. Ni o tekivu kalawaca yani na nomu ivakadinadina, o sa vakila mai lomamu ni dina na kosipeli. Me qai tubu tiko na ituvaki ni vakanananu oqo ka me kaukauwa cake sara e na nomu vakabulabulataki tiko mai na nomu vulica na vosa ni Kalou, masumasu, kei na nomu vakamura na ivunau o sa tuberi mai kina. Mai na nomu vakabauta, o sa na vakayacora kina na veika dodonu, mai na nomu lomani rau tale ga o Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito. Ni da wasea na noda ivakadinadina, eda serelaka kina vei ira era rogoca na veika e vakila tu na lomada kei na noda tudei e na veika me baleti Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito. Eda soli ivakadinadina tale ga mai na noda ivakarau, noda isulusulu kei na veika eda dau vakayacora. Ni da digia tiko na veika dodonu, eda sa dusimaka tiko vei ira na tani ni sa tu vei keda na ivakadinadina kei Jisu Karisito, kei na nona kosipeli.
3. Veivosakitaka na vuna e bibi kina vei keda me da dau vulica tiko ga kina na veika e baleti Jisu Karisito. Vakamacalataka ni da dau ucui ira tiko eda dau vakaliuci ira eda kila, eda doka, ka vakarokorokotaka. Eda torova yani na gone turaga o Jisu Karisito, ka ucui koya vakavinaka cake ni da vulica na veika e baleti koya, ka tovolea me da muria tiko na we ni yavana.
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “He Sent His Son” (*Children’s Songbook*, t. 34), “This Is My Beloved Son” (*Children’s Songbook*, t. 76), se “Had I Been a Child” (*Children’s Songbook*, t. 80).

iTinitini

iVakadinadina Soli ivakadinadina e na veika veika talei ka dina ni nona bula vakalou o Jisu Karisito.

iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai wase 11, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Veituberi o Jisu Karisito vei ira na Nifai E na iVakavuvuli ni Kalougata

iNaki ni Lesoni

Me ra kila kina na lalai ni na veitotaki sara vei ira me ra ucuya vinaka na Tamada Vakalomalagi kei koya na Luvena, na iVakavuvuli ni Kalougata ka a veituberi kina o Jisu Karisito vei ira na Nifai.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai wase 12 kei na 13. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na "Vakarautaka Nomu Lesoni," t. vi. kei na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-45, Vunau o Jisu kina Muaira ni Vuravura, (iYaloyalo Taurivaki e na Kosipeli 316; 62380).

**Yavu Matau
ni Lesoni**

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Me ra veisasa na gone. Ke lutu cala tiko e dua na gone, mo qai kena ikasa o iko. Kerei ira na gone me ra vakarogoca mada na idusidusi taucoko o na solia vei ira, me ra nanuma vinaka tiko ka qai vakamura e na kena veitarataravi ka a soli kina vei ira.

1. Drau lululu mada, ka tukuna vua na kemu ikasa na yacamu taucoko.
2. Tucake ka tukuna vua na kemu ikasa e dua na ka o taleitaka me baleti koya.
3. Mo vuki cawiri vakadua ka qai tukuna vua na kemu ikasa e dua na ka o taleitaka me baleti iko.
4. Vakataroga vua na kemu ikasa na parofita e taleitaka vakalevu duadua mai na iVola i Momani.
5. Mo dabe ka qai roqoliga.

Kerea me ra vakayacora sara na gone. Ke dredre vei ira na gone me ra nanuma tiko na veika taucoko e sa tukuni oti mai, mo tukuna tale vei ira, ka qai tovolea me ra vakayacora taucoko tale. Vakamacalataka ni ra na rawa ni nanuma vinaka na gone na veika e tukuni vei ira ka vakayacora na veika e tukuni, kevaka e vakayacori tiko vakawasoma. Ni da vakayacora tiko ga na ivakavuvuli nei Jisu Karisito e na noda dui bula, eda sa na vulica kina me da ucuya vakavinaka cake tiko na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena.

Vakamacalataka ni a talevi Amerika o Jisu Karisito ni sa tucake tale mai na mate. Me qai laki digitaki iratou kina na nona tisaipeli e le tinikarua, ka veituberi kina vei ira na Nifai e na ivakavuvuli ga ka a veituberi kina vei ira mai Jerusalemi e na Vunau mai na Ulunivanua (raica Maciu wase 5–7). E vakatokai na ivakavuvuli eso oqo me iVakavuvuli ni Kalougata, ka rui bibi sara kina noda bula. Na vosa *beautitide* ka cavuti tiko me yacana vakaVavalagi, e kena ibalebale na *marau se kalougata*.

Tikina Vakaivola
Tabu

Mo vakaraitaka na iyaloalo Sa Veituberi tiko na Karisito e na Muaira kei Vuravura, ka qai vakavulici ira na na gone mai na veika e tukuni tu e na 3 Nifai wase 12 kei na 13, me baleta na nona veituberi o Jisu Karisito e na iVakavuvuli ni Kalougata. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakabibitaka ni a vakavulica vei keda na iVakabula na sala me da ucui koya cake kina vakavinaka, kei koya na Tamana.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka e tukuna tiko vei ira na Nifai o Jisu Karisito me ra vakarogoca ka vakamura? (3 Nifai 12:1.) Na cava beka na vuna e bibi kina vei keda me da vakarogoci ira na noda iliuliu ni Lotu edaidai?
- Na kalougata cava e noda mai na noda papitaiso? (3 Nifai 12:2.) Na cava beka e dodonu me da vakayacora me qai vukei keda kina na Yalo Tabu?
- Na cava beka na ibalebale ni “yaloyalomalumalumu”? (3 Nifai 12:3. Dau vakarorogo, era sega ni dokadoka, se viavialevu.) Me da vakavutukanataka beka vakacava vua na Tamada Vakalomalagi ni da dau vakarorogo? Dusimaka ni yali na vosa “ka lako mai vei au” e na tikina e 3 mai na kena itukutuku e na iVola Tabu, ka vukei keda sara vakalevu me da kila rawa kina na ibalebale ni iVakavuvuli ni Kalougata.

Sa tuberi keda na iVakabula me da veivutuni ka lako yani vua “me vaka e dua na gone lailai” (3 Nifai 9:22). Mo dusimaka vei ira na idusidusi vinaka ni ivakarau o sa raica vei ira na gone yadudua. Vakabibitaka na vakarorogo e na kalasi, me ra gumatuataka tiko na vuli, ka me ra vukei ira tale ga na kena vo e na nodra vuli tiko.

Wilika na 3 Nifai 12:4. Mo veiwasei vei ira e na nomu a kune vakacegu e na dua na gauna mai na veivakauqeti ni Yalo ni Turaga. Mo sureti ira na gone me ra veiwasei e na veigauna era sa vakacegui mai kina vakayalo.

- Na cava beka na ibalebale ni yalomalua? (3 Nifai 12:5.) Me dau malumu na nomu itovo ka dauloloma, me dau maqosa na nomu lewa. Me da kune kalougata beka vakaevei, oi keda kei ira na tani, mai na noda yalomalua?
- Na cava beka na ibalebale ni viakania se viagunuva na ivalavala dodonu? (Me da dau gadreva na ivalavala dodonu me vaka ga na noda dau viakana se viagunu.) Na cava soti e yalataki vei keda kevaka eda viakania se viagunuva na ivalavala dodonu? (3 Nifai 12:6.)

- Na cava na ibalebale ni dauloloma? (3 Nifai 12:7. Me da dauveivosoti, yalovinaka, ka veilomani.) Na cava e yalataki vei keda ni da dauloloma? E rawa ni o veiwasei eke e na nomu veivosoti vua e dua, kei na veika e vakatuburi mai lomamu e na nomu sa vakayacora mai.
- Na cava na ibalebale ni yalosavasava? (3 Nifai 12:8. Me da dina ka dodonu, me savasava tu na lomada kei na noda vakananau, me da taleitaka na veika vinaka, vakanadakuya na veika tawa dodonu se na ivalavala ca mai na noda vakasama kei na noda ivalavala.) Na idusidusi cava soti beka e tu me baleta na noda digia na veika vinaka mai na ivalavala e tawa dodonu? E na vukei keda vakacava na noda vakamura tiko na ivakavuvuli ni kosipeli me da yalosavasava tiko kina?
- Na cava na ibalebale ni dautataro? (3 Nifai 12:9.) Na cava soti beka e sa yaco oti mai, o rawa ni a veisautaka ke o a dautataro? E na vakaevei beka na ituvaki ni lomamu ni o sa dautataro?
- Na cava beka e a yalataka na iVakabula vei ira era sa vakararawataki (vakasewasewani, vakalialiai, se veivalitaki) e na vuku ni nodra ivakadinadina me baleti koya? (3 Nifai 12:10–12.) O bau kila beka e dua ka sa vakararawataki mai na vukuna na iVakabula? Mo veiwasei mada e na dua na gauna o tudei kina e na kena taqomaki na veika dodonu, se mai vua e dua o kila, ni ra veivakalewai tiko vua o ira na tamata?
- Na cava na ibalebale ni noda okati me da masima kei vuravura? (3 Nifai 12:13. Raica na itavi 4 ni veivakabulabulataki.) Me vakatautauvatataki beka vakaevei kina masima na nomu idusidusi vinaka ni ivakarau vei ira na tani?
- E na vakaevei beka na rarama mai na dua na kadrara ka cobori tiko e na dua na vokete se kuro? (3 Nifai 12:14–16.) E na sala cava soti e rawa ni o veivakararamataki kina mai na nomu rarama (se idusidusi)? Sa cina rarama beka vakaevei kina nomu bula na nona idusidusi e dua na wekamu?
- Me da laki ucui Tamada Vakalomalagi vakaevei, kei Jisu Karisito, mai na noda vakamura tiko na ivunau? (3 Nifai 12:48.)
- Na cava beka na vuna e bibi kina vei keda me da veivosoti vei ira na tani? (3 Nifai 13:14–15.)
- Na cava beka e rawa ni da vulica me baleta na noda qarava na lolo mai na 3 Nifai 13:16–18?
- Na cava o nanuma ni ibalebale ni ivakaro “Dou kakua ni kumuna vata vei kemudou na i yau e vuravura . . . la, mo dou kumuna vata na nomudou i yau mai lomalagi”? Na iyau cava soti e rawa ni da kauta tiko mai na bula oqo kina bula ka tarava? Na iyau cava soti e bibi tiko vei keda e na gauna oqo, ka sega ni da na kauta rawa tiko kei keda?
- Na cava beka na vuna e soli ivunau kina vei keda o Jisu Karisito? (3 Nifai 12:20.) Na cava soti beka na ka o sa vulica mai na iVakavuvuli ni Kalougata eso oqo, kei na veika dina tale eso, me vakaqacotaka na nomu ucuya cake tiko na iVakabula?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vola na iulutaga e rua Sa kalougata o ira kei na Yalayala e na papa ni volavola. Vola 3 Nifai 12:3, 3 Nifai 12:4, me yacova sara na ikatini ni tikina e na tini na tikiniveva, ka qai veisoliyaka vei ira na lewe ni kalasi. Me ra qai wiliwili mai na tikiniveva e tiko vei ira, ka qai tukuna mai na yalayala me baleta na iVakavuvuli ni Kalougata yadudua. Vola tiko e na kena ituvatuva e na papa ni volavola. Vakabibitaka na “lako vei Karisito,” e na nomu vakamacala tiko e na iVakavuvuli ni Kalougata eso.) Ni sa oti na kena qaravi na veika oqo, me vaka oqo na ituvatuva e volai tu e na papa ni volavola:

<u>KALOUGATA O IRA</u>	<u>YALAYALA</u>
sa yalomalumu ka lako mai vei Jisu Karisito	ni sa nodra na matanitu vakalomalagi
sa dautagi	ni ra na vakacegui
sa yalomalua	ni ra na taukena na vanua
sa viakania ka viagunuva ka ivalavala dodonu	ni ra na vakasinaiti e na Yalo Tabu
sa dauloloma	ni ra na lomani
sa yalosavasava	ni ra na raica na Kalou
sa dautataro	ni ra na vakatokai me luve ni Kalou
sa vakacacani e na vuku ni iVakabula	ni sa nodra na matanitu vakalomalagi

2. Veivosakitaka ka vulica me ra cavugusutaka rawa na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta.
3. Tarogi ira na gone lalai e na sala cava e rawa ni ra bula muria kina e dua vei ira na iVakavuvuli ni Kalougata oqo, ka me tuvai na veika era tukuna mai e na papa ni volavola. Vakauqeti ira na gone me ra digitaka ga e dua na iVakavuvuli ni Kalougata me ra goleva e na macawa oqo. Mo qai veisoliyaka sara vei ira na gone na tikiniveva ka volai tiko kina “Au na _____ vakalevu cake e na macawa oqo.” Solia vei ira me ra vakalewena na tikina ka lala tiko, ka qai duikauta ki na nodra veivale.
4. Vakaraitaka vei ira na lalai na masima o sa vakarautaka tiko. Vakamacalataka ni sa dau vakayagataki mai na vica vata na drau na yabaki na masima me kana vinaka kina se me tarova na kena ca vakatotolo na kakana. Me vaka ga na kena taqomaki na kakana mai na masima me kakua kina ni ca, e na taqomaki tale ga na noda veiwekani voleka kei Tamada Vakalomalagi kei koya na iVakabula, ni da vakamura na nodrau ivakavuvuli kei na veiyalayalati. Me vaka ga kena kana vinaka cakena kakana ni vakamasima, eda na vakaikuritaka na vinaka ni vuravura e na noda bula dodonu tiko. Tarogi ira na gone e na taro eso oqo:
- Na ivalavala dukadukali cava kei vuravura (se wiwi ni bula) e rawa ni vakawiwitaka na noda veimaliwai kei na noda iVakabula?
 - Me vaka ga ni dau seyavu tale ga na kamikamica ni masima (kena ikanakana) e na gauna e vakatanitaki kina mai na kena duka, na cava

beka e na yacovi keda kevaka eda laiva na veika dukadukali (vakanananu dukadukali, noda galele kina kei na veika eda vakayacora) me curu mai kina noda bula?

5. Ke o sega ni veitauri tiko e na leseni oqo e na Siga Tabu ka sega ni Siga Tabu ni lolo, mo vakarautaka tiko e so na kakana me vaka na popcorn me vakamasima vinaka tiko, kei na kena me sega ni vakamasima (mo tarogi ira na nodra itubutubu na gone me kakua ni lako vakaca vei ira na nodra kania na popcorn), ka me ra tovolea na kena duidui. Vakamacalataka na kena bibi na masima kina veikakana eso. Vukei ira na lalai me ra kila ni dodonu me da yavutaka na noda bula e na ivalavala vaKarisito, ka dau veiqaravi vei ira na wekada kevaka eda vinakata tiko me da masima kei vuravura.
6. Wilika na tikiniivola oqo. Me ra laveliga na gone e na gauna e ra rogoca kina na gone na kena tukuni se cavuti na kitaka.

“Oqo na noqu i vakavuvuli; ia dou sa kila na ka sa dodonu mo dou kitaka e na noqu lotu; ia na ka kece ga dou sa raica ni’u sa kitaka, mo dou kitaka tale ga; io mo dou kitaka na ka kece ga dou sa raica ni’u sa kitaka.

“Dou sa kalougata kevaka dou sa kitaka na veika oqo, ni dou na laveti cake e na siga mai muri” (3 Nifai 27:21–22).

Vakamacalataka ni kevaka eda vakayacora na veika e sa vakarota vei keda na iVakabula, eda na kune kalougata kina mai vua. Sai koya oqo e dua na lewa tawacava, ni da na kune kalougata mai na noda talairawarawa. Mo qai wilika ka veivosakitaka na V&V 130:20–21.

7. Vakaraitaka na kena iyaloalo o Spencer W. Kimball, na ikatinikarua ni Peresitedi ni Lotu, ka talanoataka vei ira na gone na malanivosa e dau iwewe voli ni gusuna: “Mo kitaka.” Sa kila deivaki tu o Peresitedi Kimball ni sega ni kilikili wale ga me da kila na ivakavuvuli nei Jisu, me da dau vakayacora sara. Talanoataka na kena italanoa o Peresitedi Kimball kei na sere “Au Luve ni Kalou.”

“E na yabaki 1957, e a kerei Naomi W. Randall kei Mildred T. Pettit na Matabose ni Veiliutaki vei ira na Lalai me rau [vola e dua na sere me talaucaki kina na kena kilikili me ra tuberi o ira na lalai e na kosipeli]. Me qai talanoa kina e muri o Naomi Randall: ‘Au mani tekiduru e na yakavi o ya, ka cavu masu me rogoci na noqu vakatakekere vua na Tamada Vakalomalagi, me vakavukui au e na vosa e dodonu me qaqana. Ni rauta na 2 na kaloko e na matakacaca, au yadravuki mai ka veinanuyaka voli na qaqa ni sere. Sa lasika mai ki na noqu vakasama na vosa eso, ka’u mani duri cake kina, ka vakavola na veivosa eso oqori e na kena vakavotui tiko mai vei au. Segga wale ni dede sa tuvai rawa sara e tolu na qaqana kei na kena koresi. Au mani sukava tale na veika au sa vola tu oqori, me’u tugana tale mada na ilutua ni vosa oqori, ka lesu tale ki na noqu rumu ni moce me’u baci laki tekiduru tale vei Tamaqu mai Lomalagi, ka me’u laki talaucaka vua, “Vinaka vakalevu”. . . .

“E a volai e liu me qaqa ni koresi na ‘Teach me all that I must know / To live with him some day.’ Ni sa oti e vica na yabaki mai na kena tabaki na sere, ka se lewe voli ni Kuoramu ni Lewe Tinikarua na iApositolo o Spencer W. Kimball, e a donuya tiko na lotuvakayabaki ka ra lagata kina na gone era lewe ni Lalai na sere oqo. E talanoataka o Naomi Randall: ‘E na nona ilakolako ki vale, e qai rau veivosakitaka kei na lewe ni Matabose Veiliutaki

vei ira na Lalai ka rau sala vata tiko, ka qai vakaraitaka na nona taleitaka vakalevu na sere, ia e mani tukuna ni dua ga na vosa e votovotoa toka vua na kena cavuti tiko e na koresi. E mani kerea kina me bau nanuma o Sister Randall na ikatolu ni iyatu vosa ni koresi ka tukuni tiko kina “Teach me all that I must know” me “Teach me all that I must do.” E mani ciqomi sara na veika e vakacadrava mai oqori.

“Au mani vakananuma voli se cava au a sega kina ni vakacuruma na vosa oqori e na kena se qai buli na qaqa ni sere. Ia ni sa mai toso tale tiko na gauna, sa qai vakalasikati mai vei au ni kena imoimoi vinaka ni kena vukici na sere oqori, me vaka e inaki ni Turaga, me rawa kina ni ra vuli o ira na lewe ni Lotu raraba, me tudei sara tiko ki lomadra ni sega ni kena icavacava oqori me ra kila wale ga na kosipeli, mai na nodra kitaka e veisiga na lewa ni Turaga, ka dau vakamuraia na ivunau ka na veivuke vakalevu sara me da yacova rawa na icavacava tawamudu eda nanamaki tiko kina” (mai na Karen Lynn Davidson, *Our Latter-day Hymns*, t. 303–304).

Me ra dui vola na gone na “Kitaka sara” e na dua na tikiniveva ka me ra qai kauta tiko ki vale.

8. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Want to Live the Gospel” (*Children’s Songbook*, t. 148), “Love One Another” (*Children’s Songbook*, t. 136) “The Things I Do” (*Children’s Songbook*, t. 170), ikatolu ni qaqaana, “Nephi’s Courage” (*Children’s Songbook*, t. 120), “Au Luve Ni Kalou” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 58), se “Dina Tu Ga E Veisiga Kece” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, n. 34).

iTinitini

iVakadinadina	Mo wasea na nomu ivakadinadina ni da na kune kalougata vakalevu mai na nodra vakamuraia tiko na iVakavuvuli ni Kalougata, kei na ivunau tale eso, ka me da ucui koya yani vakavinaka na Tamada Vakalomalagi.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai 12:3–24, 39–48, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Veivakabulai o Jisu vei ira na Tauvimate kei Ira na Gone

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone ni sa lomani keda yadudua o Jisu Karisito, ka me ra vakauqeti kina me ra donuya na marau mai na nodra vakabauti koya.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai wase 17. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na "Vakarautaka Nomu Lesoni," t. vi. kei na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Masima.
 - b. iYaloyalo 4-46, Vakabulai ira na Nifai o Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 317; 62541); 4-47, Masumasu kei ira na Nifai o Jisu (62542); kei na 4-48, Sa Vakalougatataki Ira na Gone e na Kawa i Nifai o Jisu.

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Me ra dramica vakalalai na gone na masima, ka qai kerei ira me ra vakamacalataka na kena ikanakana vua e dua e se sega ni bau tovolea vakadua. Me ra kakua ni vakamacalataka mai na kena ikanakana me "vaka na masima" ka ni na sega ni kila o koya e se bera ni bau tovolea vakadua ka me ra kila kina na kena ibalebale. Vakamacalataka ni dau dredre e na so na gauna me da vakamacalataka e so na ka e na vosa e rawa ni ra kila o ira tale e so. Sa vuabale dina na nodra marau na Nifai ni sa talevi ira yani o Jisu Karisito, me ra qai kaya kina, "Ia sa sega na gusu me tukuna, sega na yalo me sereka, ka sega e dua me vola rawa na ka levu ka veivakurabuitaki keimami a raica ka rogoca e na masu i Jisu" (3 Nifai 17:17). Tukuna vei ira na lalai me ra raivakatayaloyalotaka na veika e na yaco e na lesoni oqo, me rawa kina ni ra vakila ka ciqoma rawa e na nodra vakasama na veika dina ka na sega ni cavuti rawa vakavosa.

Tikina Vakaivola Tabu

Mo taurivaka e na kena gauna e veiganiti na iyaloyalo eso, ka tuberi ira na gone e na veika e tukuni me baleta na nona vakabulai ira na tauvimate o Jisu, kei na nodra vakalougatataki na gone, me vaka e volai tiko e na 3 Nifai wase 17. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na "Veituberi mai na Vosa ni Kalou," t. vii.) Vakabibitaka tiko na vuabale ni nona loloma na iVakabula vei ira na tamata, ka sega na vosa me vakamacalataki rawa kina.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vakaraitaka o Jisu Karisito vei ira na tamata me vukei ira me ra kila vinaka na veika e tuberi ira kina? (3 Nifai 17:3.) Na cava e tukuni tiko kina me da vakasamataka na veika eso e lomada? (Me da vakananuma vakatitobu e dua na ka.) Na cava beka na vuna e vakabibitaki tiko kina me da vakasamataka se vakananuma tiko vakatitobu ka qai masulaka na veika era vakaivaqataki keda kina o ira na noda iliuliu ni Lotu, kei ira na noda qasenivuli?
- E vei beka na vanua e tukuna na iVakabula ni na lako kina, ni sa talevi ira oti na Nifai? (3 Nifai 17:4.) E vakavutukanataki beka vakaevei ekena nona loloma o Jisu vei ira taucoko na luvena na Tamada Vakalomalagi?
- Na cava beka era qai vakayacora o ira na tamata ni sa tukuna vei ira na iVakabula ni sa vakarau me lako? (3 Nifai 17:5.) Na cava beka e qai vakayacora me vakavutukanataka kina na nona lomani ira? (3 Nifai 17:6–8.)
- Na cava e tukuna o Jisu Karisito, ni vuna era na vakabulai kina o ira na tamata? (3 Nifai 17:8.) Na cava beka na vuna levu e sega ni dau vakayacori rawa kina na veika mana? (Ica 12:12, 18.)
- Era vakaraitaka vakaevei o ira na Nifai na nodra vakavinavinaka e na nona veivakabulai o Jisu Karisito vei ira na tauvimate? (3 Nifai 17:10.) E na gauna cava e dodonu mo vakavinavinaka kina vei Tamada Vakalomalagi kei Jisu? Mo dau vakaraitaka vakaevei na nomu vakavinavinaka e na vuku ni veivakalougatataki o sa donuya tiko mai?
- Ni sa vakabulai ira na tauvimate o Jisu Karisito, na cava e qai vakarota vei ira me ra vakayacora? (3 Nifai 17:11.) Na cava beka e qai vakayacora e na nodra sa kau yani vua o ira na gone lalai? (3 Nifai 17:13–15.) Na cava beka na vuna e sega kina ni volai na vosa ni nona masu vei Tamada Vakalomalagi? (3 Nifai 17:16–17.)
- Na cava beka na vu ni nona tagi o Jisu? (3 Nifai 17:20–21.) Sa dau vakavure marau vakaevei vei iko na kosipeli? E vakavutukanataka vakaevei na nona loloma vei ira na lalai? (3 Nifai 17:21.) E na vakaevei tu beka na ituvaki ni lomamu ke mokoti iko yani na gone turaga o Jisu Karisito, me vakalougatataki iko, ka masulaki iko vei Tamada Vakalomalagi?
- Ni sa vakaroti ira na itubutubu na iVakabula me ra raici ira na nodra lalai, na cava beka e qai vakaraitaki vei ira na nodra itubutubu? (3 Nifai 17:23–24.) Na cava beka na ibalebale ni nodra mai qaravi ira? (Me ra mai veivuke se veiqaravi e na veilomani.) Na cava beka e rawa ni da vakayacora me da veiqaravi kina?

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Wilika ka veivosaki e na itukutuku oqo nei Peresitedi Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu:

“Au yalataka kina oqo vei kemuni na gone lalai dau lomani, ni ra na veiqaravi tale ga vei kemuni o ira na agilosu. O ni na sega beka ni raici ira e matamuni, ia era sa na tiko ga e tikimuni me ra dau veivuke vei kemuni, ka na rawa ni o ni na vakila na nodra volekati kemuni tiko. . . .

“Kemuni na gone lalai dau karoni, sa talai kemuni mai vuravura o Tamada Vakalomalagi e na gauna oqo ni o ni okati me Nona cauravou se goneyalewa yaloqaga. Sa kila deivaki tu mai ni sa curuseti vuravura tu edaidai na ivalavala ca, ka sa kila deivaki tale ga ni o ni na dau talairawarawa ka yalo dina vua” (mai na Conference Report, Epr. 1989, t. 105; se *Ensign*, Me 1989, t. 83).

2. Wilika vata na 3 Nifai 17:20–21. Kerei ira na gone me ra digia e dua na vosa se malanivosa mai na veitikina oqo, ka ra nanuma ni bibi, ka me ra qai veiwasei e na vosa se malanivosa era sa digia.

3. Kerei ira na gone lalai me ra vakananuma na gauna era marau vakalevu duadua kina e na nodra bula. Tarogi ira e na veika oqo me baleta na gauna oqori:

- Na cava beka o a vakayacora tiko?
- Na cava beka e a vakamarautaki iko?
- Na cava beka na vuna e marau sara kina vakalevu kevaka eda bula tiko me vaka e vakaraitaka vei keda o Jisu?
- Na cava beka o dau marau kina ni o tiko tikivi ira e so ga na nomu itokani kei iratou na nomu lewe ni vuvale?

Vakamacalataka ni da sa dau vinakata ga me da veivolekati tiko kei ira eda veilomani ka ra dau lomani keda. Ia, kevaka eda muria na ivunau, e rawa ni da bula vata kei Tamada Vakalomalagi kei Jisu kei na noda vuvale me tawamudu. Me qai yaco oqo me ivurevure ni noda marau levu ka rawa ni da donuya.

4. E na vuku ni nodra sega ni vakarau vinaka tu o ira na Nifai era sosoqoni vata yani ki Vanuasautu, e sega ni qai tukuna rawa vei ira na iVakabula na veika e vinakata na Tamada Vakalomalagi me ra kila. Na cava e qai vakarota o Jisu vei ira? (Me ra qai vakalewena na tikina lala o ira na gone mai 3 Nifai 17:3.)

la mo dou lako mada ki na
nomudou veivale ka vakasamataka e
lomamudou na veika au sa tukuna ;
ia mo dou kerea vei Tamaqu e na
yacaqu me vakatakila na kena ibalebale. (3 Nifai 17:3.)

Ni sa mai cava e dua na lotuvakayabaki, lotu ni sakaramede, se soqoni ni Lalai, na cava beka e dodonu mo vakayacora mo kila vinaka kina na veika o sa qai rogoca oti?

5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Had I Been a Child” (*Children’s Songbook*, t. 80), se “When He Comes Again” (*Children’s Songbook*, t. 82).

iTinitini

- iVakadinadina Mo vakadinadinataka vei ira na nodrau loloma dina o Jisu Karisito kei Tamada Vakalomalagi vei ira taucoko na lalai ka na rawa ni da na laki donuya tale na kalougata levu me da laki bula vata kei rau kevaka eda dau vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai wase 17, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Vakatikora na Sakaramede o Jisu Karisito vei Ira na Nifai

iNaki ni Lesoni

Me ra vakauqeti kina na gone me ra dau nanumi Jisu Karisito, me rawa kina ni tiko kei ira na nona Yalo Tabu.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai 18:1–14. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
 2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
 3. Vola na vosa eso oqo e na so na tikiniveva (se me volai ga e na papa ni volavola):
 - Butobuto*
 - Vakacacani na veivanua*
 - Domo*
 - Mawe ni nona mavo*
 - Agilos*
 4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-43, Rairai na Karisito vei ira na Nifai (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 315; 62047); 4-46, Vakabulai ira na Nifai o Jisu 317; 62541); 4-47, Masumasu kei ira na Nifai o Jisu (62542); kei na 4-49, Ni sa Tucake Tale ko Jisu Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 239; 62187).
-

**Yavu Matau
ni Lesoni**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Tarogi ira na lalai e na veika bibi e ra donuya mai e na nodra bula. Tarogi ira se cava e vukea me ra nanuma tiko kina na veika e a yaco oqo.

Vakaraitaka na iyaloyalo ka tuvai tu e na iwasesewase ni lesoni “Me vakarautaki” kei na vosa eso o sa vakarautaka yadudua tiko. Tarogi ira na lalai se iyaloyalo se vosa se malanivosa cava e vukea me ra nanuma na nona lako oqo o Jisu. Vakamacalataka ni na golevi tiko e na lesoni oqo na veika e vakayacora o Jisu me vukei keda me da nanumi koya tiko.

**Tikina Vakaivola
Tabu**

Mo veituberi e na itukutuku mai na 3 Nifai 18:1–14. Taurivaka e na gauna e veiganiti kina na iyaloyalo. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

**Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli**

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vakarota o Jisu Karisito me ra kauta mai o ira na nona tisaipeli? (3 Nifai 18:1.) Na cava beka e qai cakava o Jisu kina madrai? (3 Nifai 18:3–4.) Na cava beka e a cakava me baleta na waini? (3 Nifai 18:8–9.)
- Na cava beka e dodonu me tu vua e dua na cauravou ni se bera ni qai vakarautaka masulaka, ka veisoliyaka na sakaramede vei ira na lewe ni Lotu? (3 Nifai 18:5.) O cei soti beka e ra dau vakarautaka, vakacabora, ka veisoliyaka na sakaramede e na nodatou tabana levu?
- Na cava e dusimaka vei keda na sakaramede me da vakananuma? (3 Nifai 18:7.) Na cava e vukei keda kina na wai e na sakaramede me da vakananuma? (3 Nifai 18:11.)
- O cei beka eda yalayala tiko vua ni da vakayagataka na sakaramede? (3 Nifai 18:7.)
- Na cava beka e yalataka vei keda o Jisu Karisito ni da dau nanumi koya tiko? (3 Nifai 18:7.) Na cava na ibalebale ni tiko kei keda na nona Yalo Tabu? (Eda na dau tuberi ka vukei mai vua na Yalo Tabu.) Na cava beka e rawa ni da dau vakayacora e na loma ni macawa me dau nanuma tiko kina na iVakabula, me rawa ni tiko kina kei keda na nona Yalo Tabu?
- Ni ra vakaivotavota e na sakaramede na lewe ni Lotu, na cava beka era vakadinadinataka tiko vei Tamada Vakalomalagi? (3 Nifai 18:10.) Na cava na kena ibalebale me da talairawarawa kina nona vosa? Na ivunau cava soti e vinakata o Tamada Vakalomalagi me da talairawarawa kina? Me ra qai kerei na gone me ra digia lo tiko vakaiira na ivunau era gadreva me ra talairawarawataka?
- Ni da vakayagataka na sakaramede, na veiyalayalati cava beka eda vakananuma tiko ka vakavouia? (3 Nifai 18:11.) Me rawa vakaivei ni da laki bula torocake mai na noda vakananuma voli na veiyalayalati eso eda vakayacora mai na papitaiso? (Mosaia 18:10.) Soli ibole vei ira na lalai me ra dau vakarogoca vakavinaka na masu ni sakaramede, ka dau vakasamataka vinaka na sala eso e rawa ni ra maroroya kina vakavinaka e na loma ni macawa mai oqo na nodra veiyalayalati ni papitaiso.
- Eda vakalougatataki beka vakaivei mai na noda kania na madrai se gunuva na wai ni sakaramede e na bula kilikili? (3 Nifai 18:12–14.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me ra wilika na gone na masu ni sakaramede mai na Moronai 4:3 kei na 5:2. Tarogi ira na lalai e na sala eso me ra vakavakarau vinaka kina me baleta na sakaramede. E rawa ni o vakamura na veika e dusimaki tiko oqo, kevaka era gadreva tiko na gone na veivuke.
 - Lagata tiko na qaqa ni sere ni sakaramede.
 - Vakarogoca vinaka na qaqa ni masu ni sakaramede.
 - Vakananuma na nona loloma na iVakabula, na veika rarawa e sotava, na nona mate, tucake tale, kei na nona ivakavuvuli.
 - Vakananuma na noda veiyalayalati kei Tamada Vakalomalagi.

2. Mo veiwasei e na nomu a sotava mai na veivakauqeti ni Yalo Tabu. Ke dua tale ga vei ira na gone e so sotava mai na tikina vakayalo vakaoqori kei na Yalo Tabu, me qai sureti tale ga vei ira me ra veiwasei kina. Mo veivuke e na nodra kila na gone ni sa gadreva o Jisu Karisito me ra dau vakila tiko mai na nodra sa kunea vakaira na veivakauqeti ni Yalo Tabu e na nodra dui bula. Veivosaki e na nona tagonivoso oqo o Peresitedi Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Lotu: “Eda dau rogoca vakawasoma na vosa ni Turaga mai na noda vakila e lomada. Kevaka eda dau yalomalumumu ka nanamaki tiko, e na vakauqeti keda vakawasoma mai na kena tarai tiko na lomada. Na vuna gona oqori e dau laveti keda cake ki na marau e uasivi na veivakauqeti kei na tatara vakayalo, me dau dau vakaturuma sara na wai ni matada e na so na gauna” (*The Teachings of Ezra Taft Benson*, t. 77).
3. Digia e dua na serenilotu kilai levu se sere ni Lalai me ra vakauutaka ni ra droinitaka tiko na gone e dua na ka me ra nanuma tiko kina na iVakabula e na gauna ni sakaramede. E rawa ni digitaki na ivakatakarakara ni nona tiko e na Were o Kecisemani o Jisu Karisito, o Jisu Karisito Vei Ira na Nifai, se dua na veivakalougatataki ka ra na marautaka vakalevu na gone e na nodra bula, kei na so tale. Mo vakauqeti ira me ra vakananuma tiko ga na iVakabula e na gauna ni sakaramede.
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Reverently, Quietly” (*Children’s Songbook*, t. 26), “He Sent His Son” (*Children’s Songbook*, t. 34), “To Think About Jesus” (*Children’s Songbook*, t. 71), se “The Sacrament” (*Children’s Songbook*, t. 72).

iTinitini

iVakadinadina	Vakaraitaka na iyaloalo O Jisu Karisito ni sa Tucake Tale. Wasea na nomu ivakadinadina ni gauna eda dau nanumna kina me da muria tiko kina na nona ivunau, e na qai tiko kei keda na nona Yalo Tabu.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai 18:1–14, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Veituberi o Jisu Karisito vei ira na Nifai me ra Dau Masu

Lesoni
37

iNaki ni Lesoni Vakauqeti ira na lalai me ra dau masu me taqomaki ira mai na nodra temaki.

- Me Vakarautaki**
1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai 18:15–25; 19; 20:1. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
 2. iKuri ni wilivola: Alama 13:28–29, Maciu 26:41, kei na Vunau kei na Veiyalayalati 31:12; 61:39.
 3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
 4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-47, Masumasu kei ira na Nifai o Jisu (62542), and 4-50, Masu Vakavuvale (66275).

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Mo talanoataka na veika oqo mai vei Elder Rex D. Pinegar, me baleta na kena qaravi e dua na masu vakavuvale:

“E na dua na mataka e na vica na yabaki sa oti au a kauti iratou tiko na noqu vuvale e na motoka e na ilakolako ni vakacagicagi. Sa duatani na nodratou marau na neirau goneyalewa lewe va ni keitou sa volekata yani na iualesu ki na rara ni igadigadi. Qai laki mudu ga vakasauri na nodratou dredre kei na mamarau ni sa galu vakasauri na domo ni neitou idini ka laki kele galugalu sara ki na igole me keitou lesu kina sala rabailailai. Era cacawiwi e yasai keitou na motoka ni donuya tiko na osooso ni sala, ni’u tovolea tiko me yavala tale na neitou motoka. Ia, ni keitou sa qai kila ni sa na sega ni yavala rawa tale na neitou motoka, keitou sa mani curu mai tuba ka laki kumuni vata toka e na tutu ni sala me cabo kina na neitou masu.

“Ni keitou tacake mai na neitou masu, keitou raica sara e dua na turaga bulitaki vinaka kei na luvena ni rau veigoleyaki tiko mai e na nodrau motoka ni osooso na sala ka rau mai kele sara e yasa i keitou. E na vo ni mataka oqo, ka yacova yani na yakavi o ya, rau mai vukei keitou voli o rau na turaga e na veisala kece ga e vuqa. Rau kauti keitou, kei na neitou iyaya ki na rara ni igadigadi. Rau vukei au me dua na lori ni veitui me baleta na neitou motoka; rau kauti keitou ki na kabani ni motoka me keitou laki raica mai kina e dua na isosomi ni motoka e na kena redetaki mai. Rau volia na wainigunu liliwa kei na kakana eso me baleti iratou na noqu vuvale, ka me rau wawa tiko kei iratou na noqu vuvale me yacova ni’u sa qai laki suka mai e na vica tale na aua ki muri.

“Keitou vakila dina ni rau sa isau dina ni neitou masu o rau na turaga oqo, me vaka keitou qai tukuna vei rau e na neitou sa qai vakamoce, ka tovolea me keitou dolea e na vakavinavinaka na veika e rau vakayacora. Me qai kaya mai o tama, ‘E na veimataka taucoko au dau masulaka vua na noqu Turaga vinaka, ni kevaka e dua e gadreva tu na veivuke, mo ni yalovinaka ka bau dusimaki au yani kina’ ” (mai na Conference Report, Okt., 1991, t. 54–55, se *Ensign*, Nov., 1991, t. 39).

Sureti ira na lalai me ra veiwasei e na veika era sa donuya mai me baleta na nodra masu vakaiira kei na masu vakavuvale.

Tikina Vakaivola
Tabu

Mo taurivaka e na gauna e veiganiti kaya na iyaloalo me ra tuberi kina na gone e na itukutuku ni nona veituberi tiko o Jisu Karisito vei ira e lewevuqa na Nifai, me vaka e volai tu e na 3 Nifai 18:15–25; 19; 20:1. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava na vuna e vinakata kina o Jisu me da dau masu tiko ga? (3 Nifai 18:15, 18.)
- Me da dau masu vei cei? Me da masu e na yaca i cei? (3 Nifai 18:19; 19:6–8.)
- Ni da masumasu e na vakabauta me baleta na veika e ganiti keda, na cava beka e sa yalataki oti tu vei keda? (3 Nifai 18:20.) Vukei ira na lalai me ra kila vinaka ni sa dau kila vinaka tu na Tamada Vakalomalagi na veika e rauti keda. E dau duidui e na so na gauna na veika oqo, mai na veika eda gadreva.
- Na cava beka na vuna e dau bibi kina na masu vakavuvale? (3 Nifai 18:21.) Mo veivuke vakaevei kina nomu vuvale me dau vakayacori tiko ga na masu vakavuvale?
- Na cava beka e tukuna o Jisu Karisito ni dodonu me da vakayacora e na vukudra era sega ni lewe ni Lotu? (3 Nifai 18:22–23.)
- Na cava na ibalebale ni “dulaka cake [noda] rarama me cilavi vuravura”? (3 Nifai 18:24.) Me da vukei ira vakaevei na wekada me ra kila na bibi ni masu?
- Na cava beka eratou vakavulica o iratou na tisaipeli e tinikarua nei Jisu Karisito vei ira na Nifai ka ra sa soqoni vata tiko? (3 Nifai 19:6.) Na gauna cava o dau tekiduru kina mo masu? E vakavatukanataki li mai na noda tekiduru na noda doka na Tamada Vakalomalagi? E na sala cava soti tale e rawa ni da vakavatukanataka kina na noda veidokai e na noda masu e vale kei na valenivuli?
- Ni ra sa qai masu na tisaipeli, na cava beka e ra gadreva vakalevu duadua? (3 Nifai 19:9.) E a qai soli vakacava vei ira na isolisoli oqori? (3 Nifai 19:13–14.)
- Na cava soti beka e cavuta o Jisu e na nona masu vua na Tamada Vakalomalagi? (3 Nifai 19:20, 28.) Na cava beka o nanuma kina ni tikina bibi sara ni noda masu na noda dau vakavinavinaka? Na cava soti beka o sa vakavinavinakataka tiko vakalevu?

- Me rawa vakaevei ni da dau masu tiko ga? (3 Nifai 20:1.) Na cava e vuna kina me dau tu voli ga e lomada na noda masu? (3 Nifai 18:15, 18.) Me dau vukei keda beka vakacava na masu e na noda vorata na veitemaki?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me volai na tikiniivola yadudua oqo e na tikiniveva eso, ka qai veisoliyaki vei ira na gone yadudua, se vakailawalawa. Me ra qai wilika na tikiniivola na gone, ka vakasaqara tiko na veika e vakavulica o Jisu Karisito me baleta na veivakalougatataki ka rawa ni ra donuya mai na masu. Me ra qai mai tukuna lesu tale ki na kalasi o ira na gone na veika era sa vulica rawa mai.
 - 3 Nifai 18:15, 18 (E da na vorata rawa na veitemaki.)
 - 3 Nifai 18:20 (E na vakayacori vei keda na gagadre donu ni lomada.)
 - 3 Nifai 18:24 (E da na idusidusi vinaka kivei ira na tamata kece ga.)
 - 3 Nifai 19:30 kei na 27:30 (Rau na marau sara o Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.)
2. Qara eso na italanoa mai na mekesini ni Lotu se na lewe ni vosa ni lotuvakayabaki me baleta na masu, ka qai veiwasei kina vei ira na gone.
3. Wilika ka veivosakitaka na tagonivosa oqo nei Peresitedi Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu:

“Sa dau malele vakalevu na lomada me da vakatakekere tale vua na Turaga e na noda masu me vakaikuritaka mai na noda veivakalougatataki. Ia, au dau vakasamataka tiko ni dodonu sara me dau ilutua ni noda masumasu na kena dolei ka da vakavinavinakataka vakabibi na isolisoli e vuqa ka sa noda rawa tu” (*God, Family, Country*, t. 199).

Sureti ira na gone me ra tovolea me ra cavuta mai e na loma ga ni dua na miniti na isolisoli taucoko sara e ra sa vakavinavinaka tiko kina. Vakalekalekataki na veika era tukuna mai e na papa ni volavola.
4. Veivosakitaka ka vukei ira na gone me ra cavugusutaka rawa na tagonivosa mai na Alama 13:28: “Dou vakamalumulumutaki kemudou vua na Turaga, ka masuta na yacana tabu; dou vakatawa ka masu tiko ga me kakua ni rawai kemudou na vere; ia e na tuberi kemudou na Yalo Tabu.”
5. Veivosakitaka na ituvatuva rawarawa ni masu:
 - a. Cavuta na yaca i Tamada Vakalomalagi . . .
 - b. Vakavinavina vua e na vuku ni . . .
 - c. Kerea vua na . . .
 - d. Tinia na masu e na yaca i Jisu Karisito, emeni.

Vola e na papa ni volavola “Au vakavinavinaka vei kemuni e na . . .” Sureti ira na lalai me ra tukuna na veika me ra vakavinavinakataka vua na Tamada Vakalomalagi, ka qai vakalekalekataki ga e na papa ni volavola. Me qai vakayacori tale ga e na “Au kerei kemuni mo ni . . .”
6. Me lagati se wiliki na qaqa ni “A Child’s Prayer” (*Children’s Songbook*, t. 12), “Children All Over the World” (*Children’s Songbook*, t. 16), “Na Masu Vakavuvale” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 67), se “Love Is Spoken Here” (*Children’s Songbook*, t. 190).

iTinitini

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na bibi ni masu vakaveisiga kei na noda na taqomaki mai na kaukauwa nei Setani kevaka eda masu me vaka e vakavulici keda kina o Jisu.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai 18:18–25 kei na Alama 13:28–29, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni Me vakauqeti ira na gone me ra qara na yalo vakacegu kei na marau ka rawa ni noda ni da bula muria tiko na kosipeli i Jisu Karisito.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na 3 Nifai 28:1–16, 23–40 kei na 4 Nifai. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati: Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.

**Yavu Matau
ni Lesoni**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Kerei ira na lalai me ra vakasamataka mada se vakacava ke mai tiko e na nona vuvale na iVakabula me dua na macawa. Tarogi ira se na vakacava tu beka na itovo ni bula e na nona vuvale e na macawa o ya. Me dua na gone e wilika na 4 Nifai 1:15–16. Vakamacalataka ni tukuni e na tikiniivola eso oqo na nodra veimaliwai o ira na lewe i Amerika ni sa talevi ira oti o Jisu Karisito. Vukei ira na gone e na nodra veivosakitaka na ituvaki ni bula vakaoqo.

- E na duidui vakaevei beka na ituvaki ni noda bula ke da talairawarawa taucoko na tamata ki na ivunau? (E na sega na betena na loka ni vale, na ki, o ira na ovisa, kei na veika tale e so.) Vukei ira na lalai me ra kila vinaka ni sa dua na ivurevure vinaka ni noda bula marau na itovo ni noda veimaliwai kei ira na tamata. Ni da bula muria tiko na ivakavuvuli nei Jisu Karisito, eda na golevi ira tiko na noda lewe ni vuvale kei na wekada e na veilomani, me dravudravua sara na noda bula e na yalokocokoco, me da qai kunea kina vakalevu na yalo vakacegu kei na marau.

**Tikina Vakaivola
Tabu**

Mo tuberi ira na gone e na itukutuku mai na 3 Nifai 28:1–16, 23–40 kei na 4 Nifai me baleti iratou na tisaipeli vei ira na Nifai, kei na yalo vakacegu kei na marau era donuya na Nifai ni ra talairawarawa tiko ki na ivunau. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

**Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli**

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava era gadreva vei Jisu Karisito o ira na nona tisaipeli? (3 Nifai 28:2, 4–7.) Na cava na vuna eratou vakatarai kina e lewetolu na nona tisaipeli me ratou tiko voli ga e vuravura me yacova yani na kena itinitini? (3 Nifai 28:6, 9.) Na veisau cava soti e vakayacori ki na yagodratou me rawa kina ni ratou tiko ga e vuravura? (3 Nifai 28:38–39.)
- Eratou taqomaki vakacava tiko na tisaipeli e tolu oqo e na nodratou veivakavulici vei ira na tamata? (3 Nifai 28:18–22.) Na cava soti beka e vola tu o Momani me baleti iratou na tisaipeli e tolu oqo? (3 Nifai 28:24–26. Mo dusimaka ni a qai mai bula o Momani ni sa oti e rauta e 350 mai vei Jisu Karisito.)
- Na cava eratou qai vakayacora na tisaipeli ni sa biuti iratou na iVakabula? (3 Nifai 28:18.) Na cava era qai vakayacora na tamata ni ra sa rogoca na nodra vosa na tisaipeli? (4 Nifai 1:1–2.) E vica beka vei ira na tamata era saumakitaki mai? Mo dusimaka ni ra sa sega ni wasei tu na tamata me ra Nifai se Leimani, ni ra sa duavata tu.
- Na cava beka e vakaibalebale e na veicacati kei na veileti? (4 Nifai 1:2. Na veiba kei na vakaduiduiile.) Sa kalougata beka vakaevei na nomu vuvale ni dou sega ni dau veileti? Me rawa beka vakaevei ni o dauataro ka mo dau vukei iratou na nomu vuvale me ratou levea na veileti?
- Na cava e kena ibalebale ni “ra taukena vata na nodra i yau”? (4 Nifai 1:3.) Na cava beka o na vinakata me baleta na sala ni bula oqo? Na cava o nanuma ni na dredre kina?
- Na cava mana cava soti beka eratou vakayacora na tisaipeli nei Jisu Karisito? (4 Nifai 1:5.)
- Era vakalougatataki beka vakacava o ira na tamata? (Raica na itavi 1 ni veivakabulabulataki.)
- Na cava beka na vuna e a sega kina vakadua e na nodra vanua na veileti? (4 Nifai 1:15.) Na cava na kena ibalebale ni “sa tiko e lomadra na tamata na loloma ni Kalou”? Me da veivotai vakaevei e na loloma oqo vei ira na wekada?
- Na cava e qai vakacacana na nodra ituvaki ni bula oqo? (4 Nifai 1:23–29.) Na cava era qai vakayacora na tamata vei ira na tisaipeli? (4 Nifai 1:30–34.) Na cava soti beka e okati me itovo viavialevu? Me da vorata rawa vakacava na viavialevu mai na noda bula?
- Na cava e ibalebale ni nodra “nakita me ra beca na i vakavuvuli i Karisito” me vaka era sa vakayacora o ira oqo? (4 Nifai 1:38.)
- Na cava na ituvaki ni nodra bula na tamata ni sa donuya yani na tolunadrau na yabaki mai na nona a talevi Amerika na Karisito? (4 Nifai 1:45–46.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakarautaka eso na tikina volai mai na tagonivosa eso oqo mai na 4 Nifai 1:2–3, 5, 15–17:

“Ka ra sa caka dodonu vei ira na tama kece ga.”
 “Era sa taukena vata na nodra i yau yadua.”
 “Eratou sa kitaka na cakacaka mana kece ga.”
 “A sa sega na veileti e na vanua.”
 “Ni sa tiko e lomadra . . . na loloma ni Kalou.”
 “A sa sega na vuvu.”
 “A sa sega . . . na ue.”
 “A sa sega . . . na lasu.”
 “Sa sega na daubutako.”
 “Sa sega . . . na daulaba.”
 “Era sa luve i Karisito.”

Me biu e na dua na kena tavaya se kato na tikina volai oqori, ka me ra qai laki ucuna yadudua mai kina o ira na gone, ka qai vakaraitaka. Na tagonivosa eso oqo mai na 4 Nifai e vakamacalataka kina na vuna era sa bula vakacegu ka marau tiko kina o ira na tamata?

2. Wilika ka veivosakitaka na malanivosa oqo nei Peresitedi Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu:

“Sa vinakata vei keda na Turaga mai na Vunau kei na Veiyalayalati, ‘Dou qarauni kemudou mo dou kakua ni yaloviavialevu, de na yaco vei kemudou na ka a yaco vei ira na Nifai e na gauna e liu’ (V&V 38:39)” (mai na Conference Report, Epr. 1989, t. 3; se *Ensign*, Me 1989, t. 4). E vakavulica eke vei keda o Peresitedi Benson ni rawa ni da vorata na yaloviavialevu e na noda duibula, ka me da dau yalomalua, yalomalualumu, ka dau talairawarawa, e na noda—

Dau lomana na Tamada Vakalomalagi ka dau vakaliuci koya e na noda bula.
 Segga ni kauwai kina nodra vakasama na tani, e na veika ga e nanuma o Tamada Vakalomalagi me baleti keda.
 Segga ni dau kakase se vakalelewa.
 Segga ni dau vuvu se vakasabusabu.
 Segga ni dau veiba se veileti e na noda dui vuvale.
 Veivukei me ra dau yalovinaka na wekada.
 Vakarorogo kina nodra ivakasala na noda iliuliu.
 Veivosoti vei ira era vakacalai keda.
 Segga ni dau kocokoco.
 Dauveiqaravi vei ira na tani.

E rawa ni vakarautaki rawa me tikina volai na malanivosa eso oqo, ka me qai biu ki na dua na taga. Me ra qai ucuna yadudua mai o ira na gone ka me ra qai vakamacalataka na sala e rawa ni veivuke kina na ivakavuvuli oqori me da vorata yani na yaloviavialevu e na noda duivuvale.

3. Wilika, veivosakitaka, ka qai vukei ira na gone me ra cavugusutaka rawa na tikiniivola 4 Nifai 1: 15–16, se vakatikina ga.
4. Me ra vakatovototaka na gone na tikina eso ni bula ka me laurai tale ga kina na veileti. Me qai veisau tale me ra vakatovotovo na gone e na veika e yaco ni segga na veileti e na nodra bula voli na kawatamata nei Nifai, ka “segga kina na veileti.” (Soli vakasama: E rua na gone e rau vinakata me rau dau tu ruarua e liu e na laini, e rau dau vinakata ruarua na veitacini yalewa me rau vakaqitora na iyaya vata ga ni qito, kei na veika tale eso.)

5. Wilika ka veivosakitaka na tagonivosa oqo nei Elder Marvin J. Ashton:
 “Mo kila rawa vakaevei ni dua e sa saumaki kivei Jisu Karisito? Na sala matata ka kilai vinaka kina ni da torocake tiko vakayalo ka lako tiko yani vei Karisito, mai na noda ivalavala vei ira na tamata” (mai na Conference Report, Epr. 1992, t. 25; se *Ensign*, Me 1992, t. 20).
6. Vukeyi ira na lalai me ra cavugusutaka na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta. Veivosakitaka na kena vakatautauvatataki ki na nodra ituvaki ni bula na Nifai ni sa talevi ira oti o Jisu Karisito, kei na sala e rawa ni da bula kina edaidai.
7. Wilika ka veivosakitaka na Vunau kei na Veiyalayalati 19:23.
8. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Feel My Savior’s Love” (*Children’s Songbook*, t. 74), se “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, t. 146).

iTinitini

iVakadinadina	Wasea na nomu ivakadinadina ni rawa ni da donuya na bula vakacegu kei na marau kevaka eda bula me vaka e vakatavulica vei keda na iVakabula.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 4 Nifai 1:1–18, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu. |

Sa Vakadinadinataka o Momani na Nodra Vakarusai na Nifai

Lesoni
39

iNaki ni Lesoni

Me vakaqacacotaka na nodra gagadre yadudua na gone me ra dina tiko ki na ivakavuvuli i Jisu Karisito, me ra vorata kina na veika ca e tu volivoliti ira.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na ivola i Momani wase 1–6. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. E ono na ivakamacala vakaivola kei Momani me vaka e tiko e na itavi galeleti.
 - c. iYaloyalo 4-1, Vakalekalekataka na iTukutuku e na Peleti Koula ko Momani (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli, 306; 62520). kei na 4-51, Vakamoce o Momani Kina Vanua Kilai Levu e na Gauna Ko ya (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli, 319; 62043).

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Vola *Momani* e na papa ni volavola.

- Na cava o vakananuma ni o rogoa na vosa oqo?

Ni ra sa solia mai na gone na nodra nanuma, qai vakamacalataka ni ra sa na vulica tiko edaidai na veika e baleti Momani na parofita. Me qai soli yadudua vei iratou e lewe ono na gone na ivakamacala oqo me baleti Momani ni se cauravou voli, me ratou wilika kina kalasi.

Au a sucu e na 321 A.D.

Ni'u se qai yabaki tini, sa vakarota vei au o Amaroni na parofita ni na solia vei au na peleti lelevu nei Nifai e na gauna au sa yabaki ruasagavulukava kina. (Momani 1:2–4.)

E na gauna au yabaki tinikadua kina, keirau a toki ki Saraemala kei tamaqu, e dua na koro levu ka lewe vuqa na lewena. Ka tekivutaki tale na veivaluvaluti e na yabaki vata ga o ya. (Momani 1:6–8.)

Ni veidonui kei na noqu sa yabaki tinikalima tiko, au a talevi mai vei Jisu Karisito, ka'u vakila kina na talei ni nona loloma kei na nona bula dodonu. (Momani 1:15.)

Ni'u qai yacova na yabaki tinikaono, au a digitaki me'u liutaki ira taucoko na mataivalu ni Nifai. (Momani 2:1–2.)

Mai na nodra ivalavala ca na noqu kawatamata, sa dodonu sara kina vei au me'u tudei tiko e na kena maroroi na ivunau ka dau vakanuinui ga vua na Tamada Vakalomalagi.

Vakamacalataka vei ira na lalai ni da na raica rawa mai na noda vulica na veika ni bula nei Momani, me da ivalavala dodonu tiko ga ni sa tu volivoliti keda na veika ca.

Tikina Vakaivola
Tabu

Mo veituberi e na italanoa kei Momani ni vakalekalekataka na itukutuku mai na peleti lelevu nei Nifai kei na nodra vakaleqai na Nifai, me vaka e volai tu e na Momani wase 1–6. Taurivaka e na gauna e veiganiti kina na iyaloalo. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- E a vakaroti beka vakacava, kei na cava na vuna e digitaki kina o Momani me maroroya na ivolatukutuku? (Momani 1:2–4.) Na cava o nanuma ni o na vakila tu e lomamu ke soli tale ga vei iko na icolacola oqori ka soli vei Momani, ni o se cauravou gone ga? Mo vakarautaki iko vakaevei kina icolacola vakamareqeti vakaoqo?
- Na cava beka e donui ira tiko na Nifai kei na Leimani e na gauna oqo? (Momani 1:13.) Na veivakalougatataki cava beka vakayalo e sa mai kau tani vei ira na Nifai e na vuku ni nodra ivalavala ca? (Momani 1:13–14.) Na cava beka e bibi kina na noda bula dodonu tiko me rawa ni veitokani tiko ga kina kei keda na Yalo Tabu?
- Na cava beka na vuna e tarovi kina vei Momani me vakateteya na kosipeli vei ira na Nifai? (Momani 1:16–17.) Na sala cava soti beka e dredre kina me da bula tikiva tiko na bula tawa savasava?
- Na cava beka e qai vakavuna me ra veivutuni kina o ira na Nifai? (Momani 2:10–11. Mo dusimaka vei ira na gone na veika eso e parofisaitaka mai o Samuela me vaka e volai tu e na lImani 13:18. Na cava e na vuna me laki tini dole tale na nona marautaka o Momani na nodra veivutuni o ira na wekana? (Momani 2:12–15.) Me da veivutuni beka vakaevei e na yalo dina?
- Ni yaco tiko na veivaluvaluti, na cava e qai vakayacora o Momani ki na peleti lelevu nei Nifai? (Momani 2:16–18.) Vukei ira na lalai me ra taura rawa tiko ni vakayacani vua na iVola i Momani ni sai koya ga na parofita ka a mai vakalekalekataka na itukutuku ka volai tu e na peleti lelevu nei Nifai. Vakaraitaka na iyaloalo kei Momani e na nona vakalekalekataka tiko na peleti lelevu nei Nifai. O koya na vakalekaleka ni itukutuku ka mai vakayacora oqo o Momani; na veika e qai vakaikuritaka o Moronai na luvena; kei na lewe ni peleti lalai nei Nifai e qai mai ciqoma e muri o Josefa Simici mai vei Moronai e Delai Kumora.
- Na cava beka era sega ni qaqa kina e na ivalu o ira na Nifai me vaka e kena dodonu? (Momani 2:26–27.) Na cava beka e rawa ni da vakayacora me tiko vata kina kei keda “na kaukauwa ni Turaga” e na noda bula?

- Na cava beka e yaco ni sa vakavuvulitaka o Momani vei ira na Nifai na veika me baleta na veivutuni? (Momani 3:2–3.) Na cava beka e vuna era dau sega kina ni vakarorogo e vuqa na tamata vei Tamada Vakalomalagi kei ira na nona parofita?
- Na cava sa qai vakayacora o Momani mai na nodra ivalavala ca na tamata? (Momani 3:11.) Na cava beka e vakayacora me vakavatukana kina na nona kauwai me baleti ira? (Momani 3:12.) Na cava e vuna me da dau veimasulaki kina vei ira era dau talaidredre ki na ivunau kei Tamada Vakalomalagi?
- Na parofita cava soti era sa parofisaitaka mai na vakarusai ni koro o Jerusalemi? (Momani 1:19, 2:10.) Na veika rarawa cava soti beka era qai donuya mai na tamata, me isau ni nodra talaidredre, ka me vakayacori kina na vosa ni parofisai? (Momani 2:8, 20; 4:11, 21; 5:16, 18; 6:7–9.) Na cava beka o na vakarota me ra vakayacora na nomu itokani kei ira na wekamu ni o raica ni ra sa donuya tiko na veika rarawa vakaoqori? Na veika cava soti beka e rawa ni da vakayacora e na noda veivuke vei ira na tamata me ra talairawarawa ki na ivunau? (Raica na itavi 2 ni veivakabulabulataki.)
- E vica vei ira era mate e na veivaluvaluti oqo? (Momani 6:10–15.) Raica na itavi 3 ni veivakabulabulataki.) Na cava beka e ituvaki ni lomai Momani me baleta na nodra kawaboko na nona tamata? (Momani 6:16–22.)

Veivakabulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Veivosakitaka na inaki nei Momani e na nona maroroya na ivolatukutuku (Momani 3:20–22; 5:14–15.) Wasea yadudua na tikiniivola vei ira yadua na gone me ra wilika, me ra qai raica rawa kina na kena isau.
 2. Kerei ira na gone yadudua me ra cavuta mai e dua na ivunau ka qai vakamacalataka na cava na kena duidui na bula mai Saraemala, se e na nodra koro, kevaka era talairawarawa ki na ivunau ga ko ya o ira kece na bula tiko kina.
 3. Veivosakitaka na iwiliwili levu ni tamata era a vakamatei. Qai vakatautauvatataka ki na dua na koro ka rauta ni 230,000 na iwiliwili ni lewena, ka me ra vakamatei taucoko me qai vakavo ga e lewe ruasagavulukava.
 4. Rai lesuva vata kei ira na gone na veivakalougatataki ka sa noda tu oqo mai na nona gugumatua e na vakabauta kei na yalodoudou o Momani ki na nona icolacola. Me wili kina na veika oqo:
 - E idusidusi vinaka vei keda mai na nona dina tiko ga, ni vakavolivoliti koya tu na veika ca.
 - E vola na kedra ivolatukutuku na nona tamata.
 - E vakalekalekataki na kedra itukutuku na Nifai.
 - E volavola vei Moronai na luvena, ka vakavotui kina vei keda na ivakasala kei na ivakavuvuli dodonu.
- Me da vakavatukanataka beka vakaevai na noda vakavinavinaka me baleta na itukutuku maroroi oqo?

5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Feel My Savior’s Love” (*Children’s Songbook*, t. 74), “I Will Follow God’s Plan” (*Children’s Songbook*, t. 164), se “Choose the Right” (*Children’s Songbook*, t. 239).
-

iTinitini

- iVakadinadina Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na iVola i Momani kei na sala e na tokoni keda kina me da dina tiko ga vei Jisu Karisito, e na kena sa tu vakavolivoliti keda oqo na ivalavala ca.
- iWasewase ni
Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Momani 1:1–7, 13–19, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Era Tuberi ki na Vanua Yalataki

O ira na Mataqali i Jereti

Lesoni
40

iNaki ni Lesoni

Me ra vakauqeti kina na gone me ra dau qara matua na veituberi ni Yalo Tabu e na nodra gauna taucoko ni bula.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Ica 1:1–4, 33–43; wase 2; wase 3; 6:1–13; kei na Nai Vakatekivu 11:1–9. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Vola e na dua na tikiniveva na tagonivosa oqo “Tu cake, vuki mo cawiri sara vakadua, ka qai dabe e na vakanomodi.” Ka qai taurivaka na duidivosa ka tiko oqo e ra, ka me caka na kena ilavelave me ra yadua na gone na duidui vosa ka tukuni kina na tagonivosa oqo.
Jamani: Steh au, dreh dich um, und sitz still.
Itali: Alzati, girati, siediti, e stai tranquillo.
Denmark: Rejs dig op, vend dig omkring, saet dig stille ned.
Sweden: Ställa upp, vänd dig omkring, sätt dig stilla ned.
Varanise: Lève-toi, tourne-toi, et assieds-toi tranquillement,
Potukali: Levant-se, vire-se, e sente-se sileciosamente!
Sipeni: Ponte di pie, date una vuelta, y siéntate en silencio.
4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Na iVola Tabu.
 - c. iYaloyalo 4-44, Mape kei Vuravura, 4-52, Raica na iQaqalo ni Liga ni Turaga na Taci Jereti (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli, 318; 62478); 4-53, Na Nodra Waqa na iLawalawa i Jereti; kei na 4-9, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli, 240; 62572).

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Solia yadudua vei ira na gone na tikiniveva ka volai tu kina na tagonivosa “Tu cake, vuki mo cawiri sara vakadua, ka qai dabe e na vakanomodi” e na duidivosa. Kerei ira na lewe ni kalasi me ra vakamuraia na veika e tukuni tiko e na nodra tikiniveva.

- Na cava beka o ni sega ni vakamuraia taucoko kina na veika e tukuni tiko oqori?

Talanoataka vakalekaleka na Vale Cecere mai Pepeli mai na Nai Vakatekivu 11:1–9.

- Na cava beka e na yaco ke sega ni o kila tiko na veika era tukuna o ira era tiko volivoliti iko? Vakamacalataka ni ra na vulica edaidai na gone na veika e baleti koya ka a bula donuya na Na Vale Cecere mai Pepeli?

Tikina Vakaivola
Tabu

Ni o taurivaka tiko e na kena gauna e veiganiti kina na iyaloalo, tuberi ira na gone na veika e tukuni tu e na Ica wase 1–3 kei na 6:1–3 e na nodra liutaki tiko na ilawalawa i Jereti ki na vanua yalataki. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- O cei beka o ira na ilawalawa i Jereti? (Ica 1:33.) Na cava beka na vuna e sega kina ni veisautaka se vakasesea na Turaga na nodra vosa? (Ica 1:34–37.)
- Na cava beka e qai kerea o taci Jereti vei Tamada Vakalomalagi? (Ica 1:38.)
- Na vakavakarau cava soti era a vakayacora o ira na ilawalawa i Jereti me baleta na nodra ilakolako? (Ica 1:41; 2:2–3; 6:4.)
- Na cava na ibalebale ni jesereti? (Ica 2:3.)
- E rau veitubueri vakaevei o Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito vei ira na ilawalawa i Jereti e na nodra lakova voli na lekutu ki na bati ni wasawasa? (Ica 2:4–6.) Me da dau rawata vakaevei na veituberi vaKalou ki na noda bula? (Me isau ni masu, e na veivakauqeti ni Yalo Tabu, mai vei ira na parofita kei ira na noda iliuliu mai na veidusimaki ni vosa ni Kalou.)
- Na cava beka na vuna era tuberi tiko kina ki na vanua namaki o ira na ilawalawa i Jereti? (Ica 1:42–43.)
- Na cava beka e sega ni marautaka na Turaga me baleti taci Jereti? (Ica 2:14.) Na cava e qai vakayacora na taci Jereti ni sa cudruvi koya oti na Turaga? (Ica 2:15.) Vakamacalataka ni cudruvi oqo e kena ibalebale ga ni tukuni vua ni sa cala na veika e vakayacora tiko, me rawa ni kila kina na veika dodonu.
- Ni sa voleka ni caka vakaoti na waqa, na leqa cava e rua e kere veivuke kina o taci Jereti? (Ica 2:19.) Na cava e qai namaka vei taci Jereti na Turaga me iwali ni leqa ni cina e na waqa, ni bera ni vukei koya? (Ica 2:23, 25; 3:1.) Na cava beka eda vulica rawa mai na veika e sotava o taci Jereti me baleta na noda walia na noda dui leqa?
- Mai na qaqaco ni nona vakabauta na goneturaga o Jisu Karisito, na cava e qai vakayacora na taci Jereti me vakararamataki kina na waqa? (Ica 3:1, 4–5.) E veivuke beka vakacava vua o Jisu Karisito? (Ica 3:6.) Me da vakavatukanataka tiko beka vakaevei na noda vakabauti Jisu Karisito?
- Na cava beka e qai raica na taci Jereti ni sa qawaci na watu? (Ica 3:6–8.) Na cava beka na vuna me raici Jisu Karisito rawa kina o taci Jereti? (Ica 3:9–15.) Na cava beka e qai kila e kea o taci Jereti me baleta na yago i Jisu Karisito? (Ica 3:6; 15–17.) Vukei ira na gone me ra kila tiko ni a raica o taci Jereti na yagona vakayalo o Jisu Karisito, ka tautauvata kei na irairai ni yagona e na nona bula mai e vuravura na gone turaga o Jisu Karisito?
- Na leqa cava soti beka era sotava mai na ilawalawa i Jereti ni ra kosova mai na wasa bula? E qai vukei ira beka vakaevei na Turaga? Na cava era qai vakayacora o ira na Jereti? (Ica 6:5–9.)

- Na cava beka era vakayacora sara na ilawalawa i Jereti ni ra sa cabeta bula yani na vanua yalataki? (Ica 6:12–13.) Na veivakalougatataki cava beka o sa dau vakavinavinakataka tiko mai? Me da vakavatukanataka beka vakaevei vua na Tamada Vakalomalagi ni da vakavinavinaka e na vuku ni veivakalougatataki e soli vei keda?

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataka ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakaraitaka vei ira e vica na ka, se kena iyaloalo, me vaka na mape, kabasi, cina livaliva, kei na veika tale eso. Me ra veivosakitaka na gone na sala e veituberi kina vei keda na veika eso oqori. Vakaraitaka na iyaloalo kei Jisu Karisito ka qai veivosakitaka na sala eda dau tuberi kina vakayalo e na noda bula.
2. Rai lesuva ka veivosakitaka na ikava ni yavu ni vakabauta. Vakaraitaka na iyaloalo kei Jisu Karisito, ka qai kerei ira na gone lalai na vuna e ra vakabauta matua tiko kina ni imatai ni ivakavuvuli ni kosipeli na vakabauta na gone Turaga o Jisu Karisito. Veivosakitaka ni dodonu me tiko rawa vei keda na vakabauta ni se bera ni da rawata na veivutuni, papitaisotaki ka vakatikori vei keda na Yalo Tabu. Me ra soli idusidusi kina o ira na gone e na sala e torocake kina na noda ivakarau kei na itovo mai na noda vakabauti Jisu Karisito. Vakabibitaka na kaukauwa levu e rawa ni noda e na noda toroya cake tiko na noda vakabauti koya.
3. Me taurivaki na papa ni volavola se vevalevu e na kena caka e dua na tic-tac-toe -me caka kina e dua na ivakatakarakara ka 9 na kena sikuwea, me tolu na laini e tuvani sobu, ka tolu na iyatu vakababa. Wasea rua na kalasi, me dua na kena iwase e taurivaka na X ka taurivaka na O na kena ikarua. Ke saumi vakadodonu mai na taro o taroga, me qai lewa na iwasese o ya na vanua me biuta kina na X se O. E vinakati me biu veitikivi e tolu na X se na O. Ni dua na taro e sega ni saumi mai vakadodonu, sa na soli vei iratou na ito kadua me ratou sauma mai na taro ga o ya. (Raica lesu na lesoni 18 me baleta na kena idusidusi.) Oqo eso na taro rawarawa me baleti ira na Jereti (e na vinakati mo vakaikuritaka tale na taro):

E vica beka na vatu e biu e na veiwaqa? (Rua.)

E vakaevei beka na kena dede me ratou kosova yani na wasa bula o iratou o Jereti, na tacina, kei ira na nodrau vuvale kei na itokani? (Me voleka ni dua na yabaki.)

Na cava na yaca ni vale cecere era tara tiko na tamata ivalavala ca? (Na Vale Cecere kei Pepeli.)

Na cava beka na vuna e vakarautaka kina na vatu lalai e tinikaono o taci Jereti? (Me cina ka me vakararamataka na waqa.)

E cakava vakacava o Jisu Karisito me serau mai na vatu yadudua? (Mai na nona kaukauwa ni tara yani na nona iqaqalo.)

4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I Need My Heavenly Father” (*Children’s Songbook*, t. 18), se “Au Luve Ni Kalou” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 58).

iTinitini

- iVakadinadina Vakadinadinataka vei ira na gone ni rawa ni ra tuberi mai vua na Yalo Tabu kevaka era bula kilikili me veitokani tiko kei ira na Yalo Tabu e na gauna taucoko ni nodra bula.
- iWasewase ni
Wilivola e Vale Mo vakaugeti ira me ra laki vulica tale e vale na Ica 3:6–16, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Era Sa Besetaki Ira na Parofita o Ira na Mataqali i Jereti

Lesoni
41

iNaki ni Lesoni Me ra gadreva kina na gone me ra vorata na veika ca e na nodra dui bula, mai na nodra vinakata me ra vakarorogo ka vakamuraia na nodra vosa na parofita.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na Ica 2:10–12; 11:1–5; 12:1–5; 13:13–22; 14:1–2, 21; 15:1–6, 18–34; kei na Omanai 1:20–21. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4–54, Sa Vola o Ica na Kedra iVola Tukutuku na Kawa i Jereti.

Yavu Matau ni Lesoni

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

iTavi Galeleti

Taroga eso na taro me vakaoqo:

- Na cava beka e na yaco kevaka o tonoka e na pini momoto e dua na baluni ka sa uvuci tu?
- Na cava beka e na yaco kevaka eratou sa na sega ni vakasuasuatana na nomu vuvale e dua na kau tei mei iukuuku tiko e vale?
- Na cava beka e na yaco kevaka o yadra sivia ka me lailai na nomu moce?

Vakamacalataka vei ira na lalai ni nodra digidigi taucoko e vakaicavacava. Me qai laki cava na veika kece me vaka eda sa digia mai. Sa vakatavulici tu e na vosa ni Kalou kei na nodra vosa na parofita na icavacava ni noda digidigi yadudua, mai na nona vinakata o Tamada Vakalomalagi me da dau digia tiko na veika dodonu. E lewe ni lesoni tiko oqo na veika e baleti ira na mataqali i Jereti kei Ica, na nodra parofita. Sa tukuna o Ica vei ira na mataqali i Jereti ni na laki cava na nodra ilakolako ni ra na vakarusai taucoko na nodra kawatamata, kevaka era sega ni veivutuni.

Tikina Vakaivola Tabu

Vakavulici ira na gone e na veika e baleta na nodra vakarusai na mataqali i Jereti, me vaka e tukuni tu e na tikiniivola eso e na iwasewase ni lesoni “Me vakarauteki.” (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Mo vakaraitaka vei ira ni nodra ivakavuvuli na parofita vei ira na tamata me ra vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito ka veivutuni, ia ni ra vakanadakuya ka ra vakamatei na parofita, e qai vakavuna me ra vakarusai vakadua e muri na itabatamata i Jereti. Taurivaka na iyaloyalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava na bula galala? (Na galala ni digidigi yadudua.) Na cava beka e vu ni nona solia vei keda o Tamada Vakalomalagi na galala ni noda digidigi yadudua? Vukei ira na gone me ra kila ni da tubucake ka vuli tiko mai na noda digidigi. Sa kila deivaki tu o Tamada Vakalomalagi ni na vakalatilati sara mai na noda qai laki ucui koya kevaka e vakasaurarataki vei keda na ka kecega.
- Na cava beka era qai vakayacora o ira na mataqali i Jereti vei ira na parofita era parofisai me baleta na nodra vakarusai? (Ica 11:1–5.) Na cava beka e rawa ni ra a vakayacora o ira na Jereti me ra tarova kina na nodra vakarusai? Vakamacalataka ni sa noda na digidigi me da veivutuni ka levea na icavacava ni ivalavala ca.
- O cei o Korianatuma? (Ica 12:1.) O cei o Ica? (Ica 12:2.) Na cava beka e tukuna o Ica vei ira na mataqali i Jereti? (Ica 12:3–4.)
- Na cava beka e ra qai vakayacora o ira mai na ivakavuvuli nei Ica? (Ica 13:13.) E qai laki vunitaki koya e vei o Ica? Na cava beka e vakayacora e na nona vuni tiko e na qara? Na cava beka na vuna era sega ni dau vakarorogo kina e so na tamata vei ira na parofita?
- Na cava beka e dusimaka o Jisu Karisito vei Ica me tukuna vei Korianatuma? (Ica 13:20–21.) Na cava beka na ka e qai vakayacora o Korianatuma kei ira na Jereti vei Ica? (Ica 13:22.)
- Na ikuita cava beka e qai yaco ki na vanua taucoko me isau ni nodra ivalavala ca na tamata? (Ica 14:1–2, 21; 15:2.) Na cava o nanuma me baleta na ituvaki ni bula ka tu kina na leqa eso oqo?
- Na cava e icavacava ni noda taurivaka na noda dui galala me da caka vinaka tiko kina? Kerei ira na gone me ra solia e so na ivakaraitaki ni digidigi dodonu kei na kena icavacava? Na icavacava cava eda na laki sotava ni da caka cala? Solia eso na ivakaraitaki ni digidigi cala kei na kena icavacava.
- Na cava e qai vola o Korianatuma e na nona ivola vei Sisi, na nodra iliuliu vakaivalu na ito kadua? (Ica 15:4.) Na cava beka e qai sauma mai vua o Sisi? (Ica 15:5.) E qai vakaevei na ituvaki ni nodra bula o Korianatuma kei ira na nona tamata me baleti ira na tamata nei Sisi? (Ica 15:6.)
- Na cava na vu ni nodra vala tiko ga o ira na tamata? (Ica 15:18–19.) Na cava beka e na yaco kevaka era vakamuri Ica na parofita o ira na Jereti? (Ica 13:20.)
- O cei beka na iotioti ni rua na tamata ni ivalu vei ira na Jereti? (Ica 15:29.) O cei e qai bula? (Ica 15:30–32.) O cei e qai kunei Korianatuma? (Omanai 1:20–21.) Na cava e qai vakayacora o Ica na parofita me baleta na kedra ivolatukutuku na Jereti? (Ica 15:33.) Na cava e qai laki tinia me nona ivakadinadina o Ica? (Ica 15:34.) Na cava beka e dodonu me da vakanamatataka tiko ga e na noda dui bula?

- Na cava o nanuma e na ituvaki ni lomamu ke o iko o Ica, ka raica mai na nodra vakarusai na tamata mai na nodra talaidredre?
- Na cava beka e rawa ni ra vakayacora o ira na Jereti me ra levea kina na leqa levu ka qai mai yacovi ira oqo? Me vukei keda beka vakaevei na noda vakamura tiko na nodra ivakavuvuli na parofita edaidai? Na veivakalougatataki cava soti beka eda na kunea ni da vakamura tiko na nodra vosa na parofita?

Me qai golevi na itavi 3 ni veivakabulabulataki me rai lesuvi kina na lesoni oqo.

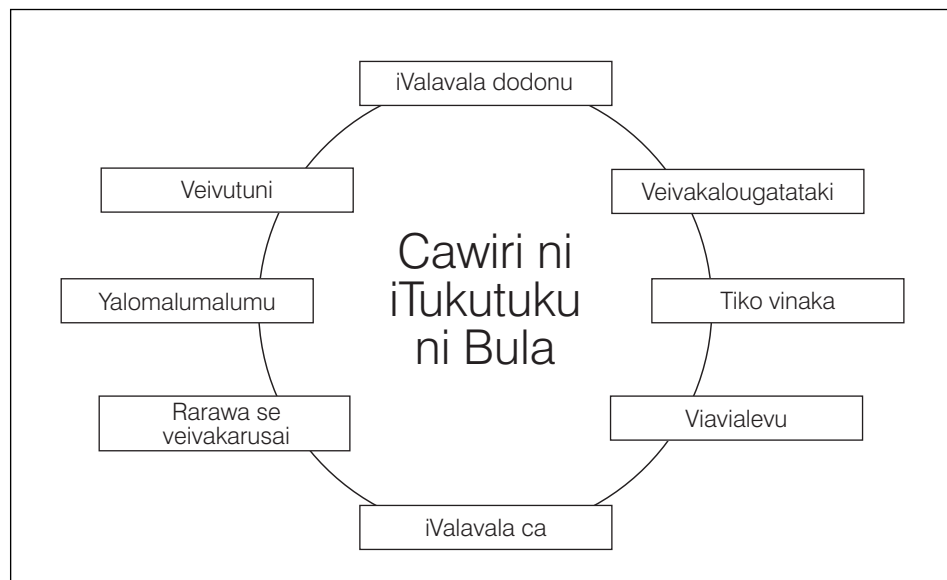
Veivakabulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataka ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Veiwasei kei ira mai na lewe ni nodratou vosa na Veiliutaki Taumada kei ira na Kuoramu ni Tinikarua na iApositolo mai na lotuvakayabaki ka se qai mai oti, ka rawa ni yaga vei ira kina na gone e na nomu kalasi. Kerei ira na gone me ra tukuna mai na sala me ra vakamuri ira na parofita, ka mo tuvana e na papa ni volavola na veika era tukuna mai. Me ra dui digia na gone e dua na sala e rawa ni ra vakamuri ira kina na parofita e na macawa ka tu mai.
2. Ni se bera na kalasi, vola rawa e na so na tikiniveva na matanivola yadudua e na vosa talairawarawa, ka qai vunitaka e na veiyasa ni kalasi. Vakaraitaka vei ira na gone ni o sa vunitaka tu eso na matanivola. Mo dusimaka yadudua sara na sala e rawa ni ra kunea kina na matanivola. Ni ra sa kune taucoko na matanivola, qai biuti ira ki na vuloa se na papa ni volavola me laurai rawa kina na vosa talairawarawa. Tarogi ira se ra raica rawa vakacava na matanivola. Vakavulica vei ira na gone ni vinakata o Tamada Vakalomalagi me da digia me da dau talairawarawa. E dua na inaki levu ni noda mai bula tiko oqo e vuravura, me da vulica kina na talairawarawa. Sa gadreva na Tamada Vakalomalagi me da dau taurivaka na noda galala me da talairawarawa kina vei ira na vakaitutu e na Lotu. Tarogi ira na gone se cava beka na ka bibi duadua me ra vakayacora me ra kunea kina na marau. Lesuva tale na matanivola ni talairawarawa. Dusimaka vei ira ni sa vakarota vei keda o Tamada Vakalomalagi e na vosa ni Kalou, kei ira na iliuliu ni nona Lotu, na veika e dodonu me da vakayacora. Ni da taurivaka na noda bula galala me da dau talairawarawa kina ka dau vakamura na veika e vakarota vei keda, e na qai vukei keda me da kune marau kina.
3. Vakarautaka na tikina volai eso oqo:
 - iValavala dodonu
 - Veivakalougatataki
 - Tiko vinaka
 - Viavialevu se dokadoka
 - iValavala ca
 - Rarawa se veivakarusai
 - Yalomalumalumu
 - Veivutuni

Vakamacalataka ni veigauna kece e na itukutuku kei vuravura era ivalavala dodonu kina o ira na tamata, sa dau vakalougatataki ira o Tamada Vakalomalagi me ra tiko vinaka. E ka ni rarawa ga ni rawa ni vakavuna na tiko vinaka oqo me da viavialevu ka ivalavala ca, ka so na gauna me laki cava sara ki na veivakarulai.

Vakamacalataka ni oqo na ka e yaco vei ira na mataqali i Jereti. Era a dau ivalavala dodonu mai liu, ka ra kune kalougata ka tiko vinaka sara kina. (Droinitaka e dua na ivakatakarakara mokimokiti e na papa ni volavola ka me ra qai biuta kina o ira na gone na tikina volai “iValavala dodonu,” “Veivakalougatataki,” kei na “Tiko vinaka” e na kena itokatoka dodonu [raica na kena ivakatakarakara ka tiko oqo e muri]). Era sa qai dokadoka ka viavialevu o ira na Jereti ka ra vakanadakui ira na parofita. Era vakarusai vakadua na tamata mai na levu ni nodra ivalavala butobuto. (Me ra biuta tale na gone na tikina volai “Viavialevu,” “iValavala ca,” kei na “Rarawa se veivakarulai” e na kena itokatoka dodonu e na ivakatakarakara). Vakamacalataka ni ra na donuya tale na Jereti na veivakalougatataki ni bula savasava kevaka era a vakayalomalumutaki ira ka veivutuni, ni se bera ni ra vakarusai. (Me ra biuta tale na gone na tikina volai “Yalomalumumu,” kei na “Veivutuni” e na kena itokatoka dodonu.) Vukei ira na gone me ra kila ni veika e tiko e na ivakatakarakara mokimokiti oqo e tautauvata tale ga kei na veika e dau yaco vei keda e na noda bula, ka vakakina na kedra itukutuku na veimatani tu eso kei vuravura.

4. Me ra dui lavetaka o ira na gone na ivakatakarakara ni cawiri ni itukutuku ni bula oqo vakavuravura me ra dui kauta ki na nodra veivale, ka laki veiwasei kina kei ira na nodra lewe ni vuvale. E rawa ni ra vakavolekataka sara na gone na nodra vakatakarakara e na nodra vakalewe na kina na “vakamuri ira na parofita,” “talairawarawa vei rau na noqu itubutubu,” “masu e veisiga,” “dau vakaraitaka na noqu vakavinavinaka,” “veiqaravi vei ira na wekaqu,” kei na so tale.
5. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Follow the Prophet” (*Children’s Songbook*, t. 110), “Keep the Commandments” (*Children’s Songbook*, t. 146), se “We’ll Bring the World His Truth” (*Children’s Songbook*, t. 172).

iTinitini

- iVakadinadina Wasea me lewe ni nomu ivakadinadina ni da na kune kalougata sara vakalevu ka vorata tiko na veika ca ni da dau vakarorogo ka vakamuria tiko na Tamada Vakalomalagi.
- iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Ica 13:13–22 kei na 15:33–34, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.
- Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

iNaki ni Lesoni

Me ra vukei kina na gone me ra digia tiko na veika vinaka mai na veika tawa dodonu, me rawa kina ni ra vakaivotavota e na loloma cecere, na loloma talei vaKarisito.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na Momani 8:2–6 kei na Moronai wase 1, wase 7–8. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-51, Vakamoce o Momani Kina Vanua Kilai Levu e na Gauna Ko ya, (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 319; 62043.)

**Yavu Matau
ni Lesoni****iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloalo, Vakamoce o Momani Kina Vanua Kilai Levu e na Gauna Ko ya, ka tarogi ira na gone me baleti ira ka laurai tiko e na iyaloalo.

Vakamacalataka ni a solia o Momani e dua na iwase ni ivolatukutuku maroroi vei Moronai na luvena, me taqomaka mai vei ira na Leimani, ka me qai vakacavara o Moronai na itukutuku me volai kina. Me ra wilika na gone na qaqa ni vosa nei Moronai e na Momani 8:2–5.

Vukei ira na gone me ra fikataka mada na kena dede ni nona lako taudua voli o Moronai mai na nodra raica na iotioti ni yabaki ni nodra ivalu na Nifai e na boto ni tabana ni Momani wase 6. Ka me ra qai veikereitaka na gone na iotioti ni yabaki ni valu kei na yabaki ka tiko e na boto ni iotioti ni t. ni Moronai 10, (421 – 385 = 36 na yabaki.)

Tarogi ira na gone se vakacava na dede ni gauna e ra sa bau tiko taudua kina. Vukei ira me ra kila rawa na kena ituvaki me ra tu taudua me 36 na yabaki.

Vakamacalataka ni a bula sivita mai o Moronai e vuqa na veika dredre me vakacavara rawa kina na peleti koula, ka me qai yaga kina kawatamata e muri na iVola i Momani, ka vukei keda me da ucui Jisu Karisito.

E rawa ni taurivaki me itavi galeleti na itavi 1 ni veivakabulabulataki.

**Tikina Vakaivola
Tabu**

Tuberi ira na gone e na itukutuku ni nona tu taudua e na lekutu o Moronai ka vola tiko na vosa nei tamana e na peleti, me vaka e tukuni tiko e na Momani 8:2–6 kei na Moronai 1, 7–8. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso vata kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Me ikuri ni nona vakaikuritaka o Momani na kedra ivolatukutuku na Nifai, e a vola tale ga e dua na kedra itukutuku lekaleka e dua tale na kawatamata. O cei beka o ira na tamata oqo? (Moronai 1:1.)
- Na cava beka e nanuma o Moronai me baleti Jisu Karisito? (Moronai 1:2–3.) (O na vinakata beka mo wasea ekena nomu ivakadinadina me baleti Jisu Karisito.) Sa vukei keda beka vakaevei na noda digia na veika dodonu e na kena tu vei keda na noda ivakadinadina me baleti Jisu Karisito?
- Na cava soti beka e vola o Moronai me baleta na caka vinaka? (Moronai 7:6–8.) Na cava beka na vuna e dau bibi kina me dau tu dodonu na noda vakanananu ni da vakaraitaka na noda loloma? Na cava soti beka na isolisoli e vakaroti vei keda na lewe ni Lotu i Jisu Karisito me da solia? (Veiqaravi ni loloma, veilomani, talairawarawa, saumi ikatini, saumi isolisoli ni lolo.)
- Na cava beka e vola o Moronai me baleta na ilakolako ni noda masu? (Moronai 7:9.) Na cava beka e rawa ni da vakayacora me vakadodonutaki kina na noda masu?
- Na yalo cava e soli taucoko vei keda me da lewa kina na veika vinaka kei na ca? (Moronai 7:15–18. Vakamacalataka ni rarama i Karisito e rawa ni vakatokai me lewa e loma ni dua na tamata.) Na veivuke cava tale e qai solia vei keda o Tamada Vakalomalagi ni da sa papitaisotaki? (Na Yalo Tabu me isolisoli vei keda.) Me da taurivaka beka vakaevei na kila oqo me yavutaki kina na noda lewa. (Raica na itavi 2 ni veivakabulabulataki.)
- Na cava beka e vola o Momani me baleta na loloma? (Moronai 7:45, 47, Raica na itavi 3 kei na itavi 4 ni veivakabulabulataki.) Na cava beka e bibi kina vei keda me da dau yalo loloma? (Moronai 10:21.)
- Na cava beka e rawa ni da vakayacora me da rawata kina na loloma vaKarisito oqo? (Moronai 7:48.) Na isolisoli cava soti e yalataki vei keda ke tu vei keda na loloma vaKarisito oqo?
- Na cava beka e vola o Moronai me baleta na nodra papitaiso na gone lalai? (Moronai 8:8–10.) Na cava beka na ibalebale ni noda sa okati me da vakayalo se yalomatua? Eda sa rawa ni kila na veika vinaka kei na veika ca, ka me da na tarogi ga e na vuku ni noda digidigi.) Na yabaki cava ni noda bula eda sa okati kina me da vakayalo se yalomatua ka dodonu me da tarogi e na veika eda vakayacora? (Yabaki walu; raica V&V 68:25, 27.)
- E duidui sara beka vakaevei na kedra itukutuku na Nifai kei na Jereti kevaka era a vakayacora na ivakavuvuli ni loloma e na nodra dui bula?

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. E na vinakati e na itavi oqo e dua na tiki ni kava kei na ivako. (E rauta ga e dua na isogo ni kava me isosomi ni tiki ni kava. Me ubi na tutuna gagata e na tepi se ivavakabi.) Me ra qai tovolea vakaveitaravi o ira na gone me ra ceuta na vosa eso oqo: Ko i au ko Moronai . . . e na tiki ni kava mai na ivako. Vakaraitaka na nomu vakavinavinaka vei ira ka dau vakalewena tiko mai na itukutuku e na iVola i Momani, ka ra ceuta mai na vosa ni Kalou, e na peleti kaukamea.

2. Taurivaki na ivakaraitaki eso oqo, se so na kena e veivolekati, me idusidusi ni idigidigi eso ka na yaga ki na nomu kalasi. Me ra taurivaka na gone na Moronai 7:16 me veivuke e na nodra digidigi ki na veika vinaka se ca.

O qito tiko kei ira na nomu itokani, me qai lako mai e dua tale na gone, ka sega ni dau qito vinaka sara me mai lewe ni nomudou timi. E ra tukuna mai vei iko na nomu itokani ni dou na druka ke to vei kemudou na gone oqo. O sa nanuma tiko mo tukuna vua na gone oqo me kakua ni qito vata kei kemudou. Mo tarogi iko sara mada, "E na totaki au na digidigi oqo me'u caka vinaka ka vakabauti Jisu Karisito?"

O sarava tiko e dua na ialoyalalo ka lewena tiko e so na tikina dradraluka me baleta na tiko vakawati, ka lekaleka wale ga na kena laurai. O madua na biuta na vale ni yaloyalalo, se mo biuta na sara vidio. Mo tarogi iko mada, "E na veisureti tiko beka vei au na ialoyalalo oqo me`u caka vinaka ka vakabauti Jisu Karisito?"

O tiko e na sitoa e na gauna e vakayacora kina na vunivola e dua na cala me lavaka mai kina vei iko na sau cala ni iyaya o mai volia. O kila vinaka tiko ni sau levu cakena iyaya o ya mai na veika e lavaki vei iko mo sauma, ia e nona cala na vunivola. Mo tarogi iko mada, "E na totaki au beka me'u caka vinaka e na noqu sauma na ilavo lailai e na veika au sauma oqo, ka me'u vakabauti Jisu Karisito tiko?"

Sa kerei iko na nomu bisopi mo wilika e veisiga na iVola i Momani. E dau dredre vei iko e na so na gauna mo kila na lewe ni ivola. Tarogi iko mada, "E na totaki au beka me'u caka vinaka ka vakabauti Jisu Karisito na noqu wilika tiko e veisiga na vosa ni Kalou?"

3. Vakamacalataka na veika cecere me baleta na loloma me vaka e volai tu e na Moronai 7:45, ka taurivaka na vosa e rawa ni ra kila na gone. Me ra qai vakasotara vata na gone na ivakamacala nei Moronai kei na nomu ivakamacala.

Dauvosota vakadede: Vosota tiko ga

Yalovinaka: Sega ni cudrucudru se dokadoka, dauloloma

Sega ni vuvu: Sega ni veiqati me baleta na ka e taukena e dua tale

Sega ni viavialevu: Yalomalua, sega ni dokadoka

Sega ni qara na ka me nona ga: Sega ni yalo kocokoco, dau veinanumi

Sega ni cudrucudru: Dredre me cudru, sega ni dau yalo ca vakatotolo,

veivosoti vakarawarawa

Sega ni dauloma ca: Vakanuinui, dau malele kina veika vinaka

Sa sega ni rekitaka na ca: Tamata dina

Sa ubia na ka kece ga: Dau talairawarawa

Sa vakabauta na ka kece ga: Yalo dina

Vakanuinitaka na ka kece ga: Dau vakanuinui, nanamaki

Vosota na ka kece ga: Dau vosota, gugumatua

4. Sa tu vei Moronai na loloma vaKarisito. Vukei ira na gone me ra raica mai na ivakaraitaki eso oqo na ivakarau loloma nei Moronai, se taurivaka eso na kena ivakaraitaki ka tiko oqo mo talanoataka kina na italanoa kei Moronai.

Dauvosota vakadede: E bula taudua voli o Moronai me tolusagavulukaono na yabaki e na nona maroroya tiko na ivolatukutuku. (Moronai 8:5.)

Yalovinaka: Sa dau masulaki keda mai o Moronai, ka dau lomani ira na wekana. (Ica 12:36, 38.)

Sega ni vuvu: E a vakaraitaki mai vei Moronai na veisiga eda bula tiko kina oqo, ka vakamasuti keda tiko me da kakua ni dau vuvu ka viavialevu. (Momani 8:35–37.)

Sega ni viavialevu: Sa dau yalomalua o Moronai mai na nona malumalumu e na volavola. (Ica 12:23–25.)

Sega ni qara na ka me nona ga: Sa dau cakacaka o Moronai e na veinanumi, ka dau masulaki keda me da kilai Jisu Karisito. (Momani 9:36; Ica 12:41.)

Sega ni cudrucudru: Sa dau vosoti ira na kena meca o Moronai ka dau qarava e na gugumatua me vola na veika e nanuma ni na laki yaga sara vei ira. (Momani 1:4.)

Sega ni dauloma ca: Sa dusimaka vei keda o Moronai me da taura matua na isolisoli vinaka ka me da kakua ni taura na isolisoli ca. (Moronai 10:30.)

Sa sega ni rekitaka na ca: Sa tamata dina o Moronai. (Moronai 10:27.)

Sa ubia na ka kece ga: Mai na nona sega ni vinakata o Moronai me vakalasuya na gone turaga o Jisu Karisito, e qai lako voli ga kina me baleta na nona bula. (Moronai 1:2–3.)

Sa vakabauta na ka kece ga: Sa vakauqeti keda o Moronai me da vakabauti Jisu Karisito. (Momani 9:21.) Sa rui cecere na vakabauta nei Moronai, me raica kina na mata i Karisito. (Ica 12:39.)

Vakanuinuitaka na ka kece ga: Sa kila vinaka tu o Moronai na bibi ni noda dau vakanuinui. (Ica 12:32.)

Vosota na ka kece ga: Sa dei tiko ga o Moronai me yacova sara na nona mate. (Moronai 10:34.)

5. E a taura o Moronai e dua na ivola nei tamana e na gauna e tekivu kaulotu kina o Moronai. Me tiki ni nona ivola na nona talaucaka na nona loloma, nona vakavinavinaka, kei na kauwai me baleti luvena (raica Moronai 8:2–3.) Ni se bera na kalasi, me qai dua na itubutubu, dua na wekana se itokani yadudua ni nomu lewe ni kalasi me ra vola edua na ivola ni loloma kei na vakavinavinaka vei ira. Solia na ivola oqo vei ira na gone, ni o vakamacalataka tiko na loloma nei Momani vei luvena, o Moronai. Mo dusimaka ni a vakamareqeta o Moronai na ivola oqo, ka dau kauta voli ga e na vanua e dro voli kina mai vei ira na nona itokani. Mo vakasalataka vei ira na gone me ra maroroya na nodra ivola me ivakananumi me ra dau caka vinaka tiko ga, ka me ra vakayacora tiko na veika me ra marautaka na nodra itubutubu kei na Turaga.

6. Rai lesuva tale na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta.

7. Me lagati se wiliki na qaqa ni “I’m Trying to Be Like Jesus” (*Children’s Songbook*, t. 78).

iTinitini

iVakadinadina

Talaucaka na nomu vakavinavinaka me baleti Moronai, ka wasea na nomu ivakadinadina kina veika e vola tu. Vakadinadinataka ni rawa ni da gole me da ucu Karisito tiko yani vakalalai.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Moronai wase 1; 7:5–19, 43–48, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa Vakavuvulitaka o Moronai me ra Vakabauti Jisu Karisito

Lesoni
43

iNaki ni Lesoni Me ra vakauqeti kina na lalai me ra dau vakabauti Jisu Karisito.

- Me Vakarautaki**
1. Vulica e na masumasu na Ica 12:6–41 kei na Moronai 7:21–28, 33–34. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
 2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
 3. Vakarautaka na tikina volai e ciwa oqo (mai na Ica 12:6) me baleta na itavi galeleti:
Na vakabauta
sa
i koya
na vakanuinuitaki
ni
veika
sa sega
ni
rairai
 4. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-9, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572).

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Ni se bera na kalasi, mo vakabira rawa na tikina volai “Na vakabauta” kei na iyaloyalo kei Jisu Karisito e na papa ni volavola se lalaga. Mo qai vakabira na walu na tikina volai ka se vo tiko e na ruku ni nodra idabedabe na gone.

Me ra qai vakasaqara na gone na tikina e so oqori ka qai kauta cake mai ki na mata ni kalasi, me ra mai biuta kina vakaveitaravi.

Wilika ka veivosaktaka na tikiniivola ka sa laurai rawa vakaoti (Ica 12:6).

- Na cava soti beka o via raica ka se bera ni o bau raica mai? O kila beka vakacava ni tiko dina?
- E dina ni da se bera ni raica e matada na gone turaga o Jisu Karisito, eda kila rawa beka vakacava ni bula dina tiko?
- Na cava e kena ibalebale me da vakabauti Jisu Karisito? (Me dei tiko na nodra vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito, me da talairawarawa tiko kina vua, ka gadreva vakalevu cake me da ucui koya yani.)

- Na sala cava soti e rawa ni vukei iko kina o Jisu Karisito kevaka o vakabauti koya? (E rawa ni vakalologalogavinakataki iko, veidusimaki, soli vakacegu, vakaukauwataki iko, ka veivakabulai.)

Vakamacalataka ni veivakavulici na iVola i Momani me baleti ira na tamata era a vakalougatataki mai vakalevu, ka dau cakava na cakacaka mana eso mai na levu ni nodra vakabauti Jisu Karisito.

Tikina Vakaivola
Tabu

Tuberi ira na gone mai na nodrau ivakavuvuli o Momani kei Moronai me baleta na vakabauta, me vaka e volai tu e na Moronai 7:21–28, 33–34 kei na Ica 12:6–41. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakamacalataka ni rau vola o Momani kei Moronai na veika e baleti ira era kune kalougata vakalevu mai na nodra vakabauta (raica itavi 2 ni veivakabulabulataki).

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava e kaya o Jisu Karisito ni na noda kevaka eda vakabauti koya? (Moronai 7:33.) (Raica itavi 1 ni veivakabulabulataki.)
- Na cava beka e vakavulica o Moronai me vukea na noda vakadinata, se me da rawata kina na noda ivakadinadina me baleta na kosipeli? (Ica 12:6.) Na cava na ibalebale ni kena “vakatovolei taumada na nomudou vakabauta”? (Me tovolei e na dua na sala na nomu vakabauta.)
- Vakamacalataka ni tu vei keda taucoko na noda malumalumu. Na sala cava soti e rawa ni vukei keda kina me da vorata na noda malumalumu eso na noda vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito? (Ica 12:27.)
- Na cava soti beka e rawa ni vukei keda mai na noda vakabauti Jisu Karisito? (Na noda dau masu, ciqoma na isau ni noda masu, veivutuni, papitaisotaki, muria na veivakauqeti ni Yalo Tabu, veiqaravi tiko vei ira na wekada, vorata tiko na veitemaki, saumi katini, goleva yani na veika dredre ni bula, mo cavuta tiko kina, “Au sa rarawataka sara, ni vosoti au” lakova na soqoni vakalotu, muria na Vosa ni Vuku, kei na veika tale eso.)
- Na yalayala cava me baleta na masu sa solia oti o Tamada Vakalomalagi me baleti ira era vakabauta? (Moronai 7:26.) Sa saumi oti beka mai vakaevei na nomu masu?

Solia e dua na gauna vei ira na gone me ra talaucaka kina na ituvaki ni lomada me baleti Jisu Karisito. Vakaraitaka ni veika eso oqo e vakavatukanataka ni ra vakabauti koya.

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vola yadudua ki na tikiniveva na yacadra o ira era cavuti tiko e muri oqo, ka me qai biu e na dua na kena tavaya se bola. Me ra qai digia yadudua na gone na tikiniveva ka qai vakamacalataka vakalekaleka na italanoa ka baleti

ira era volai tiko e na tikiniveva me baleta na kena soli vei ira na kaukauwa mai na nodra vakabauti Jisu Karisito.

Sa kabasu na lalaga ni valeniveivesu mai vei rau o Alama kei Amuleki. (Alama 14:26–28.) Vakaraitaka na iyaloalo 4–29, Rau Curu Mai ki Tautuba o Alama kei Amuleki e na Valeniveivesu ka sa Bale.

Rau sa bala ki valeniveivesu o Nifai kei Liai, ka sa vakavolivoliti rau na iyameyame ni bukawaqa. (Ilamani 5:44-52.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-41. O Nifai kei Liai e na Valeniveivesu.

Sa taqomaka na qele ni sipi nei Tui Lamonai o Amoni. (Alama 17:29–18:3; 26:12.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-30, Taqomaka o Amoni na Qele ni Sipi nei Tui Lamonai (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 310; 62535).

Sa raica na ituvaki vakayago nei Jisu Karisito o taci Jereti, ka tosoya na ulunivanua. (Ica wase 3; 12:30.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-52, Raica na iQaqalo ni Liga ni Turaga na Taci Jereti (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 318; 62478).

Era vakabulai mai e na ivalu o ira e 2,000 na bati na liganiwau, (Alama 56:44–56.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-40, Mataivalu Ni Rua na Udolu na Cauravou Qaqa (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 313; 62050).

Sa taura mai o Nifai na peleti parasa. (1 Nifai 4:1–31.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-8, Sa Lesu Tale Vei Liai o Nifai ka Kauta Tiko na Peleti Parasa.

Sa dusimaki tiko o Liai kei na nona vuvale mai na Liaona, me ratou yacova yani na vanua yalataki. (1 Nifai 16:28–29; 18:23.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-20, Yaco ki na Vanua Yalataki ko Liai kei na nona iLawalawa (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 304; 62045).

Sa rairai mai o Jisu Karisito vei ira na nona tisaipeli e na kaukauwa levu. (Ica 12:31.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-45, Vunau o Jisu kina Muaira ni Vuravura (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 316; 62380).

Soli bula o Apinatai e na vuku ni nona ivakadinadina me baleti Jisu Karisito. (Mosaia 17:7–20.) Vakaraitaka na iyaloalo 4-22, Apinatai e Matana na Tui o Noa (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 308; 62042).

2. Qitotaka mada na “Qima Qama” se “Kilakila Mada” kei ira na lalai. Solia vei ira na idusidusi eso oqo, ka qai kerei ira me kilakila mai na tamata o vakamacalataka tiko. Tekivutaka e na qima (me ra qai cavuta mai na gone, “qama”, me tukuni vakarua).

Au masu e na siga kei na bogi taucoko, me vakaraitaki kina na noqu vakabauti Jisu Karisito. Kilakilai au mada? (Inosi.)

Mai na qaqaco ni vakabauta, e a rairai kina vei luvequ kei iratou na luve i Mosaia e va e dua na agilosu, me tukuna vei iratou me ratou veivutuni. Kilakilai au mada? (Alama.)

Au a taurivaka e dua na drotini me vakauqeti ira na noqu tamata me ra vakabauti Jisu Karisito ka me ra valataka na nodra bula galala kei na nodra duivuvale. Kilakilai au mada? (Kavetani Moronai.)

Mai na levu ni noqu vakabauta, au mani lewa kina me’u kauti iratou na noqu vuvale, me ratou sala vata yani kei na vuvale nei Liai ki na lekutu. Kilakilai au mada? (Isimeli)

Au goleva voli e na vakabauta na noqu lesu tale i Jerusalemi me'u laki kauta mai na peleti parasa. Kilakilai au mada? (Nifai.)

E rawa wale ga ni'u raica na iqaqalo nei Jisu Karisito kei na nona dagodago taucoko mai na noqu vakabauti koya. Kilakilai au mada? (Taci Jereti.)

Mai na neimami vakabauti Jisu Karisito, me vaka era tuberi keimami kina na tinai keimami, e qai taqomaka na neimami bula e na ivalu. Kilakilai keimami mada? (2,000 na sotia qaqa.)

Sa qai totaki au na noqu vakabauti Jisu Karisito, kei na noqu gadreva vakalevu me'u vakateteya na nona kosipeli, e na noqu vorati ira na ilawalawa daubutako ka ra vinakata me ra vakamatea na nona qele ni sipi o Lamonai na Tui. Kilakilai au sara mada? (Amoni.)

Mai na neirau vakabauta, e kabasu kina na valeniveivesu. Kilakilai keirau mada? (Alama kei Amuleki.)

Ni keirau tiko e valeniveivesu, e qai vakavolivoliti keirau na iyameyame bukawaqa mai na levu ni neirau vakabauta. Kilakilai keirau mada? (Nifai kei Liai.)

Mai na neitou itovo ni vakabauta na turaga o Jisu Karisito, keitou na sega mada ni mate. Kilakilai keitou mada? (Na tisaipeli e tolu ni Nifai.)

Keimami a dusimaki mai na Liaona ki na vanua yalataki me vaka na neitou vakabauta na turaga o Jisu Karisito. Kilakilai keitou mada? (Liai kei na nona vuvale.)

3. Veivosakitaka sara mada na sala eso e rawa ni vakaukauwataka kina na noda vakabauti Jisu Karisito na veika oqo:

Vulica na vosa ni Kalou: Ni o vulica tiko na itukutuku me baleti Jisu Karisito kei na veika e vakayacora, e na qai vakaqacotaki vakalevu na nomu loloma kei na veivakabauti vua.

Masumasu: E rawa ni da kerea vua na Tamada Vakalomalagi me vakaqacotaka na noda vakabauti Jisu Karisito.

Talairawarawa kina ivakavuvuli nei Jisu Karisito: Eda na kune marau kei na vakacegu ni da talairawarawa kina nona ivunau.

4. Veivosakitaka ka vulica me ra cavugusutaka rawa na ikava ni yavu ni vakabauta, ka me vakabibitaki tiko kina ni sa imatai ni ivakavuvuli ni kosipeli na vakabauta na gone turaga o Jisu Karisito.
5. Vakamacalataka ni na donui keda na vakabauta mai na noda veikilai ka veidinadinati. Me da kilai Jisu Karisito mada me da qai rawata kina na noda vakabauti koya. Me ra tukuna mada vei iko o ira na gone na veika era kila me baleti Jisu Karisito, kei na kena laki vakaukauwataka na nodra vakabauta mai na nodra kila na veika yadua oqo me baleti koya. Vola e na papa ni volavola. E rawa ni kena isau rawarawa ni sai koya na Luve ni Kalou, e bula tiko edaidai, sa dau lomani keda, sa mai mate e na vukuda, sa noda iVakabula, sa dau veivosoti, ka sa tu vua na lewa me baleta na veika kece e vuravura, sa kila tu na veika e vinaka vei keda, sa gadreva me da lesu tale yani ki na nona itikotiko, rau rairai vei Josefa Simici kei Tamada Vakalomalagi.

6. Vakarautaka na tikina volai “Eda vakaqacotaka na noda vakabauta ni da muria na ivunau ni Turaga” ka me kabi e na papa ni volavola se lalaga.

Sureti ira na lalai me ra mai talanoataka na veika eso era donuya ni ra vakamura na ivunau. Vukei ira me ra kila ni digidigi eso era vakayacora mai oqori e ivakaraitaki ni nodra vakabauti Jisu Karisito. Biuta e na papa ni volavola eso na drauniveva, se na lalaga, me tutunavata, me vaka ga e ra buloko ni vale o tara cake tiko (se droinitaka ga e na papa ni volavola). Me ra qai vakayacana yadudua o ira na gone, e na veika e ra dau vakayacora me vakaqacotaki kina na nodra vakabauti Jisu Karisito, me vaka na masumasu, wilika na vosa ni Kalou, saumi katini, nodra idusidusi ni ra dau vakayacora na veika vinaka, vakarorogo vei rau na itubutubu, vakayagataka na sakaramede, talairawarawa ki na ivunau nei Tamada Vakalomalagi, kei na so tale.

7. Me lagati se wiliki na qaca ni “Faith” (*Children’s Songbook*, t. 96), “The Church of Jesus Christ” (*Children’s Songbook*, t. 77), “The Fourth Article of Faith” (*Children’s Songbook*, t. 124), se “Au Sa Kila Ni Bula Tu” (*Na Sere ni Lotu kei na Nodra Sere na Lalai*, t. 38).

iTinitini

iVakadinadina	Wasea na nomu ivakadinadina me baleta na nona bula dina tiko o Jisu Karisito, kei na nomu na rawata na kaukauwa mo laki ucui koya sara mai na nomu vakabauta. Ni da vulica tiko na nona vosa, masumasu, ka talairawarawa ki na nona ivunau, e na qai vakaqacotaki na noda vakabauta.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Ica 12:6–22, 41, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

O Moronai kei na Yalayala Mai na iVola i Momani

iNaki ni Lesoni

Me ra vakauqeti kina na gone me ra rawata na nodra ivakadinadina me baleta na iVola i Momani, ka me ra vulica tiko ka vakamura na kena ivakavuvuli e na nodra dui bula.

Me Vakarauteki

1. Vulica e na masumasu na Moronai wase 10, kei na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:30–35, 59–60. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarauteki Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. iKuri ni wilivola: Momani 8:1–4, 16 kei na imatai ni drauniveva ni iVola i Momani. Mo nanuma tiko: Na imatai ni drauniveva e ivakavakadewa ni iotioti ni tabana mai na peleti koula (raica *History of the Church*, 1:71).
3. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
4. Vakarauteki e dua na tikina volai ni vosa *iVakadinadina*.
5. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. iYaloyalo 4-2, Vunitaka o Moronai na Peleti e Delai Kumora, (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 320; 62462); 4-55, Rairai o Moronai vei Josefa Simici e na Nona Rumu, (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 404; 62492); 4-3, Taura na Peleti Koula o Josefa Simici, (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 406; 62012); kei na 4-56, O Moronai e na Doka ni Vale Tabu.

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloalo Vunitaka o Moronai na Peleti e Delai Kumora. Vakaraitaka ni kunei e na iyaloalo o Moronai ni sa voleka me laki tini na nona bula e vuravura. Tukuna tale ga vei ira na gone ni sa voleka tale ga ni cava na nodra vulica e na kalasi na iVola i Momani.

Raica Iesu tale mada na veika oqo me baleta na bula nei Moronai:

Sa mai vakacavara o Moronai na ivolatukutuku vakamareqeti oqo. Sa mai bale o Momani, na tamana; era sa mate taucoko na wekana; e sega tale ni vo tu e dua na nona itokani. Era se talabusese tu ga e na buca ni ivalu na iyaragi me vaka na moto, iseileiwau, kei na isasabai. Sa vakarusai na veika taucoko. Sa vica vata na yabaki na nona bula taudua tiko mai o Moronai, e na nona vunitaki koya tiko mai vei ira na Leimani, ka taqomaka tiko ga na ivolatukutuku vakamareqeti. Sa mai vakalekalekataka rawa e ruasagavulukava na tabana ni peleti koula (iVola nei Ica) ka vakaotia tale ga na veika e vola tiko mai e na peleti ka solia mai vua o tamana.

Ni o lesuva tale na iyaloalo, vakaraitaka ni sa vakarau me laki biuta o Moronai na peleti koula e na dua na katovatu e Delai Kumora. Sa solia oti e dua na iyalayala talei o Moronai vei ira era na wilika na iVola i Momani.

Vakabira na tikina volai “iVakadinadina.” Tukuna vei ira na gone ni ra na raica e na lesoni oqo na sala me ra qai rawata kina na nodra ivakadinadina me baleta na iVola i Momani (raica na itavi 1 ni veivakabulabulataki). Me ra vulica tale ga ekena yalayala ka solia mai vei keda o Moronai.

Tikina Vakaivola
Tabu

Veituberi e na itukutuku me baleta na nona mai vakayacora o Moronai na ivakaro nei tamana me vakaotia na ivolatukutuku vakamareqeti oqo, na nona itatau vei ira na vakabauta kei na nona vosa ni veitalatala ka volai tu e na Moronai wase 10, na nona vunitaka na ivolatukutuku e na qele, kei na nona qai rairai tale e na 1,400 na yabaki ki muri vei Josefa Simici, me vaka e rawa ni kunei e na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:30–35, 59–60. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Taurivaka na iyaloalo e na kena gauna dodonu.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Na cava beka e vinakata o Moronai me da nanuma tiko ga? (Moronai 10:3.)
- Na cava beka e tukuna o Moronai ni dodonu me da cakava me da qai kunea rawa vakaikeda na dina ni iVola i Momani? (Moronai 10:4.)
- O cei beka e na qai vakataudeitaki vei keda na dina ni iVola i Momani? (Moronai 10:5)
- Na cava beka e qai nona yalayala vei keda o Moronai? (Raica na itavi 4 ni veivakabulabulataki.)
- Me da vakila rawa vakaevei na kaukauwa ni Yalo Tabu e na nona tukuna tiko vei keda ni dina na iVola i Momani? (Vakamacalataka ni sa dau vakauqeti keda vakawasoma na Turaga mai na ituvaki ni lomada, se na veika eda vakila voli ga e lomada. Sa dau solia vei keda na Yalo Tabu na yalo vakacegu ki na veika e dodonu ka dina. Me vaka e raragi mai na lomada.)
- Na cava beka na ka bibi duadua e rawa ni o kila mai na iVola i Momani? (Ni sa i Jisu na Karisito. [Raica na imatai ni tabana ni iVola i Momani.])
- Na cava beka e tukuna o Moronai me baleta na kena lasika mai na iVola i Momani? (Moronai 8:16) Na kaukauwa cava e vakavuna na kena lasika mai na iVola i Momani.
- O cei beka e a ciqoma na peleti koula ka qai vakadewataka kina iVola i Momani?
- Ia ni sa mai cava na nodra itavi na parofita mai na iVola i Momani kei Josefa Simici, na cava beka e noda icolacola kina iVola i Momani? (Me da vulica, rawata na kena ivakadinadina, vakamura na kena ivakavuvuli, ka wasea na noda ivakadinadina vei ira na tani.)

**Veivaka-
bulabulataki**

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakaraudaka na tikina volai eso oqo: “Wilika,” “Nanuma,” “Vakananuma,” “Masulaka.” Biuti ira na gone me ra vukica na tikina volai eso oqo me rai lesuvi kina na idusidusi ka solia vei keda o Moronai me da rawata kina na noda ivakadinadina. Veivosakitaka na sala me ra rawata kina na gone na nodra ivakadinadina e na nodra muria na idusidusi oqori.

Rawata kina Na iVakadinadina ni iVola i Momani

Wilika (Vakamacalataka ni imatai ni ikabakaba me da rawata kina na noda ivakadinadina ni iVola i Momani, me da dau wilika ka vulica tiko vakavinaka.)

Nanuma (E tukuna o Moronai ni dodonu me da dau nanuma tiko na nona yalovinaka kei na yalololoma i Jisu Karisito, ka dodonu me tugani tu ga e lomada na vakavinavinaka vua. Na loloma kei na vakavinavinaka oqo e na qai vakaraudaki keda ki na ituvaki ni bula me da ciqoma kina na raivotu.)

Vakananuma (Me da dau vakananuma, se galeleta na lomada kei na noda vakasama na veika eda sa vulica mai me baleti Jisu Karisito, kei na nona ivakavuvuli e na iVola i Momani.)

Masulaka (E dodonu me da dau masulaka e na yalo dina, me da kerea kina na Kalou, na Tamada Tawamudu, e na yaca i Jisu Karisito, se dina na iVola i Momani.)

2. Veiwasei kei ira na gone me baleta na malanivosa oqo nei Peresitedi Ezra Taft Benson, na ikatinikatolu ni Peresitedi ni Lotu:

“E tolu tiko na vuna lelevu me ra dau goleva kina na Yalo Dodonu e na Gauna Oqo na kena vulici na iVola i Momani me ivalavala tudei ni nodra bula.

“Na kena *imatai* ga ni sa vatuivakadei ni noda lotu na iVola i Momani. Na vatuivakadei sai koya na vatu ka suitu ni ituvatuva. E dau vakadeitaka na vatu taucoko, ka na kasere na ituvatuva kevaka e biu tani mai.

“E tolu na sala ka okati tiko kina na iVola i Momani me vatuivakadei ni nona lotu. E vatuivakadei ni noda vakadinadinataki Karisito. Ka vatuivakadei ni noda ivakavuvuli. Sa vatuivakadei tale ga ni noda ivakadinadina.

“Na *ikarua* ni vuna . . . ni sa volai mai me baleta na tabagauna oqo. . . .

“Na kena *ikatolu* ga . . . ni sa totaka na noda toro yani vua na Kalou. . . .

“E tiko e dua na kaukauwa levu e na ivola ka na drodrova yani na nomu bula e na gauna ga o tauyavutaka kina na kena vulici matua na vosa ni ivola. Sa na tu kina vei iko na kaukauwa levu mo vorata rawa na veitemaki. O na raica tale ga kina na kaukauwa mo levea kina na ivadi ca kei na lawaki. Ka na solia vei iko na kaukauwa mo tiko voli ga e na sala dodonu ka rabailailai” (mai na Conference Report, Okt. 1986, t. 4–6; se *Ensign*, Nov. 1986, t. 5–7).

3. Vakaraudaka na iyaloalo O Moronai e na Doka ni Vale Tabu. Vakamacalataka ni da vulica e na Ai Vakatakila 14:6 kei na Vunau kei na Veiyalayalati 133:36 ni dua na agilosu (Moronai) e vakasukara mai ki vuravura na “i tukutuku-vinaka e sega ni oti rawa.” Sureti ira na gone me ra vakasaqara na ivakatakarakara

koula kei Moronai e na doka ni so na noda vale tabu, ka qai nanumi Moronai lesu, o koya ka se sega vakadua ni bau cakitaka na nona ivakadinadina me baleti Jisu Karisito. “Ia ko i au ko Moronai, au sa sega ni cakitaka na Karisito” (Moronai 1:3.)

4. Sureti ira na gone me ra wilika ka vulica me ra cavugusutaka rawa e dua na kena iwase, se na ialayala taucoko me baleta na iVola i Momani (Moronai 10:4–5) se na ikawalu ni yavu ni vakabauta.
5. Vakaraitaka vei ira ni da rawata na noda ivakadinadina ni iVola i Momani, eda rawata tale tiko ga na ivakadinadina ni:
 - Sai Jisu na Karisito
 - Ni sa Parofita ni Kalou o Josefa Simici
 - Ni sa Lotu dina ni Kalou na Lotu i Jisu Karisito me baleti ira na Yalo Dodonu e na Gauna Oqo
6. Sureti ira na gone me ra wasea na itukutuku era taleitaka vakalevu mai na iVola i Momani. (Era na vinakata beka me ra vakatovototaka na veika mai na itukutuku eso oqo.) Tarogi ira se cava na ka bibi e ra sa vulica rawa mai na itukutuku yadudua oqori.
7. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Search, Ponder, and Pray” (*Children’s Songbook*, t. 109).

iTinitini

iVakadinadina	Vakatusa na kena dina na yalayala nei Moronai ka volai tu e na Moronai 10:3–5, ka rawa ni ra na rawata yadudua o ira na gone lewe ni kalasi na nodra ivakadinadina me baleta na kena dina na iVola i Momani. Sureti ira na gone me ra mai wasea na nodra ivakadinadina e na kena dina na iVola i Momani.
iWasewase ni Wilivola e Vale	Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na Moronai 10:1–5, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo. Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Sa iVakadinadina na iVola i Momani ki na Tucake Tale nei Jisu Karisito (Siga ni Mate)

iNaki ni Lesoni

Me ra tuberi kina na gone ni dua tale na ivakadinadina volai na iVola i Momani me baleta na tucake tale nei Jisu Karisito.

Me Vakarautaki

1. Vulica e na masumasu na Alama 11:40–45; 40; kei na 3 Nifai 11:1–17. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitavitaki kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Na iVola Tabu.
 - c. E dua na qaniliga se sitokini.
 - d. iYaloyalo 4-49, Ni sa Tucake Tale ko Jisu Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 239; 62187), kei na 4-45, Vunau o Jisu kina Muaira ni Vuravura (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 316; 62380).

Yavu Matau ni Lesoni**iTavi Galeleti**

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

(Ke sega ni rawa mai na qaniliga se sitokini, e rawa ni o vakayagataka na itavi 2 ni veivakabulabulataki me itavi galeleti.)

Laveta na ligamu ka vakamacalataka ni vakatakarakarataka tiko na yalo ka tiko e lomada. E rawa ni yavala na liga. Vakaraitaka vei ira na qa ni liga (sitokini), ka vakamacalataka ni vakatakarakarataka na noda dagodago vakayago. Ni da sucu mai, rau sa mai sema tiko vakalekaleka na yalo kei na yago, me ivurevure tiko ni bula na yalo ki na yago. E sega ni rawa me gole vakaikoya na yago. Me vaka ga na kena vakadarami e ligada na qaniliga, sa qai bula mai na yago, ka rawa ga ni yavala mai na kena curuma yani na Yalo Tabu. (Daramaka e ligamu na qaniliga.) Eda vakaivotavota yadudua e na yalo kei na yago. Vakaraitaka ni rau veitawasei na yalo kei na yago ni da mate. (Luvata na qaniliga mai na ligamu.) E rawa beka ni dua na dagodago vakayago e yavala ni sega kina na yalo? Ni da mate, e bula tiko beka na yalo, ka se rawa tiko beka ni yavala? (Yavalata na ligamu kei na nomu iqaqalo me vakaraitaki kina.) E na gauna ni Tucake Tale mai na mate, e rau sa na duavata tale na yalo kei na yago. (Daramaka tale ki ligamu na qaniliga.) Oi keda vakayadua kece e da tiko voli oqo e vuravura eda na tucake tale mai na mate. O Jisu Karisito duadua ga e rawa ni solia vei keda na tucake tale. (Cavuti mai na vosa nei Boyd K. Packer, e na Conference Report, Epr. 1973, t. 79–80; se *Ensign*, Me 1973, t. 51–53.)

Na cava e kena ibalebale ni da ivakadinadina? (Na ivakadinadina e dua na tamata se dua na ka e rawa ni solia se vakatusa na veika dina.) Na Veiyalayalati Vou e na iVosa Tabu e ivakadinadina volai ni a tucake tale mai na mate o Jisu Karisito, ka solia kina vei keda taucoko na tamata me da vakaivotavota e na tucake tale mai na mate. Na ivola cava e ikarua ni ivakadinadina me baleta na Tucake Tale?

Tikina Vakaivola
Tabu

Veituberi e na tikina vakaivola tabu mai na iVola i Momani e na Alama 11:40–45; 40; kei na 3 Nifai 11:1–7 me baleta na Tucake Tale mai na mate. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakamatatataka ni iVola i Momani e ivakadinadina volai ni nona tucake o Jisu Karisito. Taurivaka na iyaloalo e na gauna e veiganiti kaya.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaki ki na nodra dui bula na ivakavuvuli eso oqo. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- E vakamatei vakacava o Jisu Karisito? (Luke 23:33; 2 Nifai 10:3.) Vukei ira na gone me ra kila vinaka ni solia vakaikoya o Jisu Karisito na nona bula e na nona bula mai liu me mai noda iVakabula, mai na levu ni loloma vei keda. Sa kila deivaki tu mai ni na mai mate e na vukuda me rawa ni vakayacori kina vei keda na lewa nei Tamada Vakalomalagi me baleta na ituvatuva ni veivakabulai me baleti keda.
- Na cava e qai yaco vei Jisu Karisito ni sa mai bogitolu na nona mate? (1 Korinica 15:4; Mosaia 3:10.) E a tiko beka e vei na yalona e na tolu na siga o ya? (1 Pita 3:18–19; V&V 138:11–12, 18.) E lako beka kivei na yaloda e na noda sa mate? (Alama 40:12.)
- Na cava beka na ibalebale ni *tucake tale*? (Alama 11:43; 40:18.) Lesuva tale na itavi galeleti, ka vakamacalataka ni tucake tale, e nodrau duavata tale na yalo kei na yago, ka me sega tale ni rau veitawasei vakadua.
- Era kila vakacava mai Jerusalemi ni sa tucake tale mai na mate o Jisu Karisito? (1 Korinica 15:5–7.) Era kila vakacava na Nifai, na lewe i Amerika, ni a tucake tale o Jisu Karisito? (3 Nifai 11:8–10.) Ni raici Jisu Karisito o ira na Nifai, na cava era nanuma ni o cei o koya? (3 Nifai 11:8.) Na cava na vuna e vinakata kina o Jisu me ra tara na imawe ni ivako mai na ligana kei na yavana? (3 Nifai 11:14–15.) E na vakaevei tu beka na ituvaki ni lomamu kevaka o a maliwai ira tu ka ra raici Jisu e na nona sa tucake tale mai na mate?
- Mo kila rawa vakacava ni sa tucake tale mai na mate o Jisu Karisito? (Mai na nomu saga tiko ka rawata na nomu ivakadinadina.)
- E vakaevei tu beka na ituvaki ni dagodago sa tucake tale nei Jisu e na nona laki talevi ira na Nifai? (3 Nifai 11:15.)
- O cei so e na tucake tale? (1 Korinica 15:20–22; Alama 40:4.) E na vakaevei tu beka na noda dagodago vakayago ni da sa tucake tale mai? (Alama 11:43–45; 40:23.) Mo qai tukuna tale ga ni so na ibulibuli vakatani ni yagoda se na malumalumu vakayago ka tu vei keda e na gauna oqo, e sa na biu vata tu mai na yago oqo. Me laki uasivi vakaoti na ituvaki ni yagoda e na gauna ni Tucake Tale.

- E ivakadinadina vakaevei na iVola i Momani ni nona tucake tale o Jisu Karisito? Na cava na vuna e gadreva kina o Tamada Vakalomalagi, me tu ruarua vei keda na iVola Tabu kei na iVola i Momani? (2 Nifai 29:8.)
- Me vaka ni vuqa vei keda e se bera ni raica na gone turaga o Jisu Karisito e na yagona vou ni tucake tale, me vaka era vakadinadinataka oqori na i Apositolo kei ira na Nifai, me da rawata beka vakaevei me da vakavukui me baleta na Tucake Tale? (Mai na veika e tukuni tu e na vosa ni Kalou, kei na veivakauqeti ni Yalo Tabu. [Raica Moronai 10:4–5.]

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Vakamacalataka ni vinakata yadudua vei keda o Jisu Karisito me da kila tiko ni a tucake tale ka se bula tiko ga edaidai. Tarogi ira na lalai se cava na vuna e vinakata kina o Jisu me da kila na veika oqo. E na rairai tautauvata beka nodra vakasama kei na veika eso e tiko oqo e muri:

Me da vakacegui kina mai na noda sa kila ni da na bula tiko ga ni sa oti na mate, ka na qai dua na siga, me rau qai duavata tale kina na yagoda kei na yaloda.

Me vakauqeti keda me da talairawarawa ki na ivunau me rawa kina ni da yalo marau ka me da na laki tiko kina kei Tamada Vakalomalagi e na bula ka tarawa.

Me vakalogalogavinakataki keda e na noda sa kila ni gauna e mate kina e dua na wekada voleka, e na qai bula tale o koya e na dua na siga mai muri.

2. Vola e na papa ni volavola e dua na vosa ka vakavure vakasama vei iko me baleta e dua na itukutuku bibi ka se qai tabaki wale ga e na niusiveva. Mo vakamacalataka na vu ni nomu taleitaka na italanoa oqori. Kerei ira na gone me ra tukuna mai na itukutuku bibi ka se bau kacivaki e vuravura taucoko. Tuvana na nodra vakasama ka ra sauma mai, e na papa ni volavola. Veivosakitaka na veika e na duidui ke a sega ni yaco na veika era tukuna mai oqori. Na cava na vuna e itukutuku bibi duadua kina ki vuravura na nona a tucake tale mai na mate o Jisu Karisito? Na cava e na yaco ke a sega ni tucake tale o Jisu Karisito? (Wilika na veivosakitaka 2 Nifai 9:19–22.)
4. Me lagati se wiliki na qaqa ni “He Sent His Son” (*Children’s Songbook*, t. 34), “Did Jesus Really Live Again” (*Children’s Songbook*, t. 64), se “Jesus Has Risen” (*Children’s Songbook*, t. 70).

iTinitini

iVakadinadina Vakadeitaka na kena dina na iVola i Momani ka ivakadinadina vakaivola tabu ni nona tucake tale mai na mate o Jisu Karisito. Vakatusa ni mai bolea na veika rarawa me yacova sara ni mate, e na vukuda yadudua mai na kaukauwa ni nona loloma o Jisu Karisito. Sa qai rawa kina me tucake tale na tamata vakayadua mai na nona tucake tale o koya.

iWasewase ni Wilivola e Vale Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 3 Nifai 11:8–17, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Na iVola i Momani: E Dua Tale na iVakadinadina kei Jisu Karisito (Siga ni Sucu)

Lesoni
46

iNaki ni Lesoni Me ra tuberi kina na gone ni sa ikarua ni ivakadinadina kei Jisu Karisito na iVola i Momani.

- Me Vakarautaki**
1. Vulica e na masumasu na 1 Nifai 10:4; 11:13, 15, 18; 2 Nifai 25:19; 29:8; Mosaia 3:5; Alama 7:10; Ilamani 14:2–5; Aisea 7:14; Maciu 1:21; 2:1–2, 9–10; 20:19; Luke 1:35; 2:8, 10–12; kei na Joni 3:16. Ka qai vulica na lesoni, mo lewa kina na imoimoi vinaka ni nomu vakatavulica na tikina vakaivola tabu. (Raica na “Vakarautaka Nomu Lesoni,” t. vi. kei na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.)
 2. Mo digia na taro eso ni veivosaki kei na itavi ni veivakabulabulataki ka ra na vakaitaviti kina na gone, ka me vukei ira sara vakavinaka e na nodra yacova yani na inaki ni lesoni.
 3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua tiko o ira na lalai na iVola i Momani.
 - b. Na iVola Tabu.
 - c. Na itokatoka ni yaca se sikavu kei na iubi ni gone me ra daramaka e na kena qaravi na itavi galeleti.
 - d. iYaloyalo 4-9, Jisu na Karisito (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572). iYaloyalo 4-10, Na Nona Sucu o Jisu (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 200; 62116); 4-21, Vosa o Penijamini na Tui vei ira Nona Tamata (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 307; 62298); 4-42, Samuela na Leimani e na Bai ni Koro (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 314; 62370); kei na 4-44, Mape kei Vuravura; kei na Vunau o Jisu kina Muaira ni Vuravura (iYaloyalo Taurivaki ni Kosipeli 316; 62380).

Yavu Matau ni Lesoni

iTavi Galeleti

Sureta e dua vei ira na lalai me mai cabora na masu me tekivutaki kina na lesoni.

Vakaraitaka na iyaloyalo Na Nona Sucu o Jisu. Mo vakaraitaka ni tukuni tu e na Veiyalayalati Vou na itukutuku ni nona sucu o Jisu e Jerusalemi. E ikarua ni ivakadinadina vakaivola na iVola i Momani me baleti Jisu Karisito, ka tukuni kina na veika e yaco mai Amerika e na gauna ni nona sucu.

Me lewe va na gone me ra vakaitavi vei Liai (600 B.C.), O Penijamini na Tui (124 B.C.), Alama (83 B.C.), kei Samuela na Leimani (6 B.C.). Me ra wilika mai na gone na parofisai ni parofita me baleta na sucu nei Jisu Karisito mai na tikiniivola eso oqo: Liai, 1 Nifai 10; Penijamini na Tui, Mosaia 3:5; Alama, Alama 7:10; kei Samuela na Leimani, Ilamani 14:2.

Ni tukuni mai na parofita yadudua, me qai dua na gone e laveta cakena kena iyaloyalo na parofita, ni wilika tale tiko e dua na vosa ni Kalou.

- Na ivakatakilakila cava soti me baleti Jisu Karisito e a vakaraitaki mai Peciliema? (Luke 2:6–14; Maciu 2:1–2.) Na ivakatakilakila cava soti e a laurai mai Peciliema kei Amerika? (3 Nifai 1:21.) Na ivakatakilakila cava soti tale e a vakaraitaki mai Amerika? (3 Nifai 1:15, 19.)

Tikina Vakaivola
Tabu

Ni taurivaki tiko na iyaloalo e na gauna e kilikili kina, vakavulica vei ira na gone na itukutuku ni nona sucu o Jisu Karisito kei na nona ilesilesi me vaka e tukuni tu e na iVola Tabu kei na iVola i Momani. (E na veisala eso me vakatavulici kina vakavinaka na Vosa ni Kalou, raica na “Veituberi mai na Vosa ni Kalou,” t. vii.) Vakabibitaka tiko ni a volai na iVola Tabu e Jerusalemi kei na veivanua volekata, kei na iVola i Momani e a volai mai Amerika, ka vica tale na udolu na maile na kena yawa mai Jerusalemi.

Vakamacalataka ni iVola Tabu kei na iVola i Momani e dui volai mai vei ira e vica na parofita. Ni wiliki tiko na tikiniivola eso, me tukuni vei ira na gone se volai na tikina oqori mai vei ira na parofita e na Vanua Tabu, me vaka e volai tu e na iVola Tabu, se mai vei ira na parofita ni iVola i Momani mai Amerika.

Veivosakitaki ka
Tarogi na Taurivaki
ni iVakavuvuli

Mo vulica vinaka na taro kei na tikiniivola eso oqo ka cavuti tiko e na nomu vakarautaka tiko na leseni. Mo taurivaka ga na taro o nanuma ni na vukei ira vakavinaka na gone me ra kila vinaka na vosa ni Kalou ka taurivaka na ivakavuvuli eso oqo ki na nodra dui bula. Ni o wilika tiko na tikiniivola eso kei ira na lalai e na kalasi, sa na vukei ira e na nodra raica vakarabailevu na vosa ni Kalou.

- Ni se vo tu e ononadrau na yabaki me sucu mai na iVakabula, na cava beka e sa tukuna tu o Nifai ni na yacana na Luve ni Kalou? (2 Nifai 25:19.) Na cava beka e tukuna mai o rau na parofita Nifai, kei Aisea, me baleti koya na tinadra na iVakabula? (1 Nifai 11:13, 18; Aisea 7:14.) Na cava beka e parofisaitaka o Alama ni na yacana na marama na tinadra na Luve ni Kalou? (Alama 7:10.)
- O cei beka na Tamai Jisu? (Luke 1:35. Tamada Vakalomalagi.) O cei beka o Josefa? (O Josefa na wati Meri. Vakamacalataka ni dina ga e Tama dina vakayago ka vakayalo nei Jisu Karisito o Tamada Vakalomalagi, e maroroi koya voli ga mai o Josefa me tuberi koya tiko ka tuberi koya cake mai me veisusu vakatama vua.) Ni sa voleka na gauna ni nona sucu mai o Jisu, na cava beka e qai tukuna na agilosu vei Josefa me vakayacana kina na gone? (Maciu 1:21.)
- Na ivakatakilakila cava soti e solia o Samuela na Leimani me baleta na sucu nei Jisu? (Ilamani 14:2–5.) Na ivakatakilakila cava soti e a vakaraitaki e Jerusalemi? (Luke 2:8, 10–12; Maciu 2:1–2, 9–10.)
- Na cava beka na vuna e bibi kina me tu vei keda na ivakadinadina vakaivola tabu e rua me baleta na nona sucu mai kei na nona ilesilesi o Jisu Karisito? (2 Nifai 29:8.)
- Na cava beka na vuna e talai Jisu Karisito, na Luvena, ki vuravura o Tamada Vakalomalagi? (2 Nifai 9:21–22; 3 Nifai 27:13–14; Joni 3:16.)
- Na cava beka e gadreva vei keda o Tamada Vakalomalagi me da vakavatukanataka kina na noda vakavinavinaka vei Jisu Karisito? (Alama 7:23–24.)

Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o taurivaka ga e dua vei ira na tikina oqo e na gauna ni lesoni, se me rai lesuvi, me vakalekalekataki ni lesoni, se me soli kina na ibole ni veivakauqeti vei ira.

1. Me ra muria na gone na idusidusi nei Jisu Karisito mai na nodra digia e dua na iloloma vakaitavi vua e dua tale e na Kirisimasi oqo. Solia yadudua vei ira na peni kau kei na tikiniveva me ra vola kina na iloloma kei na sala me ra qarava kina na veiqaravi vakaitavi oqori.
2. Kerei ira na gone me ra wasea na itovo makawa vakavuvale ka ra dau vakananuma kina na sucu kei na ivakarau ni bula i Jisu Karisito. Era na gadreva beka o ira na gone lalai me ra droinitaka e dua na kedra iyaloalo na nodra vuvale ni ra vakaitavi tiko e na itovo makawa vakavuvale oqori.
3. Vakaraitaka na iyaloalo 4-9, Jisu na Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 240; 62572). Me ra talanoataka na gone yadudua na italanoa eso me baleta na veika eso era donuya mai e na Kirisimasi, ka vukeyi koya tiko kina me nanumi Jisu Karisito e na loma taucoko ni yabaki.
4. Vakatautauvatataka vata mada na nona ivakavuvuli eso na iVakabula mai na iVola Tabu kei na kena mai iVola i Momani, me vaka na kena oqo: Maciu 5:16 kei na 3 Nifai 12:16; Maciu 7:12 kei na 3 Nifai 14:12; kei na Maciu 5:44 kei na 3 Nifai 12:44.
5. Me qai taurivaki na ivola ni vula ka tiko oqori e na mua ni lesoni e na dua se so tale na sala eso:

Me ra yadua taucoko na gone na ivola ni vula me ra rokataka ka qai kauta ki vale me iloloma kina vuvale. E rawa ni taurivaki e na loma ni yabaki na ivola ni vula oqo me dusimaki keda tiko ki na noda vakamuraia na turaga o Jisu Karisito.

Wilika vei ira na gone na vakasama eso e tu kina, ka me ra digitaka ga na cava me ra vakayacora.

Cakava e dua na ilavelave ni ivola ni vula ka me qai musu yadudua na kena iwasewase. Me ra qai digitaka na gone na vakasama eso era na vinakata me ra kauta me laki idusidusi tiko e na nodra dui vuvale.

Ni o taurivaka na ituvatuva ni ivola ni vula, me ra qai cakava vakaiira o ira na gone na nodra dui ivola ni vula.

Droinitaka na ivola ni vula e na dua na vevalevu me vakaraitaki tu e na kalasi.

6. Me lagati se wiliki na qaqa ni "Away in a Manger" (*Children's Songbook*, t. 42), se "He Sent His Son" (*Children's Songbook*, t. 34).

iTinitini

iVakadinadina

Wasea na nomu ivakadinadina ni sa Luve ni Kalou o Jisu Karisito. Talaucaka na nomu vakavinavinaka e na vuku ni nomu taukena tu na iVola Tabu kei na iVola i Momani me ivakadinadina ni nona bula mai kei na nona ilesilesi o Jisu Karisito.

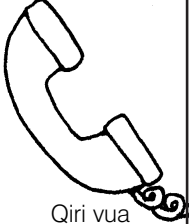
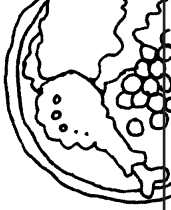
Solia vei ira na gone na gauna me ra talaucaka kina na lomadra me baleta na iVakabula, kei na kena ibalebale vei ira. Soli ibole vei ira na gone me ra taurivaka na gauna ni Kirisimasi oqo me ra vakananumi Jisu Karisito kina, kei na veika kece e sa vakayacora mai e na vukuda.

iWasewase ni
Wilivola e Vale

Mo vakauqeti ira me ra laki vulica tale e vale na 1 Nifai 11:12–24 kei na 2 Nifai 29:8, me ra rai lesuva kina na lesoni oqo.

Sureta e dua vei ira na lalai me mai tinia na lesoni e na masu.

Dau Veiqaravi Loloma

SIGATABU	MONITI	TUSITI	VUKELULU	LOTULEVU	VAKARAUBUKA	VAKARAUWAI
	Sureta mai e vica na nomu itokani kina lotu vakavuvale 	 Sikovi ira na tauvimate	Bau vakarorogo vakavinaka vua e dua e gadreva tu me kauwaitaki 	 Veivosoti vua e dua ka vakacalai iko	Vakavinavinaka vua e dua na wekamu 	 Qiri vua e dua e na talevoni ka vakamarautaki kaya
 Volavola vua e dua na daukaulotu	Bole mo sava iyaya ni kana 	 Soli ivakalomavinaka kina nomudou matabisopi	Dau matadredre ve i ira o sotavi ira 	 Volavola vua e dua na nomu itokani	Vakanananu vinaka me baleta e dua na nomu veikilai 	 Kauta na kena kakana e dua na tauvimate
 Vakavodoka e dua mo dou laki lotu vata	Veivotai e na nomu taledi 	 Vavavi me rua ka me wasei e dua	Bau mokota e dua 	 Wilivola vua e dua na gone	Mo veinanumi kina lomana e dua 	 Veikilaitaki iko kina dua na itokani vou
Mo kidavaka dina e dua e na nomu taleitaki koya e valenilotu 	 Wasea na nomudou ivakalomavinaka ni lotu vakavuvale	Talauca vua e dua na nomu itokani na veika e rui taleitaki vua 	Vukea e dua ka gadreva tu 	 Vakavatukanata ka vua e dua na nomu taleitaki koya	Matadredre yani vua e dua ka mata rarawa 	Veisiko vua e dua na itaba qase
Veivuke vua e dua na tina ka osooso tiko me baleti luvena e valenilotu. 	 Dau tukuna "Au loloma vei iko."	Samaka na nomu rumu ni se bera ni kerei vei iko.				

Me iTakataka ni Noda Kalougata na Matabete (Lesoni iVakacoko ni Matabete)

iNaki ni Lesoni

Sa inaki bibi ni kena vakarautaki na lesoni oqo, me veivuke ki na nodra kila na gone yabaki 11 na isolisoli kei na itavi e so ni matabete. Me qaravi ni se bera ni dua na gone e na nomu kalasi e yacova yani na nona siganisucu, ni sa yabaki 12.

Me Vakarautaki

1. Mo vakadidike e na masumasu mai na “Ai Tekivu ni i Vola i Momani” e na ivakamacala mai na itekitekivu ni iVola i Momani, se na Josefa Simici— Ai Tukutuku 1:29–54, 59, 66–72; Vunau kei na Veiyalayalati wase 13, kei na ikau ni iwase ni ivola oqo; kei na Vunau kei na Veiyalayalati 121:34–46.
2. Vakadidike mai na lesoni, ka qai lewa na ivakarau ni kena vakavulici na tikina mai na ivolanikalou. Mo digia na taro me vakavurea na veivosaki, kei na veitikina ni veivakabulabulataki, ka na totaka na nodra rawata na inaki ni lesoni o ira na gone lewe ni kalasi.
3. Veika e vinakati:
 - a. Me ra yadua na gone na iVola i Momani.
 - b. Me dua na Vunau kei na Veiyalayalati.
 - c. Me dua na cina, me vaka na cina livaliva, na matanicina livaliva, se cinatabucagi.
 - d. Na iyaloalo e so oqo: Veivakatikori ki na Matabete (62341), Ni sa Tucake Tale o Jisu Karisito (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 239; 62187), kei na Sa Veitabaki o Joni na Dauveipapitaiso ki na Matabete i Eroni (iYaloalo Taurivaki ni Kosipeli 407; 62013).

iKuri E so ni Lesoni

Kerea e dua na gone me mai cabora na masu me tekivutaki kina na vuli.

Veivakabulabulataki Mo vakaraitaka na cina.

Na cava e na gadrevi me qawa kina na cina? Ke tiko na cinalivaliva, vakaraitaka ni vinakati kina na bateri, na matanicina, kei na kena itabataba, ka dodonu me ra cakacaka vinaka tu, me qai qawa rawa na cina. E vinakati tale ga e na matanicina me vinaka tu na gacagaca e loma, ka me sucu mai na kena isema, ka me coba sara ki na livaliva. Me sa vakawaqaci tu na livaliva mai na kena itabataba, me qai drodro rawa kina na livaliva.

Kerei ira na gonetagane e na nomu kalasi me ra duri taucoko. Era sa namaki tu na gonetagane taucoko oqo me ra laki vakaitutu e na matabete, na kaukaua ka cecere cake mai na livaliva, ka ni koya oqori na kaukaua kei na lewa me qaravi kina na veicakacaka e so e na yaca ni Kalou. Me ra qai papitaiso mai na kaukaua oqo, ka vakaivotavota e na veicakacaka bibi e so e na Lotu, o ira na

Iuvena vakayadua na Tamada Vakalomalagi. Ia, e dodonu taumada me bula kilikili tiko e dua na gonetagane, me qai vakaivotavota kina e na kaukaua oqo, ka vakaitavitaki kina me vaka sa nakita mai na Kalou.

Tikina mai na iVolanikalou

Me taurivaki na iyaloalo e na kena gauna, mo veituberi mai na itukutuku nei Josefa Simici e na kena soli vua na peleti koula, kei na nona laki lesi ki na Matabete i Eroni mai na “Ai Tekivu ni iVola i Momani” se Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:29–54, 59, 66–72. Mo qai lesuva vata kei ira na lewe ni kalasi na veika e so a yaco, me yacova sara na nona sa laki taura mai na peleti koula o Josefa.

Tarogi na kena Vulici ka Taurivaki na iVakavuvuli

Vakadikeva vakavinaka na veika e tarogi oqo, kei na veitikiniivola mai na ivolanikalou e cavuti kina, e na nomu vakarautaka tiko na lesoni. Mo taurivaka na veitaro e so o nanuma ni na tokona vakalevu cake na nodra vulica na gonevuli na ivakavuvuli, ka dau bulataka na ivakavuvuli e so oqori. E rawa ni veivuke na kena wiliki ka veivosakitaki na veitikiniivola mai na ivolanikalou kei ira na gone e na kalasi, me ra vakararamataki kina vakaiira.

Na cava e vuna e sega ni vakadewataka sara kina o Josefa Simici na peleti koula, vakacurumi me lewena na matabete, ka tauyavutaka na Lotu, ni sa oti ga na nona iMatai ni Raivotu? (A sega ni se vakarautaki vinaka kina; a dodonu mada me tubu me yalomatua ka vuku cake.)

Na itavi levu cava a kerea na Turaga me vakayacora o Josefa Simici? (Me vakadewataka na peleti koula, me rawa ni da wilika kina na iVola i Momani.)

Na cava beka a vakayacora voli o Josefa e na bogi a rairai mai kina e liu na agilosu o Moronai? (Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:29–30.) E rairai vakavica mai vei Josefa Simici o Moronai ni se bera ni qai vakaraitaki vei Josefa na peleti koula? (Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:30, 44–49; vakava.) Na cava beka na vuna e mai lesuva tale kina vakatolu o Moronai na nona itukutuku ka mai tukuna e liu?

Na ivakaro cava tale beka a soli vei Josefa ni se bera ni soli vua me vakadewataka na peleti koula? (Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:53–54.) E vukei Josefa Simici beka vakaevei na ivakaro e so oqori, me vakarautaki koya vakavinaka ki na veika cecere sa tu me vavaca yani? Na cava beka o sa vakayacora tiko me baleta na veika o na donuya mai muri?

Na ilesilesi cava beka era vakaivua kina na cauravou Yalododonu e na Gauna Oqo e na nodra sa yabaki 12? (Era na lewena na Matabete i Eroni, ka vakatikori ki na itutu vakadikoni.)

E lesi vakaevei o Josefa Simici ki na Matabete i Eroni? (Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:68–70.) Era lesi vakaevei edaidai na cauravou ki na Matabete i Eroni? (E vakatarogi me bula kilikili tiko, ka qai vakatikori e na veitabaki mai vua e dua ka tu vua na kena lewa, me vakatikori koya ki na matabete.)

Me vakaevei beka na nodra vakavakarau na gonetagane ki na nodra laki lewena na matabete? Me ra vakarautaki ira beka vakaevei na goneyalewa me ra laki vakaivotavota e na isolisoli e so ni matabete? (E tautauvata vinaka na nodra vakavakarau na gonetagane kei na goneyalewa. Me ra daumasu, ra bula

e na vakabauta, ra vulica na kosipeli mai vei ira na nodra itubutubu kei ira na qasenivuli, ra dau bula kilikili, me ra muria na ivakaro, me ra dauveiqaravi, ka veidokai, ka dauyalodina e na veika kece ga.) (Raica na i ka 4 ni vakatovotovo ni veivakabulabulataki.)

Na cava soti beka na nodra itavi na dikoni e na Lotu? (V&V 20:59.) Me ra vakayacora beka vakaevei na itavi e so oqori? (Me ra vakadewa na sakaramede, ra vakumuna na isolisoli ni lolo, me ra italai ni bisopi e na lotu ni sakaramede, ka dau ivakarau vinaka e na veigauna.)

O cei beka na kena imatai me vakadewa na sakaramede? (Jisu Karisito.) Na cava beka na vuna e rui ka bibi kina na sakaramede? (E cakacaka vakalotu ka vakatakarakarataki kina na isoro ka vakacabora e na vukuda yadudua o Jisu Karisito.)

Me wiliki, se me dua na lewe ni kalasi e wilika na vosa cavuti oqo, mai vei Elder Jeffrey R. Holland: "Keimami sa kerei kemuni na cauravou lewe ni Matabete i Eroni mo ni vakavakarau, dau masulaka ka vakadewa e na yalovakarokoroko kei na bula kilikili na ivakatakarakara oqo ni nona sorovaki na iVakabula. Sa dua dina na icolacola bibi e na nomuni gauna ni bula oqo! Au sega mada ni kila e dua tale na ivakarau ni veivakacerecerei mai lomalagi e daumaka cake. Keimami lomani kemuni dina. Me uasivi tu na nomuni bula, kei na kemuni irairai e na nomuni vakaitavi e na sakaramede ni Vakayakavi ni Turaga (e na Conference Report, Okt. 1995, t. 89; se *Ensign*, Nov. 1995, t. 68).

Me da dau doka tiko beka vakaevei, ka tokona na matabete? (Ciqoma na ilesilesi mai vei ira na iliuliu vakabete; veiqaravi vei ira na wekada; dau tauca na vosa veidokai me baleti ira na iliuliu ni Lotu; ka masumasu e na vukudra na itubutubu, na tacida, na lewe ni noda matavuvale, kei ira e so ka vakaillesilesi vakabete.) (Raica na i ka 3 ni vakatovotovo ni veivakabulabulataki.) E na veivuke vakaevei na veika o na vakayacora oqo me laki rokova kina o tamamu, se o tacimu se tuakamu, na matabete? Me ratou veivuke vakaevei e na nomu vakavakarau, mo laki lewena tale ga na matabete, se mo vakaivotavota tale ga e na isolisoli e so ni matabete?

Vakatovotovo ni Veivaka- bulabulataki

E rawa ni o na taurivaka ga e dua, se mani vica tale, na vakatovotovo oqo e na gauna ni nomu veivakavulici, se me idewadewa ni kena railesuvi tale na lesoni, se me kena ivakaleka, se me ibole ni nodra vakatovotovo na gonevuli.

1. Me volai e na kadi e so, se na veitikiniveva na isolisoli e so oqo ni matabete:

Vakatokayaca
ka vosa
vakalougatataki

Papitaiso
iSolisoli na Yalo Tabu
Qaravi tauvimate
Vakayagataka na sakaramede
Kaulotu

Vakamau e
na valetabu

Wasewasei ira vakailawalawa na lewe ni kalasi, ka qai solia ki na iwasese yadudua e dua na kadi. Sureti ira na gone e na ilawalawa yadudua me ra talaucaka mai na veika era sa dui sotava yadudua mai, me baleta na isolisoli ka sa volai tu e na nodra dui kadi.

2. Kerei ira na gone me ra vakasamataka mada na gauna era tiko kina e na dua na vanua butobuto. Qai talanoataka vei ira na itukutuku ogo me baleti ira e dua na ilawalawa dausaravanua ka ra a laki sikova e dua na qara balavu ka butobuto. Ni ra sa laki tu e loma, a qai bokoca vakadua o koya ka dauveivakasarasarataki na cina, ka waraka vakalailai, me qai tarogi ira yadudua me ra dusia na gusu ni qara. Ni qai qawa tale na cina, era qai raica ni duidui taucoko na vanua era dusia ni tiko kina na gusu ni qara.

Mo veiwasei e na vosa cavuti ogo nei Elder Robert D. Hales: “Ke sega ni se vakalesui tale mai i vuravura na kaukaua vakabete, e na cakacaka nona na vunica e vuravura, ka na sega ni ririkotaka e dua na ka. Ka na sega ni soli na Yalo Tabu me veidusimaki ka vakararamataki keda; e na sega na parofita me gusuna na Turaga; e na sega na valetabu me qaravi kina na veiyalayalati bibi ka tawamudu e so; e na sega vei keda na lewa me da veivakalougatataki ka veipapitaisotaki kina, se me ra vakabulai kina na tauvimate, ka ra vakacegui kina o ira era sotava tu na lomaocaoca. . . . E na sega na rarama, sega na noda inuinui—ni na butobuto dina tu o vuravura” (e na Conference Report, Okt. 1995, p. 40; se *Ensign*, Nov. 1995, t. 32).

3. Mo wilika se talanoataka na italanoa ogo me baleta na veika eratou cakava e dua na matavuvale me ratou tokona kina na tamadratou e nona ilesilesi vakabete:

“Au a lewena voli na ivavakoso [ni Lotuvakayabaki Raraba e na vica na yabaki sa dromu] ka dabe tikivi iratou e le ono na luvei Elder Ezra Taft Benson, e dua vei iratou oqori na lewe ni noqu bure mai koronivuli torocake. Au vakarorogo vinaka sara e na nona duri mai o Peresitedi McKay me kidavaki koya ka na vosa tarava. Au sarava tiko yani e na yaloveidokai e na nona sa gole yani o Elder Benson, ka keirau se bera mada ni bau veikilai e liu, e na nona kalawa yani ki na gusu ni vosa. E dua na turaga musudonu, ka ono vakacaca na fute na kena balavu. E vakoro'i o koya e na *master's degree*, ka kilai raraba tu e vuravura, e na nona itutu vakavunivola e Amerika, ka dua o koya na ivakadinadina ni Turaga, e dua ka ivakarau vakaturaga, ka sa dau vosa mai vei ira e lewe vuqa e na veiyasa i vuravura. E qai tara mai na ligaqu e dua. Me dolele mai e dua na goneyalewa lailai, ka vakasolokakanataka sara, ‘Masulaki Ta.’

“E na noqu kidacalataka, au a nanuma voli, ‘E rairai vakadewai tiko mai na idabedabe taucoko qo na itukutuku, meu na vakadewataka tale yani o au. Meu kaya beka, “Masulaki Elder Benson”? Se meu kaya beka, “E dodonu mo dou masulaki tamamudou”?’ la niu sa kidava na kena gadrevi meu cakava vakatotolo kina e dua na ka, au mani dolele ga yani ka cavuta, ‘Masulaki Ta.’

“Au a vakasarava na kena dewa na vakasolokakana e na iyatu dabedabe ka dabe tiko kina o Sista Benson, ka sa tekicuva sobu tu.

“E na vuqa na gauna mai na gauna oya, au sa dau vakananuma voli tiko na itukutuku oya—Masulaki Ta, na peteriaki ni matavuvale. Me masulaki e na nona ilesilesi vakaperesitedi ni tikina se dauveituberi vakavuvale. Me dau masulaki e na nona ilesilesi me liganicakacaka e na dua na mataisoqosoqo, se na kena sa cici vinaka na nona bisinisi, se na gauna e sa mai musu kina na kena isau. Me dau masulaki e na nona veivakasalataki e na noda lotu vakavuvale. Me masulaki tiko o Ta e na nona dau vosota me cakacaka sivia, me rawa ni vakailavotaka kina na kaulotu i Jese, ka me laki vuli tale ga o Eleni e na koronivuli torocake. Masulaki koya e na nona vosa e na lotu ni

sakaramede, se veimasulaki vei Na, e na nona tauvimate. Ia, ni sa suka mai na cakacaka e na yakavi, ni sa wawale ka lomaocaoca tiko, me masulaki tale ga. Masulaki Ta e na veika kece sara e vakayacora—na veika lalai kei na veika lelevu.

“Ni sa mai sivi yani e vica tale na yabaki, sa mai sivi vakakina na lotuvakayabaki e vuqa, kau sa dau mai vakasamataka kina e na veigauna taucoko e duri kina o Peresitedi Benson me vosa, ‘Era na duavata tiko na luvena ka ra sa dui tu e na veivanua, e na nodra cabora na masu me baleti tamadra.’

“Kau sa mai vakadeitaka kina e lomaqu na bibi ni itukutuku lekaleka ka vakadewai voli e na yatuidabedabe oya e na [vica] na yabaki oqori mai liu, e itukutuku bibi duadua ka rawa ni ra veiwasei kina na veivuvale. Sa na vakaeevei sara beka na kaukaua, kei na qaqaco ni vakabauta ka rawa ni tu vua e dua na turaga tama, e na nona vavaca tiko yani na veiogaoga ni nona bula e veisiga, ke ra vakasolokakanataka tiko na luvena e na veivanua era sa laki tu kina, ‘Masulaki Ta’ “ (Elaine McKay, “Pray for Dad,” *New Era*, June 1975, t. 33).

4. Ni da dau bulataka na kosipeli, eda sa na vakacokotaki kina me da laki vakaitavi ka vakalougatataki e na matabete. Wilika na “Noqu Yavu e na Kosipeli” (mai na ivola Noqu Veisiga Namaki [35317 858], loma ni waqana e muri), ka qai cegu vakalekaleka e na kena sa wiliki yadudua tiko, me rawa ni ra vakasamataka kina na gone na nodra sa bulataka tiko vakadodonu na yavu oqori. Ni sa wiliki oti, mo qai lesuva tale e na kena vakatakarakarataki vakadroini, se me taurivaki ga na kena vosa iusutu.

Noqu Yavu e na Kosipeli

1. Au na dau nanuma na noqu yalayala e na papitaiso, ka dau vakarorogo ki na Yalo Tabu.
2. Au na dau dina vua na Tamada Vakalomalagi, vei ira na wekaqu, kina veika tale ga e baleti au.
3. Au na lakovi ira na noqu itokani vinaka, ka dau yalololoma e na veigauna.
4. Meu dau vakaisulu rakorako, me vakavatukanataki kina na noqu vakarokoroko vua na Tamada Vakalomalagi, kei na noqu rokova na veika me baleti au.
5. Meu wilika ka sarava wale ga na veika e vakadonuya o Tamada Vakalomalagi.
6. Meu dau vakarorogo wale ga ki na ivakatagi ni sere ka vakadonuya o Tamada Vakalomalagi.
7. Meu dau doka na yaca i Tamada Vakalomalagi kei Jisu. Kau na sega ni vosaca, se dau gusu velavela.
8. Meu taqomaka me savasava tiko na noqu vakasama kei na yagoqu.
9. Au na sega ni kania se gunuva na veika e na vakatubuleqa vei au.
10. Meu na vakayacora ga e na siga ni Vakacecegu na veika e na vakavolekati au yani vei Tamada Vakalomalagi.
11. Au na dau digidigi dodonu. Au kila ni rawa niu na veivutunitaka tale na veika cala au cakava.

12. Au na bula me vakatekivu mai na gauna oqo, meu na lakova rawa na valetabu, ka kilikili kina meu lesi me daukaulotu.
13. Au na vakamuraia vinaka na lewa nei Tamada Vakalomalagi e na vukuqu.
5. Mo veiwasei e na vosa oqo ka cavuta o Peresitedi Gordon B. Hinckley, na ikatini-kalima ni Peresitedi ni Lotu: “E sega ni lotu ni kena Peresitedi na Lotu oqo. E ulu ni lotu na Karisito, o koya ka da vakayacani yadudua kina [e na papitaiso]. Eda sa mai vau vata e na sasaga bibi oqo. Me da mai veivuke vua na Tamada e na Nona cakacaka kei na Nona lagilagi, ‘me ra tucake tale mai na mate na tamata kece ga, ka rawata na bula tawamudu’ (Mosese 1:39). Sa bibi gona kina na nomu icolacola e na ilesilesi o veiqaravi kina, me vaka ga na bibi ni icolacola ni noqu ilesilesi. E sega ni ka wale e dua na ilesilesi e na lotu oqo, se sega na kena yaga. Eda na laki tara vakayadua na nodra bula na wekada ni da qarava tiko na noda itavi” (e na Conference Report, Epr. 1995, t. 94; se *Ensign*, Me 1995, t. 71).
6. Me lagati se wiliki na qaqa ni “Love Is Spoken Here” (*Children’s Songbook*, t. 190).

iTinitini

iVakadinadina	Mo qai wasea beka na nomu ivakadinadina me baleta na kena sa vakalesui tale mai na matabete, ka sa vakavatukana kina na lewa se na veivakadonui me qaravi kina na cakacaka e na vuku ni Kalou. Vakauqeti ira na gonetaganane me ra dau bula dodonu tiko e na gauna oqo, me rawa ni ra qai laki lewena kina na Matabete i Eroni, ka me ra bula kilikili na gone lewe ni kalasi, me rawa ni ra na laki vakaivotavota taucoko kina e na isolisoli se na veivakalougatataki ni matabete. Vakauqeti ira na gone me ra dau vakarokorokotaka na veitokoni vei ira na vakaitutu vakabete.
Veiwasei Vakavuwale	Vakauqeti ira na gone me ra laki veiwasei vei iratou e vale mai na dua na tikina e na lesoni, me vaka na italanoa, e na dua na taro, e na vakatovotovo, se me ra laki wilivola vata kei iratou e na veika sa vakamacalataki tiko e na “Vakaturi me Wiliki e Vakavuvale.”
Vakaturi me Wiliki e Vakavuvale	Vakauqeti ira na gone me ra laki vakadidike e vale mai na Vunau kei na Veiyalayalati 121:34–46, me r ailesuvi kina na lesoni oqo. Sureta e dua na gone me mai cabora na masu, me tini tale kina na lesoni.

NA LOTU I
JISU KARISITO
NI YALODODONU
EDAIDAI

